

กลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมในบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย

นางสาวไศรยา วิมลสถิตพงษ์

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

INDIRECT LINGUISTIC STRATEGIES FOR POLITICAL CRITICISM IN POLITICAL OPINION
ARTICLES IN THAI NEWSPAPERS

Miss Soraya Wimonsathitphong

สถาบันวิทยบริการ

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Thai

Department of Thai

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2006

Copyright of Chulalongkorn University

491491

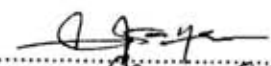
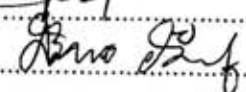
ไศรยา วิมลสถิตพงษ์ : กลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมในบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย. (INDIRECT LINGUISTIC STRATEGIES FOR POLITICAL CRITICISM IN POLITICAL OPINION ARTICLES IN THAI NEWSPAPERS) อ. ที่ปรึกษา: อ.ดร.ศิริพร ภักดีผาสุข, 167 หน้า.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบในการสื่อสารของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย พร้อมทั้งวิเคราะห์องค์ประกอบของปริศนาอันได้แก่ ลักษณะโครงสร้างและเนื้อหา และมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมในบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมือง โดยเก็บข้อมูลจากบทความในหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ 2 ฉบับ คือ บทความชื่อ X คลุชีพ ในมติชนสุดสัปดาห์ และบทความของโสภณ องค์การณ ในเนชั่นสุดสัปดาห์ และหนังสือพิมพ์รายวัน 2 ฉบับ คือ บทความชื่อ คนปลายชอย ในไทยโพสต์ และบทความชื่อ หมายเหตุประเทศไทย ในไทยรัฐ เป็นระยะเวลา 1 ปี คือ ตั้งแต่เดือนมกราคม - ธันวาคม พ.ศ. 2548 รวมจำนวนข้อมูลที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ทั้งสิ้น 199 บทความ

จากการศึกษาองค์ประกอบในการสื่อสารโดยใช้กรอบทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารพบว่า องค์ประกอบในการสื่อสารที่บทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยมีส่วนร่วมคือ จาก ผู้ร่วมเหตุการณ์ จุดมุ่งหมาย เครื่องมือ การลำดับวัฒนธรรม บรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์และการตีความ และประเภทการสื่อสาร องค์ประกอบในการสื่อสารที่แตกต่างกันคือ จาก ผู้ร่วมเหตุการณ์ และน้ำเสียง ส่วนองค์ประกอบในการสื่อสารที่สัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมคือ จาก ผู้ร่วมเหตุการณ์ และบรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์และการตีความ

เมื่อศึกษาองค์ประกอบของปริศนาประเภทนี้ซึ่งได้แก่ ลักษณะโครงสร้างและเนื้อหา ก็พบว่า ด้านโครงสร้างนั้นมี 2 แบบ คือ โครงสร้างแบบ 3 ส่วนคือ ส่วนนำ ส่วนเนื้อหา และส่วนสรุป และโครงสร้างแบบ 2 ส่วน คือ ส่วนนำ และส่วนเนื้อหา ด้านเนื้อหาก็มีประเด็นทางการเมืองที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นเรื่องการบริหารประเทศของรัฐบาล พฤติกรรมของนักการเมือง การทำงานของนักการเมือง เหตุการณ์ทางการเมือง รวมไปถึงผู้ที่มีความสัมพันธ์หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับนักการเมือง นอกจากนี้เนื้อหาด้านการเมืองแล้ว ผู้วิจัยพบว่าบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองยังมีประเด็นด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และเรื่องเบ็ดเตล็ดทั่วไปอีกด้วย

ส่วนผลการศึกษาจากกลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมในบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองพบว่ามีทั้งหมด 9 กลวิธี ได้แก่ การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ การใช้อุปลักษณ์ การใช้คำที่มีความหมายแฝง การใช้สำนวน การใช้คำเรียกบุคคล การใช้การเล่นทางภาษา การยกคำกล่าวของบุคคล และการเน้นความหมาย โดยกลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมเหล่านี้มีหน้าที่ในการสื่อสารที่แตกต่างกันออกไป อาทิ เพื่อหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบต่อการวิจารณ์ เพื่อแสดงทัศนคติในเชิงลบของผู้เขียน และเพื่อชี้ให้เห็นข้อบกพร่องของรัฐบาลหรือนักการเมือง นอกจากนี้ยังพบว่ามีการใช้กลวิธีการเสริมการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมเพื่อเพิ่มน้ำหนักหรือความน่าเชื่อถือ

ภาควิชาภาษาไทย..... ลายมือชื่อนิสิต..... W.
สาขาวิชาภาษาไทย..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา2549.....

4780209822 : MAJOR THAI

KEY WORD: INDIRECT LINGUISTIC STRATEGIES/ POLITICAL CRITICISM/ POLITICAL OPINION ARTICLES

SORAYA WIMONSATHITPHONG: INDIRECT LINGUISTIC STRATEGIES FOR POLITICAL CRITICISM IN POLITICAL OPINION ARTICLES IN THAI NEWSPAPERS. THESIS ADVISOR: SIRIPORN PHAKDEEPHASOOK, Ph.D. 167 pp.

This study aims at analyzing political opinion articles in Thai newspapers in order to see the communicative components, the discourse components, including structure and contents, and mainly indirect linguistic strategies for political criticism. The data were collected from political opinion columns in two weekly newspapers, namely "X-clusive" in Matichon Weekly and "Sophon Ongkarn" in The Nation Weekly, and from two daily newspapers, namely "Khon Play Soi" in Thai Post and "May Het Prathet Thai" in Thairath. The articles published between January-December 2005 were selected on a systematic random basis. Totally, 199 articles were collected.

Based on the Ethnography of communication analytical framework, it is found that the communicative components which these political opinion articles share in common include setting, participants, ends, act sequence, instrumentalities, norms of interaction and interpretation, and genre. The different components are setting, participants and key. The components that are related to and have influence upon the indirect political criticism includes setting, participants, and norms of interaction and interpretation. According to the analysis of discourse components including structure and contents, two structural patterns are found. The first one is three-part pattern which consists of introduction, body and conclusion. The other is two-part pattern which comprises introduction and body. The content analysis reveals that the political issues discussed in the articles cover a wide range of topics, for example the state administration, politicians' behaviors and political practices, political situations, and the people who are connected to politicians. In addition to political issues, it is found that some articles cover social and economic issues as well as miscellaneous topics.

The investigation of the indirect linguistic strategies for political criticism indicates that nine strategies are employed including using verbal irony, using rhetorical questions, using metaphors, using words with connotative meanings, using proverbial expressions, using referring expressions, using speech play, using direct quotation and using implication. These indirect political criticizing strategies have different communicative functions such as disclaiming responsibility for criticism, expressing the authors' negative attitude, and highlighting the failures or malpractices of the government and politicians. Additionally, some supporting strategies are used in order to increase the credibility of the criticism.

DepartmentThai.....Student's signature.....*W. Soraya*.....

Field of studyThaiAdvisor's signature.....*Siriporn Phakdeephassook*.....

Academic year2006.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่ายซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างมากและขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

อาจารย์ ดร.ศิริพร ภักดีผาสุข อาจารย์ที่ปรึกษาที่กรุณาเสียสละเวลาอธิบายให้คำปรึกษา และให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ในการแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ตลอดจนถามไถ่และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมาจนผู้วิจัยสามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ พุกผาสุข ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐพร พานโพธิ์ทอง และอาจารย์ ดร.ธีรนุช โชคสุวรรณ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ช่วยตรวจทานและแก้ไขให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้ให้ทุนสนับสนุนการทำวิจัยบางส่วนจากทุนอุดหนุนการทำวิทยานิพนธ์

เพื่อนๆ และน้องๆ ร่วมรุ่นภาษาไทยอันได้แก่ รุ่งอรุณ, ยິงยศ, สิทธิธรรม, วิลาวัลย์ เพิ่มทิพย์, กัญญาณัฐ, นาวิณี และเพชรภรณ์ ที่คอยถามไถ่ทุกข์สุขระหว่างการทำวิทยานิพนธ์และเป็นกำลังใจให้ซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี แม้ช่วงระหว่างการทำวิทยานิพนธ์จะพบปะและพูดคุยกันน้อยลงไปบ้างก็ตาม จันทรสุดาและณัฐภาณุจน์ เพื่อนที่แสนดีที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่คอยให้คำปรึกษาในทุกเรื่องไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็กหรือเรื่องใหญ่เพียงใดก็ตาม อีกทั้งคอยให้กำลังใจยามผู้วิจัยท้อเสมอ

ครอบครัว “วิมลสถิตพงษ์” อันได้แก่ ศรัลยาและศารยาพี่สาวและน้องสาวผู้เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ อีกทั้งร่วมรับรู้ถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นและคอยเป็นกำลังใจที่ดีตลอดการเรียนและการทำวิทยานิพนธ์อันแสนยากลำบากนี้

สุดท้ายนายสัณฑ์และนางสุภาพร คุณพ่อและคุณแม่ที่ทำทุกอย่างเพื่อลูกคนนี้ และเป็นกำลังใจที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถฝ่าฟันอุปสรรคทุกอย่างในชีวิตและมีแรงก้าวมายืน ณ จุดนี้ ในวันนี้ได้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านอย่างสุดซึ้งจากใจจริง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	3
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	5
1.6 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	5
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2 ทบทวนวรรณกรรม.....	7
2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1.1 บทความแสดงความคิดเห็นหรือทัศนปริจเฉท.....	7
2.1.2 บทความหรือคอลัมน์แสดงความคิดเห็นทางการเมือง.....	10
2.1.3 กลวิธีทางภาษา.....	12
2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	18
2.2.1 ทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร.....	18
2.2.2 อุปลักษณะณ์.....	20
2.2.3 ถ้อยค่านัยแฝง.....	23

บทที่	หน้า
3 ลักษณะของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย.....	27
3.1 องค์ประกอบในการสื่อสารของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ในหนังสือพิมพ์ไทย	27
3.1.1 ฉาก.....	28
3.1.2 ผู้ร่วมเหตุการณ์	29
3.1.3 จุดมุ่งหมาย	30
3.1.4 การลำดับวัจนกรรม	33
3.1.5 น้ำเสียง	37
3.1.6 เครื่องมือ	42
3.1.7 บรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์และการตีความ	44
3.1.8 ประเภทการสื่อสาร	45
3.2 องค์ประกอบของปริเฉทบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ในหนังสือพิมพ์ไทย	47
3.2.1 ลักษณะโครงสร้างปริเฉทของบทความแสดงความคิดเห็น ทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย	48
3.2.1.1 โครงสร้างแบบ 3 ส่วน	49
3.2.1.2 โครงสร้างแบบ 2 ส่วน	75
3.2.2 เนื้อหาของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ในหนังสือพิมพ์ไทย	79
3.2.2.1 ด้านการเมือง	79
3.2.2.2 ด้านสังคม	84
3.2.2.3 ด้านเศรษฐกิจ.....	87
3.2.2.4 เรื่องเบ็ดเตล็ดทั่วไป.....	88
4 กลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมในบทความแสดงความคิดเห็น ทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย	92
4.1 กลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมในบทความแสดงความคิดเห็น ทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย	97
4.1.1 การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน	98

บทที่	หน้า
4.1.1.1 ถ้อยคำนัยผูกผันในรูปวัจนกรรมการถาม.....	99
4.1.1.2 ถ้อยคำนัยผูกผันในรูปวัจนกรรมการแนะนำ.....	101
4.1.1.3 ถ้อยคำนัยผูกผันแบบนำถ้อยคำที่ขัดแย้งมาไว้ด้วยกัน	103
4.1.1.4 ถ้อยคำนัยผูกผันแบบการกล่าวถ้อยคำที่ไม่สมเหตุสมผล	105
4.1.1.5 ถ้อยคำนัยผูกผันแบบเสียงสะท้อน.....	107
4.1.2 การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์	109
4.1.3 การใช้อุปลักษณ์	112
4.1.4 การใช้คำที่มีความหมายแฝง	117
4.1.5 การใช้สำนวน	120
4.1.6 การใช้คำเรียกบุคคล	123
4.1.6.1 การใช้สมญานาม.....	123
4.1.6.2 การใช้วลีเพื่ออ้างถึงโดยไม่ระบุชื่อ.....	128
4.1.7 การใช้การเล่นทางภาษา	130
4.1.7.1 การเล่นเสียง.....	131
4.1.7.2 การเล่นคำ.....	133
4.1.8 การยกคำกล่าวของบุคคล	135
4.1.9 การเน้นความหมาย	138
4.2 กลวิธีทางภาษาในการเสริมการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมในบทความแสดง ความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย.....	148
5 บทสรุป	152
5.1 สรุปผลการวิจัย	152
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	161
5.3 ข้อเสนอแนะ	162
รายการอ้างอิง	163
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	167

สารบัญตาราง

ญ

ตาราง	หน้า
1. แสดงความดีด้านน้ำเสียงของผู้เขียนบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมือง.....	41
2. แสดงความดีการปรากฏส่วนนำแบบต่างๆ ของโครงสร้างแบบ 3 ส่วน.....	56
3. แสดงความดีการปรากฏส่วนเนื้อหาแบบต่างๆ ของโครงสร้างแบบ 3 ส่วน.....	63
4. แสดงความดีการปรากฏส่วนสรุปแบบต่างๆ ของโครงสร้างแบบ 3 ส่วน.....	73
5. แสดงลักษณะโครงสร้างแบบ 3 ส่วนของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมือง.....	74
6. แสดงความดีการปรากฏโครงสร้างแบบ 2 ส่วน.....	78
7. แสดงปริมาณเนื้อหาของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมือง.....	89
8. แสดงความดีการปรากฏกลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมในบทความ แสดงความคิดเห็นทางการเมือง.....	142
9. แสดงหน้าที่ในการสื่อสารของกลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อม.....	144
10. แสดงกลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมต่างๆ ตามหน้าที่ในการสื่อสาร.....	146

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

สื่อมวลชนถือเป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในสังคมในฐานะผู้ทำหน้าที่นำเสนอข่าวสาร รายงานความเคลื่อนไหวและเหตุการณ์สำคัญต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อให้คนในสังคมได้รับทราบ ปัจจุบันสื่อมวลชนในประเทศไทยที่ทำหน้าที่ดังกล่าวมีหลากหลายแขนง ไม่ว่าจะเป็นสื่อทางโทรทัศน์ วิทยุ หรือหนังสือพิมพ์ ในบรรดาสื่อต่างๆ เหล่านี้ หนังสือพิมพ์ถือได้ว่าเป็นสื่อประเภทหนึ่งที่เข้ามามีบทบาทในสังคมไทยอย่างกว้างขวางตั้งแต่ครั้งอดีตจวบจนปัจจุบัน

นอกจากหนังสือพิมพ์จะทำหน้าที่นำเสนอข่าวสาร ความเคลื่อนไหวและเหตุการณ์สำคัญต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมแล้ว หน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือ การแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ฯลฯ ผ่านทางคอลัมน์ต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ เพื่อแสดงทัศนะความคิดเห็น แสดงเหตุผล และเสนอแนะแนวทางแก้ไข (อวยพร พานิช, 2539: 142) ดังที่มาลี บุญศิริพันธ์ (2529: 83) ได้อธิบายถึงความสำคัญของ "คอลัมน์" (column) แสดงความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์ว่า

"ทุกวันนี้คอลัมน์ประจำเพิ่มความสำคัญมากขึ้นตามลำดับ นอกจากอ่านข่าวสารต่างๆ แล้ว ผู้อ่านยังต้องการฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ จากบุคคลหลายฝ่าย บางคนจะเลือกอ่านคอลัมน์ก่อนอ่านข่าว หนังสือพิมพ์จึงเปรียบเสมือนกับเวทีแสดงความคิด แลกเปลี่ยนทัศนะทั้งจากผู้อ่าน ผู้สื่อข่าว และคอลัมนิสต์ ทั้งนี้เพราะหนังสือพิมพ์ถือเป็นสื่อมวลชนที่เชื่อถือได้มากที่สุดสำหรับผู้อ่านในสังคมประชาธิปไตย คอลัมน์ต่างๆ ทำหน้าที่ให้คำอธิบายเบื้องหลังเหตุการณ์ ซึ่งผลกระทบของเหตุการณ์ต่อสังคม สามารถเป็นแหล่งความรู้ประกอบการวินิจฉัยแนวโน้มของเหตุการณ์ในสังคมที่เกี่ยวข้องกับตนได้เป็นอย่างดี"

ในทางการเมือง หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนแขนงสำคัญที่ทำหน้าที่เสมือนสุนัขเฝ้าบ้าน (watch dog) ให้แก่ประชาชน (ธวัชชัย สันคติประภา, 2537: 214) หนังสือพิมพ์รับใช้ประชาชนใน

การสังเกตการณ์การดำเนินงานของรัฐบาล รวมถึงพฤติกรรมและการทำงานของนักการเมือง บทบาทนี้นับว่าเป็นบทบาทที่สำคัญของหนังสือพิมพ์ ซึ่งมีส่วนช่วยสร้างความถูกต้องและความสมดุลในสังคม โดยนักหนังสือพิมพ์ได้ทำหน้าที่ดังกล่าวในรูปของการเสนอความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ในบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมือง

ในการเขียนบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมือง นักเขียนคอลัมน์หรือคอลัมนิสต์จะนำข้อเท็จจริงมาวิเคราะห์ ประเมินคุณค่า และแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ด้วยเหตุผลที่คอลัมนิสต์เชื่อว่าเป็นเหตุผลที่ถูกต้อง (สิริทิพย์ ชันสุวรรณ, 2539: 242) เนื้อหาของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองจึงประกอบไปด้วยการนำเสนอและวิเคราะห์ประเด็นหรือเหตุการณ์ทางการเมือง การแสดงทัศนะและเหตุผลประกอบการวิจารณ์ และอาจรวมถึงการเสนอแนะแนวทางการแก้ไขด้วย กล่าวได้ว่าบทความประเภทนี้มีส่วนสำคัญในการนำเสนอข้อมูล รวมถึงทัศนะและข้อคิดเห็นทางการเมืองสู่ผู้อ่านได้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้ สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญไม่น้อยไปกว่าข้อมูลที่ใช้ในการเขียนบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองก็คือ ภาษา เนื่องจากภาษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสื่อสารและถ่ายทอดความคิดและความรู้สึกต่างๆ ในการเขียนบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมือง คอลัมนิสต์จะใช้กลวิธีทางภาษาต่างๆ เพื่อใช้ในการสื่อสารทัศนะของตนให้ผู้อ่านได้รับรู้ คอลัมนิสต์อาจใช้ภาษาแบบเป็นทางการเพื่อเสนอข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นและเพื่อให้เห็นความคิดเห็นนั้นๆ มีลักษณะจริงจังและน่าเชื่อถือ หรืออาจมีการใช้ภาษาทางอ้อมในลักษณะที่เล่นทีจริง ซึ่งถือเป็นลักษณะที่น่าสนใจประการหนึ่งในการใช้ภาษาของคอลัมนิสต์ เนื่องจากวัตถุประสงค์สำคัญในการใช้ภาษาของคอลัมนิสต์ในบทความประเภทนี้คือ เพื่อแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ รวมทั้งสามารถสื่อสารข้อเท็จจริงไปสู่อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ทั้งนี้คอลัมนิสต์ก็ต้องใช้ภาษาในการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ที่ไม่รุนแรงเกินไป เพราะอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างคอลัมนิสต์และผู้ถูกวิจารณ์ได้ ดังนั้นกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมจึงเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้บทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองแต่ละชิ้นมีความน่าสนใจ

จะเห็นได้ว่าบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์มีความสำคัญต่อสังคมควรค่าแก่การศึกษาวิจัย ผู้วิจัยเห็นว่าประเด็นที่น่าสนใจศึกษาลายประเด็นเกี่ยวกับบทความประเภทนี้ อาทิเช่น แนวคิดทางการเมือง ดังปรากฏในงานวิจัยของอรสา ศรีสุขเสริม (2537) เรื่อง “แนวคิดทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ของเปลว สีเงิน: วิเคราะห์จากบทความใน

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ" ประโยชน์ของบทความทางการเมือง ดังเช่นในงานวิจัยของจันตารา อุดมสิน (2541) เรื่อง "การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้อ่านบทวิเคราะห์การเมืองของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและข่าวสด" และกลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อม เป็นต้น

ในบรรดาประเด็นเหล่านี้ผู้วิจัยเห็นว่า กลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมถือเป็นประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจยิ่ง เนื่องจากการวิพากษ์วิจารณ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบททางการเมืองนั้นเป็นการแสดงความคิดเห็นทั้งทางด้านดีและชม คอรัลมนิสต์จึงต้องพยายามสื่อสารข้อเท็จจริงและความคิดเห็นของตนให้ผู้อ่านรับรู้ได้อย่างชัดเจนและมีความน่าเชื่อถือ ในขณะที่เดียวกันคอรัลมนิสต์ก็ต้องระมัดระวังในการวิพากษ์วิจารณ์ไม่ให้รุนแรงจนเกินไป นอกจากนี้ความสำคัญดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยพบว่ายังไม่มีผู้ใดศึกษาเรื่องกลวิธีทางภาษาในบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองไว้โดยตรง ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่า คอรัลมนิสต์มีกลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมอย่างไร เพื่อให้สามารถแสดงความคิดเห็นรวมถึงวิพากษ์วิจารณ์การเมืองได้อย่างชัดเจนและบรรลุตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว นอกจากนี้ผู้วิจัยยังสนใจศึกษาว่า บทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองมีองค์ประกอบในการสื่อสาร ลักษณะโครงสร้างปริศนาและเนื้อหาอย่างไร เพื่อให้สามารถเข้าใจปริบทและภาพรวมของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมในบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย

1.2.2 เพื่อศึกษาองค์ประกอบในการสื่อสารของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยตามกรอบทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร

1.2.3 เพื่อศึกษาองค์ประกอบของปริศนาบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยอันได้แก่ ลักษณะโครงสร้างและเนื้อหา

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1.3.1 กลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมในบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองนั้นมีหลากหลายวิธี ได้แก่ การกลบเกลื่อน การใช้อุปลักษณ์ และการใช้ถ้อยคำนัยแฝง เป็นต้น

1.3.2 องค์ประกอบในการสื่อสารที่บทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยมีร่วมกันคือ สถานที่ที่เกิดเหตุการณ์การสื่อสาร (setting) ซึ่งในที่นี้คือหนังสือพิมพ์ที่ตีพิมพ์แต่ละบทความ จุดมุ่งหมายในการสื่อสาร (ends) คือ เพื่อแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์ บุคคล หรือประเด็นต่างๆ ทางการเมือง และประเภทของการสื่อสาร (genre) คือ เป็นบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมือง

1.3.3 ลักษณะโครงสร้างของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองมีส่วนประกอบหลัก 3 ส่วนคือ ส่วนนำ ส่วนเนื้อหา และส่วนสรุป ด้านเนื้อหาของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองมีประเด็นทางการเมืองที่หลากหลาย

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ข้อมูลที่น่ามาใช้ในการศึกษาในครั้งนี้คือ บทความจากคอลัมน์แสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ 2 ฉบับ และหนังสือพิมพ์รายวัน 2 ฉบับ ฉบับละ 1 คอลัมน์ ดังนี้

- 1) บทความชื่อ X คลุชีพ ของ สรกล อดุลยานนท์ ในมติชนสุดสัปดาห์
- 2) บทความของ โสภณ องค์การณ ในเนชั่นสุดสัปดาห์
- 3) บทความชื่อ คนปลายซอย ของเปลว สีเงิน ในไทยโพสต์
- 4) บทความชื่อ หมายเหตุประเทศไทย ของ ลม เปลี่ยนทิศ ในไทยรัฐ

การที่ผู้เขียนเลือกบทความเหล่านี้เพราะบทความดังกล่าวลงตีพิมพ์ต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลาอันนานและเป็นที่รู้จักในกลุ่มผู้อ่านโดยทั่วไป อีกทั้งมีการใช้ภาษาที่น่าสนใจและเพื่อให้ข้อมูลที่น่ามาศึกษามีความหลากหลาย โดยผู้วิจัยศึกษาข้อมูลทั้งหมดเป็นระยะเวลา 1 ปี คือ ตั้งแต่เดือนมกราคม - ธันวาคม พ.ศ. 2548 เนื่องจากปีที่เก็บข้อมูลดังกล่าวมีเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองเกิดขึ้นหลายเหตุการณ์ เช่น เหตุการณ์การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 การแก้ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนใต้ของรัฐบาล การทุจริตกรณีจัดซื้อเครื่องตรวจวัดระเบิด CTX 9000 การจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัปดาห์สุดท้ายจนนำไปสู่เหตุการณ์การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เป็นต้น ทั้งนี้ในการเก็บข้อมูลหากเป็นบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์จะเก็บทุกสัปดาห์ ส่วนบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์รายวันผู้วิจัยจะเก็บสัปดาห์ละ 1 ฉบับ ตามเกณฑ์ที่ระบุไว้ในหัวข้อวิธีดำเนินการวิจัย ทั้งนี้บทความ X คลุชีพ ในมติชนสุดสัปดาห์ไม่ได้ตีพิมพ์ 7 บทความและ

บทความของโกลน องค์การไม่ได้ตีพิมพ์ 2 บทความ รวมจำนวนข้อมูลที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ทั้งสิ้น 199 บทความ

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

1.5.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ ทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร อุปลักษณะ ถ้อยคำนัยผกผัน และการเน้นความหมาย 3 แบบ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ และหนังสือต่างๆ

1.5.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย ตามขอบเขตของการวิจัยที่กล่าวไว้ กล่าวคือ บทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์จะเก็บทุกสัปดาห์ ส่วนบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์รายวันจะเก็บสัปดาห์ละ 1 ฉบับ โดยเลือกเก็บจากฉบับวันจันทร์ถึงวันเสาร์เท่านั้น เนื่องจากฉบับวันอาทิตย์ไม่มีคอลัมน์ทั้งสองนี้ วิธีที่ใช้ในการเก็บข้อมูลของบทความในหนังสือพิมพ์ รายวันทั้ง 2 ฉบับ คือ ใช้วิธีการสุ่ม เช่น สัปดาห์แรกของเดือนมกราคมจะเก็บฉบับวันจันทร์ สัปดาห์ที่สองเก็บฉบับวันอังคาร สัปดาห์ที่สามเก็บฉบับวันพุธ เป็นต้น เรียงไปจนถึงวันศุกร์แล้วจึง เริ่มเก็บฉบับวันจันทร์ใหม่อีกครั้ง เรียงวนเช่นนี้ไปเรื่อยๆ จนถึงสัปดาห์สุดท้ายของเดือนธันวาคม

1.5.3 วิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งเป็น 3 ช่วง คือ

1.5.3.1 ศึกษาองค์ประกอบในการสื่อสารของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยตามกรอบทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร

1.5.3.2 ศึกษาองค์ประกอบของปริจเจตบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย อันได้แก่ ลักษณะโครงสร้างและเนื้อหา

1.5.3.3 ศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมในบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยโดยใช้แนวคิดด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์

1.5.4 เรียบเรียงและนำเสนอผลการวิจัย

1.5.5 สรุปและอภิปรายผลการวิจัยรวมถึงข้อเสนอแนะ

1.6 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

กลวิธีทางภาษา หมายถึง วิธีการใช้ภาษาเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ซึ่งในที่นี้คือ การวิจารณ์การเมืองทางอ้อม

การวิจารณ์ทางอ้อม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 1072-1073) ได้ให้นิยามของคำว่า "วิจารณ์" ว่าหมายถึง "ให้คำตัดสินสิ่งที่เป็นศิลปกรรมหรือวรรณกรรม เป็นต้น โดยผู้มีความรู้ควรเชื่อถือได้ว่ามีค่าความงาม ความไพเราะดีอย่างไร หรือมีข้อขาดตกบกพร่องอย่างไรบ้าง เช่น เขาวิจารณ์ว่าหนังสือเล่มนี้แสดงปัญหาสังคมในปัจจุบันได้ดีมากสมควรได้รับรางวัล, ดิชม มักใช้เต็มคำว่า วิพากษ์วิจารณ์ เช่น คนดูหนังวิพากษ์วิจารณ์ว่าหนังเรื่องนี้ดำเนินเรื่องซ้ำทำให้คนดูเบื่อ"

การวิจารณ์ทางอ้อม ในงานวิจัยนี้หมายถึง การแสดงความคิดเห็นโดยมีการประเมินค่าหรือดิชมเกี่ยวกับบุคคล พฤติกรรม การกระทำ หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งอย่างไม่ตรงไปตรงมา แต่มีการใช้ถ้อยคำที่สื่อความไม่ตรงตามรูปและต้องอาศัยการตีความ จึงจะเข้าใจถ้อยคำดังกล่าว

การเมือง หมายถึง 1) งานที่เกี่ยวกับรัฐหรือแผ่นดิน เช่น วิชาการเมือง ได้แก่ วิชาว่าด้วยรัฐ การจัดส่วนแห่งรัฐและการดำเนินการแห่งรัฐ 2) การบริหารประเทศเฉพาะที่เกี่ยวกับนโยบายในการบริหารประเทศ เช่น การเมืองระหว่างประเทศ ได้แก่ การดำเนินนโยบายระหว่างประเทศ 3) กิจการอำนาจหรือควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน เช่น ตำแหน่งการเมือง ได้แก่ ตำแหน่งซึ่งมีหน้าที่อำนาจ (คณะรัฐมนตรี) หรือควบคุม (สภาผู้แทนราษฎร) การบริหารแผ่นดิน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 116)

บทความแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ในงานวิจัยนี้หมายถึง ข้อเขียนเกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง ซึ่งผู้เขียนนำเสนอเพื่อแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ และอาจเสนอข้อคิดต่อประเด็นการเมืองนั้นๆ

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ทำให้ทราบและเข้าใจกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมในบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย

1.7.2 ทำให้ทราบองค์ประกอบในการสื่อสารของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย

1.7.3 ทำให้ทราบองค์ประกอบของปริจเฉทบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย อันได้แก่ ลักษณะโครงสร้างและเนื้อหา

1.7.4 เป็นแนวทางในการศึกษากลวิธีทางภาษาในปริจเฉทชนิดอื่น

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยนี้ศึกษาเรื่อง กลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมในบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย ในบทนี้ผู้วิจัยจะเริ่มทบทวนวรรณกรรมด้วยงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ บทความแสดงความคิดเห็นในภาษาไทย บทความหรือคอลัมน์แสดงความคิดเห็นทางการเมืองในภาษาไทย และกลวิธีทางภาษาก่อน แล้วจึงจะกล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ เพื่อแสดงให้เห็นแนวคิดพื้นฐาน วิธีการศึกษาและวิเคราะห์อันจะเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยนี้ต่อไป

2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยนี้ได้แก่ งานวิจัยเกี่ยวกับ 1) บทความแสดงความคิดเห็นในภาษาไทย 2) บทความหรือคอลัมน์แสดงความคิดเห็นทางการเมืองในภาษาไทย และ 3) กลวิธีทางภาษา

2.1.1 บทความแสดงความคิดเห็นหรือทัศนปริจเฉท

จากการสำรวจงานวิจัยในหัวข้อนี้พบว่า มีงานที่เกี่ยวข้องเพียง 3 เรื่อง คือ งานวิจัยของ เพ็ญศิริ วงศ์วิภาณนท์ (2529) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์โครงสร้างความคิดในภาษาไทย งานวิจัยของอาภาภรณ์ อักษรกาญจน์ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความต่อเนื่องของแก่นความในทัศนปริจเฉท และงานวิจัยของธีรนุช โชคสุวณิช (2543) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ภาษาของบทความแสดงความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์ไทย ดังมีรายละเอียดดังนี้

เพ็ญศิริ วงศ์วิภาณนท์ (2529) ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์โครงสร้างความคิดในภาษาไทย: ข้อเขียนประเภทแสดงความคิดเห็นในสาขามนุษยศาสตร์” เพื่อศึกษาลักษณะต่างๆ ของข้อมูลปริจเฉทภาษาไทย โดยศึกษาข้อมูลจากทัศนปริจเฉทในสาขาวิชามนุษยศาสตร์ทุกชื่อที่ตีพิมพ์ในช่วงปี พ.ศ. 2526 ซึ่งเป็นปีเริ่มโครงการ โดยเลือกเก็บจากวารสารชื่อละ 1 ฉบับ แต่ละฉบับจะเลือกไว้ 3 บทความและใช้วิธีสุ่มด้วยการจับฉลากเลือก รวมบทความทั้งสิ้นจำนวน 26 บทความ

ผลการศึกษาพบว่า ไวยากรณ์ปริจเฉทที่ได้จากการศึกษาข้อมูลประเภททัศนปริจเฉท ประกอบด้วยระบบใหญ่ 3 ระบบคือ ระบบโครงสร้างความในปริจเฉท ระบบโครงสร้างความในอนุพากย์ และระบบเอกภาพในปริจเฉท เมื่อนำทฤษฎีไวยากรณ์หน้าทีไปใช้ในการอธิบายปริจเฉท ในข้อมูลก็พบว่า ระบบโครงสร้างความในปริจเฉทที่เสนอนี้จะอธิบายความต่างของรูปวากยสัมพันธ์ที่เรียกว่า อนุพากย์อิสระ อนุพากย์ไม่อิสระ และวลีลดรูปได้ว่าเป็นผลจากการเรียบเรียงเนื้อหาออกมาเป็นหน่วยข้อความ และการกำหนดระดับความสำคัญของหน่วยข้อความ คือ อนุพากย์อิสระสำหรับหน่วยข้อความที่มีความสำคัญสูง อนุพากย์ไม่อิสระสำหรับหน่วยข้อความที่มีความสำคัญระดับกลาง และวลีลดรูปสำหรับหน่วยข้อความที่มีความสำคัญต่ำ ส่วนระบบโครงสร้างความในอนุพากย์ ก็อธิบายความแตกต่างของรูปอนุพากย์ประเภทต่างๆ ได้ว่า เป็นผลจากการเลือกมุมมอง การแสดงทัศนและการเน้นของผู้พูด ส่วนระบบเอกภาพนั้นก็อธิบายเรื่องความเป็นหน่วยภาษาของปริจเฉทได้ว่า เอกภาพในปริจเฉทนั้นเป็นผลมาจากการเชื่อมด้วยคำศัพท์ การเป็นคำร่วมกลุ่ม การอ้างถึง และการเชื่อมโยงทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค

งานวิจัยของเพียรศิริ วงศ์วิภาณนธ์เป็นการศึกษาบทความแสดงความคิดเห็นในเชิงโครงสร้างไวยากรณ์ปริจเฉท ซึ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะต่างๆ ของทัศนปริจเฉท โดยเฉพาะอย่างยิ่งไวยากรณ์ปริจเฉทที่ผู้วิจัยเสนอ เป็นไวยากรณ์ในแนวทฤษฎีไวยากรณ์หน้าทีซึ่งสามารถอธิบายภาษาออกมาในรูปของระบบใหญ่ที่ประกอบด้วยระบบย่อยที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน

อาภาภรณ์ อักษรกาญจน์ (2538) ศึกษาเรื่อง "ความต่อเนื่องของแก่นความในทัศนปริจเฉท" ซึ่งมีวัตถุประสงค์วิเคราะห์รูปแบบแสดงความต่อเนื่องของแก่นความในทัศนปริจเฉทในตำแหน่งแก่นความและ/หรือประธาน และหาค่าความต่อเนื่องของรูปแบบแก่นความจากค่าเฉลี่ยของค่าย้อนกลับและค่าเฉลี่ยของค่าสืบเนื่องเพื่อดูความลดหลั่นของค่าความต่อเนื่อง โดยเก็บข้อมูลจากความเรียงประเภทแสดงความคิดเห็นเรื่อง "ปัญหาการจราจรที่มีผลกระทบต่อนักเรียน" ของนักเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเซนต์จอห์น อายุระหว่าง 16-18 ปี จำนวน 10 ความเรียง

ผลการศึกษามีรูปแบบแสดงแก่นความในทัศนปริจเฉท 7 ชนิด ได้แก่ สุนทรูป สุนทรูปที่มีหน่วยขยาย สรรพนาม นามวลีที่ไม่มีหน่วยขยาย นามวลีที่มีหน่วยขยาย นามวลีที่มีหน่วยแสดงแก่นความ และนามวลีที่มีหน่วยขยายและหน่วยแสดงแก่นความ รูปแบบแก่นความเหล่านี้มีค่าความต่อเนื่องที่ลดหลั่นกันกล่าวคือ สุนทรูปเป็นรูปแบบแสดงแก่นความที่มีค่าความต่อเนื่องมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยของค่าย้อนกลับ 1.27 ค่าเฉลี่ยของค่าสืบเนื่อง 1.6 และนามวลีที่ไม่มีหน่วยขยายเป็นรูปแบบแสดงแก่นความที่มีค่าต่อเนื่องน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยของค่าย้อนกลับ 10.29 ค่าเฉลี่ยของค่าสืบเนื่อง 1.5 ส่วนรูปแบบแก่นความอีก 5 รูป มีค่าความต่อเนื่องซึ่งมีค่าเฉลี่ยของค่าย้อนกลับและค่าเฉลี่ยของค่าสืบเนื่องดังนี้ สรรพนามมีค่าเฉลี่ยของค่าย้อนกลับ 1.42 มีค่าเฉลี่ยของค่า

สืบเนื่อง 2.17 สุนทรูปที่มีหน่วยขยายมีค่าเฉลี่ยของค่าย้อนกลับ 2.86 มีค่าเฉลี่ยของค่าสืบเนื่อง 1 นามวลีที่มีหน่วยขยายและหน่วยแสดงแก่นความมีค่าเฉลี่ยของค่าย้อนกลับ 5.83 มีค่าเฉลี่ยของค่าสืบเนื่อง 2 นามวลีที่มีหน่วยขยายมีค่าเฉลี่ยของค่าย้อนกลับ 7.75 มีค่าเฉลี่ยของค่าสืบเนื่อง 1.5 และนามวลีที่มีหน่วยแสดงแก่นความมีค่าเฉลี่ยของค่าย้อนกลับ 8.5 มีค่าเฉลี่ยของค่าสืบเนื่อง 1.25

งานวิจัยของอภาภรณ์ อักษรกาญจน์ แสดงให้เห็นความต่อเนื่องของแก่นความในทัศนปริจเฉท อีกทั้งมีการศึกษาค่าความต่อเนื่อง ค่าเฉลี่ยของค่าย้อนกลับและค่าเฉลี่ยของค่าสืบเนื่องเพื่อดูความลดหลั่นของค่าความต่อเนื่อง ซึ่งช่วยให้เข้าใจการใช้รูปแสดงความต่อเนื่องของแก่นความในปริจเฉทประเภทนี้ได้

ธีรนุช โชคสุวนิช (2543) ศึกษาเรื่อง "การศึกษาวิเคราะห์ภาษาของบทความแสดงความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์ไทย (พ.ศ.2536-2540)" ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบองค์ประกอบ ลีลาภาษา และกลวิธีการแสดงความคิดเห็นของบทความแสดงความคิดเห็นโดยใช้ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ไทยจำนวน 6 ชื่อฉบับ คือ เดลินิวส์ สยามรัฐ มติชน สยามโพสต์ ไทยรัฐ และกรุงเทพธุรกิจ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 - 2540 โดยเลือกศึกษาข้อมูลจากบทบรรณาธิการและบทความประจำ

ผลการศึกษาพบว่า บทความแสดงความคิดเห็นมุ่งจะแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นใดประเด็นหนึ่ง หรือปัญหาและวิกฤตการณ์อย่างน่าเชื่อถือเพื่อชักจูงใจให้ผู้อ่านคล้อยตาม โดยบทความแสดงความคิดเห็นสามารถจำแนกตามองค์ประกอบของบทความได้เป็น 2 ประเภทคือ องค์ประกอบ 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนนำและส่วนเนื้อเรื่อง และองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนนำ ส่วนเนื้อเรื่อง และส่วนสรุป แต่หากพิจารณาตามวัตถุประสงค์สามารถจำแนกได้เป็น 4 ประเภท คือ บทความแสดงความคิดเห็นเสนอแนะ บทความแสดงความคิดเห็นคัดค้านหรือโต้แย้ง บทความแสดงความคิดเห็นตักเตือน บทความแสดงความคิดเห็นสนับสนุนหรือยกย่องสรรเสริญ

เมื่อพิจารณากลวิธีที่ใช้ในการแสดงความคิดเห็นพบว่ามี 4 แบบคือ การอ้างอิง การยกตัวอย่าง การให้เหตุผล และการเปรียบเทียบ ส่วนการวิเคราะห์ลีลาภาษาที่ใช้ในการแสดงความคิดเห็นมีทั้งลีลาร่วมกันและลีลาเฉพาะกล่าวคือ ลีลาร่วมได้แก่ รูปแบบการนำเสนอ องค์ประกอบของบทความ ประเภทของการแสดงความคิดเห็นและกลวิธีการแสดงความคิดเห็น ส่วนลีลาเฉพาะขึ้นอยู่กับรูปแบบของบทบรรณาธิการและบทความประจำคือ มีการใช้ภาษาเฉพาะแตกต่างกันทั้งในระดับคำ ความยาวของประโยคและย่อหน้า ซึ่งทำให้ลีลาภาษาของบทบรรณาธิการมีลักษณะเป็นภาษาเขียนแบบเป็นทางการ มีความจริงจัง เพื่อแสดงจุดยืนของหนังสือพิมพ์และชักจูงใจให้ผู้อ่านคล้อยตาม และลักษณะเฉพาะดังกล่าวยังทำให้ลีลาภาษาของบทความประจำมีลักษณะ

เป็นการพูดคุยกับผู้อ่านอย่างใกล้ชิด และมีความเป็นกันเองเพื่อทำให้ผู้อ่านคล้อยตามความคิดเห็นของผู้เขียน

การศึกษาของธีรนุช ไชคสุวณิช แสดงให้เห็นลักษณะต่างๆ ของการแสดงความคิดเห็นในบทความแสดงความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์ทั้งในด้านภาษา รูปแบบ องค์ประกอบ และกลวิธีในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจลักษณะต่างๆ ของบทความแสดงความคิดเห็นมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นแนวคิดพื้นฐานในการนำไปวิเคราะห์บทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในงานวิจัยครั้งนี้

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทความแสดงความคิดเห็นหรือทัศนปริจเฉท ช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจรูปแบบและโครงสร้างที่ใกล้เคียงกับข้อมูลที่จะใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ อันจะเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ลักษณะของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย ซึ่งผู้วิจัยจะอธิบายโดยละเอียดในบทที่ 3 ต่อไป

2.1.2 บทความหรือคอลัมน์แสดงความคิดเห็นทางการเมือง

จากการสำรวจงานวิจัยในหัวข้อนี้พบว่าม้งานที่เกี่ยวข้อง 3 เรื่อง คือ งานวิจัยของสาธิต ยุวรัตน์ทการุญ (2530) เรื่อง "แง่คิดเกี่ยวกับสถาบันทางการเมืองของมังกรห้าเล็บและเปลว สีเงิน" งานวิจัยของ อรสา ศรีสุขเสริม (2537) เรื่อง "แนวคิดทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมจากบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์" และงานวิจัยของจันดารา อุดมสิน (2541) เรื่อง "การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้อ่านบทวิเคราะห์การเมืองในหนังสือพิมพ์" ดังมีรายละเอียดดังนี้

สาธิต ยุวรัตน์ทการุญ (2530) ศึกษาเรื่อง "แง่คิดเกี่ยวกับสถาบันทางการเมืองของมังกรห้าเล็บและเปลว สีเงิน" เพื่อศึกษาแง่คิดเกี่ยวกับสถาบันทางการเมืองของมังกรห้าเล็บและเปลว สีเงิน พร้อมกับวิเคราะห์แบบแผนความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดแง่คิดเกี่ยวกับสถาบันทางการเมืองนั้น ขณะเดียวกันยังได้ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างกรณีแง่คิดเกี่ยวกับสถาบันทางการเมืองกับการแสดงออกถึงแง่คิดเกี่ยวกับสถาบันทางการเมือง โดยเก็บข้อมูลจากคอลัมน์ "สวัสดิ์เวลาเช้า" ของมังกรห้าเล็บ และคอลัมน์ "สะบัดปากกาตีแตกหน้า" ของเปลว สีเงิน ในช่วงรัฐบาลเปรม 1 ถึง เปรม 5 (2523-2530)

ผลการศึกษาพบว่าทั้งมังกรห้าเล็บและเปลว สีเงิน มีแง่คิดเกี่ยวกับสถาบันทางการเมืองที่ส่งเสริมหลักการประชาธิปไตย และองค์ประกอบ 4 ด้าน อันได้แก่ การเรียนรู้ในอดีต ปรับทิศทาง

สังคม บุคคลสำคัญ และการมองบทบาทของตนเอง ล้วนมีอิทธิพลต่อการกำหนดแง่คิดของ คอลัมนิสต์ทั้งสอง ในด้านการแสดงความคิดเห็นพบว่า มังกรห้าเล็บมีมาตรฐานหลายชุดในการ พิจารณาประเด็นทางการเมือง ส่วนเปลว สีเงิน ใช้มาตรฐานการวัดเพียงชุดเดียวกับทุกประเด็น ทางการเมือง นอกจากนี้ยังพบข้อสังเกตว่า บทบาทของคอลัมนิสต์ทั้งสองยังอยู่ในระดับการ แสดงออกทางความคิด ไม่ถึงกับเป็นผู้นำทางความคิด ทั้งนี้ เพราะข้อจำกัดของเงื่อนไขการทำงาน เงื่อนไขการศึกษา และเงื่อนไขการควบคุมของรัฐ

การศึกษาของสาธิต ยวนันท์การุญ แสดงให้เห็นถึงแง่คิดต่างๆ เกี่ยวกับสถาบันทาง การเมืองของมังกรห้าเล็บและเปลว สีเงิน องค์กรประกอบที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดแง่คิดเกี่ยวกับ สถาบันทางการเมือง อีกทั้งเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองแง่คิดเกี่ยวกับสถาบันทางการเมือง กับการแสดงออกถึงแนวคิดดังกล่าวของคอลัมนิสต์ทั้งสอง

อรสา ศรีสุขเสริม (2537) ศึกษาเรื่อง "แนวคิดทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ของ เปลว สีเงิน: วิเคราะห์จากบทความในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ" โดยศึกษาข้อมูลจากคอลัมน์ สบัตปากกา ตีแผ่หน้า ของเปลว สีเงิน ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 ถึง พ.ศ. 2534 รวมทั้งสิ้น 3,166 บทความ

ผลการศึกษาพบว่า บทความของเปลว สีเงิน จะสะท้อนแนวคิดทางการเมืองมากที่สุด โดยเนื้อหา มักจะเป็นการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลทั้งในแง่การบริหารงานของผู้นำรัฐบาล ความ เคลื่อนไหวของนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี และนักการเมือง รวมทั้งสถานการณ์ทางการเมืองที่ เกิดขึ้นในแต่ละยุคสมัย โดยการวิพากษ์วิจารณ์นั้นจะมีทั้งการสนับสนุน การตำหนิ และการเสนอ ข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของรัฐบาล ตลอดจนมีการวิพากษ์วิจารณ์ การบริหารงานของระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรทหาร ตำรวจและการปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งเหตุการณ์ร้ายแรงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วย รองลงมาเป็นการสะท้อนความคิดทางด้านสังคม โดยเป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับค่านิยมต่างๆ ในเรื่อง ระเบียบวินัย การประหยัด การมีคุณธรรม และแนวคิดเรื่องความปลอดภัยเรื่องชีวิตและทรัพย์สิน ระบบบริหารและสวัสดิการสังคม การศึกษา ศาสนา เยาวชน สตรี โสเภณี อบายมุข ความเหลื่อม ล้าในสังคมและพฤติกรรมที่ผิดปกติทางเพศ เป็นต้น ส่วนเนื้อหาที่น่าเสนอแนะน้อยที่สุดคือด้าน เศรษฐกิจ โดยเนื้อหาจะเกี่ยวข้องกับสภาวะเศรษฐกิจทั้งทางด้านการเงิน การธนาคาร การตลาด การลงทุน และยังสะท้อนปัญหาต่างๆ ทางด้านการเกษตร รวมทั้งเสนอการแก้ปัญหาให้กับ เกษตรกรอีกด้วย

จากการศึกษาของอรสา ศรีสุขเสริม แสดงให้เห็นถึงแนวความคิดที่หลากหลายต่อประเด็น ปัญหาต่างๆ ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของเปลว สีเงิน ที่ใช้สะท้อนผ่านคอลัมน์

แสดงความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์ ซึ่งถือเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหาของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของผู้วิจัยในครั้งนี้ด้วย

จันดารา อุดมสิน (2541) ศึกษาเรื่อง "การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้อ่านบทวิเคราะห์การเมืองของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและข่าวสด" เพื่อศึกษาพฤติกรรมการอ่าน การใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจของผู้อ่านบทวิเคราะห์การเมืองของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและข่าวสด และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการอ่านกับการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้อ่านบทวิเคราะห์การเมืองของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและข่าวสด โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถามจากผู้อ่านบทวิเคราะห์การเมืองของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและข่าวสดจำนวน 230 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง

ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้อ่านบทวิเคราะห์การเมืองที่มีเพศและระดับการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมการอ่านบทวิเคราะห์แตกต่างกัน 2) ผู้อ่านบทวิเคราะห์การเมืองที่มีเพศและอาชีพต่างกัน มีการใช้ประโยชน์จากบทวิเคราะห์การเมืองแตกต่างกัน 3) ผู้อ่านบทวิเคราะห์การเมืองที่มีเพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อบทบาทของหนังสือพิมพ์ด้านการเมืองที่ได้รับจากบทวิเคราะห์การเมืองแตกต่างกัน 4) พฤติกรรมการอ่านไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากบทวิเคราะห์การเมือง และความพึงพอใจต่อบทบาทของหนังสือพิมพ์ด้านการเมืองที่ได้รับจากบทวิเคราะห์การเมือง

การศึกษาของจันดารา อุดมสิน แสดงให้เห็นว่าการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้อ่านบทวิเคราะห์การเมืองของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและข่าวสดนั้นแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ของผู้อ่าน อันได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา

จากการทบทวนงานวิจัยประเภทบทความหรือคอลัมน์แสดงความคิดเห็นทางการเมืองช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจลักษณะของเนื้อหา แนวคิดของคอลัมนิสต์ แนวคิดทางการเมือง การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของบทความประเภทนี้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยต่อไป เนื่องจากข้อมูลในงานวิจัยเหล่านี้คล้ายคลึงกับข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างมาก

2.1.3 กลวิธีทางภาษา

จากการสำรวจงานวิจัยเกี่ยวกับกลวิธีทางภาษาพบว่า มีผู้ศึกษาการใช้กลวิธีทางภาษาในปริจเฉทประเภทต่างๆ ได้แก่ Obeng (1997) ศึกษาเรื่อง "Language and politics: indirectness

in political discourse", ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2546) ศึกษาเรื่อง "คอลัมน์ซุบซิบคัทลียาจะจำ: เนื้อหาและกลวิธีทางภาษา", วิโรจน์ อรุณมานะกุล (2547) ศึกษาเรื่อง "ภาษา อำนาจ และการเมือง", ศิริพร ภักดีผาสุข (2547) ศึกษาเรื่อง "สมณานามนักรการเมือง: การละเล่นทางภาษาเพื่อวิจารณ์การเมืองไทยของสื่อมวลชน", ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2547) ศึกษาเรื่อง "อภิป്രายไม่ว่างใจ: กลไกเพื่อตรวจสอบรัฐบาลหรือเพื่อการโฆษณาตนเอง" และณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2549) ศึกษาเรื่อง "โฆษณาตัวเองอย่างไรให้น่าเชื่อถือ?: กลวิธีทางภาษาในการโฆษณาตัวเองของนักรการเมืองไทยจากมุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์" แต่พบว่ายังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษากลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมในบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมือง โดยงานวิจัยต่างๆ ข้างต้นมีรายละเอียดดังนี้

Obeng (1997) ศึกษาเรื่อง "Language and politics: indirectness in political discourse" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีในการใช้ภาษาแบบอ้อมของนักรการเมือง โดยผู้วิจัยเชื่อว่านักรการเมืองมักจะใช้ภาษาแบบอ้อมทั้งในการแสดงความคิดเห็นและการตอบคำถาม เพื่อปกป้องตนเองและเพื่อผลประโยชน์ โดยข้อมูลที่ใช้ศึกษาเป็นปริจเจทการเมือง 7 เรื่องของประเทศกาน่า ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างเดือนมิถุนายน 1992 ถึงเดือนมีนาคม 1994 เนื้อหาของปริจเจทประกอบไปด้วยสุนทรพจน์ การแสดงความคิดเห็นและการสัมภาษณ์นักรการเมือง

จากการศึกษาพบว่า นักรการเมืองชาวกาน่าใช้ภาษาที่แสดงอำนาจและมีกลวิธีการใช้ภาษาแบบอ้อมเพื่อเบี่ยงเบนการกระทำที่อาจจะเป็นการคุกคามหน้า ได้แก่

1. การพูดเลี่ยงและการใช้คำพูดอ้อมค้อม (evasion and circumlocution) การพูดเลี่ยง คือ การหลีกเลี่ยงการตอบโดยตรงหรือหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับความยากลำบากในการสื่อสารนั้นๆ เมื่อไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากการคุกคามหน้า การพูดเลี่ยงอาจจะอยู่ในลักษณะของการหยุดพูด การปฏิเสธที่จะพูด การเปลี่ยนหัวข้อเรื่อง รวมทั้งการละเมิดกฎสัมพัทธ์ของ Grice ด้วยการตอบเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้อง ส่วนการใช้คำพูดอ้อมค้อมเป็นการละเมิดกฎเกือบจะทั้งหมดของ Grice เพราะเป็นการให้ข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับคำถามและในบางครั้งการใช้คำอ้อมค้อมยังเป็นการให้ข้อมูลที่สมควรจะให้น้อยเกินไปอีกด้วย การพูดเลี่ยงและการใช้คำพูดอ้อมค้อมถือเป็นกลวิธีการใช้ภาษาแบบอ้อมแบบหนึ่งที่นักรการเมืองนิยมใช้ ทั้งนี้เพื่อลดการคุกคามหน้า เพื่อปกป้องตนเองหรือรัฐบาลของตนและเพื่อให้อำนาจคงอยู่ต่อไป ตัวอย่างเช่น ในการสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์ใช้วิธีการถามแบบ yes/ no question แต่นักรการเมืองกลับตอบด้วยการอธิบาย ไม่ได้ตอบแบบ positive/ negative ตามคำถาม ซึ่งถือเป็นการพูดเลี่ยงอย่างหนึ่ง

2. การพูดเสียดสี (innuendo) คือ การพูดพาดพิงแบบไม่ชัดเจนหรือการพูดเป็นนัยอย่างคลุมเครือเพื่อสะท้อนลักษณะหรือชื่อเสียงของคู่สนทนาในเชิงลบ มักจะอยู่ในรูปแบบอุปสรรคหรือสำนวน ในบริบททางการเมืองเป้าหมายของการเสียดสีคือคู่แข่งทางการเมือง โดยการที่เข้าใจความหมายของการเสียดสีนี้ผู้ฟังจะต้องอาศัยการตีความ เพราะในบางครั้งผู้พูดไม่ได้ระบุชัดเจน ตัวอย่างเช่น วุฒิสมาชิกท่านหนึ่งกล่าวว่า "I wouldn't hire a surgeon who's only written about surgery. I want one who's actually performed surgery." ซึ่งถือเป็นการพูดเสียดสีศัลยแพทย์ที่ไม่เคยทำการผ่าตัดจริงๆ มาก่อน เป็นต้น

3. การใช้อุปสรรค (metaphor) คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง นักการเมืองกาน่ามักใช้วิธีนี้ในการเปรียบเทียบ โดยนำสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือเป็นที่คุ้นเคยมาใช้อ้างถึงหรืออธิบายอีกสิ่งหนึ่งในทางการเมือง

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้เปรียบเทียบปริมาณการใช้กลวิธีในการใช้ภาษาแบบอ้อมของนักการเมืองชาวกาน่าและนักการเมืองชาวตะวันตก พบว่า ในภาพรวมทั้งหมดนักการเมืองชาวกาน่าใช้กลวิธีแบบอ้อมมากกว่านักการเมืองชาวตะวันตกคือ 59.3% ต่อ 40.7% สาเหตุอาจเนื่องมาจากประเทศกาน่าเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาในด้านประชาธิปไตย ดังนั้นการแสดงความคิดเห็นจึงยังไม่สามารถแสดงออกได้อย่างเสรีเหมือนอย่างชาวตะวันตก แต่เมื่อพิจารณาปริมาณการใช้ในแต่ละกลวิธีพบว่า นักการเมืองชาวกาน่าใช้อุปสรรคและการพูดเสียดสีมากกว่านักการเมืองชาวตะวันตก ส่วนนักการเมืองชาวตะวันตกก็ใช้การพูดเสียดสีมากกว่านักการเมืองชาวกาน่า นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าการใช้กลวิธีทางภาษาแบบอ้อมจะมีความแตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับแต่ละวัฒนธรรมนั่นเอง

จากการศึกษาของ Obeng จะเห็นว่านักการเมืองชาวกาน่ามักจะใช้กลวิธีการใช้ภาษาแบบอ้อมในการแสดงความคิดเห็นหรือการสัมภาษณ์อันได้แก่ การพูดเลียด การใช้คำพูดอ้อมค้อม การใช้อุปสรรค และการพูดเสียดสี ซึ่งถือเป็นลักษณะสำคัญของการสื่อสารทางการเมือง เพื่อช่วยลดอันตรายและช่วยปกป้องหน้าที่การงานทางการเมือง พรรคการเมืองรวมถึงรัฐบาลเองด้วย ซึ่งช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจลักษณะการใช้ภาษาแบบอ้อมและสามารถนำกลวิธีเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ได้

ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2546) ศึกษาเรื่อง "คอลัมน์ซุบซิบคัทลียาจะจำ: เนื้อหาและกลวิธีทางภาษา" ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเนื้อหาและกลวิธีทางภาษาของคอลัมน์ซุบซิบคัทลียาจะจำ โดยศึกษาข้อมูลจากคอลัมน์คัทลียาจะจำที่ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐตั้งแต่วันที่ 15 เม.ย. 2545 ถึงวันที่ 30 เม.ย. 2546

ผลการศึกษาพบว่า เนื้อหาของคอลัมน์คัทลียาจะจำส่วนใหญ่เป็นเรื่องรายละเอียดในชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตายของบุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคม ส่วนเนื้อหาที่อาจมีอยู่หนึ่งหรือสองข่าวเป็นเรื่องด้านลบที่ไม่รุนแรง เป็นเรื่องราวของความผิดพลาด ความโชคร้าย การกระทำเป็นๆ หรือพฤติกรรมที่เกินกว่าปกติ แต่ไม่ทำให้ผู้ที่ตกเป็นข่าวเสียหายร้ายแรง นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอข่าวความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคมชั้นสูงที่คนให้ความสนใจ แต่ก็ไม่ใช่ความสัมพันธ์ที่เป็นเรื่องอื้อฉาว

ในการวิเคราะห์ด้านกลวิธีทางภาษาที่ใช้พบว่ามีอยู่ 9 กลวิธีได้แก่ 1) การใช้การอ้างถึงทั้งแบบระบุชัดเจนและแบบไม่ระบุขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และเนื้อหาของข่าว 2) การใช้กริยาเรียงกันหลายตัวหรือกริยากับส่วนขยายเพื่อให้รายละเอียดของภาพเหตุการณ์ 3) การเล่นคำเพื่อทำให้การนำเสนอน่าสนใจพร้อมกับหยอกล้อผู้ตกเป็นข่าวและสร้างอารมณ์ขัน 4) การใช้ถ้อยคำนัยแฝงนัยเพื่อประชดประชันและสร้างอารมณ์ขัน 5) การใช้ความเปรียบเพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพตามได้ชัดเจนโดยใช้คำน้อย 6) การใช้การจบแบบหักมุมเพื่อสร้างความประหลาดใจและอารมณ์ขัน 7) การเล่าเรื่องโดยให้รายละเอียดเพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพเสมือนอยู่ในเหตุการณ์และสร้างอารมณ์ขัน 8) การแนะนำตีความเพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่านและอาจหลีกเลี่ยงการฟ้องร้องหากผู้ตกเป็นข่าวไม่พอใจ 9) การสร้างคำใหม่เพื่อสร้างความแปลกใหม่และแสดงน้ำเสียงของคอลัมน์นิสต์ ซึ่งกลวิธีเหล่านี้ถือว่าเป็นจุดเด่นของคอลัมน์คัทลียาจะจำ

การศึกษาของณัฐพร พานโพธิ์ทอง แสดงให้เห็นเนื้อหาและกลวิธีทางภาษาต่างๆ ที่ใช้ในคอลัมน์ซุบซิบคัทลียาจะจำ เพื่อตอบสนองความอยากรู้ความเป็นไปของคนในสังคมและความต้องการรับรู้เรื่องด้านลบของผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าตนโดยใช้กลวิธีต่างๆ เหล่านี้ เพื่อดึงดูดความสนใจ

วิโรจน์ อรุณมานะกุล (2547) ศึกษาเรื่อง "ภาษา อำนาจ และการเมือง" พบว่า นักการเมืองใช้ภาษาเพื่อจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้ 1) ใช้ภาษาเพื่อคงไว้ซึ่งอำนาจทางการเมือง โดยมีกลวิธีพื้นฐานที่มักใช้กันเป็นประจำคือ การเลือกใช้คำพูดเพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของฝ่ายตน และสร้างภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อฝ่ายตรงข้าม นอกจากนี้ยังมีกลวิธีอื่นๆ เพื่อช่วยเสริมกิจกรรมต่างๆ ส่งเสริมภาพลักษณ์ของตนและแก้ข้อกล่าวหาต่างๆ ที่จะทำให้ภาพลักษณ์ของตนเสื่อมถอย โดยการใช้ภาษาเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ คือ ใช้เน้นย้ำการคิดใหม่ทำใหม่ ใช้เพื่อการโฆษณา ใช้เบี่ยงเบนประเด็น ใช้ลดน้ำหนักการวิจารณ์ 2) ใช้ภาษาเพื่อกลบเกลื่อนความพหังผล 3) ใช้ภาษาเพื่อบิดเบือนความเข้าใจของสาธารณชน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้พิจารณาว่าทฤษฎีในสองเรื่องเรื่องแรกคือ ทฤษฎีที่ว่าด้วยความจน เพราะเป็นประเด็นหลักที่รัฐบาลปัจจุบันต้องการแก้ไขให้ได้ และเป็นนโยบายมาตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งที่แล้ว ส่วนเรื่องที่สองคือ ทฤษฎีที่ว่าด้วยความไม่

เพราะเป็นประเด็นที่มีการนำเสนอผ่านทางสื่ออย่างมากในปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่าในเรื่องวาทกรรมว่าด้วยความจนนั้น แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับคนจนคือ คนจนได้เงินมาจับจ่ายใช้สอย ได้ความรู้สึกดี ๆ ว่ามีผู้แสดงออกว่ายินอยู่เคียงข้างตน รักและห่วงใย เมื่อมีความทุกข์ร่ำไรใดๆ รัฐก็รับฟัง เอาใจใส่ ได้รับโอกาสต่างๆ ที่ไม่เคยได้ ซึ่งสิ่งต่างๆ ที่รัฐบาลทำ แม้อาจจะไม่สามารถแก้ปัญหาความจนในระยะยาว แต่ก็ได้ให้ความสุขแก่คนจนในปัจจุบัน เมื่อถึงเงื่อนไขเวลาที่กำหนด การแก้ปัญหาความจนจะสำเร็จหรือไม่ไม่ใช่เรื่องสำคัญนัก ทำให้มองข้ามการแก้ปัญหาที่ไม่สำเร็จไปได้ ดังนั้นคนที่ได้ประโยชน์อย่างแท้จริงจากวาทกรรมคนจนที่สร้างขึ้นใหม่นี้ก็คือ นายกรัฐมนตรีซึ่งได้ทั้งใจและฐานเสียงจากคนจนอย่างล้นหลาม ส่วนวาทกรรมว่าด้วยความจนนั้น แสดงให้เห็นว่าเกิดความเห็นที่แตกต่างระหว่างฝ่ายรัฐกับฝ่ายตรงข้ามรัฐ ทางด้านผู้นำมักใช้วาทกรรมความใจแทนการอธิบายหรือตอบข้อสงสัย การตอบโต้ในลักษณะเช่นนี้ ทำให้นายกรัฐมนตรีถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าไม่เปิดกว้าง ไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดว่าการโต้ตอบที่เหมาะสมจึงน่าจะเป็นการเปิดกว้างรับฟังคำวิจารณ์ต่างๆ และให้ข้อมูลและคำอธิบายแก่สาธารณชนในประเด็นต่างๆ มากกว่าการใช้วาทกรรมความใจแทน

งานวิจัยของวิโรจน์ อรุณมานะกุล ทำให้ทราบถึงจุดมุ่งหมายในการใช้ภาษาของนักการเมือง และกลวิธีต่างๆ ที่ใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้นๆ รวมถึงอิทธิพลของภาษาที่นำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อให้เข้าถึงประชาชนและกำหนดความเป็นจริงในสังคมด้วยการใช้ภาษาในวาทกรรมต่างๆ

ศิริพร ภักดีผาสุข (2547) ศึกษาเรื่อง "สมญานามนักการเมือง: การละเล่นทางภาษาเพื่อวิจารณ์การเมืองไทยของสื่อมวลชน" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะเด่นของการเล่นกับภาษาในการสร้างสมญานามนักการเมือง บทบาทหน้าที่ของสมญานามนักการเมือง และกลวิธีที่เอื้อให้สมญานามนักการเมืองสามารถทำหน้าที่เป็นเครื่องมือสำหรับการวิจารณ์การเมืองได้ ผลการศึกษาพบว่า สมญานามนักการเมืองมีขนาดกะทัดรัดและมีพลังในการสื่อความหมายอย่างลึกซึ้ง คุณลักษณะเด่นที่เกิดจากการเล่นกับภาษาที่พบในสมญานามสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภทคือ คุณลักษณะที่เกิดจากการเล่นกับเสียง ได้แก่ การสัมผัสสระ การสัมผัสอักษรหรือการสัมผัสเสียงพยัญชนะต้น และการซ้ำเสียง ส่วนคุณลักษณะที่เกิดจากการเล่นกับความหมาย ได้แก่ การใช้อ่อนนามนัย การเล่นคำ การใช้อุปลักษณ์ และการใช้ถ้อยคำนัยแฝง

นอกจากสมญานามนักการเมืองจะเป็นถ้อยคำสำหรับเรียกหรืออ้างถึงตัวบุคคลแล้ว สมญานามยังมีบทบาทหน้าที่สะท้อนภาพลักษณ์นักการเมือง ช่วยเพิ่มสีสันให้วาทกรรมการเมืองและที่สำคัญคือสามารถใช้เป็นเครื่องมือวิจารณ์การเมืองได้ ซึ่งการวิจารณ์การเมืองโดยการตั้งสมญานามนักการเมืองนั้น ทำได้โดยอาศัยกลวิธีที่สำคัญ 2 ประการคือ การสร้างกรอบการตีความ

แบบ "ล้อกันเล่น" ไม่จริงจัง และการแสดงทัศนคติวิพากษ์วิจารณ์โดยอ้อมและอย่างแยบยลผ่าน กลวิธีทางภาษา ซึ่งได้แก่ การใช้ความหมายนัยประหวัด การสื่อความโดยใช้อุปลักษณ์ และการสื่อความโดยใช้ถ้อยคำนัยแฝง

การศึกษาของศิริพร ภัคดีผาสุข แสดงให้เห็นคุณลักษณะเด่นและบทบาทหน้าที่ของ สมณยานามนักการเมือง อีกทั้งกลวิธีต่างๆ ของสมณยานามนักการเมืองในการเป็นเครื่องมือในการ วิจารณ์การเมือง

ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2547) ศึกษาเรื่อง "อภิปรายไม่ไว้วางใจ: กลไกเพื่อตรวจสอบ รัฐบาลหรือเพื่อการโฆษณาตนเอง" โดยอาศัยข้อมูลการอภิปรายไม่ไว้วางใจในรัฐบาลปัจจุบัน ในขณะนั้นระหว่างวันที่ 22- 24 พฤษภาคม 2545 จากการศึกษาพบว่ามีถ้อยคำที่มีเนื้อความจัดได้ ว่าเป็นการโฆษณาตนเองปรากฏอยู่ทั้งในคำอภิปรายของฝ่ายค้าน และคำชี้แจงตอบคำอภิปราย โดยฝ่ายบริหาร ส่วนใหญ่เป็นถ้อยคำกล่าวถึงตนเองหรือชมตนเองสั้นๆ แทรกอยู่ในคำอภิปราย ผู้ อภิปรายไม่อาจแทรกข้อความโฆษณาตนเองที่มีขนาดยาวได้ เนื่องจากอาจถูกประท้วงว่าละเมิด ข้อบังคับการประชุมข้อที่ 61 ได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าผู้อภิปรายมีวิธีการนำเสนอข้อความ โฆษณาตนเองให้อยู่ในประเด็น 2 วิธี คือ 1) การนำเสนอว่าข้อมูลเกี่ยวกับผลงานของตนเป็นข้อมูลที่ จำเป็นในการสื่อสารกับประชาชน เพื่อให้ประชาชนเข้าใจเหตุและผลในคำอภิปราย 2) การ เปรียบเทียบผลงานที่ล้มเหลวหรือผิดพลาดของรัฐบาลปัจจุบันกับความสำเร็จของรัฐบาลที่ผ่านมา ซึ่งเป็นวิธีการที่ผู้อภิปรายจากฝ่ายค้านใช้เพื่อให้การนำเสนอผลงานในรัฐบาลปัจจุบันที่ผ่านมาอยู่ ในประเด็น

งานวิจัยของณัฐพร พานโพธิ์ทอง แสดงให้เห็นว่าในการอภิปรายไม่ไว้วางใจในรัฐบาล ปัจจุบันมีลักษณะของการโฆษณาตนเองแทรกอยู่บ้างโดยอาศัยกลวิธีต่างๆ แต่ก็เป็นสัดส่วนที่ น้อยเมื่อเทียบกับเนื้อหาส่วนใหญ่ซึ่งยังคงเป็นการอภิปรายเพื่อตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล

ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2549) ศึกษาเรื่อง "โฆษณาตัวเองอย่างไรให้น่าเชื่อถือ?: กลวิธี ทางภาษาในการโฆษณาตัวเองของนักการเมืองไทยจากมุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์" มี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาที่นักการเมืองไทยใช้ในการโฆษณาตัวเอง โดยอาศัยข้อมูล จากวาทกรรมการอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจระหว่างวันที่ 22- 24 พฤษภาคม 2545 และ วาทกรรมการสัมภาษณ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครทางโทรทัศน์ 4 ครั้ง คือ ในวันที่ 7 พฤษภาคม 9 มิถุนายน 23 มิถุนายน และ 30 กรกฎาคม พ.ศ. 2547 ผลการวิจัย พบว่า นักการเมืองไทยใช้กลวิธีทางภาษาในการเพิ่มความน่าเชื่อถือและลดความโอ้อวดให้แก่ ข้อความโฆษณาตนเอง 4 กลวิธี ได้แก่ 1) การยกคำกล่าวหรือบทสนทนามาใช้เล่าเรื่อง 2) การ

ข้างอิง 3) การกล่าวต่อมตน และ 4) การยกหรือแบ่งความดีให้ผู้อื่น โดยแต่ละกลวิธีก็มีจุดเด่นและมีบทบาทที่แตกต่างกันคือ กลวิธีการยกบทสนทนามาใช้เล่าเรื่องมีบทบาทช่วยสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วม ทำให้เรื่องเล่าที่น่าเชื่อถือ และผู้พูดสามารถโฆษณาตัวเองได้โดยอ้างคำกล่าวคำยกย่องจากบุคคลอื่น ในขณะที่การข้างอิงมีบทบาทเด่นในการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับข้อมูลและช่วยให้ผู้พูดสามารถโฆษณาตัวเองได้โดยไม่ต้องพูดยกย่องตัวเอง ส่วนการกล่าวต่อมตนและยกหรือแบ่งความดีให้ผู้อื่นมีบทบาทสำคัญในการทำให้ข้อความโฆษณาตัวเองฟังดูโอ้อวดน้อยลงนำมาซึ่งความประทับใจและน่าเชื่อถือมากกว่าการยกตนจนเกินความเป็นจริง

งานวิจัยของณัฐพร พานโพธิ์ทอง แสดงให้เห็นว่านักการเมืองไทยใช้กลวิธีทางภาษาต่างๆ ซึ่งแต่ละกลวิธีต่างก็มีจุดเด่นและบทบาทที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้เพื่อวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการคือ เพื่อให้ข้อความโฆษณาตัวเองน่าเชื่อถือและฟังดูไม่โอ้อวดจนเกินไป

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีทางภาษา ช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจแนวคิด วิธีการวิเคราะห์ และลักษณะของกลวิธีทางภาษาแต่ละกลวิธีได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งสามารถนำแนวคิด รวมทั้งวิธีการศึกษาและวิเคราะห์ของแต่ละกลวิธีไปประยุกต์ใช้กับงานวิจัยในครั้งนี้ได้เป็นอย่างดี

2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในหัวข้อนี้เป็นการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยใช้เป็นแนวในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้คือ ทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร เพื่อศึกษาองค์ประกอบในการสื่อสารของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจบริบทในการสื่อสารครั้งนี้ได้ดียิ่งขึ้น และแนวคิดด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ (pragmatics) อันได้แก่ อุปลักษณะ และถ้อยคำนัยแฝง โดยแนวคิดเหล่านี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยในภาษากับผู้ใช้ภาษา และเป็นการศึกษาความหมายจากการใช้จริงในรูปแบบต่างๆ โดยอาศัยบริบทในการตีความหมายนั้นให้เป็นที่เข้าใจ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดและทฤษฎีเหล่านี้สามารถนำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูลและอธิบายเหตุผลในการใช้ภาษาของผู้ใช้นั้นๆ ได้ละเอียดชัดเจนและน่าจะสามารถตอบคำถามในการวิจัยในครั้งนี้ได้ โดยแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ มีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 ทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร

ทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร (ethnography of communication) เป็นแนวคิดของ Dell Hymes ซึ่งแต่เดิมใช้ว่า ชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการพูด (ethnography of speaking)

แนวคิดนี้กล่าวถึงการวิเคราะห์ภาษาในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม การใช้ภาษาที่ต่าง
หน้าที่ ต่างเหตุการณ์ และต่างสังคมย่อมแตกต่างกัน เพราะการใช้ภาษาแปรไปตามบริบทที่
แวดล้อม ดังนั้นการที่จะเข้าใจการสื่อสารได้ต้องเกิดจากความเข้าใจพฤติกรรมโดยรวมของการ
สื่อสารนั้นด้วยหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือจำเป็นต้องพิจารณาองค์ประกอบอื่นๆ ซึ่งเป็นบริบท
แวดล้อมของการสื่อสารนั้น

Dell Hymes (1974, อ้างใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์: 2541) ได้เสนอกรอบที่ใช้วิเคราะห์
บริบทแวดล้อมภาษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสารไว้ โดยสรุปเป็นคำย่อว่า
SPEAKING ได้ดังนี้

S = Setting/ Scene (กาลเทศะ/ ฉาก) หมายถึง สถานที่และเวลาที่เกิดเหตุการณ์การ
สื่อสารนั้น ซึ่งถือเป็นสภาวะแวดล้อมทางกายภาพของเหตุการณ์การสื่อสารนั้น

P = Participants (ผู้ร่วมเหตุการณ์) หมายถึง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสื่อสารนั้น ได้แก่
ผู้พูด-ผู้ฟัง หรือ ผู้ส่งสาร-ผู้รับสาร โดยอาจนับรวมผู้อื่นที่อยู่ในสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์นั้น หาก
บุคคลนั้นมีอิทธิพลต่อสถานการณ์ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม

E = Ends (จุดมุ่งหมาย) หมายถึง วัตถุประสงค์ในการสื่อสารแต่ละครั้ง

A = Act sequence (การลำดับวัจนกรรม) หมายถึง การลำดับวัจนกรรมในการสื่อสารว่า
ใช้วัจนกรรมใดในการขึ้นต้น การดำเนินการสื่อสาร และการปิดท้ายการสื่อสารนั้น

K = Key (น้ำเสียง) หมายถึง น้ำเสียงหรือท่วงทำนองในการสื่อสารอันเป็นกุญแจไขไปสู่
ความเข้าใจความหมายที่ชัดเจนยิ่งขึ้นของสารที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อ น้ำเสียงหรือท่วงทำนองอาจ
เป็นแบบจริงจัง แบบกึ่งเอง หรือแบบเสียดสีเหน็บแนม

I = Instrumentalities (เครื่องมือ) หมายถึง วิธีการในการสื่อสาร เช่น การพูดปากเปล่า
การเลือกเครื่องมือสื่อสารแบบต่างๆ เช่น โทรศัพท์ โทรเลข นอกจากนี้ยังรวมไปถึงลักษณะภาษาที่
ใช้หรือการใช้วัจนภาษาเพื่อสื่อความหมายในลักษณะต่างๆ ด้วย

N = Norm of Interaction & Interpretation (บรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์และการตีความ)
หมายถึง ข้อตกลงอันเป็นที่ยอมรับเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของผู้ร่วมเหตุการณ์ระหว่างการสื่อสาร
และการตีความหมายของสารที่สื่อในเหตุการณ์แบบต่างๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละเหตุการณ์การ
สื่อสารและวัฒนธรรมด้วย

G = Genre (ประเภทการสื่อสาร) หมายถึง ประเภทของปริจเฉท เช่น การแสดงความ
คิดเห็น การบรรยาย หรือการสัมภาษณ์ เป็นต้น

ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาองค์ประกอบในการสื่อสารของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ซึ่งช่วยให้ผู้วิจัยเห็นภาพของเหตุการณ์การสื่อสารได้ชัดเจนขึ้นและเป็นแนวทางในการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาต่อไป

2.2.2 อุปลักษณ์ (metaphor)

อุปลักษณ์ (metaphor) หมายถึง การเปรียบเทียบความเหมือนระหว่างสิ่งสองสิ่งซึ่งอยู่ต่างกลุ่มกัน (Foley, 1997: 182) Foley อธิบายว่า อุปลักษณ์เป็นการเปรียบเทียบสิ่งสองสิ่ง โดยทั้งสองสิ่งนั้นจะต้องอยู่คนละกลุ่มกัน แต่ต้องมีคุณลักษณะใดลักษณะหนึ่งที่เชื่อมต่อกัน แล้วจึงดึงลักษณะเด่นดังกล่าวมาเปรียบเทียบกัน โดยดึงลักษณะเด่นของตัวเปรียบเทียบ (source domain) มาเปรียบเทียบกับตัวถูกเปรียบเทียบ (target domain) เพื่อให้สิ่งที่เป็นามธรรมมีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น เราจึงเข้าใจความหมายของอุปลักษณ์ได้ง่ายขึ้น ตัวอย่างประโยค เช่น “ซาเธอเป็นตะเกียบ” ประโยคนี้ไม่ได้หมายความว่าซาของเธอเป็นตะเกียบจริงๆ แต่ผู้พูดนำลักษณะเด่นของตะเกียบคือ มีลักษณะเล็กเรียวยาวมาใช้เปรียบเทียบ เพื่อบอกว่าซาของเธอเล็กมาก เป็นต้น

อุปลักษณ์มีความสำคัญแตกต่างกันไปตามมุมมองของผู้ศึกษา สำหรับผู้ที่ศึกษาด้านวรรณกรรม อุปลักษณ์มีความสำคัญในฐานะที่เป็นเครื่องมือทางวรรณศิลป์ในการถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกของผู้ประพันธ์สู่ผู้อ่าน ซึ่งถือเป็นการใช้ภาษาที่แปลกไปกว่าภาษาปกติ อุปลักษณ์มีส่วนสำคัญในการตกแต่งภาษาและชิ้นงานประพันธ์ให้เกิดสุนทรียภาพ ดังนั้นในด้านวรรณกรรมอุปลักษณ์จึงถือเป็นกลวิธีสำคัญวิธีหนึ่งในบรรดากลวิธีการสร้างภาพพจน์ (figure of speech) ทั้งหมด

สำหรับผู้ที่ศึกษาด้านภาษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านภาษาศาสตร์ จะศึกษาอุปลักษณ์ในแง่ของภาษาและการใช้ภาษา มุ่งศึกษาอุปลักษณ์ในชีวิตประจำวันและเชื่อว่าอุปลักษณ์มีบทบาทต่อการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก เพราะในชีวิตประจำวันเรามักจะใช้อุปลักษณ์เป็นจำนวนมากและมักจะใช้โดยไม่รู้ตัวอยู่เสมอ นอกจากนี้การใช้อุปลักษณ์ยังสามารถสะท้อนความหมายแฝงที่แสดงความรู้สึกและทัศนคติของผู้พูดที่มีต่อบางสิ่งได้ ตัวอย่างเช่น “เด็กคนนี้ซนเป็นลิงจริงๆ” เพื่อเปรียบเทียบว่าเด็กคนนี้ซนมากและอยู่เฉยไม่ได้ เหมือนกับลิงที่มีลักษณะนิสัยซุกซนไม่อยู่กับที่ เป็นต้น

Lakoff และ Johnson (1980) ได้เสนอแนวคิดใหม่เกี่ยวกับอุปลักษณ์ซึ่งต่างไปจากเดิมที่จำกัดการใช้อุปลักษณ์อยู่เพียงเรื่องการสร้างความงามในงานประพันธ์หรือเรื่องของภาษา ทั้งสองได้เสนออุปลักษณ์ในแนวทฤษฎีเชิงปริชาณ (cognitive theory) โดยอธิบายว่า การใช้ภาษาในชีวิตประจำวันเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงระบบวิธีคิด อุปลักษณ์ก็เป็นส่วนที่ช่วยกำกับระบบความคิดและวิธีการมองโลกของคนในสังคม มนุษย์เราใช้วิธีคิดแบบอุปลักษณ์เพื่อทำความเข้าใจสิ่งใหม่ๆ ที่ได้ประสบ โดยเปรียบเทียบกับสิ่งที่เคยประสบมาก่อน อีกทั้งใช้อุปลักษณ์เพื่อทำความเข้าใจสิ่งที่ป็นนามธรรม โดยการนำมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่ป็นรูปธรรมซึ่งเข้าใจได้ง่ายกว่า

นอกจากมุมมองทั้งสามข้างต้นแล้ว มุมมองหนึ่งที่ศึกษาอุปลักษณ์ในฐานะกลวิธีในการสื่อสารคือ มุมมองด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์โดยมีแนวคิดสำคัญคือ อุปลักษณ์เป็นการแนะนำความที่ต้ออาศัยปริบทในการตีความ (conversational implicature) เนื่องจากอุปลักษณ์ไม่ได้สื่อความหมายตามรูป ผู้ฟังจึงต้ออาศัยการตีความหลายชั้นต่อนจึงจะเข้าใจความหมายที่สอดคล้องกับปริบท ซึ่งในกรณีของอุปลักษณ์ก็คือความหมายเปรียบเทียบนั่นเอง นอกจากนี้ Searle (1979) ยังได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับอุปลักษณ์ว่า อุปลักษณ์เป็นความหมายของผู้พูดในการกล่าวด้วยคำแต่ละครั้ง (speaker's utterance meaning) ขึ้นอยู่กับผู้พูดและปริบทเป็นสำคัญ ประเด็นที่นักวัจนปฏิบัติศาสตร์สนใจเกี่ยวกับอุปลักษณ์คือ ผู้พูดและผู้ฟังสื่อความหมายที่ไม่ตรงตามรูปนั้นอย่างไร และเหตุใดจึงเลือกด้วยคำชนิดนี้แทนที่จะกล่าวโดยตรงซึ่งน่าจะเข้าใจได้ง่ายกว่า

Goatly (1998 อ้างถึงในณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2542: 256-257) ได้รวบรวมหน้าที่ของอุปลักษณ์ไว้มากที่สุด ดังนี้

1. เต็มช่องว่างในคลังคำ ในกรณีที่ไม่มีความจำเป็นเพื่อสื่อความในภาษานั้นๆ และกรณีที่มีคำอยู่แต่อุปลักษณ์สามารถสื่อได้ดีกว่า เช่น ในภาษาอังกฤษมีการใช้อุปลักษณ์ light year เพื่อสื่อความมากกว่าระยะทาง 94,630,000,000,000 กิโลเมตร
2. อธิบายความคิดที่เป็นนามธรรมโดยใช้แบบหรือแนวเทียบ เช่น เปรียบ electricity กับ waterflow
3. ทำให้เกิดมุมมองใหม่ เช่น เปรียบเทียบเรือไวก็งว่าเป็น the horse of the sea ทำให้ผู้ฟังมองเห็นลักษณะของเรือที่คล้ายคลึงกับม้าซึ่งผู้ฟังอาจไม่เคยสังเกต
4. เป็นเหตุผลสนับสนุนให้ผู้ฟังทำหรือไม่ทำบางอย่าง เพราะเมื่อเลือกใช้อุปลักษณ์ได้เหมาะสมกับปริบท ก็จะมีผลในการจูงใจผู้ฟัง

5. กำหนดความคิด Goatly ยกตัวอย่างการใช้อุปลักษณ์เป็นเครื่องมือในการกำหนดความสัมพันธ์ในสังคม ในภาษาญี่ปุ่นมีอุปลักษณ์ woman=commodity ซึ่งเป็นการสร้างและกำหนดระบบความสัมพันธ์ในสังคมที่ผู้หญิงถูกมองว่าด้อยกว่า ถูกใช้ และครอบครองโดยผู้ชาย

6. แสดงอารมณ์ความรู้สึก Goatly เชื่อว่าการที่เราพบอุปลักษณ์ในโคลงกลอนบ่อยๆ เป็นเพราะอุปลักษณ์มีผลในการสร้างอารมณ์สะเทือนใจ

7. หลีกเลี่ยงคำที่ให้ผลในทางลบต่อความรู้สึก เช่น อุปลักษณ์ climbed the golden stair หรือ called to the eternal sleep ที่ใช้แทน to die

8. เสริมสร้างความสนับสนุน Goatly อ้างถึงแนวคิดของ Cohen (1979) ที่ว่า เมื่อผู้พูดเลือกสื่อความโดยอุปลักษณ์และผู้ฟังสามารถเข้าใจสิ่งที่ผู้พูดสื่อโดยอ้อมได้เมื่อทั้งคู่มีความคิด ความรู้และภูมิหลังร่วมกัน ทั้งคู่ก็จะรู้สึกว่าคุณสนิทสนมหรือเป็นกลุ่มเดียวกันมากขึ้น

9. เป็นการละเล่น ใช้หยอกล้อ และสร้างอารมณ์ขัน

10. ลำดับความในปริจเฉท/สร้างสัมพันธ์ภาพในปริจเฉท

11. นิทานปริจเฉทในฐานะอุปลักษณ์ประเภทหนึ่งซึ่งช่วยสร้างโลกจินตนาการ

12. ช่วยความจำ เรียกร้องความสนใจและเป็นการใช้คำน้อยแต่สื่อความได้มาก เพราะอุปลักษณ์มักเป็นการกล่าวเกินจริงและผู้ฟังต้องใช้ความพยายามในการตีความมากกว่าการกล่าวตรงๆ

Goatly ได้นำแนวคิดเรื่องหน้าที่ของภาษาที่ Halliday (1994) เสนอไว้มาจำแนกกลุ่มหน้าที่ของอุปลักษณ์ที่เขาเสนอไว้ทั้ง 12 หน้าที่เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

1. หน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด (ideational) ได้แก่ เติมช่องว่างในคลังคำ อธิบายความคิดที่เป็นนามธรรมโดยใช้แบบหรือแนวเทียบ ทำให้เกิดมุมมองใหม่

2. หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ (interpersonal) ได้แก่ แสดงอารมณ์ความรู้สึก หลีกเลี่ยงคำที่ให้ผลในทางลบต่อความรู้สึก เสริมสร้างความสนับสนุน เป็นการละเล่น ใช้หยอกล้อ และสร้างอารมณ์ขัน

3. หน้าที่ด้านการเรียบเรียงความ (textual) ได้แก่ ลำดับความในปริจเฉท/สร้างสัมพันธ์ภาพในปริจเฉท นิทานปริจเฉทในฐานะอุปลักษณ์ประเภทหนึ่งซึ่งช่วยสร้างโลกจินตนาการ ช่วยความจำ เรียกร้องความสนใจและเป็นการใช้คำน้อยแต่สื่อความได้มาก

ทั้งนี้หน้าที่เป็นเหตุผลสนับสนุนให้ผู้ฟังทำหรือไม่ทำบางอย่างและกำหนดความคิดสามารถจัดกลุ่มอยู่ได้ทั้งในหน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิดและด้านบุคคลสัมพันธ์ นอกจากนี้ Goatly ยังมีแนวคิดที่ว่าอุปลักษณ์ในปริจเฉทต่างประเภทกันก็ทำหน้าที่ไม่เหมือนกัน เช่น

อุปลักษณะในร้อยกรองร่วมสมัยอาจมีหน้าที่เด่นในการแสดงอารมณ์ความรู้สึก ในขณะที่อุปลักษณะในบทความวิทยาศาสตร์กลับมีหน้าที่เด่นในการอธิบายความคิดที่เป็นนามธรรม เป็นต้น

ในภาษาไทย ด้รพร พานโพธิ์ทอง (2542) ได้ศึกษาเรื่อง "หน้าที่ของอุปลักษณะจากมุมมองของผู้พูดภาษาไทย" พบว่า หน้าที่ของอุปลักษณะที่ผู้ออกภาษาระบุไว้มากที่สุดคือ การสื่อให้ผู้ฟังเห็นภาพได้ชัดเจน ส่วนหน้าที่อื่นๆ ได้แก่ การสื่อความได้มากโดยใช้คำน้อย การสื่อความรู้สึกที่เป็นนามธรรมให้เป็นนามธรรมมากขึ้น การสร้างความขบขันสนุกสนาน ที่น่าสนใจคือ ผู้ออกภาษาหลายคนใช้อุปลักษณะเพื่อช่วยให้การดำเนินหรือวิจารณ์ในทางลบฟังดูรุนแรงน้อยลง เช่น การวิจารณ์ว่าเพื่อน "หุ่นเป็นข้างไซโยเอเซียนเกมส์" ผู้ออกภาษาเห็นว่า ฟังไม่รุนแรงเท่าการพูดตรงๆ ว่า "อ้วนมาก" กล่าวคือ อุปลักษณะช่วยให้เราหลีกเลี่ยงการพูดคำว่า "อ้วน" ออกมาตรงๆ นอกจากนี้ในการดำเนินหรือวิจารณ์ ผู้ออกภาษายังเลือกใช้อุปลักษณะเพื่อช่วยให้กำกวมจนผู้ฟังไม่แน่ใจว่าเป็นการดำเนินหรือไม่ ซึ่งไปพ้องกับหน้าที่ของถ้อยคำที่ไม่ได้สื่อความตามรูป ตัวอย่างเช่น ถ้อยคำนัยผกผัน (verbal irony) เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยจะอธิบายโดยละเอียดในหัวข้อต่อไป

2.2.3 ถ้อยคำนัยผกผัน (verbal irony)

Panpothong (1995) ได้อธิบายความหมายของถ้อยคำนัยผกผันไว้ว่า ถ้อยคำนัยผกผันหมายถึง การพูดอย่างหนึ่งแต่หมายความตรงกันข้ามหรือการพูดสิ่งที่ผู้พูดเชื่อว่าเป็นเท็จ โดยถ้อยคำนัยผกผันต่างจากถ้อยคำที่เป็นเท็จตรงที่ผู้พูดจะต้องให้ผู้ฟังรู้ว่า ตนต้องการหมายความตรงกันข้าม และหมายถึงการแสดงวัจนกรรมต่างๆ โดยละเมิดเงื่อนไขความจริงใจของวัจนกรรมประเภทนั้นๆ

จากความหมายจะเห็นว่าถ้อยคำนัยผกผันค่อนข้างมีความหมายคล้ายคลึงกับการประชดประชัน Myers (1976, 1978, cited in Panpothong, 1995) อธิบายว่า การประชดประชันเป็นเพียงเป้าหมายหนึ่งของการใช้ถ้อยคำนัยผกผัน ถ้อยคำนัยผกผันยังมีเป้าหมายในการสื่อสารอื่นๆ เช่น การสร้างอารมณ์ขัน การสร้างความกำกวม เป็นต้น ดังนั้น Myers จึงจัดให้การประชดประชันเป็นประเภทย่อยประเภทหนึ่งของถ้อยคำนัยผกผันเท่านั้น และเรียกว่า ถ้อยคำนัยผกผันเพื่อการประชดประชัน (sarcastic irony)

ถ้อยคำนัยผกผันเกี่ยวข้องกับแนวคิดที่สำคัญสองเรื่องคือ หลักการความร่วมมือในการสนทนาของ Grice และทฤษฎีวิวัจนกรรมของ Austin และ Searle ดังนี้

ในบทความเรื่อง "Logic and conversation" Grice (1975) ได้อธิบายหลักการความร่วมมือในการสนทนา (The cooperative principle/ The maxims of conversation) ว่า ในการสนทนาแต่ละครั้ง ผู้ร่วมสนทนาต้องร่วมมือกันเพื่อให้การสนทนาดำเนินไปอย่างราบรื่น ดังนั้นผู้ร่วมสนทนาจึงต้องอาศัยหลักการความร่วมมือในการสนทนาซึ่งมี 4 ข้อ คือ 1) กฎคุณภาพ (the maxim of quality) 2) กฎปริมาณ (the maxim of quantity) 3) กฎสัมพัทธ์ (the maxim of relation) 4) กฎคุณลักษณะ (the maxim of manner) หากผู้ร่วมสนทนาไม่ทำตามหลักการความร่วมมือในการสนทนา ก็จะทำให้เกิดการละเมิดหลักการความร่วมมือในการสนทนา นอกจากนี้ Grice กล่าวว่าสิ่งที่ผู้พูดต้องการสื่อไม่ใช่เฉพาะสิ่งที่ผู้พูดกล่าวหรือหมายความตามรูปเท่านั้น แต่คือสิ่งที่ผู้พูดแนะ (implicature) ด้วย โดย Grice ได้แบ่งการแนะความหมายแบบ implicature เป็นสองแบบได้แก่ แบบที่ผู้ฟังทราบความหมายที่แนะจากการใช้คำบางคำซึ่งเรียกว่า conventional implicature และแบบที่ผู้ฟังทราบความหมายที่แนะโดยต้องอนุมานจากบริบทการสนทนาซึ่งเรียกว่า conversational implicature โดยถ้อยคำนัยแฝงนั้นก็ถือเป็นการแนะความหมายโดยต้องอนุมานจากบริบทการสนทนาเช่นกัน ซึ่ง Grice ถือว่า ถ้อยคำนัยแฝงเป็นการละเมิดหลักการความร่วมมือในการสนทนาในกฎคุณภาพ (the maxim of quality) ตัวอย่างเช่น

"X, with whom A has been on close terms until now, has betrayed a secret of A's to a business rival. A and his audience both know this. A says "X is a fine friend".

Grice (1975: 53)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ผู้พูดคือ A และผู้ฟังคนอื่นๆ เข้าใจตรงกันว่า A ไม่ได้เชื่อและคิดอย่างที่พูดจริงๆ A ละเมิดหลักการความร่วมมือในการสนทนาในกฎคุณภาพ คือ A พูดว่า "X is a fine friend" แต่ A ไม่ได้คิดเช่นนั้นจริงๆ A ต้องการสื่อความหมายตรงกันข้ามหรือแนะความหมายบางอย่างจากการพูดประโยคนี้ซึ่งก็คือ ต้องการพูดประชด X นั่นเอง เพราะ X ไม่ได้เป็นเพื่อนที่ดีจริงเนื่องจากนำความลับของ A ไปเปิดเผย

นอกจากถ้อยคำนัยแฝงจะเกี่ยวข้องกับหลักการความร่วมมือในการสนทนาแล้ว จากค่านิยมของถ้อยคำนัยแฝงข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ถ้อยคำนัยแฝงยังเกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องวัจนกรรมของ Austin และ Searle โดย Searle (1969) ได้เสนอเงื่อนไขเพื่อกำกับวัจนกรรมขึ้นเนื่องจากเงื่อนไขแต่ละข้อที่ประกอบเข้าด้วยกันทำให้เกิดวัจนกรรมประเภทต่างๆ Searle เรียกเงื่อนไขนี้ว่า felicity conditions ซึ่งได้แก่

1. เงื่อนไขเกี่ยวกับเนื้อความ (propositional content)
2. เงื่อนไขเบื้องต้น (preparatory precondition)
3. เงื่อนไขความจริงใจ (sincerity condition)
4. เงื่อนไขจำเป็น (essential condition)

ถ้อยคำนัยผกผันเป็นผลจากการละเมิดเงื่อนไขวัจนกรรมคือ เงื่อนไขความจริงใจ คือรูปภาษาเป็นวัจนกรรมหนึ่งแต่เจตนาเป็นอีกวัจนกรรมหนึ่ง และส่วนที่เป็นเจตนาของวัจนกรรมสามารถนำไปใช้เป็นถ้อยคำนัยผกผันได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหน้าที่ของถ้อยคำนัยผกผันนั้นๆ ตัวอย่างเช่น คล้ายเดือนบอกบางสิ่งบางอย่างกับแฟนหนุ่ม โดยขอให้แฟนหนุ่มเก็บเรื่องนี้เป็นความลับ แต่ปรากฏว่าแฟนหนุ่มได้นำเรื่องนี้ไปเล่าให้พ่อแม่และน้องสาวของตนฟัง คล้ายเดือนจึงพูดกับแฟนหนุ่มว่า

"ที่เจน่าจะเอาเรื่องขอเดือนไปลงหนังสือพิมพ์เสียด้วยนะคะ"

Panpothong (1995: 26)

จากตัวอย่าง จะเห็นได้ว่า รูปภาพของประโยคนี้เป็นวัจนกรรมการขอร้อง คือ ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังแสดงการกระทำบางอย่าง ในที่นี้คือเอาเรื่องไปลงหนังสือพิมพ์ แต่ผู้พูดละเมิดเงื่อนไขวัจนกรรมคือ เงื่อนไขความจริงใจ เนื่องจากแฟนหนุ่มเอาความลับของตนไปเปิดเผย ดังนั้นแฟนหนุ่มจึงเข้าใจประโยคนี้ทันทีว่าเป็นการประชดประชัน เพราะรู้ว่าคล้ายเดือนไม่ได้ต้องการให้เอาเรื่องดังกล่าวไปลงหนังสือพิมพ์จริงๆ นั่นเอง

นอกจากนี้นักวัจนปฏิบัติศาสตร์ได้เสนอหน้าที่ของถ้อยคำนัยผกผันในการสื่อสารต่างๆ ได้แก่ Myers (1976, 1978, อ้างถึงใน Panpothong, 1995: 93) เสนอว่าหน้าที่ของถ้อยคำนัยผกผันในการสื่อสารต่างๆ ไปในชีวิตประจำวันมี 3 ประการคือ เพื่อประชดประชัน เพื่อสร้างความขบขันและเพื่อสร้างความกำกวม โดย Myers เชื่อว่าการเลือกใช้ถ้อยคำนัยผกผันเพื่อตำหนิหรือวิจารณ์จะช่วยให้ผู้พูดสามารถเลี่ยงความรับผิดชอบได้ ในกรณีที่ผู้ฟังจับได้ว่าเป็นการตำหนิและไม่พอใจ

สำหรับหน้าที่ในการสื่อสารของถ้อยคำนัยผกผันตามทฤษฎีความสุภาพนั้น Brown & Levinson (1987) ได้จัดให้ถ้อยคำนัยผกผันเป็นกลวิธีการพูดอ้อมกลวิธีหนึ่งซึ่งช่วยลดการคุกคาม

หน้าของผู้ฟัง ส่วน Leech (1983) เชื่อว่า ด้อยค่านิยมผกผันช่วยลดความขัดแย้งรุนแรงได้ อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือที่ทรงประสิทธิภาพในการโจมตีผู้อื่นโดยอ้อม

ในภาษาไทย Panpothong (1995) พบว่า หน้าที่ของการใช้ด้อยค่านิยมผกผันจากมุมมองของผู้พูดภาษาไทยมี 3 ประเภทหลัก คือ เพื่อประชดประชันหรือโจมตีให้ผู้ฟังรู้สึกเจ็บปวด สร้างความขบขัน และลดความตึงเครียด โดยหน้าที่ที่สำคัญที่สุดก็คือ ใช้เพื่อประชดประชันหรือโจมตีให้ผู้ฟังรู้สึกเจ็บปวด นอกจากนี้ศิริพร ภักดีมาสุข (2547:102) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ความกำกวมของด้อยค่านิยมผกผันช่วยซ่อนสารในเชิงวิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างแนบเนียนลึกซึ้ง ดังนั้นจึงช่วยให้สื่อมวลชนหลบเลี่ยงที่จะไม่ต้องรับผิดชอบต่อการวิจารณ์การเมืองได้

จากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีทางด้านวจนปฏิบัติศาสตร์อันได้แก่ อุปลักษณะ และด้อยค่านิยมผกผันแล้ว ช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจแนวคิดพื้นฐานด้านวจนปฏิบัติศาสตร์มากยิ่งขึ้น ซึ่งแนวคิดเหล่านี้จำเป็นอย่างยิ่งในการวิเคราะห์ด้านกลวิธีทางภาษา เนื่องจากจะทำให้สามารถเข้าใจบริบทในการใช้ภาษาหรือกลวิธีนั้นๆ ได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย

ในบทนี้ผู้วิจัยจะศึกษาลักษณะของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย โดยผู้วิจัยจะแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 หัวข้อ คือ 1) องค์ประกอบในการสื่อสารของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยหรือปริบทแวดล้อมและ 2) องค์ประกอบของปริเจทบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยหรือตัวบทอันได้แก่ ลักษณะโครงสร้างและเนื้อหาของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมือง

ในการวิเคราะห์ปริเจทใดๆ ก็ตาม สิ่งที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ารูปภาษาหรือกลวิธีที่ใช้ในการสื่อสารก็คือ ปริบทแวดล้อมและตัวบทของการใช้ภาษานั้นๆ ทั้งนี้เพราะปริบทหรือองค์ประกอบแวดล้อมถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อรูปแบบการใช้ภาษาในแต่ละเหตุการณ์การสื่อสารให้มีความแตกต่างกันไป เมื่อเหตุการณ์การสื่อสารแตกต่างกันหรือเกิดในสังคมที่แตกต่างกันก็ย่อมทำให้ภาษาที่ใช้แตกต่างกันด้วย ดังนั้นการศึกษาปริบทแวดล้อมซึ่งแปรไปตามสถานการณ์จึงเป็นสิ่งสำคัญในการเข้าใจการใช้ภาษานั้นๆ ส่วนการศึกษาตัวบทจะช่วยให้เข้าใจลักษณะของการสื่อสารนั้นโดยรวม ในที่นี้ผู้วิจัยศึกษาลักษณะโครงสร้างและเนื้อหาซึ่งจะช่วยให้เข้าใจการวางโครงสร้างและเนื้อหาในประเด็นต่างๆ ที่ผู้เขียนนำเสนอแก่ผู้อ่านผ่านกลวิธีทางภาษาต่างๆ ดังนั้นการวิเคราะห์ทั้ง 2 หัวข้อดังกล่าวจะช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจการใช้กลวิธีทางภาษาต่างๆ ของผู้เขียนได้ดียิ่งขึ้น โดยในการศึกษาลักษณะของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยนี้ ผู้วิจัยจะเริ่มต้นด้วยการศึกษาปริบทในการสื่อสารของปริเจทประเภทนี้ก่อน โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ซึ่งเป็นแนวคิดทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายและเป็นกรอบการวิเคราะห์ที่จะให้เห็นภาพรวมของเหตุการณ์การสื่อสารได้ชัดเจนขึ้น

3.1 องค์ประกอบในการสื่อสารของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย

ทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร (Ethnography of communication) เป็นแนวคิดของ Dell Hymes (1974, อ้างใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์: 2541) มีความคิดหลักในการวิเคราะห์คือการเข้าถึงพฤติกรรมการพูดหรือการสื่อสารจากมุมมองของมโนทัศน์ที่เรียกว่า เหตุการณ์การสื่อสาร (speech event/ communicative event) ซึ่งหมายถึงเหตุการณ์ที่ผู้พูดใช้ภาษาเพื่อสื่อสาร

ตามวัตถุประสงค์ที่เขาต้องการ ดังนั้นการที่จะเข้าใจการสื่อสารได้ต้องเกิดจากความเข้าใจ พฤติกรรมโดยรวมของการสื่อสารนั้นด้วย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ จำเป็นต้องพิจารณา องค์ประกอบอื่นๆ ซึ่งเป็นบริบทแวดล้อมของการสื่อสารนั้น โดยไฮมส์ได้เสนอตัวแบบเพื่อใช้เป็น แนวทางในการวิเคราะห์ ซึ่งสรุปเป็นคำย่อว่า SPEAKING โดยตัวอักษรแต่ละตัวในคำนี้เป็นอักษร ต้นของชื่อองค์ประกอบที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่

S = Setting/ Scene (กาลเทศะหรือฉาก)

P = Participants (ผู้ร่วมเหตุการณ์)

E = Ends (จุดมุ่งหมาย)

A = Act sequence (การลำดับวัจนกรรม)

K = Key (น้ำเสียง)

I = Instrumentalities (เครื่องมือ)

N = Norms of Interaction & Interpretation (บรรทัดฐานของ
ปฏิสัมพันธ์และการตีความ)

G = Genre (ประเภทการสื่อสาร)

ผู้วิจัยได้ใช้กรอบทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารดังกล่าวนี้ เป็นแนวทางในการ วิเคราะห์องค์ประกอบในการสื่อสารของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ ไทย โดยได้ผลการศึกษาดังนี้

3.1.1 ฉาก (setting/ scene)

ฉาก หมายถึง สถานที่และเวลาที่เกิดเหตุการณ์การสื่อสารนั้น ถือเป็นปัจจัย แวดล้อมทางกายภาพว่าเหตุการณ์การสื่อสารนั้นเกิดขึ้นที่ไหนเมื่อไร สำหรับเหตุการณ์การสื่อสาร ในที่นี้คือ บทความแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ดังนั้นสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์คือ หนังสือพิมพ์ ที่ตีพิมพ์แต่ละบทความ ดังนี้

- บทความชื่อ X คลุชีพ เป็นบทความประจำที่ตีพิมพ์ในมติชนสุดสัปดาห์ ซึ่ง จัดเป็นหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ประเภทคุณภาพ หน้าประจำของบทความนี้คือ หน้า 12 มีขนาด ความกว้างและความยาวเต็มหนึ่งหน้าหนังสือพิมพ์ และมีภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้องในข่าว ประกอบที่ส่วนบนของบทความเสมอ

- บทความของโสภณ องค์การณ เป็นบทความประจำที่ตีพิมพ์ในเนชั่นสุดสัปดาห์ ซึ่งจัดเป็นหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ประเภทคุณภาพ หน้าประจำของบทความนี้ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับข่าวและบทความอื่นๆ ด้วย โดยจากการศึกษาพบว่าบทความนี้มักจะอยู่ระหว่างหน้า 12-17 มีขนาดความกว้างครึ่งหน้าหนังสือพิมพ์และความยาวเต็มหน้าหนังสือพิมพ์ มีภาพบุคคลที่เกี่ยวข้องในข่าวประกอบในบางบทความ

- บทความชื่อ คนปลายซอย เป็นบทความประจำที่ตีพิมพ์ในไทยโพสต์ ซึ่งจัดเป็นหนังสือพิมพ์รายวันประเภทคุณภาพ หน้าประจำของบทความนี้คือ หน้า 5 มีขนาดความกว้างเต็มหน้าหนังสือพิมพ์แต่ความยาวไม่ถึงครึ่งหน้าหนังสือพิมพ์ วางไว้ที่ส่วนบนของหน้าหนังสือพิมพ์ ไม่มีภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้องในข่าวประกอบ

- บทความชื่อ หมายเหตุประเทศไทย เป็นบทความประจำที่ตีพิมพ์ในไทยรัฐ ซึ่งจัดเป็นหนังสือพิมพ์รายวันประเภทปริมาณ หน้าประจำของบทความนี้คือ หน้า 5 มีขนาดความกว้างไม่เต็มหน้าหนังสือพิมพ์และความยาวไม่ถึงครึ่งหน้าหนังสือพิมพ์ ไม่มีภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้องในข่าวประกอบ

ด้านเวลาที่เกิดเหตุการณ์การสื่อสารนั้นจะขึ้นอยู่กับแต่ละบทความแต่จะมีการนำเสนออย่างสม่ำเสมอเป็นประจำ กล่าวคือเป็นประจำทุกวัน เช่น หนังสือพิมพ์ไทยรัฐและไทยโพสต์ หรือทุกสัปดาห์ เช่น หนังสือพิมพ์มติชนสุดสัปดาห์และเนชั่นสุดสัปดาห์ อีกทั้งส่วนใหญ่ยังนำเสนออยู่ในหน้าประจำเพื่อความสะดวกของผู้อ่าน โดยในที่นี้หนังสือพิมพ์เนชั่นสุดสัปดาห์อาจมีหน้าประจำที่ไม่แน่นอนแตกต่างกันไปคือ ตั้งแต่หน้า 12-17 แต่ส่วนใหญ่พบว่าบทความนี้จะนำเสนอที่หน้า 17

จากการวิเคราะห์จะเห็นได้ว่า จากของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองคือหนังสือพิมพ์ จากของการสื่อสารดังกล่าวส่งผลให้บทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเป็นปริศนาสาธารณะ เพราะทำให้มีผู้รับสารคือผู้อ่านเป็นจำนวนมาก ดังนั้นผู้เขียนบทความจึงต้องระมัดระวังในการสื่อสารโดยเฉพาะการวิพากษ์วิจารณ์ เพราะอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งในวงกว้างและนำไปสู่การฟ้องร้องได้

3.1.2 ผู้ร่วมเหตุการณ์ (participants)

ผู้ร่วมเหตุการณ์ หมายถึง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสื่อสารนั้นๆ คือ ผู้สื่อสารและผู้รับสาร โดยในที่นี้ผู้ร่วมเหตุการณ์ในการสื่อสารประเภทนี้ ได้แก่

ผู้สื่อสาร หมายถึง ผู้เขียนบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองแต่ละบทความ อันได้แก่

- บทความชื่อ X คลุชีพ ผู้เขียนคือ สรกล อุดลยานนท์
- บทความชื่อ โสภณ องค์การณ ผู้เขียนคือ โสภณ องค์การณ
- บทความชื่อ คนปลายซอย ผู้เขียนคือ เปลว สีเงิน (นามแฝง)
- บทความชื่อ หมายเหตุประเทศไทย ผู้เขียนคือ ลม เปลี่ยนทิศ (นามแฝง)

ผู้เขียนทั้ง 4 ท่าน ถือเป็นผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสารในครั้งนี้คือ ต่างทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารที่ต้องการไปยังผู้อ่านโดยตรง โดยผู้เขียนเหล่านี้มักจะเป็นผู้เชี่ยวชาญในปัญหาและเรื่องที่จะเขียนไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ

ผู้รับสาร คือ ผู้อ่านบทความเหล่านี้ โดยผู้อ่านบทความส่วนใหญ่มักจะทราบข้อเท็จจริงจากข่าวแล้ว การอ่านบทความเป็นเพราะผู้อ่านต้องการความคิดเห็นเกี่ยวกับข่าวนั้นๆ (มาลี บุญศิริพันธ์: 2529) บทความจึงมีความสำคัญกับผู้อ่านในการเพิ่มพูนความรู้ความคิดทัศนคติ และความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงจัดให้ผู้อ่านเป็นผู้ร่วมเหตุการณ์ในครั้งนี้ด้วย แม้ผู้อ่านจะไม่มีส่วนร่วมในการโต้ตอบโดยตรง เพราะการสื่อสารผ่านหนังสือพิมพ์เป็นการสื่อสารทางเดียว แต่ผู้อ่านก็ทำหน้าที่เป็นผู้รับสารและถือเป็นเป้าหมายในการสื่อสารครั้งนี้

นอกจากนี้ ในบรรดากลุ่มผู้รับสารยังอาจจะรวมถึง "นักการเมือง" ซึ่งเป็นผู้ที่อาจถูกกล่าวถึงในบทความด้วย การแสดงความคิดเห็นในบทความทางการเมืองย่อมมีการกล่าวถึงบรรดานักการเมืองทั้งหลายทั้งในแง่ของการทำงานและพฤติกรรมต่างๆ ดังนั้นนักการเมืองจึงถือเป็นผู้รับสารและเป็นผู้ร่วมเหตุการณ์ที่สำคัญที่ผู้เขียนต้องคำนึงถึง เพราะหากนักการเมืองเหล่านั้นไม่พอใจในการวิจารณ์ของผู้เขียน อาจส่งผลให้เกิดการฟ้องร้องได้ ผู้เขียนจึงจำเป็นต้องใช้กลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาดังกล่าว

3.1.3 จุดมุ่งหมาย (ends)

จุดมุ่งหมาย หมายถึง วัตถุประสงค์ในการสื่อสารแต่ละครั้ง ในที่นี้จุดมุ่งหมายของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองคือ เพื่อแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ประเด็นต่างๆ ทางการเมือง โดยก่อนที่ผู้เขียนจะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นข่าวขณะนั้น ผู้เขียนจะอธิบายความเป็นมาของเหตุการณ์ดังกล่าวก่อน ตัวอย่างเช่น

"ต้องยอมรับว่าวันนี้ 'ทักษิณ ชินวัตร' ทำอะไรก็ดูเหมือนจะไม่ถูกจริตชนชั้นกลางเสียทั้งสิ้น ในวันก่อนทักษิณอาจเป็น 'อัศวินม้าขาว' เข้ามา กอบกู้เศรษฐกิจไทย แต่วันนี้เมื่อคนไทยเริ่มเคยชินกับสภาพคล่องของเงินใน กระเป๋า ไม่กังวลกับอนาคตว่าจะตกงานหรือจะถูกลดเงินเดือน คนส่วนใหญ่ก็ เริ่มยกระดับ 'ความต้องการ' อย่าลืมน่าคนไทยใช้วีรบุรุษเปลือง พล.ต.จำลอง ศรีเมือง เป็นตัวอย่างที่ดีที่สุด คนที่เคยเป็นวีรบุรุษของคนไทยในยามที่ต้องต่อสู้ กับ รสช. แต่ทันทีที่หมดสิ้นเสียงกระสุน 'มหาจำลอง' กลับกลายเป็น 'จำเลย' ในสถานการณ์หนึ่งคนไทยก็ใช้คนแบบหนึ่ง แต่พอสถานการณ์เปลี่ยนไป คน ไทยก็ใช้คนอีกแบบหนึ่ง อย่าแปลกใจที่ชวน หลีกภัย กลายเป็นบุคลิกที่ตรง กับจริตคนไทยหลังเหตุการณ์พฤษภาคม

กรณีของทักษิณก็เช่นกัน ถ้าเขายังคิดทวงบุญคุณกับคนไทย ในการกอบกู้เศรษฐกิจเมื่อปี 2544 ต้องถือว่า ทักษิณคิดผิด สังคมไทยโหดร้าย กับวีรบุรุษมากกว่าที่เขาคิดมากนัก ไม่แปลกที่วันนี้ปัญญาชนและชนชั้นกลาง ในเมืองกรุงเริ่มสนใจเรื่องเสรีภาพของสื่อ โดยเฉพาะโทรทัศน์และวิทยุ สนใจ เรื่องจริยธรรมของนักการเมืองมากกว่าสนใจ 'ผลิตภัณฑ์ใหม่' ด้านนโยบาย เศรษฐกิจของรัฐบาลทักษิณ อย่าแปลกใจที่กระแสความไม่พอใจเรื่องการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันจะรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ พร้อมกับความคลางแคลงใจใน 'จุดยืน' ของทักษิณ กระแสที่แรงขึ้นส่วนหนึ่งมาจากการแสดงท่าทีของ นายกฯ ทักษิณที่สะท้อนจุดยืนด้านจริยธรรมในด้านลบมากกว่าบวก"

(X คลูซีฟ: มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 20-26 พ.ค. 48)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ผู้เขียนอธิบายความเป็นมาของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จากประเด็นข่าวที่ว่า ปัจจุบันการบริหารงานของนายรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ไม่เป็นที่ชื่นชอบ ของประชาชนโดยทั่วไป ซึ่งผู้เขียนก็ได้วิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นถึงสาเหตุว่ามาจากการที่ ประชาชนไม่ได้รับรู้สึกตื่นเต้นหรือตื่นตาตื่นใจกับการบริหารงานเช่นนี้ เนื่องจากเป็นสิ่งที่รัฐบาลต้อง ทำอยู่แล้ว แต่สิ่งที่ประชาชนต้องการมากกว่านั้นคือ เสรีภาพของสื่อในการนำเสนอข่าวสารการ ทำงานของรัฐบาล และความมีจริยธรรมของคนในคณะรัฐบาล อันเนื่องมาจากมีการทุจริต คอร์รัปชัน โดยเฉพาะกรณีทุจริตในการจัดซื้อเครื่องตรวจวัดประตูระเบิด CTX 9000 สำหรับติดตั้ง ณ ทำอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ

นอกจากการวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นแล้ว ผู้เขียนยังวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ทางการเมือง ทั้งด้านการทำงาน พฤติกรรม หรือเหตุการณ์สำคัญต่างๆ ที่เกิดขึ้นขณะนั้น ตัวอย่างการวิจารณ์การทำงานของคณะรัฐบาล เช่น

“ช่วง 4 ปีแรก การปั่นตัวเลข กระตุ้นการบริโภค ทำให้ชาวบ้านนึกว่า ‘ปาดัน’ เป็นเขียนเศรษฐกิจ แต่ความเป็นจริงก็คือการใช้วิธี ‘การตลาด’ สร้างภาพลวงให้ชาวบ้านเห็นต่างหาก

หลักวิชาบัญชีมีอยู่ว่าเมื่อเป็นหนี้ก็ต้องใช้คืนไม่ช้าก็เร็ว ดังนั้นกรรมวิธีแยบยล เช่น การสร้างภาพ หักเหตความสนใจของประชาชนเพื่อผู้สถาปนาลง ดังเช่น ชื่อสโมสรฟุตบอลลิเวอร์พูล ทับนก หรือปราบมาเพียงบีบีบี ก็จะได้ผลเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่ง จนกระทั่งคนรู้ทัน จับได้ได้ จึงต้องหาหนทางเปลี่ยนลูกเล่นไปเรื่อยๆ ตอนนี้งหาหนทางขายสมบัติแผ่นดิน เอารัฐวิสาหกิจสำคัญๆ เข้าตลาดหุ้น ปั่นตัวเลขรอบใหม่

นอกจากนั้นยังเร่งเจรจาข้อตกลงเขตการค้าเสรี งามจับทำ จนคนรู้ทันร้องเอะอะโวยวายว่าเอาผลประโยชน์ของชาติไปขาย เพื่อแลกกับผลประโยชน์ส่วนตัว ครอบครัวและพวกพ้อง”

(โศภณ องค์การณ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 18 เม.ย. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้เขียนได้วิพากษ์วิจารณ์ “ปาดัน” ซึ่งปรากฏชื่อในบทความว่าหมายถึง ดร.สมคิด จาตุศรีพิทักษ์ ว่าสร้างภาพในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ และวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลในการบริหารประเทศ คือ รัฐบาลมุ่งเน้นการปั่นตัวเลขจีดีพีดัชนีตลาดหุ้นเพื่อสร้างภาพและกระตุ้นการบริโภคของประชาชน ทำให้ประชาชนมีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น และรัฐบาลหาทางแก้ปัญหาโดยการแปรรูปรัฐวิสาหกิจเป็นเอกชนและนำหุ้นเข้าขายในตลาดหลักทรัพย์ เพื่อทำให้ดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น นอกจากนี้รัฐบาลยังเร่งเจรจาเรื่องเขตการค้าเสรีซึ่งทำให้ไทยเสียเปรียบต่างชาติ ซึ่งผู้เขียนคิดว่าเป็นการบริหารงานที่ไม่ถูกต้องและทำให้ประเทศชาติเสียหาย

จะเห็นได้ว่าจุดมุ่งหมายของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์คือ การแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ซึ่งต้องมีทั้งในแง่บวกและแง่ลบ หากผู้เขียนต้องการวิพากษ์วิจารณ์บุคคลต่างๆ ในแง่ลบ ผู้เขียนก็ต้องระมัดระวังการวิจารณ์นั้นเป็น

อย่างมาก เพราะอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งได้ ดังนั้นผู้เขียนจึงต้องเลือกสรรกลวิธีทางภาษาต่างๆ มาใช้ในการวิจารณ์ทางอ้อม เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาดังกล่าว

3.1.4 การลำดับวัจนกรรม (act sequence)

การลำดับวัจนกรรม หมายถึง การลำดับวัจนกรรมในการสื่อสารว่าใช้วัจนกรรมใดในการขึ้นต้น การดำเนินการสื่อสาร และการปิดท้ายการสื่อสารนั้น จากการศึกษาการลำดับวัจนกรรมของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองพบว่า มักจะเริ่มด้วยการเปิดเรื่องหรือเกริ่นนำในส่วนนำ จากนั้นในการดำเนินการสื่อสาร มีการใช้วัจนกรรมต่างๆ ได้แก่ การอธิบายรายละเอียด การแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ พร้อมทั้งการให้เหตุผลสนับสนุนประกอบในส่วนเนื้อหา ส่วนการปิดท้ายการสื่อสารในส่วนสรุปนั้นมักใช้การสรุปความ การย้ำประเด็น การเสนอแนะหรือการตั้งประเด็นให้ผู้่อ่านคิดต่อ ดังนี้

การเปิดเรื่อง ผู้เขียนขึ้นต้นการสื่อสารครั้งนี้ด้วยการเปิดเรื่องด้วยประเด็นปัญหาหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นข่าวหรือเป็นที่สนใจอยู่ในขณะนั้น โดยผู้เขียนมักเกริ่นนำด้วยการใช้วัจนกรรมการแจ้งให้ทราบเพื่อให้ผู้อ่านทราบเรื่องที่จะนำมากล่าวถึงอย่างคร่าว ตัวอย่างเช่น

"ก็ต้องถือเป็นความสำเร็จของรัฐบาลที่สามารถทำให้บริษัท จีอี อินวิชั่น ของสหรัฐฯ ทำหนังสือถึงนายกรัฐมนตรี เพื่อยืนยันว่า ไม่พบเจ้าหน้าที่รัฐบาลไทยรับสินบนจากอินวิชั่น และกล่าวหาสื่อมวลชนไทยว่า 'บิดเบือน' ผลการตรวจสอบของบริษัทอินวิชั่น เพื่อแลกกับ 'การขายตรง' เครื่องตรวจระเบิด ซีทีเอ็กซ์ 9000 จำนวน 26 เครื่อง ที่ยังส่งมอบไม่ได้ให้กับ สนามบินสุวรรณภูมิ"

(หมายเหตุประเทศไทย: ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 17 พ.ค. 48)

จากตัวอย่างนี้ ผู้เขียนเปิดเรื่องด้วยการเกริ่นถึงเหตุการณ์สำคัญที่กำลังเป็นข่าวใหญ่อยู่ในขณะนั้นคือ เหตุการณ์กรณีทุจริตในการจัดซื้อเครื่องตรวจวัตถุระเบิด CTX 9000 ที่บริษัท จีอี อินวิชั่น จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทคู่ค้ากับรัฐบาลไทยได้ทำหนังสือถึงรัฐบาลไทย เพื่อยืนยันว่าไม่มีเจ้าหน้าที่ไทยรับสินบนในเรื่องดังกล่าว และยังกล่าวหาสื่อมวลชนไทยว่าเป็นฝ่ายที่บิดเบือนข้อมูลในการนำเสนอต่อประชาชน

การอธิบายรายละเอียด หลังจากผู้เขียนเปิดเรื่องให้ผู้อ่านทราบแล้ว ในการดำเนินการสื่อสาร ผู้เขียนจะใช้วัจนกรรมการอธิบายประเด็นปัญหาหรือเหตุการณ์เหล่านั้นในรายละเอียดต่างๆเพิ่มเติม ทั้งความเป็นมาของเหตุการณ์หรือปัญหานั้นๆ และข้อมูลข้อเท็จจริงต่างๆ ตัวอย่างเช่น

“เป็นการ ‘แลกเปลี่ยน’ ที่ ‘สมประโยชน์’ กันทั้งสองฝ่าย แต่ประเด็นที่ผมคิดว่า ‘สื่อไทย’ ไม่น่าจะปล่อยให้ข้ามไป โดยเฉพาะสื่อที่นำเสนอข่าวนี้แต่ต้นๆ นั่นก็คือ ข้อกล่าวหาของบริษัทจีอี อินวิชั่นว่า ‘สื่อไทยบิดเบือนข้อมูล’ เป็นความจริงหรือไม่

ผมอ่านดูจดหมายที่บริษัทจีอีส่งถึงนายกรัฐมนตรี และมีการแปลเป็นภาษาไทยลงในเว็บไซต์ของรัฐบาลไทย ซึ่งต้องถือว่าเป็นทางการ เห็นว่าจดหมายของจีอีฉบับนี้เจ้าเล่ห์กลถึงกลออกอย่างยิ่ง

อ่านดูเผินๆ จีอียืนยันไม่มีเจ้าหน้าที่ไทยรับสินบน แต่ถ้าอ่านอย่างพิเคราะห์ จะเห็นว่าสิ่งที่จีอีอ้างถึงกฎหมายทุจริตในต่างประเทศของสหรัฐฯ ล้วนผูกมัดว่า จีอีทำผิดกฎหมายฉบับนี้ เพียงแต่ไม่ต้องระบุชื่อผู้รับสินบนต่อศาลสหรัฐฯ เท่านั้น”

(หมายเหตุประเทศไทย: ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 17 พ.ค. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้เขียนดำเนินการสื่อสารต่อด้วยการอธิบายรายละเอียดของเหตุการณ์นั้นเพิ่มเติม โดยในที่นี้ผู้เขียนได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับประเด็นเรื่องหนังสือที่บริษัทจีอี อินวิชั่นส่งถึงรัฐบาลไทยว่ามีความผิดปกติ เนื่องจากเมื่อพิจารณาอ่านเนื้อหาของหนังสือฉบับนั้นอย่างละเอียดแล้ว พบว่าบริษัทจีอี อินวิชั่น ได้ทำผิดกฎหมายการทุจริตของสหรัฐอเมริกาจริง

การแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ เมื่อผู้เขียนอธิบายรายละเอียดต่างๆ เพิ่มเติมเพื่อให้ผู้อ่านทราบถึงที่มาที่ไปของเหตุการณ์แล้ว ผู้เขียนจะมีการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบถึงทัศนคติและมุมมองของผู้เขียนที่มีต่อประเด็นปัญหานั้นๆ โดยในบางบทความอาจจะมีเพียงการแสดงความคิดเห็นเพียงอย่างเดียว หรืออาจมีทั้งการแสดงความคิดเห็นและการวิพากษ์วิจารณ์ประกอบ ความเกี่ยวข้องของระหว่างการแสดงความคิดเห็นและการวิพากษ์วิจารณ์คือการวิพากษ์วิจารณ์เป็นการแสดงความคิดเห็นในเชิงการติชมหรือประเมินค่าว่าสิ่งนั้นดีหรือไม่ดีอย่างไร โดยผู้วิจัยได้จัดให้การวิพากษ์วิจารณ์อยู่ในส่วนนี้ด้วย ตัวอย่างในส่วนของ การแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ เช่น

“ผมเห็นด้วยกับ ดร. มีชัย ฤชุพันธุ์ อดีตประธานรัฐสภาเมื่อ
กฎหมายชั้นอองของไทยที่ตอบคำถามในเว็บไทม์มีชัยไทยแลนด์ว่า

‘จะชั่วได้อย่างไร ฝรั่งเศสก็ไม่เหมือนคนไทยที่อาจยอมอะไรรัฐ
ง่ายๆ เพื่อตัดความรำคาญ ถ้าไม่มีมูลอะไรที่จะทำให้เขาเสี่ยงต่อการถูกลงโทษ
ทางอาญา เขาย่อมไม่ยินยอมที่จะคล้อยตามข้อเสนอของรัฐได้ง่ายๆ เพราะเขา
รู้ถึงสิทธิและหน้าที่ของเขาอย่างแท้จริง

และไม่ใช่ว่า รุ่ง ผู้บริหารของบริษัทจะตัดสินใจยอมอะไรโดย
ลำพัง เขาต้องผ่านการปรึกษาหารือกับนักกฎหมายที่เชี่ยวชาญในด้านที่
เกี่ยวข้องอย่างรอบคอบแล้วว่าเขาไม่มีทางสู้ได้ และโดยปกติถ้าคำแนะนำของ
ฝ่ายกฎหมายเป็นไปในทางลบ เขาก็จะไม่เชื่อถือในทันที เขาจะต้องตรวจสอบ
กับสำนักกฎหมายอื่นอีกชั้นหนึ่งก่อน

ด้านเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น เขาก็ไม่ใช่ทำอะไรสุ่มสี่สุ่มห้า เพราะ
ถ้าพลาดพลั้ง เขาอาจถูกฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจำนวนมหาศาลได้ ดังนั้นใน
ทุกกรณีเขาจึงต้องรวบรวมหลักฐานจนแน่นหนาพอเพียงที่จะทำให้เชื่อได้ว่ามี
การกระทำผิดเช่นที่เขากล่าวหาจริง เขาจึงจะดำเนินการ เขาไม่ทำอะไรเพียง
เพื่อให้ได้ผลงานอย่างที่มักจะปรากฏในบ้านเราบ่อยๆ...’

(หมายเหตุประเทศไทย: ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 17 พ.ค. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้เขียนได้แสดงความเห็นด้วยกับ ดร. มีชัย ฤชุพันธุ์ เกี่ยวกับ
ประเด็นปัญหาที่บริษัทจีอี อินวิชั่น จำกัด ได้ทำผิดกฎหมายทุจริตในต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา
ว่าหากบริษัทจีอี อินวิชั่น จำกัด ไม่ผิดจริง บริษัทคงไม่ยินยอมรับผิดแต่จะหาทางต่อสู้คดีจนถึง
ที่สุด นอกจากนี้กระบวนการทางกฎหมายของสหรัฐอเมริกาค่อนข้างรัดกุมและมีหลักฐานแน่นอน
เมื่อรัฐบาลสหรัฐอเมริกาดูตรวจสอบและพบว่าผิดก็แสดงว่าต้องผิดจริง

การให้เหตุผลสนับสนุน เมื่อผู้เขียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นข่าวหรือ
เหตุการณ์ต่างๆ แล้ว ผู้เขียนจะให้เหตุผลหรือข้อมูล เช่น การยกตัวอย่างและการแสดงเหตุผล เป็น
ต้น เพื่อสนับสนุนความคิดเห็นดังกล่าว แต่จากการศึกษาพบว่าในบางบทความผู้เขียนก็ไม่ได้ให้
เหตุผลสนับสนุน แต่การให้เหตุผลสนับสนุนจะทำให้เนื้อหาของบทความมีความน่าสนใจและ
น่าเชื่อถือเพิ่มมากขึ้น ตัวอย่างเช่น

“ชัดเจนไหมครับ ที่นี้มาดูของโหว่ ในจดหมายจีอีที่มีถึง
นายกรัฐมนตรีบ้าง

จีอีบอกว่า ‘...อินวิชั่นฯ ได้รายงานผลการตรวจสอบภายใน
ให้แก่เจ้าหน้าที่บังคับกฎหมายของสหรัฐฯ ทราบ ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงกับ
เจ้าหน้าที่บังคับกฎหมายของสหรัฐฯ ว่า อินวิชั่นฯ จะรับผิดชอบต่อการกระทำ
ของลูกจ้าง ตัวแทน และผู้จำหน่ายของบริษัท และยอมรับข้อความที่ระบุไว้ใน
ข้อตกลงที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมการซื้อขายในประเทศไทย จีน และฟิลิปปินส์มี
ความถูกต้อง

ถึงแม้ว่าข้อตกลงดังกล่าวจะสะท้อนให้เห็นว่า รัฐบาลสหรัฐฯ
สรุปว่า อินวิชั่นได้ละเมิดกฎหมายทุจริตในต่างประเทศของสหรัฐฯ (The U.S.
Foreign Corrupt Practices Act-FCPA) ก็ตาม แต่การละเมิดกฎหมาย
FCPA นั้น ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่รัฐบาลต่างประเทศได้รับ
หรือยอมรับข้อเสนอรับเงินที่ฟังมิชอบ...”

(หมายเหตุประเทศไทย: ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 17 พ.ค. 48)

จากตัวอย่างนี้ ผู้เขียนได้ให้เหตุผลสนับสนุนความคิดเห็นของผู้เขียนด้วยการ
ยกตัวอย่างเนื้อหาบางส่วนจากหนังสือที่บริษัท จีอี อินวิชั่น จำกัด ทำถึงรัฐบาลไทย เพื่อแสดงให้เห็น
เห็นว่าบริษัทจีอี อินวิชั่น จำกัด ได้ทำผิดกฎหมายการทุจริตจริงตามที่ผู้เขียนแสดงความคิดเห็นไว้
ซึ่งช่วยให้การแสดงความคิดเห็นดังกล่าวมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

การปิดเรื่อง ผู้เขียนจะปิดท้ายการสื่อสารครั้งนี้ด้วยการปิดเนื้อหาทั้งหมดอีกครั้ง
ซึ่งมีหลากหลายวิธี ทั้งการย้ายประเด็น สรุปภาพรวม เสนอแนะแนวทางแก้ไขหรือทิ้งท้ายไว้ให้ผู้อ่าน
นำไปคิดต่อ ตัวอย่างเช่น

“ชัดเจนไหมครับ แม้จีอีจะใช้ภาษากฎหมายวกไปวนมา
สุดท้ายก็ยอมรับว่า ทำผิดกฎหมายคอร์รัปชันข้ามชาติอย่างที่รัฐบาลสหรัฐฯ
กล่าวหาจริง เพียงแต่ไม่ต้องพิสูจน์ให้รัฐบาลสหรัฐฯ เห็นว่า คนที่รับเงินสินบน
ชื่ออะไรเท่านั้น ใครปิดเบือน ผมขอให้ประชาชนตัดสินครับ”

(หมายเหตุประเทศไทย: ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 17 พ.ค. 48)

จากตัวอย่างข้างต้นนี้ หลังจากที่ผู้เขียนได้แสดงข้อมูลและข้อเท็จจริงต่างๆ พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นและให้เหตุผลสนับสนุนเรียบร้อยแล้ว ผู้เขียนจึงได้สรุปเนื้อหาทั้งหมดอีกครั้งว่า เมื่อวิเคราะห์หนังสือที่บริษัทจีอี อินวิชั่น จำกัด ทำถึงรัฐบาลไทยก็สรุปได้ว่าบริษัทจีอี อินวิชั่น จำกัด ได้ทำผิดกฎหมายคอร์รัปชันข้ามชาติจริง และผู้เขียนยังปิดเรื่องด้วยการทิ้งท้ายประโยคไว้ว่า “ใครปิดเบือน ผมขอให้ประชาชนตัดลินครับ” เพื่อให้ผู้อ่านคิดต่อเองว่าใครเป็นฝ่ายผิดและปิดเบือนข้อมูลต่อประชาชน

จากการศึกษาการลำดับวัจนกรรมของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองก็พบว่าผู้เขียนใช้วัจนกรรมที่แตกต่างกันไปทั้งในการเริ่มต้นการสื่อสาร การดำเนินการสื่อสาร และการปิดท้ายการสื่อสาร ซึ่งการลำดับวัจนกรรมที่ดีจะช่วยให้ผู้เขียนสามารถลำดับความคิดที่ผู้เขียนต้องการสื่อได้ชัดเจน ผู้อ่านก็จะเข้าใจง่าย อีกทั้งช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจการสื่อสารประเภทนี้ได้ดียิ่งขึ้น

3.1.5 น้ำเสียง (key)

น้ำเสียง หมายถึง ท่าทีหรือท่วงทำนองในการสื่อสารอันเป็นกุญแจไขไปสู่ความเข้าใจความหมายที่ชัดเจนยิ่งขึ้นของสารที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อ จากการศึกษาพบว่า น้ำเสียงหรือท่วงทำนองในการสื่อสารของผู้เขียนบทความแต่ละคนมีดังนี้

- บทความ X คลุชีพ ของสรกมล อดุลยานนท์

โดยส่วนใหญ่ น้ำเสียงของผู้เขียนบทความนี้มีลักษณะจริงจังและเป็นทางการ เนื่องจากผู้เขียนเน้นการอธิบายข้อเท็จจริงและข้อมูลสำคัญต่างๆ เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับบทความ ส่วนภาษาที่ใช้ก็เป็นภาษาระดับกึ่งทางการ ตัวอย่างเช่น

“ทักษิณผิดพลาดมากที่ตัดสินใจสรุปเรื่องอย่างรวดเร็วหลังเดินทางกลับจากการเยือนประเทศจอร์แดนและโอมาน ความเชื่อมั่นว่าไม่มีการทุจริตมาจากเหตุผล 2 ประการ

ประการแรกนายพันศักดิ์ วิญญรัตน์ ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี ซึ่งทักษิณส่งไปตรวจสอบข้อมูลตั้งแต่ปลายปี 2547 ยืนยันว่าไม่มีการทุจริต ไม่ใช่เพราะมีหลักฐานยืนยันความสุจริต แต่ยืนยันว่าไม่ทุจริตเพราะขอข้อมูล

จาก กลต. กระทรวงยุติธรรม สหรัฐอเมริกาแล้ว ไม่มีหน่วยงานใดส่งเอกสารหลักฐานมาให้เลย เมื่อไม่มีข้อมูลจึงยืนยันว่าไม่มีการทุจริต”

(X คลุชีพ: มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 6-12 พ.ค. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้เขียนบทความนี้ใช้น้ำเสียงที่แสดงความจริงจังและใช้ภาษาเขียนระดับกึ่งทางการ โดยสังเกตได้จากการใช้คำเรียกนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ว่า "ทักษิณ" โดยไม่มีการใช้คำนำหน้าชื่อและการใช้คำย่อว่า "กลต." แทนชื่อเต็ม การที่ผู้เขียนใช้ภาษาระดับกึ่งทางการก็เพื่อแสดงความเอาใจจริงเอาใจและสร้างความน่าเชื่อถือให้กับข้อเท็จจริงดังกล่าว ในขณะที่เดียวกันก็สามารถแสดงความใกล้ชิดสนิทสนมระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน ช่วยในการโน้มน้าวใจผู้อ่านและแสดงถึงความเป็นพวกเดียวกันอีกด้วย

- บทความหมายเหตุประเทศไทย ของลม เปลี่ยนทิศ

ส่วนผู้เขียนบทความนี้มีน้ำเสียงที่แสดงความเป็นกันเองเสมือนว่าผู้เขียนกำลังพูดคุยอยู่กับผู้อ่าน สังเกตได้จากภาษาที่ใช้ที่แสดงความสนิทสนม มีการใช้สรรพนามแทนตัวผู้เขียนและมีภาษาพูดปนอยู่ ตัวอย่างเช่น

“วันก่อนผมก็เพิ่งเจอมาหมาดๆ บนถนนสายตลิ่งชัน-บางบัวทอง ตำรวจจากท้องที่ไหนก็ไม่รู้ยกโขยงมาปิดถนนทั้ง 4 เลน ซึ่งเป็นถนนขนาดใหญ่ร่ว่งด้วยความเร็วสูง ต้องเบรกกั้นหน้าทิ่ม เพราะจู่ๆ รถคันหน้าก็หยุด ไม่รู้ว่าเกิดอะไรขึ้น แล้วค่อยมาเห็นทีหลังว่ามีตำรวจจราจรมายืนปิดถนน เพื่อจะตรวจจับผิดคนขับรถที่ผ่านไปแถวนั้นเหมือนล่าเหยื่อ”

(หมายเหตุประเทศไทย: ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 18 มี.ค. 48)

จากตัวอย่างนี้ ผู้เขียนใช้สรรพนามแทนตัวผู้เขียนคือ คำว่า “ผม” และมีการใช้ภาษาพูดปนอยู่ด้วย เช่น คำว่า “หมาดๆ” “ยกโขยง” “หน้าทิ่ม” และ “จู่ๆ” เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อแสดงน้ำเสียงสนิทสนมและเป็นกันเองกับผู้อ่าน

- บทความโฆษณา องค์การณ ของโฆษณา องค์การณ

น้ำเสียงส่วนใหญ่ของผู้เขียนบทความนี้มีลักษณะของการประชดประชัน เสียดสีและที่เล่นที่จริง เพื่อวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล สังกัดได้จากเนื้อหาของผู้เขียนที่ มักกล่าวเกินจริงและไม่สมเหตุสมผล ซึ่งผู้เขียนก็ไม่ได้ต้องการหมายความว่าผู้เขียนกล่าวไว้ จริง แต่จุดประสงค์ของผู้เขียนคือประชดประชันเพื่อวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลนั่นเอง ตัวอย่างเช่น

“เมื่อเลือกพื้นที่ตอนแรก ขบวนการชุดทองก็เริ่มด้วยการจะ สร้างหรือไม่สร้าง ยักแหย่ยักยัน ยื้อกันอยู่หลายปี จนเพื่อนบ้านสร้างสนามบิน ใหม่เสร็จกันหมดแล้ว ยังดีที่ว่าแดงไม่สร้างสนามบินนานาชาติที่เมืองยอนเย้ย พวกเรา”

(โฆษณา องค์การณ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 30 พ.ค. 48)

จากตัวอย่างนี้ ผู้เขียนใช้น้ำเสียงประชดประชันต่อการบริหารงานของ รัฐบาลในการสร้างท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ ซึ่งมีความล่าช้ามาก มีปัญหาตั้งแต่ ตั้งแต่แรกเริ่มการเลือกพื้นที่จนถึงการก่อสร้างในปัจจุบัน ผู้เขียนเปรียบเทียบความล่าช้าของการ ก่อสร้างสนามบินสุวรรณภูมิกับการสร้างสนามบินนานาชาติของกลุ่มว่าแดง ซึ่งในความเป็นจริง แล้วกลุ่มว่าแดงไม่สามารถสร้างสนามบินนานาชาติได้ เนื่องจากเป็นเพียงชนกลุ่มน้อย แต่ผู้เขียน นำมาเปรียบเทียบเพื่อต้องการแสดงน้ำเสียงประชดประชันเสียดสีให้เห็นถึงความล่าช้านั่นเอง อีก ตัวอย่างเช่น

“ทำไมนายบรรศักดิ์ไม่ประกาศคัดค้านร่าง พ.ร.ฎ. ที่ว่านั้น หรือไม่ยอมให้มีการแปรรูปรัฐวิสาหกิจจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษดูบ้าง บอกให้ ชัดๆ ว่า ‘ข้าไม่ใช่เนติบริกร’ ้วย!”

หลังจากนั้นประชาชนจะดูว่านายบรรศักดิ์มีเวลาก็ชั่วโมง สำหรับเก็บของออกจากห้องที่ทำเนียบ ถ้ายังอยู่รอดปลอดภัย ได้ดิบได้ดี ก็จะ ขอขอบคุณว่า นายแน่นมาก! จริงๆ นิ อีอิอิ!!!...”

(โฆษณา องค์การณ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 7 มี.ค. 48)

ส่วนตัวอย่างนี้ ผู้เขียนกล่าวถึงเหตุการณ์ที่นายบรรศักดิ์ อูวรรณโณ เลขาธิการคณะรัฐมนตรีออกมาประกาศว่า การยกร่างพระราชกฤษฎีกาฉบับเพิ่มอำนาจ นายกรัฐมนตรีนั้นเป็นความคิดของตน ไม่ได้รับคำสั่งจากใครทั้งสิ้นและรับประกันว่าจะไม่ยอมให้นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร เรียกประชุมคณะรัฐมนตรีฉุกเฉินหรือใช้พร่ำเพรื่อ ผู้เขียนจึงใช้น้ำเสียงที่เล่นที่จริงเพื่อวิจารณ์การกระทำดังกล่าวทางอ้อม โดยสังเกตได้จากระดับภาษาและคำที่ใช้ ตัวอย่างเช่น "ไว้ย" "ซุย" "นายแน่นมาก" และ "อืออือ" เป็นต้น ซึ่งเป็นภาษาปากและใช้แสดงเสียงหัวเราะที่ไม่จริงจังเพื่อแสดงให้เห็นว่าถ้อยคำที่ผู้เขียนกล่าวเป็นเพียงการล้อกันเล่น เป็นต้น

- บทความคนปลายซอย ของเปลว สีเงิน

น้ำเสียงของผู้เขียนบทความนี้ค่อนข้างหลากหลายคือ มีทั้งน้ำเสียงประชดประชัน จริงจัง เป็นกันเอง และที่เล่นที่จริง แต่น้ำเสียงส่วนใหญ่คือ ประชดประชัน สังเกตได้จากภาษาที่ใช้ที่มีภาษาพูดปนอยู่ มีการใช้สรรพนามแทนตัวผู้พูด และมีการใช้ถ้อยคำที่แสดงการประชดประชันเสียดสี ตัวอย่างเช่น

"ผมสงสัยว่า 'คุณเสนาะ เทียนทอง' จริงๆ เห็นภาพตามหน้าหนังสือพิมพ์เช้าวานนี้แล้ว อดนึกถึงตัวเองไม่ได้ว่าถ้าตกอยู่ในสภาพเดียวกับ หัวตอ-เสนาะ' แล้ว ในงานรดน้ำสังกรานต์ร่วมกับนายกฯ ทักษิณวานนี้ จะมีหน้าหรือจะตีหน้า เฮฮาปาร์ตี้ไทยรักไทย ได้สิ้นไหลขนาดนั้นมัยเนี่ย

การจะเป็นนักการเมืองได้นี้ไม่ใช่ของง่าย นอกจากต้อง 'หลอก' ชาวบ้านได้แล้วยังต้อง 'หลอก' พรรคพวก-เพื่อนฝูง และสุดท้าย ต้อง 'หลอก' ตัวเองให้ได้อีกด้วย"

(คนปลายซอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 21 เม.ย. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้เขียนใช้น้ำเสียงที่แสดงความเป็นกันเองด้วยการใช้สรรพนามแทนตัวผู้พูดว่า "ผม" เพื่อแสดงความสนิทสนมกับผู้อ่านและมีการใช้ภาษาพูดปะปน เช่น คำว่า "วานนี้" "หัวตอ" "ตีหน้า" "เฮฮาปาร์ตี้" และ "มัยเนี่ย" เป็นต้น แต่ทั้งนี้ผู้เขียนก็ใช้น้ำเสียงที่แฝงการประชดประชันเสียดสีด้วย โดยในที่นี้ผู้เขียนประชดประชันพฤติกรรมของนักการเมืองที่การแสดงออกกับสิ่งที่อยู่ในใจมักไม่ตรงกัน แต่ก็สามารถแสดงออกมาได้อย่างแนบเนียน เพื่อวิพากษ์วิจารณ์พฤติกรรมของนักการเมืองเหล่านั้นที่มีความสามารถในการหลอกผู้อื่นและตนเอง

ตารางที่ 1 แสดงความถี่ด้านน้ำเสียงของผู้เขียนบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมือง

บทความ / ผู้เขียน น้ำเสียง	X คลุชีพ สรกกล อุดุลยานนท์		โสภณ องค์การณั		หมายเหตุประเทศไทย ลม เปลี่ยนทิศ		คนปลายซอย เปลว สีเงิน	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
จริงจัง	29	64.4	7	14	15	28.9	15	28.9
ที่เล่นที่จริง	5	11.1	20	40	8	15.4	9	17.3
ประชดประชัน	3	6.7	21	42	6	11.5	18	34.6
เป็นกันเอง	8	17.8	2	4	23	44.2	10	19.2
รวม	45	100	50	100	52	100	52	100

น้ำเสียงเหล่านี้ผู้วิจัยวิเคราะห์จากระดับภาษาที่ใช้ซึ่งรวมถึงการเลือกใช้ถ้อยคำและลักษณะการสื่อความหมายว่าเป็นไปอย่างตรงไปตรงมาหรือต้องอาศัยการตีความกล่าวคือน้ำเสียงจริงจังสังเกตจากการใช้ภาษาระดับทางการและสื่อความแบบตรงไปตรงมา น้ำเสียงที่เล่นที่จริงสังเกตได้จากการใช้ภาษาระดับกึ่งทางการและมีการใช้อารมณ์ขันแทรก น้ำเสียงประชดประชันสังเกตได้จากการสื่อความในลักษณะที่ต้องอาศัยการตีความในทางตรงข้ามกับรูปภาษาน้ำเสียงแบบเป็นกันเองสังเกตได้จากการใช้ภาษาระดับเป็นกันเอง ในการวิเคราะห์น้ำเสียงนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยดูจากภาพรวมของแต่ละบทความว่าน้ำเสียงที่ผู้เขียนใช้เป็นส่วนใหญ่ในแต่ละบทความนั้นเป็นอย่างไร

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองต่างใช้น้ำเสียงในการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ที่แตกต่างกันไป โดยมีน้ำเสียงหลักๆ 4 น้ำเสียง คือน้ำเสียงจริงจัง ที่เล่นที่จริง ประชดประชัน และเป็นกันเอง

ด้านความถี่น้ำเสียงของผู้เขียนบทความแต่ละคนก็แตกต่างกันไป กล่าวคือ บทความ X คลุชีพ ของสรกกล อุดุลยานนท์ มีน้ำเสียงจริงจังมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.4 รองลงมาคือน้ำเสียงเป็นกันเอง คิดเป็นร้อยละ 17.8 และน้ำเสียงที่เล่นที่จริง คิดเป็นร้อยละ 11.1 ตามลำดับ ส่วนน้ำเสียงที่พบน้อยที่สุดคือน้ำเสียงประชดประชัน พบเพียงร้อยละ 6.7 บทความของโสภณ องค์การณั พบน้ำเสียงประชดประชันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42 รองลงมาคือน้ำเสียงที่เล่นที่จริง คิดเป็นร้อยละ 40 และน้ำเสียงจริงจัง คิดเป็นร้อยละ 14 ตามลำดับ และน้ำเสียงที่พบน้อยที่สุดคือน้ำเสียงเป็นกันเอง คิดเป็นร้อยละ 4 จะเห็นว่าโสภณ องค์การณั ใช้น้ำเสียงประชดประชันและที่เล่นที่จริงค่อนข้างใกล้เคียงกัน ส่วนบทความหมายเหตุประเทศไทย ของลม เปลี่ยนทิศ พบน้ำเสียง

ที่แสดงความเป็นกันเองมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.2 รองลงมาคือน้ำเสียงจริงจัง คิดเป็นร้อยละ 28.9 และน้ำเสียงที่เล่นที่จริง คิดเป็นร้อยละ 15.4 ส่วนน้ำเสียงที่พบน้อยที่สุดคือ น้ำเสียงประชดประชัน คิดเป็นร้อยละ 11.5 ในขณะที่บทความคนปลายซอยของเปลว สีเงิน พบน้ำเสียงที่ค่อนข้างใกล้เคียงกันทั้ง 4 น้ำเสียงกล่าวคือ น้ำเสียงที่พบบมากที่สุดคือ น้ำเสียงประชดประชัน คิดเป็นร้อยละ 34.6 รองลงมาคือ น้ำเสียงจริงจัง คิดเป็นร้อยละ 28.9 และน้ำเสียงเป็นกันเอง คิดเป็นร้อยละ 19.2 ส่วนน้ำเสียงที่พบน้อยที่สุดคือ น้ำเสียงที่เล่นที่จริง คิดเป็นร้อยละ 17.3

3.1.6 เครื่องมือ (instrumentalities)

เครื่องมือ หมายถึง วิธีการหรือลักษณะภาษาในการสื่อสาร การสื่อสารในครั้งนี้ เป็นบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ ดังนั้นเครื่องมือในการสื่อสารครั้งนี้ คือ รูปเขียนเพื่อสื่อความให้ผู้อ่านเข้าใจ แต่เนื่องจากการสื่อสารดังกล่าวเป็นการสื่อสารทางเดียว ทำให้ผู้อ่านไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เขียนได้โดยตรง ผู้เขียนจึงสร้างความคุ้นเคยเป็นกันเองกับผู้อ่านเพื่อลดระยะห่างดังกล่าวด้วยการใช้ภาษาระดับกึ่งทางการ ดังนั้นจากการศึกษาจึงพบว่าการใช้คำที่แสดงลักษณะของภาษาพูดมาปะปนหลายแบบ ตัวอย่างเช่น

“ยิ่งมีการแข็งลีสลับซับซ้อนยกย่อนกันหลายตลบ มันต้องมีอะไรไม่ชอบมาพากลแห่งๆ ว่าจั้นเหอะ ? เสี่ยสุริยะต้องเดียวดายชะละมะมั่ง เพราะนายใหญ่สุดสำหรับลงทุนเปลืองตัวไปหลายรอบแล้ว ปฏิเสธว่าไม่มีใครได้เงินได้โตะ...

เสี่ยสุริยะก็ต้องดิ้นรนให้รอดจากข้อสงสัยในการซื้อขายหุ้น ดูนามสกุลผู้เกี่ยวข้อง ใครก็ต้องร้อง อื้ออื้อ อื้อโฮเฮะ กันทั้งนั้นเด๊ะ! งานนี้จะเป็นการดับสุริยะ สุริยาอะปาวก็ไม่รู้! อื้ออื้อ!!!”

(โสภณ องค์การณ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 20 มิ.ย. 48)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ผู้เขียนใช้เครื่องมือที่เป็นรูปเขียนแต่มีลักษณะของภาษาพูด เช่น การใช้คำศัพท์สแลง ได้แก่ “หลายตลบ” “แห่งๆ” “เด๊ะ” การใช้คำลงท้าย ได้แก่ “ว่าจั้นเหอะ” “ชะละมะมั่ง” “อะปาว” “นิ” และการใช้คำแสดงอารมณ์ความรู้สึก ได้แก่ “อื้ออื้อ” “อื้อโฮเฮะ” “อื้ออื้อ” เป็นต้น เพื่อแสดงความเป็นกันเองและถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของผู้เขียนที่มีต่อเหตุการณ์หรือปัญหานั้นๆ ให้ผู้อ่านเข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

เมื่อเปรียบเทียบเครื่องมือในการสื่อสารของบทบรรณาธิการในหนังสือพิมพ์ไทย ซึ่งเป็นบทความแสดงความคิดเห็นเช่นเดียวกับบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองที่ผู้วิจัยศึกษา แต่ประเด็นในการแสดงความคิดเห็นค่อนข้างหลากหลายมากกว่าพบว่า เครื่องมือที่ใช้ในบทบรรณาธิการคือ รูปเขียนที่มีลักษณะของภาษาพูดปะปนซึ่งถือเป็นการใช้ภาษาระดับกึ่งทางการ ตัวอย่างเช่น

“กลับมาแล้ว...หลังเสร็จสิ้นภารกิจเยือนประเทศสหรัฐและเข้าร่วมประชุมสมัชชาสหประชาชาติเป็นเวลา 10 วัน นายกฯ ทักษิณก็เดินทางกลับถึงเมืองไทยอย่างสวัสดิภาพ เมื่อตอนค่อนดึกคืนวันอังคาร (20 ก.ย.) ที่ผ่านมา

กลับบ้านมาก็เจอปัญหาต่างๆ ให้แก่บ้านเบอะ ทั้งเรื่องที่ว่า ‘อาฏ’ อาศัยช่วงจังหวะที่นายกฯ ทักษิณไม่อยู่ ดอดซื้อหุ้นบิกลิต ‘มติชน-โพสต์’ จนเป็นข่าวใหญ่โตเมื่อสัปดาห์ที่แล้ว หรือกระทั่งเรื่องเก่า-เรื่องใหม่อีกหลายๆ เรื่องที่กำลังจะเป็นปัญหา ‘ในปัญหา’ และยังมีที่คาดว่าจะพัฒนาบ้านปลายควบคู่ไปกับ ‘เรื่องร้อน’ อื่นๆ ในบ้านเมืองต่อไปด้วย

ไม่ได้จะมองโลกในแง่ร้ายหรอกนะครับ แต่ผมก็รู้สึกที่ตอนนี้บ้านเมืองเรามีบรรยากาศแปลกๆ ล่ำสุดมี ‘กลุ่มคน’ ใช้สถาบันเบื้องสูงเป็นชื่อกลุ่ม ออกมาเคลื่อนไหว ร้องทุกข์กล่าวโทษตำรวจ สน.ดุสิต เพื่อให้เอาผิดกับ 4 ส.ว. คือ นายเสรี สุวรรณภานนท์ ส.ว. กรุงเทพฯ นายวิญญู อู่ฟารกุล ส.ว. สกลนคร น.พ. นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ ส.ว. อุบลฯ และ พ.อ. สมคิด ศรีสังคม ส.ว. อุดรฯ ในข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ผมก็ว่าอะไรๆ ในบ้านเมืองเรามันเดินไปไกลกว่าที่คิดมากๆ เลย”

(บทบรรณาธิการ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 26 ก.ย. 48)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าบทบรรณาธิการดังกล่าวมีการใช้ภาษาระดับกึ่งทางการเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและทำให้ผู้อ่านคล้อยตามความคิดของผู้เขียน ในขณะที่เดียวกันก็มีการใช้ลักษณะของภาษาพูดปะปนด้วย เช่น คำว่า “ค่อนดึก” คำสแลง เช่น “บ้านเบอะ” “ดอด” คำย่อ เช่น “สน.” “อุบลฯ” และ “อุดรฯ” เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อแสดงความเป็นกันเอง ความสนิทสนมใกล้ชิดกับผู้อ่าน เสมือนผู้เขียนกำลังพูดคุยกับผู้อ่าน

จากการศึกษาจะเห็นว่าเครื่องมือที่ใช้ในบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองและบทบรรณาธิการมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ ใช้รูปแบบเขียนเป็นสื่อแต่มีลักษณะของภาษาทางการเมือง โดยบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองมีการใช้ภาษาพูดมาปะปนมากกว่าบทบรรณาธิการ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เขียนเอง ดังนั้น การใช้ลักษณะของภาษาพูดจึงแสดงความสนิทสนมเป็นกันเองและชักจูงใจได้ง่ายกว่า ในขณะที่บทบรรณาธิการเป็นการแสดงความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ทั้งฉบับ (ธีรนุช โชคสุวณิช, 2543) ดังนั้นจึงอาจจะมีการใช้ลักษณะของภาษาพูดน้อยกว่า ทั้งนี้เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ

3.1.7 บรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์และการตีความ (norm of interaction & interpretation)

บรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์และการตีความ หมายถึง ข้อตกลงอันเป็นที่ยอมรับเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของผู้ร่วมเหตุการณ์ระหว่างการสื่อสาร และการตีความหมายของสารที่สื่อในเหตุการณ์แบบต่างๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละเหตุการณ์การสื่อสารและวัฒนธรรมด้วย ในที่นี้การเขียนบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมือง จะต้องแสดงความคิดเห็นโดยอาศัยทั้งข้อเท็จจริงและข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ผู้เขียนจะต้องคำนึงอยู่เสมอว่าสารที่ส่งไปนั้นมีอิทธิพลทางด้านความคิดต่อผู้อ่านหรือผู้รับสาร บรรทัดฐานในการเขียนแสดงความคิดเห็นนี้เป็นไปตามจรรยาบรรณของนักหนังสือพิมพ์และตามข้อบังคับของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ

สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติได้มีการตราข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ พ.ศ. 2541 ขึ้น เพื่อเป็นบรรทัดฐานทางจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ไม่ว่าจะเป็นส่วนกลางหรือส่วนท้องถิ่นต้องเคารพปฏิบัติ หากผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องได้รับผลลงโทษตามหลักของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ โดยข้อบังคับข้อที่ 18 (พิศิษฐ์ ขวาลารวัช, 2545: 319) ได้ระบุไว้ว่า "ในการแสดงความคิดเห็นหรือการวิพากษ์วิจารณ์ หนังสือพิมพ์ต้องให้ความเที่ยงธรรมแก่ฝ่ายที่ถูกพาดพิงเสมอ" นอกจากนี้ยังมีจรรยาบรรณของนักหนังสือพิมพ์ (สุกัญญา สดบรรทัด และคณะ, 2537: 8) ที่ว่า "ในการเสนอข้อเท็จจริงหรือความเห็นนั้น ผู้เขียนข่าวหรือบทความจะต้องรักษาความถูกต้อง ผู้เขียนข่าวหรือบทความจะต้องไม่บิดเบือน บิดบัง หรือยกข้อเท็จจริงบางประการไว้ ทั้งๆ ที่ทราบดีว่าผู้อ่านต้องการนำข้อมูลนั้นๆ ไปตัดสินใจว่า การเสนอความเห็นของผู้เขียนข่าวหรือบทความถูกต้องหรือไม่ ผู้เขียนข่าวหรือบทความจะต้องไม่เลือกเสนอแต่ข้อมูลที่สนับสนุนความคิดเห็นของผู้เขียนข่าวหรือบทความเท่านั้น ผู้เขียนข่าวหรือบทความจะต้องไม่

ใช้เล่ห์เหลี่ยมของนักโฆษณาชวนเชื่อหรือใช้อารมณ์หรือใช้เหตุผลอย่างมีเลศนัย" ดังนั้นในการแสดงความคิดเห็นแต่ละครั้ง ผู้เขียนจึงต้องนำเสนอข้อมูลที่น่าเชื่อถือเพื่อสนับสนุนความคิดเห็นดังกล่าวของผู้เขียนและเพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบข้อเท็จจริงรวมทั้งมุมมองต่างๆ ที่น่าสนใจของผู้เขียน อีกทั้งผู้เขียนจะต้องแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล ไม่กล่าวอ้างลอยๆ โดยขาดหลักฐาน และไม่ใช้คำพูดหรือการเขียนวิพากษ์วิจารณ์ที่รุนแรงจนเกินไป เพราะอาจเป็นการสร้างความไม่พอใจให้กับผู้ที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์จนนำไปสู่การฟ้องร้องได้ ส่วนผู้อ่านก็ต้องใช้วิจารณญาณในการอ่านและตีความบทความดังกล่าว ดังนั้นทั้งสองฝ่ายจึงจำเป็นต้องเข้าใจบรรทัดฐานดังกล่าว การสื่อสารจึงจะดำเนินไปได้ด้วยดี

3.1.8 ประเภทการสื่อสาร (genre)

ประเภทการสื่อสาร หมายถึง ประเภทของปริจเฉท ซึ่งการสื่อสารในครั้งนี้อาจจัดเป็นปริจเฉทประเภทบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองซึ่งเป็นงานเขียนที่ผู้เขียนมุ่งแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองหรือเหตุการณ์ทางการเมืองที่กำลังเกิดขึ้นเป็นข่าวในขณะนั้น โดยผู้เขียนจะนำข้อมูลและข้อเท็จจริงมาวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ด้วยเหตุผล โดยใช้รูปแบบเขียนเป็นสื่อ ดังนั้นผู้ส่งสารและผู้รับสารจะไม่เห็นหน้ากัน นอกจากนั้นบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองจะมีการนำเสนออย่างสม่ำเสมอ และส่วนใหญ่มักจะนำเสนออยู่ในหน้าประจำของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นๆ เพื่อให้ผู้อ่านเปิดอ่านได้ทันทีเมื่อต้องการ แต่บทความมีขนาดความยาวใกล้เคียงกันทุกครั้งที่นำเสนอ โดยมักจะมีการระบุชื่อผู้เขียนซึ่งอาจจะเป็นนามจริงหรือนามปากกาก็ได้

จากการศึกษาองค์ประกอบในการสื่อสารของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองทั้ง 8 องค์ประกอบ อันได้แก่ จาก ผู้ร่วมเหตุการณ์ จุดมุ่งหมาย การลำดับวัจนกรรม น้ำเสียง เครื่องมือ บรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์และการตีความ และประเภทการสื่อสาร พบว่าองค์ประกอบในการสื่อสารที่แต่ละบทความมีร่วมกันคือ จาก ผู้ร่วมเหตุการณ์ จุดมุ่งหมาย เครื่องมือ การลำดับวัจนกรรม บรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์และการตีความ และประเภทการสื่อสาร กล่าวคือ ในที่นี้จากของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเหล่านี้คือหนังสือพิมพ์ ซึ่งมีผู้ร่วมเหตุการณ์เดียวกันคือผู้อ่าน มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ประเด็นต่างๆ ทางการเมือง โดยใช้รูปแบบเขียนที่มีลักษณะของภาษาระดับกึ่งทางการเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร ทุกบทความต่างใช้วัจนกรรมเปิดเรื่องหรือเกริ่นนำในการเริ่มต้นการสื่อสาร จากนั้นในการดำเนินการสื่อสารมีการใช้วัจนกรรมต่างๆ ได้แก่ การอธิบายรายละเอียด การแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ และ

การให้เหตุผลสนับสนุนซึ่งอาจมีหรือไม่ก็ได้ และในการปิดท้ายการสื่อสารทุกบทความจะใช้วัจนกรรมกรปิดเรื่องด้วยวิธีต่างๆ เช่น การสรุปความ การให้ข้อเสนอแนะ และการย้ำประเด็น เป็นต้น นอกจากนี้บรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์และการตีความที่ทุกบทความต้องคำนึงถึงคือ ผู้เขียนจะต้องมีข้อมูลและข้อเท็จจริงที่น่าเชื่อถือและไม่เขียนวิพากษ์วิจารณ์รุนแรงเกินไป เนื่องจากมีข้อบังคับของสภาการหนังสือพิมพ์และเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษและความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นหากผู้ถูกวิจารณ์ไม่พอใจและต้องการฟ้องร้อง ด้านผู้อ่านก็ต้องใช้วิจารณญาณในการอ่านและตีความ การสื่อสารดังกล่าวจึงจะดำเนินไปด้วยดี ประเภทการสื่อสารในที่นี้ทุกบทความต่างเป็นบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเหมือนกัน ส่วนองค์ประกอบในการสื่อสารที่แตกต่างกันคือ จาก ผู้ร่วมเหตุการณ์ และน้ำเสียง จะเห็นได้ว่านอกจากจากและผู้ร่วมเหตุการณ์จะจัดอยู่ในส่วนขององค์ประกอบในการสื่อสารที่มีร่วมกันแล้ว อาจกล่าวได้ว่าจากและผู้ร่วมเหตุการณ์ยังเป็นองค์ประกอบในการสื่อสารที่แตกต่างกันด้วย เนื่องจากจากของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองคือหนังสือพิมพ์ แต่บทความเหล่านี้ต่างก็ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ต่างฉบับกัน ส่วนผู้ร่วมเหตุการณ์นอกจากผู้อ่านซึ่งถือเป็นองค์ประกอบในการสื่อสารที่มีร่วมกันแล้ว ผู้เขียนซึ่งถือเป็นหนึ่งในผู้ร่วมเหตุการณ์ก็จะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับแต่ละบทความ ทำให้จากและผู้ร่วมเหตุการณ์ของแต่ละบทความจัดเป็นองค์ประกอบในการสื่อสารที่ทั้งมีร่วมกันและแตกต่างกัน นอกจากนี้ น้ำเสียงของผู้เขียนแต่ละคนก็มีลักษณะที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้เขียนว่าจะให้บทความนั้นๆ ออกมาในลักษณะใด โดยบทความ X คลูซีฟ ของสรกถ อุดุลยานนท์ ซึ่งตีพิมพ์ในมติชนสุดสัปดาห์ ส่วนใหญ่น้ำเสียงมีลักษณะจริงจัง บทความหมายเหตุประเทศไทย ของลมเปลี่ยนทิศ ซึ่งตีพิมพ์ในไทยรัฐ มีน้ำเสียงที่แสดงความเป็นกันเอง บทความของโสภณ องค์การณ ซึ่งตีพิมพ์ในเนชั่นสุดสัปดาห์ น้ำเสียงส่วนใหญ่มีลักษณะประชดประชันเสียดสี ส่วนบทความคนปลายซอย ของเปลว สีเงิน ซึ่งตีพิมพ์ในไทยโพสต์ มีน้ำเสียงส่วนใหญ่คือ ประชดประชันเสียดสี

นอกจากนี้ยังพบว่าในบรรดาองค์ประกอบในการสื่อสารทั้ง 8 องค์ประกอบ องค์ประกอบที่สัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมมากที่สุดคือ จาก ผู้ร่วมเหตุการณ์และบรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์และการตีความ เนื่องจากทั้ง 3 องค์ประกอบล้วนส่งผลต่อการถูกฟ้องร้องได้ กล่าวคือ จากของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองคือหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นการสื่อสารที่ปรากฏในสื่อสาธารณะ อีกทั้งมีผู้รับสารจำนวนมากทำให้ต้องระมัดระวังในการวิจารณ์ด้านผู้ร่วมเหตุการณ์นอกเหนือจากผู้อ่านที่เป็นผู้รับสารและผู้ร่วมเหตุการณ์โดยตรงแล้ว ผู้ร่วมเหตุการณ์ที่มีความสำคัญและผู้เขียนต้องคำนึงถึงเป็นอย่างมากคือ บรรดานักการเมืองทั้งหลายที่ผู้เขียนกล่าวถึง ด้วยการที่จุดมุ่งหมายของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองคือ การแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ดังกล่าวย่อมมีการ

กล่าวถึงพฤติกรรมและการทำงานของนักการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นเมื่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสื่อสารครั้งนี้เป็นนักการเมืองที่ผู้เขียนต้องแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ อีกทั้งมีบรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์และการตีความเป็นตัวกำหนดให้ผู้เขียนแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีหลักฐานและเหตุผล ผู้เขียนจึงต้องมีการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาต่างๆ เพื่อวิพากษ์วิจารณ์นักการเมืองเหล่านั้นทางอ้อม ทั้งนี้เพราะหากเกิดการวิพากษ์วิจารณ์ที่รุนแรงเกินไป อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งและทำให้นักการเมืองที่ถูกกล่าวถึงไม่พอใจและนำไปสู่การฟ้องร้องได้ ดังนั้นทั้งจาก ผู้ร่วมเหตุการณ์ และบรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์และการตีความจึงถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่สัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการวิจารณ์การเมืองทางอ้อม

จะเห็นได้ว่าแต่ละองค์ประกอบต่างมีความสำคัญและสัมพันธ์ต่อกันและกัน เนื่องจากการจะเข้าใจเหตุการณ์การสื่อสารใดๆ ก็ตาม ควรจะต้องเข้าใจภาพรวมเสียก่อนซึ่งหมายถึง การเข้าใจองค์ประกอบอื่นๆ ซึ่งเป็นบริบทแวดล้อมของการสื่อสารนั้นก่อน ในการศึกษาบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองจึงควรจะศึกษาองค์ประกอบในการสื่อสารก่อนว่ามีอะไรบ้างและแต่ละองค์ประกอบมีส่วนร่วม แตกต่างกันหรือสัมพันธ์กันอย่างไร ทั้งนี้เพราะองค์ประกอบเหล่านี้จะส่งผลต่อการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมของผู้เขียน หลังจากวิเคราะห์องค์ประกอบในการสื่อสารซึ่งเป็นการวิเคราะห์บริบทแวดล้อมของการสื่อสารแล้ว หัวข้อต่อไป ผู้วิจัยจะศึกษาองค์ประกอบของปริเจตนาซึ่งเป็นการวิเคราะห์ตัวบทของการสื่อสารว่าผู้เขียนวางโครงสร้างและมีการนำเสนอเนื้อหาใดบ้างผ่านการเลือกใช้กลวิธีในการสื่อสารต่างๆ ก่อนจะวิเคราะห์กลวิธีในการสื่อสารของผู้เขียนในบทที่ 4 เพื่อให้เข้าใจการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาต่างๆ ในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมมากยิ่งขึ้น

3.2 องค์ประกอบของปริเจตนาบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย

บทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยในปัจจุบันมีองค์ประกอบที่สำคัญและน่าสนใจหลายประการ เช่น ลักษณะโครงสร้างและเนื้อหาของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ในส่วนของลักษณะโครงสร้างนั้นมีหลากหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับผู้เขียนว่าต้องการเน้นหรือให้ความสำคัญในการนำเสนอเนื้อหาต่อผู้อ่านอย่างไร ดังนั้นความสำคัญและความน่าสนใจของลักษณะโครงสร้างของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองจึงอยู่ที่การวางโครงสร้างที่ดีซึ่งจะช่วยให้ผู้เขียนสามารถจัดลำดับเนื้อหา ความคิด รวมทั้งข้อมูลและข้อเท็จจริง

ต่างๆ เพื่อนำเสนอแก่ผู้อ่านได้อย่างครบถ้วน นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อได้อย่างชัดเจนและตรงประเด็นอีกด้วย

ส่วนความสำคัญและน่าสนใจของเนื้อหาของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองนั้น อรรถา ศรีสฤษเสริม (2538: 4) ได้อธิบายว่า นักหนังสือพิมพ์นิยมการเขียนบทความเพราะในการเขียนแสดงความคิดเห็นนั้น นักหนังสือพิมพ์ไม่ต้องคอยพะวงเรื่องรูปแบบและวิธีการเขียนที่เคร่งครัดเหมือนการเขียนข่าว ทำให้เขามีอิสระในการถ่ายทอดความรู้สึกและความคิดเห็นส่วนตัวลงไป ในบทความแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังเป็นที่ยอมรับกันในขณะนี้ว่าบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์เป็นปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดให้ผู้อ่านซื้อหนังสือพิมพ์มากขึ้น หากหนังสือพิมพ์ฉบับใดมีเนื้อหาที่น่าสนใจและน่าเชื่อถือ อีกทั้งมีคอลัมนิสต์ที่มีชื่อเสียงเขียนประจำอยู่ ก็จะมีส่วนทำให้ยอดจำหน่ายของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นสูงยิ่งขึ้น และในขณะเดียวกันก็จะผลักดันให้หนังสือพิมพ์ฉบับอื่นๆ มีอิทธิพลทางด้านความคิดต่อผู้อ่านเป็นอย่างมากด้วย

จากความสำคัญดังกล่าวจะเห็นได้ว่า บทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้รับความสนใจจากผู้อ่านเป็นอย่างมาก แต่ทั้งนี้ก็ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่างในการทำให้บทความนั้นๆ มีความน่าสนใจ การศึกษาองค์ประกอบของปริจเฉทบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ก็ถือเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้เห็นภาพรวมและความน่าสนใจดังกล่าว ดังนั้นในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะแบ่งการศึกษาองค์ประกอบของปริจเฉทบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยออกเป็น 2 หัวข้อ คือ ลักษณะโครงสร้างและเนื้อหาของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 ลักษณะโครงสร้างปริจเฉทของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย

จากการศึกษาพบว่า ลักษณะโครงสร้างปริจเฉทของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยสามารถแบ่งโครงสร้างได้เป็น 2 แบบ (ธีรนุช โชคสุวณิช: 2543) ได้แก่

- โครงสร้างแบบ 3 ส่วน คือ ส่วนนำ ส่วนเนื้อหา และส่วนสรุป
- โครงสร้างแบบ 2 ส่วน คือ ส่วนนำ และส่วนเนื้อหา

ผู้วิจัยจะเริ่มอธิบายจากโครงสร้างแบบ 3 ส่วนก่อน เพื่อให้เห็นภาพรวมและลักษณะของส่วนต่างๆ ทั้งส่วนนำ ส่วนเนื้อหา และส่วนสรุปทั้งหมด เพื่อให้เข้าใจลักษณะโครงสร้างได้ง่ายขึ้น แล้วจึงจะอธิบายโครงสร้างแบบ 2 ส่วน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2.1.1. โครงสร้างแบบ 3 ส่วน จากการศึกษาพบว่าบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยส่วนใหญ่มีโครงสร้างแบบ 3 ส่วน ซึ่งถือเป็นลักษณะโดยทั่วไปของบทความ โดยพบโครงสร้างเช่นนี้มากถึง 187 บทความ จากบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองทั้งสิ้น 199 บทความ โครงสร้างแบบ 3 ส่วนดังกล่าว ได้แก่

3.2.1.1.1 ส่วนนำ คือ ส่วนของการเปิดเรื่องเพื่อเรียกร้องให้ผู้อ่านเกิดความสนใจที่จะอ่านในส่วนต่อไป มักเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับข่าวหรือเหตุการณ์ซึ่งผู้เขียนบทความนำมาเป็นหัวข้อในการแสดงความคิดเห็น จากการศึกษาพบว่าส่วนนำนี้สามารถเปิดเรื่องได้ 5 แบบ ได้แก่ ส่วนนำที่เป็นการรายงานข่าวหรือเหตุการณ์ ส่วนนำแบบการทักทาย ส่วนนำแบบคำถาม ส่วนนำแบบอ้างคำพูด และส่วนนำแบบบรรยาย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

3.2.1.1.1.1 ส่วนนำแบบการรายงานข่าวหรือเหตุการณ์ คือ ผู้เขียนมักเริ่มบทความที่เป็นประเด็นเกี่ยวกับข่าวหรือเหตุการณ์สำคัญต่างๆ โดยเกริ่นนำถึงข่าวที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นการปูพื้นเรื่อง โดยสามารถแบ่งส่วนนำประเภทนี้ออกเป็น 4 ประเภทย่อย ได้แก่

3.2.1.1.1.1.1 การเกริ่นนำแบบรายงานข่าวหรือเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นโดยตรง ตัวอย่างเช่น

“หนังสือพิมพ์ ‘ข่าวสด’ ตีพิมพ์ภาพน่ารัก...น่ารัก ระหว่างคนในครอบครัวไว้บนหน้า 1 ฉบับวานขึ้นนี้ คือภาพของนายท. ทักษิณ และคำบรรยายภาพไว้ว่า พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี พร้อมด้วยคุณหญิงพจมาน ชินวัตร และลูกๆ ทั้ง 3 คน เดินทางไปพักผ่อนที่ญี่ปุ่นเป็นการส่วนตัว เมื่อเช้ามืดวันที่ 16 มี.ค. โดยมีกำหนดกลับในวันจันทร์หน้า”

(คนปลายซอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 18 มี.ค. 48)

จากตัวอย่างส่วนนำของบทความนี้ ผู้เขียนเริ่มต้นบทความด้วยการเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นข่าวในขณะนั้นคือ ข่าวการไปเที่ยวพักผ่อนที่ญี่ปุ่นของนายกรัฐมนตรี

ทักษิณ ชินวัตร และครอบครัวในชวงเวลาหลังการเลือกตั้ง เพื่อจะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์นี้ต่อไปในส่วนของเนื้อหา

“วันก่อน สำนักข่าวฝรั่งเศสเอเอฟพียกย่องให้นายกฯทักษิณ ชินวัตรเป็น 1 ใน 3 ผู้นำที่โดดเด่นของประเทศที่ประสบภัยคลื่นยักษ์สึนามิ เคียงคู่กับประธานาธิบดีมัลดีฟส์ และนายกรัฐมนตรีอินเดีย จากการช่วยเหลือผู้ประสบภัยใน 6 จังหวัดภาคใต้อย่างฉับไวแบบถึงลูกถึงคน ทุ่มงบประมาณช่วยเหลือแบบไม่อั้น”

(หมายเหตุประเทศไทย: ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 27 ม.ค. 48)

จากตัวอย่างส่วนนำข้างต้น ผู้เขียนเริ่มต้นบทความด้วยการนำเสนอเหตุการณ์ที่นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ได้รับการยกย่องจากสำนักข่าวเอเอฟพีของฝรั่งเศสเรื่องการช่วยเหลือผู้ประสบภัยคลื่นยักษ์สึนามิได้อย่างรวดเร็ว เพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่านและเป็นการปูพื้นไปสู่ส่วนเนื้อหาซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเพิ่มเติม

3.2.1.1.1.1.2 การเกริ่นนำแบบเน้นประเด็นสำคัญ คือ ผู้เขียนเริ่มบทความด้วยการนำประเด็นสำคัญของเรื่องหรือเหตุการณ์ที่กำลังเป็นข่าวมาเกริ่นให้ผู้อ่านทราบก่อนว่าต่อไปผู้เขียนจะกล่าวถึงเรื่องอะไร ตัวอย่างเช่น

“ไม่แปลกที่ ‘ทักษิณ ชินวัตร’ จะโกรธจน ‘บูแดง’ หลังอ่านข่าว ปาฐกถาของ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีที่ ‘นิด้า’ เพราะลำพังแค่ ‘เนื้อหา’ ที่ พล.อ.เปรมพูดก็หนักหนาสาหัสอยู่แล้ว

แม้จะไม่ระบุตัวบุคคลหรือองค์กร แต่คำคั้นๆ อย่าง ‘ผลประโยชน์ทับซ้อน - ค่านิยมเรื่องคนรวยเป็นคนดี - การบริหารแบบ 2 มาตรฐาน - ผู้ช่วยรัฐมนตรีไม่ต้องเปิดเผยทรัพย์สินต่อสาธารณะ’ ทำให้คนทั่วไปสามารถตีความได้ว่าน่าจะหมายถึงใคร”

(X คลูซีฟ: มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 15-21 ก.ค. 48)

จากตัวอย่างนี้ ผู้เขียนเริ่มต้นบทความด้วยการนำประเด็นสำคัญของเรื่องมาเกริ่นสรุปให้ผู้อ่านทราบก่อน ในที่นี้คือ ผู้เขียนเกริ่นถึงเรื่องที่นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร รู้สึกไม่พอใจที่มีข่าวเกี่ยวกับตนในเชิงลบจากปาฐกถาของ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ประธาน

องคมนตรี เพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบว่าเป็นเรื่องที่คุณเขียนจะแสดงความคิดเห็นเป็นเรื่องเกี่ยวกับเหตุการณ์นี้ จากนั้นผู้เขียนจึงจะให้รายละเอียด ความเป็นมาเป็นไปและสาเหตุต่างๆ ต่อไปในส่วนเนื้อหา

“ก็ทำเอาคอการเมืองผิดหวังไปตามๆ กันกับการทำงานบนตำแหน่งประธานรัฐสภาของมือกฎหมายชั้นอ่องอย่าง ดร.โกศล พลกุล ซึ่งทำงานในลักษณะที่ทำให้คนรู้สึกว่าการสร้างความพึงพอใจให้กับหัวหน้าพรรคไทยรักไทย นายกฯ ทักษิณ ชินวัตร ถึง 2 ครั้ง 2 หน ทั้งๆ ที่ไม่จำเป็นต้องทำ เพราะมีเสียงข้างมากในสภาอยู่แล้ว”

(หมายเหตุประเทศไทย: ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 28 มี.ค. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้เขียนเริ่มต้นบทความด้วยการนำประเด็นสำคัญของเรื่องมาเกริ่นสรุปให้ผู้อ่านทราบก่อน ในที่นี้คือ ผู้เขียนได้เกริ่นถึงเหตุการณ์ที่ ดร.โกศล พลกุล ทำหน้าที่ประธานรัฐสภาอย่างไม่เป็นกลาง โดยไม่อนุญาตให้นายชวน หลีกภัย อดีตนายกรัฐมนตรี ได้มีโอกาสชี้แจงในกรณีที่ถูกพาดพิงซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมและไม่ถูกต้อง โดยผู้เขียนจะให้รายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับประเด็นนี้เพิ่มเติมในส่วนของเนื้อหา

3.2.1.1.1.3 การเกริ่นนำโดยใช้การเปรียบเทียบหรืออุปลักษณ์ คือ ผู้เขียนเริ่มต้นบทความด้วยการใช้วิธีเปรียบเทียบเหตุการณ์ที่กำลังเป็นข่าว เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจเหตุการณ์นั้นๆ ได้ดียิ่งขึ้นและเป็นการสร้างความน่าสนใจให้แก่บทความนั้นๆ ด้วย ตัวอย่างเช่น

“ถ้าเปรียบเหมือนรถสิบล้อเบรกแตกยามลงเขา เส้นทางคดเคี้ยวเลี้ยวลดพยายามไม่ให้ลงเหวข้างทาง กับสภาวะขาลงของค่ายแองโงะขณะนี้ ก็ไม่น่าจะแตกต่างกันมากนัก เพียงแต่ว่าผลสุดท้ายจะจอดทำไหน ถ้าจอดต่างหาก”

(โสภณ องค์กรณ์: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 21 พ.ย. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้เขียนเริ่มต้นบทความด้วยการเปรียบเทียบสถานการณ์การบริหารงานของ “ค่ายแองโงะ” หรือพรรคไทยรักไทยในขณะนี้ว่า คล้ายรถสิบล้อที่เบรกแตกยามลงจากเขา เพื่อแสดงให้เห็นว่าการบริหารงานของรัฐบาลไม่สามารถแก้ปัญหาที่เป็นอยู่ได้ ดังนั้นสภาวะช่วงนี้จึงเป็นขาลงของพรรค เนื่องจากได้รับความนิยมและความไว้วางใจ

จากประชาชนน้อยลงเรื่อยๆ การเริ่มส่วนนำด้วยวิธีนี้จะสร้างความน่าสนใจและน่าติดตามให้กับบทความ ทำให้ผู้อ่านรู้สึกอยากติดตามเรื่องราวต่อ อีกทั้งยังช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจสภาพเหตุการณ์นั้นๆ ได้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย

“พรรครักษาไทยนี้เปรียบเหมือน ‘พระองค์ลิมมาล’ ที่ซิมซับรรส

พระธรรม วางดาบมาถือคัมภีร์ บรรลุธรรมเป็น ‘พระอรหันต์’ ศิษย์แห่งพระ
ตถาคตเจ้า ครองผ้ากาสาหวัดสร้ประคองบาตร เท้าเปลือยย่างโปรดสัตว์
กระนั้นด้วยภาพอดีตทำให้ญาติโยมเข้าใจผิดคิดว่า ‘ใจของลุมมาล’ มาใน
ลีลาหม่เหลืองหลอก”

(คนปลายชอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 25 ส.ค. 48)

จากตัวอย่างนี้ ผู้เขียนใช้วิธีการเปรียบเทียบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นคือ การที่พรรครักษาไทยออกมาปกป้องเงินแผ่นดินกว่า 719 ล้านบาทในการเวนคืนที่ดินการก่อสร้างเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ที่ไม่ชอบมาพากล แต่กลับถูกพรรคไทยรักไทยพยายามเบี่ยงประเด็นและทำให้เข้าใจผิด ผู้เขียนจึงเปรียบเทียบพรรครักษาไทยในขณะนี้ว่าเหมือนองค์ลุมมาลที่กลับใจแล้ว แต่ชาวบ้านทั่วไปยังเข้าใจว่าเป็นโจรอยู่ การเริ่มด้วยวิธีนี้จะช่วยให้ผู้อ่านสามารถเห็นภาพและเข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ชัดเจนขึ้น

3.2.1.1.1.4 การเกริ่นนำแบบแสดงความคิดเห็น คือ

ผู้เขียนเริ่มบทความด้วยการแสดงความคิดเห็นของผู้เขียนที่มีต่อข่าวหรือเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นนั้น ตัวอย่างเช่น

“ท่านพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ใช้ตำแหน่งผบ.ทบ.รับประกัน
ว่า ‘ไม่มีปฏิวัติ’ ผมก็ต้องชมท่านว่า นี่แหละของแท้ยุคใหม่’ เรื่องปฏิวัตินั้น ถ้า
ระดับ ผบ.ทบ.ไม่ทำเอง หรือไม่เอาด้วยชะอย่าง ใครก็ทำไม่ได้ ถึงทำได้ก็ไม่
สำเร็จ!”

(คนปลายชอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 25 พ.ย. 48)

จากตัวอย่างนี้ ผู้เขียนเริ่มต้นบทความด้วยการแสดงความคิดเห็นชื่นชมต่อความคิดของท่านพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ที่รับประกันว่าฝ่ายทหารจะไม่ทำการปฏิวัติแม้

บ้านเมืองจะวุ่นวายเพียงใดก็ตาม ซึ่งการเริ่มส่วนนำด้วยวิธีนี้จะเป็นการสร้างความน่าสนใจให้แก่บทความ

“อ่า! และแล้ว ‘เสี่ยสมศักดิ์ เทพสุทิน’ ฉายา ‘นักเรียงหิน’ จากสุโขทัยก็ทำให้ชาวบ้านเห็นความคิดโดดเด่น จับใจ ไอเดียกระชูดอีกครั้ง ว่าเหนือธรรมดาจริงๆ หลังจากได้นั่งเก้าอี้เสนาบดี ดูผลงานการทอเกี่ยวและกีฬาได้ไม่กี่สัปดาห์”

(โสภณ องค์การณ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 28 มี.ค. 48)

จากตัวอย่างข้างต้นนี้ ผู้เขียนเริ่มต้นบทความด้วยการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์การบริหารงานและการคิดทำโครงการต่างๆ ของนายสมศักดิ์ เทพสุทิน หลังจากได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เนื่องจากผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับความคิดเหล่านั้นว่าจะประสบความสำเร็จจริง ซึ่งการเริ่มส่วนนำด้วยการประชดประชันนี้จะเป็นการสร้างสีสันและความน่าสนใจให้กับผู้อ่าน

3.2.1.1.1.2 ส่วนนำแบบหักท่าย คือ ผู้เขียนเริ่มต้นบทความด้วยการหักท่ายและแสดงความเป็นกันเองกับผู้อ่านโดยการใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 เป็นการพูดคุยด้วยภาษาปากและภาษาถิ่นแบบแผน เพื่อสร้างความสนิทสนมเป็นกันเอง และความคุ้นเคยกับผู้อ่าน ตัวอย่างเช่น

“วันเสาร์สบายๆ วันนี้ มาคุยกันเรื่อง ‘โรงไฟฟ้านิวเคลียร์’ กันดีกว่านะครับ เพราะช่วงที่ผมหายหน้าไปเสพอาหารสมองและความหนาวแถบยุโรป มีการประชุมเรื่องโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศสพอดี ท่ามกลางราคาน้ำมันดิบที่กลุ่มโอเปกบ่นราคาขึ้นไปอย่างระเบิดเถิดเทิง จนกลายเป็น ‘มหันตภัย’ ของเศรษฐกิจและสังคมโลก”

(หมายเหตุประเทศไทย: ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 26 มี.ค. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้เขียนเริ่มบทความด้วยการพูดคุยกับผู้อ่านถึงเรื่องราวที่ผู้เขียนได้พบเห็นมา ในตัวอย่างนี้คือ มีการจัดการประชุมเรื่องโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ในหัวข้อ “พลังงานนิวเคลียร์สำหรับศตวรรษที่ 21” จัดโดยอินเตอร์เนชั่นแนล อะตอมมิกเคเยนซี องค์การสหประชาชาติที่ประเทศฝรั่งเศส ซึ่งผู้เขียนก็นำเนื้อหาสาระการประชุมที่น่าสนใจ

และส่งผลโดยรวมมาเล่าให้ผู้อ่านได้รับทราบ ลักษณะเด่นของส่วนนำของบทความนี้คือ ผู้เขียนจะใช้สรรพนามแทนตัวเองว่า “ผม” และมีการใช้คำลงท้าย เช่น คำว่า “นะครับ” ด้วยเสมอ นอกจากนี้ยังมีการใช้ภาษาถึงแบบแผนและภาษาปากปนอยู่ด้วย เช่น คำว่า “หายหน้า” “พอดี” และ “ระเบิดเถิดเทิง” เป็นต้น ทั้งนี้ก็เพื่อแสดงความเป็นกันเองและสร้างความคุ้นเคยกับผู้อ่านนั่นเอง

*“ท่านนายกฯ กลับมาแล้วนะครับ ระหว่างนั่งเครื่องบินคงทำ
การบ้านเรื่อง ‘สินบน CTX 9000 ที่สุวรรณภูมิ’ มาอย่างดี เพราะดูเหมือนว่า
จับแรกที่ห้าคนที่ถึงทำเนียบฯ ก็คือการสวมวิญญาณ ‘ทนายแก้ต่าง’ ให้
กระทรวงคมนาคมที่มีนายสุริยะะ จึงรุ่งเรืองกิจเป็นรัฐมนตรี”*

(คนปลายซอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 29 เม.ย. 48)

จากตัวอย่างนี้ ผู้เขียนเริ่มต้นบทความด้วยการทักทายและพูดคุยกับผู้อ่านด้วยความเป็นกันเอง โดยเป็นการบอกเล่าถึงสถานการณ์ปัจจุบันว่าเกิดเหตุการณ์สำคัญใดขึ้นบ้าง ในที่นี้คือการที่นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตรกลับมาถึงประเทศไทยและจัดการแถลงข่าวเกี่ยวกับกรณีทุจริตในการจัดซื้อเครื่องตรวจวัดระยะเปิด CTX 9000 ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ผู้เขียนจะกล่าวถึง เพื่อปูพื้นไปสู่ส่วนเนื้อหาที่ผู้เขียนจะให้รายละเอียดเกี่ยวกับการแถลงข่าวดังกล่าวเพิ่มเติม การเริ่มส่วนนำด้วยการทักทายนี้จะช่วยสร้างความเป็นกันเองกับผู้อ่านเหมือนผู้เขียนพูดคุยกับผู้อ่านโดยตรง ดังนั้นภาษาที่ใช้จึงไม่เป็นทางการและมีลักษณะของภาษาพูดปะปนอยู่

3.2.1.1.1.3 ส่วนนำแบบคำถาม คือ ผู้เขียนเริ่มบทความด้วยการตั้งคำถาม เพื่อเป็นการกระตุ้นผู้อ่านให้ผู้อ่านคิดตอบและติดตามเรื่องราวต่อไป ตัวอย่างเช่น

“จำคำของ ‘ทักษิณ ชินวัตร’ 2 ประโยคนี้ได้ไหม?”

(X คลุชีพ: มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 18-24 มี.ค. 48)

จากตัวอย่างนี้ ผู้เขียนเริ่มต้นบทความด้วยการตั้งประเด็นคำถามที่นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร เคยกล่าวไว้เกี่ยวกับการแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีชุดใหม่หลังการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 ก.พ. 2548 เพื่อเป็นการกระตุ้นผู้อ่านและให้ผู้อ่านติดตามหาคำตอบเกี่ยวกับเรื่องนี้ในส่วนเนื้อหาต่อไป โดยผู้เขียนจะอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับรายชื่อคณะรัฐมนตรีชุดใหม่พร้อมทั้งวิเคราะห์ถึงการจัดวางตำแหน่งต่างๆ ของคณะรัฐมนตรีชุดนี้ให้ผู้อ่านได้ทราบ

“ท่านรู้สึกสะอิดสะเอียน คลื่นเหียนอยากอาเจียนเมื่อได้รับรู้
พฤติกรรมและห้วงคำพูดของผู้กุมอำนาจบริหารบ้านเมืองก๊วนปัจจุบันหรือยัง?”

(โสภณ องค์การณ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 7 พ.ย. 48)

จากตัวอย่างข้างต้นนี้ ผู้เขียนเริ่มต้นบทความด้วยการตั้งคำถามเกี่ยวกับ
ความรู้สึกของผู้อ่านที่มีต่อพฤติกรรมและการบริหารบ้านเมืองของรัฐบาลชุดปัจจุบัน เพื่อปูพื้นไปสู่
ส่วนเนื้อหาที่ผู้เขียนต้องการจะแสดงรายละเอียดและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว
เพิ่มเติม การเริ่มส่วนนำด้วยวิธีนี้ถือเป็นการกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของผู้อ่านให้ติดตามอ่าน
ในส่วนของเนื้อหาต่อไป

3.2.1.1.1.4 ส่วนนำแบบอ้างคำพูด คือ ผู้เขียนเริ่มบทความด้วย
การนำคำพูดของบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่องมาปูพื้นให้ผู้อ่านทราบก่อนว่า ผู้เขียนจะ
กล่าวถึงเรื่องใด จากการศึกษาพบส่วนนำประเภทนี้ค่อนข้างน้อย ตัวอย่างเช่น

“...“ทุกคนในแผ่นดินไทย ทั้งทหาร ตำรวจ พลเรือน มี
ความสามัคคีกัน ต่างห่วงใยกันด้วยใจจริง ได้แสดงเจตนารมณ์ที่จะอยู่ร่วมกัน
โดยสันติสุข และเมื่อเกิดภัยพิบัติ คนไทยไม่ทิ้งกัน ต่างพร้อมเพรียงกันเข้า
ปฏิบัติช่วยเหลือทันที ด้วยความเสียสละและเมตตาจริงใจ ไม่เลือกว่าเป็นชาว
ไทยหรือชาวต่างประเทศ” นี่คือพระปรีใหม่ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย เนื่องในวาระดิถีขึ้นปีใหม่ 2548”

(หมายเหตุประเทศไทย: ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 3 ม.ค. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้เขียนเริ่มบทความด้วยการนำพระปรีใหม่ที่
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแก่ปวงชนชาวไทยในวันขึ้นปีใหม่ปี 2548 ที่กล่าวถึงการ
ช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนไทยและต่อชาวต่างชาติในเหตุการณ์ภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ เพื่อปู
พื้นให้ผู้อ่านทราบก่อนจะนำไปสู่เนื้อหาเกี่ยวกับการประมวลเหตุการณ์ต่างๆ ทั้งดีและร้ายตลอดปี
2547 ที่ผ่านมา ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และภัยพิบัติต่างๆ

3.2.1.1.1.5 ส่วนนำแบบบรรยาย คือ ผู้เขียนเริ่มต้นบทความ
ด้วยการบรรยายเรื่องราวหรือประเด็นปลีกย่อยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่อง เพื่อปูทางไปสู่ประเด็น

หลักที่ต้องการนำเสนอในส่วนเนื้อหาต่อไป จากการศึกษาพบส่วนนำประเภทนี้ค่อนข้างน้อย ตัวอย่างเช่น

“ใครจะไปนึกว่าบ้านของ ‘สุเทพ เทือกสุบรรณ’ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ที่ อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี จะเป็นบ้านเล็กในป่าใหญ่ เป็นบ้านชั้นเดียวขนาดเล็กชุกตัวอยู่ใต้ต้นไม้ใหญ่ ในขณะที่ด้านหน้ามีโรงอาหารขนาดใหญ่ตามแบบนักการเมืองท้องถิ่นที่ต้องมีพื้นที่เลี้ยงอาหารหวัคະແນนบรรยากาศของบ้าน ‘สุเทพ’ ร่มรื่นมาก”

(X คลุชีพ: มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 16-22 ก.ย. 48)

จากตัวอย่างข้างต้นนี้ ผู้เขียนเริ่มต้นบทความด้วยการบรรยายสภาพบ้านของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ที่ จ.สุราษฎร์ธานี จากการใช้พุดคุยของผู้เขียนเกี่ยวกับการจัดการประชุม “สมัชชาประชาชน” เนื่องจากนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เป็นเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคประชาธิปัตย์เป็นผู้ที่จัดงานนี้ขึ้น เพื่อไปสู่ส่วนเนื้อหาที่จะกล่าวถึงการประชุม “สมัชชาประชาชน” ที่จะจัดขึ้นที่อิมแพค อารีน่า เมืองทองธานี ในส่วนของรายละเอียดต่อไป

จากตัวอย่างส่วนนำแต่ละประเภททั้งหมดจะเห็นได้ว่า ส่วนนำสามารถเริ่มได้หลากหลายแบบ แต่สิ่งสำคัญสำหรับการเริ่มส่วนนำคือ เป็นการกล่าวถึงประเด็นต่างๆ ของข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้นซึ่งผู้เขียนนำมาเป็นหัวข้อในการแสดงความคิดเห็น เพื่อเป็นการเตรียมตัวนำผู้อ่านเข้าสู่ส่วนของเนื้อหา

ตารางที่ 2 แสดงความถี่การปรากฏส่วนนำแบบต่างๆ ของโครงสร้างแบบ 3 ส่วน

รูปแบบของส่วนนำ	ความถี่	ร้อยละ
1. ส่วนนำแบบการรายงานข่าวหรือเหตุการณ์	115	61.6
2. ส่วนนำแบบการหักทลาย	53	28.3
3. ส่วนนำแบบคำถาม	9	4.8
4. ส่วนนำแบบอ้างคำพูด	6	3.2
5. ส่วนนำแบบบรรยาย	4	2.1
รวม	187	100

จากตารางจะเห็นได้ว่า รูปแบบของส่วนนำในโครงสร้างแบบ 3 ส่วนที่ผู้เขียนใช้เริ่มต้นบทความมากที่สุดคือ ส่วนนำแบบรายงานข่าวหรือเหตุการณ์ คิดเป็นร้อยละ 61.6 รองลงมาคือ ส่วนนำแบบการทักทาย คิดเป็นร้อยละ 28.3 ส่วนนำแบบคำถาม คิดเป็นร้อยละ 4.8 และส่วนนำแบบอ้างคำพูด คิดเป็นร้อยละ 3.2 ตามลำดับ ส่วนนำที่ผู้เขียนใช้เริ่มต้นบทความน้อยที่สุดคือส่วนนำแบบบรรยาย พบเพียงร้อยละ 2.1 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหัวข้อที่นำมาแสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่จะเป็นเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นเป็นข่าวหรือเป็นประเด็นที่ถกเถียงกันในสังคมขณะนั้น การเริ่มต้นบทความด้วยการรายงานข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจึงเป็นการเริ่มต้นบทความที่ตรงประเด็นและชัดเจน เมื่อผู้อ่านอ่านก็จะเข้าใจได้ทันทีว่าผู้เขียนจะกล่าวถึงประเด็นใด ส่วนการเริ่มต้นบทความด้วยการบรรยายเป็นการเริ่มโดยการบรรยายเรื่องราวหรือประเด็นปลีกย่อยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่อง เพื่อปูทางไปสู่ประเด็นหลักที่ต้องการ ซึ่งค่อนข้างยุ่งยากซับซ้อนและไม่เป็นที่นิยมในการเขียนบทความแสดงความคิดเห็น เนื่องจากบทความแสดงความคิดเห็นเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเท็จจริงให้ผู้อ่านทราบ

3.2.1.1.2 ส่วนเนื้อหา คือ ส่วนที่เป็นเรื่องราวหรือเนื้อความหลักในรายละเอียดที่สืบเนื่องจากส่วนนำ จากการศึกษาพบว่า ส่วนเนื้อหาของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองสามารถแบ่งได้เป็น 2 แบบ ได้แก่

3.2.1.1.2.1 แบบ 2 ส่วน คือ เนื้อหาที่ประกอบไปด้วยส่วนของ

1) การอธิบายรายละเอียด โดยจะกล่าวถึงความเป็นมา ภูมิหลังของข่าวหรือเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น รวมทั้งข้อมูลและข้อเท็จจริงที่น่าเชื่อถือ และ 2) ส่วนของการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เขียน ตัวอย่างเช่น

ประเทศไทยไม่เหมือนเดิม

- 1) “ผมอ่านข่าวที่คุณเสนาะ เทียนทอง หัวหน้ากลุ่มวังน้ำเย็น ประธานวิปพรรคไทยรักไทย ให้สัมภาษณ์เป็นข่าวหัวข้อฯ ในหนังสือพิมพ์รายวันทุกฉบับแล้ว ก็ให้รู้สึกสงสารท่านผู้เฒ่าวังน้ำเย็นเต็มที
- 2) 2a) ท่านคงคิดว่าการส่งสารไปยังนายกฯ ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคด้วยวิธีนี้ คงจะทำให้นายกฯ ทักษิณตกใจ และรีบวิ่งไปจ้อแบบการเมืองน้ำเน่าในอดีต แต่ผมคิดว่าท่านผู้เฒ่าวังน้ำเย็นอ่านเกมผิด
ตรงกันข้ามคำให้สัมภาษณ์ของท่านผู้เฒ่าเสนาะ กลับทำให้คะแนนนิยมในตัวนายกฯ ทักษิณ ชินวัตร เพิ่มขึ้น ทำให้ประชาชนมีความรู้

รู้สึกชื่นชมนายกฯทักษิณมากขึ้น ที่กล้าทำให้การเมืองในยุคที่ 2 มีความเป็นมืออาชีพมากขึ้น โดยจะโละรัฐมนตรีไม่ประดับเก๋ๆ ออกไปครึ่งหนึ่ง

ผมเองก็คิดไม่ถึง ท่านผู้เผ่าเสนาะ จะออกมาสารภาพกับสาธารณชนเอง โดยพูดผ่านสื่อครั้งใหญ่ว่า นักการเมืองในกลุ่มวังน้ำเย็นของท่านเป็นข้าวของที่ท่านหิวติดตัวไปไหนมาไหนตลอด จึงไม่น่าแปลกใจที่นักการเมืองเหล่านี้จะไม่ค่อยมีผลงานออกมาเป็นที่ยอมรับของประชาชนมากนัก

ท่านเสนาะบอกว่า 'ตลอด 4 ปีที่ผ่านมา ไปทำงานที่ไหนผมก็ชอบหิวคนในกลุ่มไปด้วยเสมอ ทุกคนทำงานให้พรรคมาอย่างโชกโชน แต่วันนี้กลับให้มาอยู่ท้ายแถว หลายคนก็น้อยใจ ผมเองก็ไม่สบายใจ เหมือนที่ผ่านมามาผมหลอกใช้เขา'

แล้วท่านเสนาะก็ส่ายและเรียกร้องนายกฯทักษิณผ่านสื่อว่า 'ผู้ใหญ่ต้องเป็นกลาง จะลำเอียงไม่ได้ ไม่เช่นนั้นบอกได้คำเดียวว่าพัง ปัญหาในพรรคจะเกิดขึ้นแน่ ดังนั้น จะต้องหยุดปัญหาเล็กๆ น้อยๆ ให้ได้'

เมื่อท่านผู้เผ่าเสนาะออกมาพูดอย่างนี้ คงไม่ใช่ปัญหาเล็กๆ น้อยๆ อย่างที่ท่านว่า เพราะท่านพูดว่าอาจจะถึงพัง ก็ต้องดูต่อไปว่า นายกฯทักษิณจะอ่อนระทวยประกาศเปลี่ยนโมตามที่หัวหน้ากลุ่มวังน้ำเย็นเรียกร้องหรือไม่

2b) ในความเห็นของผม ผมกลับเห็นว่า นายกฯทักษิณทำถูกต้องแล้ว ยังทำน้อยไปด้วยซ้ำ เพราะยังมีความเกรงใจผสมอยู่ เลยทำให้ 'รายชื่อปาร์ตี้ลิสต์' ที่กฎหมายรัฐธรรมนูญตั้งใจเขียนไว้ให้เป็นที่สำหรับ 'คนแก่คนดี' เข้ามาเล่นการเมืองแบบไม่ต้องเปลืองตัว กลายเป็น 'ที่ซบตัว' ของนักการเมืองมีปัญหา' ไปแบบครั้งต่อครั้ง มีปัญหาในพื้นที่ก็ย้ายมาลงปาร์ตี้ลิสต์ บิดเบี้ยวไปจากเจตนารมณ์ดั้งเดิมของรัฐธรรมนูญ

ประเทศไทยวันนี้ ผมอยากจะบอกกับนักการเมืองทั้งหลายว่า หมดยุคสำหรับนักการเมืองประเภทจบ ป.4 ก็เป็นรัฐมนตรีได้อีกต่อไปแล้ว หมดยุคสำหรับคนที่เล่นการเมืองเพื่อหวังจะได้เป็นรัฐมนตรีสักครั้ง เพื่อเป็นเกียรติยศแก่วงศ์ตระกูลเท่านั้น

และหมดยุคสำหรับคนประกอบอาชีพการเมืองรุ่นเก่า ที่ยังคิดฝันแบบเดิมๆ เป็น ส.ส. 2 สมัย 3 สมัย ได้อาจุโลก็ได้เป็นรัฐมนตรี เพื่อเพิ่มศักดิ์ศรีและความร่ำรวย ถือเป็น 'ความก้าวหน้า' ทาง 'อาชีพการเมือง' แบบเดิมๆ อีกต่อไปแล้วเช่นกัน

วันนี้ประเทศไทยเปิดกว้างสู่การค้าเสรีระหว่างประเทศมากขึ้น เหมือนบริษัทที่เข้าไปจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ จนยากที่นักการเมือง ความรู้น้อยจะเข้าไปบริหารจัดการประเทศได้อีกต่อไปแล้ว ต้องใช้มืออาชีพ ขนาดโควตารัฐมนตรีของนายทุนพรรคขุนเก่า ยังต้องส่งลูกหลานที่มีดีกรีนอก เข้าไปเป็นแทนเลย

4 ปีที่ผ่านมา นายกษัตริย์ชิน ชินวัตร ซีอีโอประเทศไทยได้ เปลี่ยนรูปแบบการบริหารเศรษฐกิจประเทศไทย และการบริหารจัดการ ประเทศไทยไปสู่ระบบ 'บริษัทประเทศไทย' หรือ Thailand Corporation เรียบร้อยแล้ว

และจะเห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น เมื่อนายกษัตริย์ชิน เข้ามาเป็น รัฐบาลอีกครั้งหลังเลือกตั้ง จนยากที่จะเปลี่ยนกลับไปสู่ระบบเดิมได้อีกแล้ว

3) เห็นที่ท่านผู้เฒ่าวังน้ำเย็นคงต้องทำใจ 'ตกรุ่น' ไปได้แล้วละ ครับ"

(หมายเหตุประเทศไทย: ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 11 ม.ค. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น ในย่อหน้า 1) ถือเป็นส่วนนำของบทความ ผู้เขียน เปิดเรื่องด้วยการนำเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นเป็นข่าวขณะนั้น มาเป็นประเด็นในการแสดงความคิดเห็น ในที่นี้คือเหตุการณ์ที่นายเสนาะ เทียนทองให้สัมภาษณ์ในเชิงตัดพ้อกับการกระทำของ นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ในการแต่งตั้งรายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบปาร์ตี้ลิสต์ ซึ่งไม่มีรายชื่อคนในกลุ่มวังน้ำเย็นของนายเสนาะมากนัก ส่วนในย่อหน้า 2) เป็นต้นไป จัดเป็นส่วนของ เนื้อหาซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วนย่อยคือ ย่อหน้า 2a) ผู้เขียนได้อธิบายรายละเอียดโดยให้ความ เป็นมาของเหตุการณ์และข้อมูลต่างๆ ที่สำคัญ พร้อมทั้งยกคำให้สัมภาษณ์ของนายเสนาะ มาลงไว้เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับบทความ จากนั้นย่อหน้า 2b) ผู้เขียนก็ได้แสดงความคิดเห็นด้วยการเห็นด้วยกับการกระทำของนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่าการ แต่งตั้งรายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบปาร์ตี้ลิสต์ควรจะแต่งตั้งตามความรู้ความสามารถ พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักการเมืองรุ่นเก่า ว่า "หมดยุค" และ "ตกรุ่น" การเป็นนักการเมืองในยุคปัจจุบันจะต้องมีความสามารถจริงๆ และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่จึงจะเหมาะสมกับการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรวมถึงการ เป็นรัฐมนตรีประจำกระทรวงต่างๆ จะเห็นได้ว่าในส่วนของย่อหน้า 2) ซึ่งเป็นส่วนเนื้อหาทั้งหมด นั้นผู้เขียนไม่ได้ให้เหตุผลสนับสนุนในการแสดงความคิดเห็นดังกล่าว แต่ผู้เขียนเพียงกล่าวถึงความ เป็นมาของเหตุการณ์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ดังกล่าวเท่านั้น ส่วนย่อหน้า

3) ซึ่งเป็นส่วนสรุปของบทความนี้ ผู้เขียนปิดเรื่องด้วยการย้ำความคิดหรือประเด็นสำคัญโดยการใช้น้ำเสียงประชดประชันบุคคลที่เป็นข่าวในที่นี้คือ นายเสนาะ เทียนทอง

3.2.1.1.2.2 แบบ 3 ส่วน คือ เนื้อหาที่ประกอบไปด้วย 1) ส่วนของการอธิบายรายละเอียด 2) ส่วนของการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ และ 3) การให้เหตุผลสนับสนุน เช่น การยกตัวอย่างและการแสดงเหตุผล เป็นต้น เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้อ่าน ตัวอย่างเช่น

แบ่งโซนเก็บภาษีคน กทม.

1) "วันนี้ ผมมีเรื่องที่เป็นสาระสำคัญเรื่องหนึ่งที่ยอยากเขียนถึงท่ามกลางบรรยากาศการหาเสียงทางการเมืองที่ร้อนแรงในร้อยเมตรสุดท้ายท่ามกลางกระแสเงินตราที่ปลิวสะพัด นั่นคือ 'นโยบายแบ่งโซนภาษีใน กทม.' ของคุณอภิรักษ์ โกษะโยธิน ผู้ว่าฯ กทม. ที่แถลงวันวาน

มองในแง่การเมือง แม้จะเป็นจังหวะที่ไม่ค่อยเหมาะ เพราะอาจมีผลกระทบต่อพรรคประชาธิปไตยในช่วงเลือกตั้ง แต่ผมมองว่านี่คือความจริงใจของคุณอภิรักษ์ที่ไม่คิดเอาเรื่องการเมืองเข้ามาพัวพันกับการบริหารกรุงเทพมหานคร

2) 2a) นโยบายภาษีใหม่ของคุณอภิรักษ์ โกษะโยธิน ผู้ว่าฯ กทม. ที่ผมอ่านจากหนังสือพิมพ์หลายฉบับ ยังจับภาพไม่ค่อยชัดเท่าไร เพราะแต่ละฉบับเสนอรายละเอียดไม่ค่อยเหมือนกัน แต่ภาพรวมก็คือ เพื่อให้การจัดเก็บภาษีเกิดความเป็นธรรมมากขึ้นในแต่ละพื้นที่

ข้อมูลจากข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ก็คือ จะแบ่งเมืองกรุงเทพฯ ออกเป็น 12 กลุ่ม แต่ละกลุ่มจะแบ่งออกเป็น 3 เขต คือ เขตเศรษฐกิจ เขตอนุรักษ์วัฒนธรรมและเขตที่อยู่อาศัย โดยยกตัวอย่างเขตเศรษฐกิจได้แก่ โซนลุมพินี โซนเจ้าพระยา โซนพระนครเหนือ เป็นต้น เขตอนุรักษ์วัฒนธรรมก็เช่น โซนรัตนโกสินทร์ โซนธนบุรี เป็นต้น เขตที่อยู่อาศัยก็เช่น โซน กทม.ชั้นกลางและรอบนอก เป็นต้น

ผู้ว่าฯ อภิรักษ์ตั้งเป้าว่า จะเก็บภาษีโรงเรือน ซึ่งเป็นรายได้หลักของกทม. ในปี 48 นี้ เพิ่มขึ้นอีก 15 เปอร์เซ็นต์ จาก 6,300 ล้านบาท ในปัจจุบัน เพิ่มเป็น 6,700 ล้านบาท รวมทั้งภาษีอื่นๆ ด้วย

2b) ผมเห็นด้วยกับระบบการแบ่งโซนภาษีมานานแล้ว เพราะเป็นภาษีที่เป็นธรรมที่สุด พื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ต่างกัน ไม่ควรที่จะจ่ายค่าภาษี

โรงเรียนเท่านั้น ทั้งยังช่วย 'จัดระเบียบเมือง' โดยเฉพาะ 'ผังเมือง' ให้เป็นสัดส่วนถูกต้องตามสภาพแวดล้อมอีกทางหนึ่งด้วย

2c) ตัวอย่างชัดๆ ก็คือ ตึกรามบ้านช่องในเขตเศรษฐกิจที่ใช้ประกอบธุรกิจเป็นสำนักงานหรือร้านค้าได้ อย่างเช่น ย่านสีลม ย่านสยาม แสควร์ ย่านประตูน้ำ ฯลฯ ก็ควรจะต้องจ่ายภาษีโรงเรียนในอัตราสูง สูงกว่าบ้านเรือนที่อยู่ในเขตที่อยู่อาศัย เพราะได้ประโยชน์จากการค้าขายทำกำไรได้

2d) เมื่อ กทม. กำหนดเขตใดเป็นเขตเศรษฐกิจ เป็นย่านที่ใช้ทำธุรกิจการค้า ก็ไม่ควรจะให้เป็นที่อยู่อาศัย แต่ถ้าใครอยากจะใช้เขตเศรษฐกิจเป็นที่อยู่อาศัยก็ไม่มีใครว่า แต่ต้องจ่ายภาษีโรงเรียนในอัตราแพงเท่ากับอาคารสำนักงานหรือร้านค้า จะมาขอจ่ายอัตราต่ำเท่าเขตที่อยู่อาศัยไม่ได้

เขตที่อยู่อาศัยก็ให้จัดเก็บภาษีโรงเรียนในอัตราที่ต่ำกว่าเขตเศรษฐกิจและย่านธุรกิจ ให้ต่ำมากพอที่จะจูงใจให้คนย้ายหนีจากเขตเศรษฐกิจมาอยู่ในเขตที่อยู่อาศัยได้

2e) ในเขตที่อยู่อาศัยนั้น ในเมืองใหญ่ๆ ทั่วโลก เขายังแยกย่อยลงไปอีกว่าเขตไหนเป็นเขตที่เจริญแล้ว มีสภาพแวดล้อมที่ดีเยี่ยม จะเรียกว่าย่านคนรวยก็ได้ ก็ต้องจ่ายในอัตราภาษีที่แพงลิ่วตามสภาพแวดล้อม ส่วนเขตที่อยู่อาศัยที่มีสภาพแวดล้อมต่ำลงมา ก็จ่ายภาษีโรงเรียนในอัตราที่ต่ำตามไปด้วย

2f) ก็มีกรุงเทพมหานครอมรรัตนโกสินทร์ของเราี่แหละ ยังมีม่วงสุดๆ ผังเมืองก็วางไปตามยถากรรม ถนนบางเส้นก็มาจากถนนควายเดิน ย่านธุรกิจ ย่านการค้า ย่านการศึกษา ย่านที่อยู่อาศัย ย่านโลกีย์ ผสมปนเป่มั่วกันไปหมด แถมยังเก็บภาษีในอัตราเดียวกันอีกต่างหาก ถือว่าไม่เป็นธรรม

แนวคิดและนโยบายที่ดีๆ อย่างนี้ เป็นเรื่องที่คนกรุงเทพฯ และรัฐบาลจะต้องให้การสนับสนุนครับ ประชาชนจะได้อยู่เย็นเป็นสุขถ้วนหน้า บ้านเมืองจะได้เจริญเต็มที่ และอยู่ในกรอบที่เท่าเทียมกัน

3) ที่ผมเป็นห่วงอยู่อย่างเดียวก็คือ ท่านผู้ว่าฯ อภิรักษ์จะทำจริงแค่ไหน ไม่ใช่เจอแรงต้านเข้าหน่อยก็ถอยกรูดแล้ว เพราะเรื่องนี้จะต้องกระทบคนหมู่มาก ทั้งคนจน คนชั้นกลาง และคนรวย ยิ่งไงก็ตาม ผมขอเอาใจช่วยเต็มที่เลยครับ"

(หมายเหตุประเทศไทย: ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 4 ก.พ. 48)

จากตัวอย่างของบทความนี้ ในย่อหน้า 1) จัดเป็นส่วนนำของบทความ ซึ่งเปิดเรื่องด้วยการนำเหตุการณ์ที่กำลังเป็นข่าวอยู่ในขณะนั้นมาเขียน ในที่นี้คือ คุณอภิรักษ์

โกษะโยธิน ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มีความคิดเรื่องนโยบายการแบ่งโซนภาษีโรงเรียนใน กรุงเทพมหานคร จากนั้นจึงเป็นส่วนของเนื้อหาซึ่งเริ่มตั้งแต่ย่อหน้า 2) เป็นต้นไป โดยส่วนเนื้อหานี้สามารถแบ่งเนื้อความได้เป็นส่วนย่อยๆ ซึ่งประกอบไปด้วยย่อหน้า 2a) เป็นการอธิบายรายละเอียดต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการอธิบายถึงที่มาที่ไปของแนวคิดดังกล่าว รวมถึงวิธีการแบ่งโซน และการจัดเก็บภาษีโรงเรียนในพื้นที่ต่างๆ ของกรุงเทพมหานคร จากนั้นย่อหน้า 2b) ผู้เขียนจึงแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายดังกล่าว และย่อหน้า 2c) ผู้เขียนได้ให้เหตุผลสนับสนุน โดยแสดงข้อมูลประกอบการยกตัวอย่างการแบ่งโซนพื้นที่ต่างๆ ในกรุงเทพมหานคร เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับความคิดเห็นของผู้เขียน

ในย่อหน้าต่อๆ มาซึ่งยังถือเป็นส่วนของเนื้อหาอยู่นั้น ผู้เขียนก็ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ เพิ่มเติมพร้อมทั้งให้เหตุผลสนับสนุนด้วย กล่าวคือ ในย่อหน้า 2d) ผู้เขียนได้แสดงความคิดเห็นเพื่อเสนอแนะเพิ่มเติมว่าย่านใดควรเก็บภาษีแบบใด ส่วนย่อหน้า 2e) ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างการแบ่งโซนเก็บภาษีโรงเรียนของต่างประเทศ ซึ่งมีความเป็นธรรมชาติมากกว่าเพื่อสนับสนุนความคิดเห็นดังกล่าว จากนั้นในย่อหน้า 2f) ผู้เขียนยังได้แสดงความไม่เห็นด้วยกับการจัดเก็บภาษีโรงเรียนในปัจจุบันที่ไม่เป็นธรรมกับประชาชน และแสดงความคิดเห็นสนับสนุนนโยบายดังกล่าวพร้อมแสดงเหตุผลประกอบ แล้วจึงปิดเรื่องในส่วนสรุปในย่อหน้า 3) ของบทความด้วยการแสดงความคาดหวังให้แนวคิดและนโยบายดังกล่าวสามารถเดินทางต่อไปเพื่อประโยชน์ที่แท้จริงของประชาชน

จะเห็นได้ว่าในบทความหนึ่งๆ การแสดงความคิดเห็นของผู้เขียนในส่วนเนื้อหาสามารถเกิดขึ้นได้หลายครั้ง กล่าวคือผู้เขียนต้องอธิบายรายละเอียดให้ผู้อ่านทราบถึงที่มาที่ไปของเหตุการณ์นั้นๆ ก่อน จากนั้นผู้เขียนก็สามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านได้หลายครั้งขึ้นอยู่กับผู้เขียน โดยในการแสดงความคิดเห็นแต่ละครั้งผู้เขียนจะให้เหตุผลสนับสนุนความคิดเห็นดังกล่าวหรือไม่ก็ได้ แต่ทั้งนี้หากมีการให้เหตุผลสนับสนุนก็จะช่วยให้การแสดงความคิดเห็นนั้นมีน้ำหนักน่าเชื่อถือเพิ่มมากขึ้น

ตารางที่ 3 แสดงความถี่การปรากฏส่วนเนื้อหาแบบต่าง ๆ ของโครงสร้างแบบ 3 ส่วน

รูปแบบส่วนเนื้อหา	ความถี่	ร้อยละ
1. การอธิบายรายละเอียด, การแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์	73	39
2. การอธิบายรายละเอียด, การแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์, การให้เหตุผลสนับสนุน	114	61
รวม	187	100

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่าผู้เขียนนิยมใช้รูปแบบเนื้อหาแบบที่มีการให้เหตุผลสนับสนุนประกอบดังจะเห็นได้ว่า ส่วนเนื้อหาแบบที่มีเฉพาะการอธิบายรายละเอียดและการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ พบร้อยละ 39 ในขณะที่ส่วนเนื้อหาแบบที่มีการอธิบายรายละเอียด การแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์และการให้เหตุผลสนับสนุนพบมากถึงร้อยละ 61 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการให้เหตุผลสนับสนุนจะทำให้การแสดงความคิดเห็นของผู้เขียนน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น จึงพบว่าผู้เขียนนิยมให้เหตุผลสนับสนุนประกอบในส่วนเนื้อหา

3.2.1.1.3 ส่วนสรุป คือ ส่วนที่สรุปหรือปิดเรื่องที่ผู้เขียนนำเสนอ เพื่อย้ำประเด็นหรือเจตนารมณ์ของผู้เขียน และเป็นการเสนอแนะประเด็นของผู้เขียนเพื่อให้ผู้อ่านนำไปคิดต่อ จากการศึกษาพบว่าส่วนปิดท้ายสามารถปิดเรื่องได้ 6 แบบ ได้แก่

3.2.1.1.3.1 ส่วนสรุปแบบย้ำความคิดหรือประเด็นสำคัญ คือ การปิดเรื่องด้วยการย้ำความคิดหรือประเด็นสำคัญของผู้เขียนที่มีต่อประเด็นข่าวหรือเหตุการณ์นั้นๆ ในส่วนเนื้อหามากกว่าย้ำอีกครั้งในส่วนสรุป เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจประเด็นหรือความคิดเห็นที่ผู้เขียนต้องการสื่อได้ชัดเจนขึ้น สามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภทย่อย ได้แก่

3.2.1.1.3.1.1 ใช้น้ำเสียงประชดประชัน คือ การย้ำความคิดหรือประเด็นอีกครั้งด้วยการใช้น้ำเสียงประชดประชัน เพื่อสื่อความหมายตรงกันข้ามกับที่กล่าวไว้ อาจจะเป็นการกล่าวที่เกินจริง ไม่สมเหตุสมผล และขัดแย้งกัน โดยผู้เขียนไม่ได้ต้องการสื่อความหมายตามนั้น แต่ผู้เขียนต้องการแสดงน้ำเสียงประชดประชันพฤติกรรมของนักการเมืองและการบริหารประเทศของรัฐบาล ตัวอย่างเช่น

“แบบนี้ทำให้ชาวบ้านสงสัยว่าคงมีแผนชั่วๆ ในใจอีกแล้ว!
น่าจะออกกฎหมายให้ตัวเองเป็นเทวดาไปซะ ก็หมดเรื่องนี่! อีอิอิ!!!”

(โสภณ องค์การณ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 9 ม.ค. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้เขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ที่มีข่าวการทุจริตและมีการแก้กฎหมายเพื่อเอื้อประโยชน์ให้พวกพ้อง โดยผู้เขียนเห็นว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง ในส่วนปิดท้ายผู้เขียนจึงย้ำประเด็นดังกล่าวอีกครั้งด้วยการใช้น้ำเสียงประชดประชันพฤติกรรมกรรมการแก้กฎหมายดังกล่าวตามใจชอบ ด้วยการบอกว่านายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร น่าจะออกกฎหมายให้ตนเองเป็นเทวดา ซึ่งในความเป็นจริงแล้วนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตรไม่สามารถทำได้และคำกล่าวดังกล่าวก็เป็นเรื่องเกินจริง ไม่สมเหตุสมผล และผู้เขียนก็ได้ต้องการสื่อความหมายเช่นนั้นจริง ดังนั้นจุดประสงค์ของผู้เขียนก็คือเพื่อประชดประชันเสียดสีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมนั่นเอง

“ระบบ ‘ผูกขาด’ แต่เพียงผู้เดียว ผลมันคืออะไร คนที่มี
 วิสัยทัศน์ยาวไกลอย่างท่านนายกฯ ทักษิณยอมมองออก ท่านไม่เพียงทำอะไร
 2 มาตรฐานเท่านั้น ท่านยังพูดอะไรที่ท่านทำได้ 2 แบบอีกด้วย นึกย้อนดูซิครับ
 อะไรบ้างที่ท่านพูดเป็นสัญญาสวยๆ ไว้กับสังคมในอดีต แล้วถึงวันนี้ ปีที่ 5
 ของการเป็นหัวหน้ารัฐบาล เกือบทุกอย่างที่สัญญาไว้ ท่านทำได้ ‘ตรงข้าม’
 แทนไม่น่าเชื่อ”

(คนปลายซอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 17 พ.ค. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น บทความนี้ได้กล่าวถึงบริษัท อิตัลไทย จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นบริษัทก่อสร้างเพียงบริษัทเดียวที่รัฐบาลว่าจ้างในการก่อสร้างท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ โดยผู้เขียนเห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและสื่อถึงการทุจริตเพราะประเทศไทยมีบริษัทก่อสร้างที่มีคุณภาพมากมาย การผูกขาดบริษัทก่อสร้างเพียงบริษัทเดียวจะส่งผลกระทบต่อ การเติบโตของธุรกิจก่อสร้าง ในตอนท้ายผู้เขียนจึงปิดเรื่องด้วยการย้ำความคิดดังกล่าวอีกครั้ง โดยใช้น้ำเสียงประชดประชันการบริหารประเทศของนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดการทุจริตกรณีการจัดซื้อเครื่องตรวจวัดระยะเปิด CTX 9000 เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่าสิ่งที่นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ได้ให้สัญญาไว้กับประชาชนกับสิ่งที่ปฏิบัติจริงนั้นตรงกันข้ามกันอย่างสิ้นเชิง ผู้เขียนจึงกล่าวเนื้อความที่ขัดแย้งกันคือ ผู้เขียนกล่าวว่านายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ก้าวไกลซึ่งถือเป็นคุณสมบัติที่ดี ในขณะที่เดียวกันก็บอกว่านายกรัฐมนตรี

ทักษิณ ชินวัตร ทำงานแบบ 2 มาตรฐานและพูด 2 แบบ อีกทั้งไม่สามารถทำได้อย่างที่พูดซึ่งถือว่าเป็นคุณสมบัติที่ไม่ดี การที่ผู้เขียนใช้เนื้อความที่ขัดแย้งกันก็เพื่อสื่อความหมายตรงกันข้าม ทั้งนี้เพราะผู้เขียนไม่ได้คิดว่านายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร มีวิสัยทัศน์ที่ยาวไกลจริงตามที่กล่าว แต่ผู้เขียนต้องการประชดประชันพฤติกรรมและการทำงานของนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร นั่นเอง

3.2.1.1.3.1.2 ใช้สำนวนคำคมหรือการเปรียบเทียบ คือ การย้าความคิดหรือประเด็นสำคัญด้วยการใช้สำนวนคำคม หรือเปรียบเทียบเหตุการณ์และประเด็นข่าวต่างๆ ที่ผู้เขียนนำเสนอเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมที่ผู้อ่านคุ้นเคยหรือสามารถเข้าใจได้ง่าย เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจสภาพเหตุการณ์หรือประเด็นข่าวนั้นๆ ได้ชัดเจน ตัวอย่างเช่น

*นี่แหละ โบราณว่ากงกรรมกงเกวียน กรรมใดใครก่อ กรรม
นั้นย่อมตอบสนองผู้กระทำ ใครจะยอมโง่งมให้หลอกได้ตลอดกาลนิ อืออิอิ!!!*

(โสภณ องค์การณ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 21 พ.ย. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น บทความนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารงานของรัฐบาลที่ผิดพลาด โดยเฉพาะเรื่องการนำการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เข้าตลาดหุ้น แต่ศาลปกครองมีคำสั่งระงับการจำหน่ายหุ้น กฟผ. ผู้เขียนจึงปิดเรื่องด้วยการใช้สำนวนและคำคมที่ว่า "กงกรรมกงเกวียน" และ "กรรมใดใครก่อกรรมนั้นย่อมตอบสนอง" ซึ่งหมายถึง "เมื่อกระทำความใดไว้ก็ย่อมได้รับสิ่งนั้นตอบแทน" เพื่อย้าพฤติกรรมและการบริหารงานของคณะรัฐบาลชุดปัจจุบัน ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพและเข้าใจเนื้อหาทั้งหมดได้กระจ่างยิ่งขึ้น

*"การเดินเกมลอบบีรัฐบาลแบบยื่น 'บันไดลง' ของ 'อานันท์'
ครั้งนี้ ทำให้เรื่องราวที่กำลังจะลุกลามใหญ่โตลดระดับลงเร็วกว่าที่ควรจะเป็น
แต่ไม่ใช่หลักประกันว่า 'อานันท์' จะเล่นบทคนกลางเช่นนี้อีกนานเท่าไร
ไม่แน่ว่าถ้ากระแสเรื่องนี้ลดระดับลงจนอุณหภูมิเข้าสู่
ภาวะปกติ 'อานันท์' อาจจะเล่นเกมถอยแบบนุ่มนวลก็ได้ เป็นเกมแบบ
'ผู้ใหญ่' ที่ไม่หักด้ามพร้าด้วยเข่า"*

(X คลุชีพ: มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 22-28 ก.ค. 48)

จากตัวอย่างข้างต้นนี้ ผู้เขียนปิดเรื่องด้วยการใช้สำนวนที่ว่า "หักด้ามพร้าด้วยเข่า" ซึ่งหมายถึง "หักโหมเอาด้วยกำลัง, ใช้อำนาจบังคับเขา" เพื่อย้าความคิดของผู้เขียน

ที่มีต่อเหตุการณ์ครั้งนี้คือ การที่นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ออกพระราชกำหนดว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 ทำให้เกิดกระแสความไม่พอใจของประชาชน เพราะเกรงว่าจะมีการนำไปใช้ในทางที่ไม่ถูกต้อง ในขณะที่นายอานันท์ ปันยารชุน ประธานคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติที่ถึงแม้จะไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดดังกล่าว แต่ก็หาแนวทางที่ดีที่สุดในการลดความรุนแรงในพระราชกำหนดฉบับนี้ด้วยการประกาศใช้อำนาจในพระราชกำหนดเพียงไม่กี่ข้อ โดยผู้เขียนเห็นว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้อง ในตอนท้ายของบทความผู้เขียนจึงสรุปด้วยการใช้สำนวนว่า เมื่อประเด็นดังกล่าวลดกระแสความรุนแรงลง นายอานันท์ ปันยารชุน จะเล่นเกมแบบไม่หักด้ามพร้าด้วยเขาคือ ไม่ใช้อำนาจหรือกำลังบังคับเอา เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจสถานการณ์ดังกล่าวได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

*“เดี๋ยวก็จะไปมั่วเรื่องจาวอื่นๆ เพราะของไม่ดีที่ทำไว้ กลบไว้
เริ่มทยอยไหลมาให้ชาวบ้านได้เห็นและรู้กันชัดๆ ว่า 4 ปีที่ผ่านมาล้วนเป็นवल
ลวง การบริหารบ้านเมืองเหมือนวงแชร์แม่หม้อย เริ่มใกล้ถึงจุดจบ เพราะ
สายป่านเริ่มเปื่อยแล้วนิ อีอิอิ!!!”*

(โสภณ องค์การณ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 9 พ.ค. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้เขียนย้ำถึงประเด็นสำคัญที่ผู้เขียนนำเสนอด้วยการเปรียบเทียบการบริหารประเทศของรัฐบาลว่าเหมือนวงแชร์แม่หม้อย เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่าตลอดระยะเวลา 4 ปีในการบริหารงานของรัฐบาลนั้นมีความผิดพลาดต่างๆ เกิดขึ้นมากมายและความผิดพลาดดังกล่าวก็เริ่มแสดงให้เห็นประชาชนรับรู้มากขึ้น จนในที่สุดก็ไม่สามารถปิดบังไว้ได้

3.2.1.1.3.1.3 ใช้การอ้างคำพูด คือ การย้ายความคิดหรือประเด็นสำคัญด้วยการอ้างคำพูดของบุคคลผู้มีชื่อเสียง เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับความคิดเห็นของผู้เขียน ตัวอย่างเช่น

*“ผมไม่ได้ให้เราลืมเหตุการณ์ร้ายที่เกิดขึ้น แต่ขอให้จดจำน้ำ
ใจความห่วงใยของพวกเราเอาไว้ เพราะนี่คือสิ่งจริงใจความเป็นไทย เหมือน
ดังพรปีใหม่ที่พระราชทานว่า*

*‘...ขอให้ทุกคนรักษาความสามัคคีและจิตใจอันดีนี้ไว้เป็นนิจ
เพราะสิ่งนี้คือลักษณะพิเศษที่ช่วยให้ชาติบ้านเมืองของเราอยู่รอดปลอดภัย
และช่วยให้เราทุกคนอยู่ร่วมกันด้วยความร่มเย็นเป็นสุขมาช้านาน ตราบใดที่*

เราทั้งหลายรักษาคุณลักษณะนี้ไว้ได้ก็มั่นใจได้ว่าชาติบ้านเมืองของเราจะดำรง
มั่นคงอยู่ตราบนั่น...”

(หมายเหตุประเทศไทย: ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 3 ม.ค. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น บทความนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการประมวลเหตุการณ์
ต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งดีและร้ายตลอดปี 2547 ที่ผ่านมา โดยเฉพาะเหตุการณ์พิบัติภัยคลื่นยักษ์สึนามิ
ซึ่งผู้เขียนมีความคิดเห็นว่าแม้จะเกิดเรื่องเลวร้ายแต่เหตุการณ์นี้ก็ทำให้เราได้เห็นน้ำใจของคนไทย
ด้วยกันที่ไม่เคยจางหายไปได้อย่างแท้จริง ดังนั้นผู้เขียนจึงสรุปบทความนี้ด้วยการยกพรปีใหม่ที่
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย เพื่อเป็นการเพิ่มความน่าเชื่อถือ
ให้กับความคิดเห็นของตนที่มีต่อเหตุการณ์นั้น

3.2.1.1.3.2 ส่วนสรุปแบบให้ข้อเสนอแนะ คือ การปิดเรื่องด้วย
การเสนอแนะวิธีการแก้ปัญหา ข้อคิด หรือความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียนที่มีต่อประเด็นนั้นๆ
ตัวอย่างเช่น

“ผมอยากกราบเรียนนายฯ ทักษิณ ชินวัตร ไว้ตรงนี้ว่า ขอให้
ท่านช่วยปฏิรูประชากรอีกข้อ จะออกเป็นคำสั่งโดยตรงก็ได้ ห้ามย้าย
ข้าราชการที่กระทำผิดทุกกรณีไปอยู่ในห้องที่อื่น ให้ย้ายเข้าส่วนกลางสอบสวน
ทันที ผิดจริงก็ไล่ออกไปเลย เพื่อป้องกันไม่ให้โยกย้ายไปทำร้ายประชาชนใน
ห้องที่อื่นอีกต่อไป เลิกเสียทีเถอะครับ วิธบริหารราชการแผ่นดินแบบเก่า”

(หมายเหตุประเทศไทย: ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 1 ส.ค. 48)

จากตัวอย่างนี้ ผู้เขียนปิดเรื่องด้วยการให้ข้อเสนอแนะแก่นายกรัฐมนตรี
ทักษิณ ชินวัตรเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหการโยกย้ายข้าราชการที่กระทำผิด โดยเสนอแนะว่าเมื่อ
ข้าราชการกระทำผิดควรย้ายเข้าส่วนกลางเพื่อสอบสวนความผิด แทนการโยกย้ายไปห้องที่อื่น
แล้วไปกระทำผิดเช่นเคยอีก ผู้เขียนเห็นว่าวิธีการบริหารแบบดั้งเดิมมีความไม่เหมาะสมและไม่เกิด
ประสิทธิภาพ จึงเสนอแนะให้ยกเลิก การปิดเรื่องด้วยวิธีนี้จึงเป็นการเสนอทางเลือกให้กับผู้ที่
เกี่ยวข้องกัปัญหานั้นและช่วยให้ผู้อ่านได้แง่คิดต่างๆ เพิ่มมากขึ้น

“ความเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมที่ต้องการนักการเมือง
ภาพพจน์ดีคือ สัญญาณที่ทักษิณน่าจะนำไปพิจารณาอย่างละเอียด เพราะ

กำลังจะเป็นจุดเปลี่ยนของการเมืองไทย 'ความรู้สึก' ของสังคมกำลังเปลี่ยนไป
อีกครั้ง"

(X คลุชีพ: มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 19-25 ธ.ค. 48)

จากตัวอย่างนี้ ผู้เขียนได้ปิดเรื่องด้วยการให้ข้อเสนอแนะแก่นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ให้พิจารณาเรื่องภาพพจน์ของนักการเมืองเป็นสำคัญ เนื่องจากในคณะรัฐบาลชุดนี้เกิดปัญหาการทุจริตค่อนข้างมาก ทำให้ประชาชนหมดความเชื่อมั่นในการบริหารบ้านเมือง ส่งผลให้สังคมเกิดความต้องการนักการเมืองที่ดีมากกว่านักการเมืองที่เก่ง ดังนั้นผู้เขียนจึงเสนอแนะนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร เกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวไว้ในส่วนสรุป

"ครับ...ผมก็ไม่มีปฏิทินจะไปพลิกย้อนดูตามวัน-เดือน-ปี ที่
ดร.ชาญวิทย์ระบุไว้เสียด้วยว่าตรงกับวันพระขึ้น 15 ค่ำ หรือวันเพ็ญเดือนด้วย
หรือไม่ แต่เอาเถอะ อดีตไม่ใช่เรื่องที่น่าใส่ใจ จำไว้ดีกว่า ปัจจุบันต้องทำให้ดี'
ส่วนวันพรุ่งนี้...ก็ไม่ใช่หน้าที่ที่ต้องไปพะวงอีกนั่นแหละ"

(คนปลายซอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 27 ม.ค. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น บทความนี้กล่าวถึงเหตุการณ์ร้ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเดือนธันวาคม-มกราคมไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์พิบัติภัยคลื่นยักษ์สึนามิ รถไฟใต้ดินชนกันหรือเรือที่บรรทุกนักท่องเที่ยวต่างชาตินำมาเที่ยวพุลมูนปาร์ตี้ที่เกาะพะงันล่ม เป็นต้น ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตว่าเหตุการณ์ร้ายที่เกิดขึ้นในวันพระ ซึ่งคนไทยมีความเชื่อว่าเป็นวันพระเราจะหยุดทำบาปและทำชั่ว แต่ต่างจากชาวต่างชาติที่นิยมมางานพุลมูนปาร์ตี้ที่เกาะฝั่งอันดามันของประเทศไทยเป็นอย่างมาก ผู้เขียนจึงแสดงความไม่เห็นด้วยกับการจัดงานดังกล่าวและได้สรุปในตอนท้ายด้วยการเสนอแนะข้อคิดไว้ว่า ในการทำสิ่งใดก็ตามเราไม่ควรจะไปสนใจอดีต แต่ต้องทำปัจจุบันให้ดีที่สุดแล้วอนาคตที่จะเกิดขึ้นก็จะดีเอง

3.2.1.1.3.3 ส่วนสรุปแบบตั้งประเด็นให้คิดต่อ คือ การปิดเรื่องด้วยการตั้งประเด็นให้ผู้อ่านคิดต่อหลังจากได้ให้รายละเอียดและข้อมูลต่างๆ ในส่วนเนื้อหาแล้ว เพื่อให้ผู้อ่านนำไปคิดพิจารณาต่อว่าเหตุการณ์จะดำเนินต่อไปอย่างไร ตัวอย่างเช่น

"แม้ในการเลือกตั้งครั้งนี้ 'สมคิด' ยังเต็มที่กับการวางกลยุทธ์ การเลือกตั้ง แต่หลังการเลือกตั้ง บางทีอาจมี 'เซอร์ไพรส์' ไม่ใช่จาก 'ทักษิณ' แต่เป็น 'สมคิด จาตุศรีพิทักษ์' "

(X คลูซีฟ: มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 31ธ.ค.-6 ม.ค. 48)

จากตัวอย่างนี้ ผู้เขียนสรุปด้วยการตั้งประเด็นที่ว่าหลังการเลือกตั้งอาจมี "เซอร์ไพรส์" จากนายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ เนื่องจากนายสมคิดเริ่มเกิดความเหนียวและหนายกับพฤติกรรมของนักการเมืองหลายๆ ท่าน ผู้เขียนไม่ได้บอกชัดเจนว่าเหตุการณ์จะเป็นอย่างไร แต่ใช้วิธีตั้งประเด็นให้ผู้อ่านนำกลับไปคิดต่อ

"ในทางการเมือง นี่คือ 'ชัยชนะ' ที่งดงามที่สุดของพรรค ประชาธิปัตย์ ชนะทั้งในเกมและชนะใจประชาชน ยิ่งถ้ารัฐบาลไม่หยุด ยังเล่น เกมเตะสกัด 'อภิรักษ์' ต่อไป บางทีพรรคไทยรักไทยอาจจะต้องจ่ายมากขึ้นไป อีก มากจนถึงขั้น 'ขาดทุน' ในการเลือกตั้ง ส.ก. และ ส.ส. กทม. สมัยหน้า"

(X คลูซีฟ: มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 28 ต.ค.-3 พ.ย. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น บทความนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการที่นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ตัดสินใจลงทุนสร้างส่วนต่อขยายเส้นทางรถไฟฟ้าบีทีเอส จากสถานีตากสินไปถนนตากสินด้วยงบประมาณของกรุงเทพมหานครเอง แต่พรรคไทยรักไทย กลับออกมาขัดขวาง ทำให้ประชาชนไม่พอใจ และหลังจากผู้เขียนได้ให้รายละเอียดและแสดงความคิดเห็นแล้ว ผู้เขียนจึงได้ปิดเรื่องด้วยการตั้งประเด็นไว้ว่าจากการกระทำดังกล่าวของพรรค ไทยรักไทยจะเกิดผลกระทบต่อพรรคไทยรักไทยเองอย่างแน่นอน แต่ผลจะเป็นอย่างไร ผู้เขียน เพียงคาดการณ์ไว้และให้ผู้อ่านนำไปคิดพิจารณาหาคำตอบเอง

"13 กันยายน... ก็ต้องรอดูกันนะครับว่า ที่ประชุมพรรคไทยรัก ไทยเขาจะกล้าพิพากษานายประมุขหรือไม่ และก็ต้องดูกันด้วยว่าท่าน ประธานวุฒิสภา 'นายสุชน ชาลีเครือ' กลับจากสหรัฐฯ แล้วจะช่วยเหลือ 'ทูล เกลาฯ ครบ 90 วัน' ไปหลบอยู่ประเทศไทย ทั้ง 2 เรื่องนี้แยกกันพูดไม่ได้ เพราะเรื่องพระราชอำนาจกับเรื่องคุณหญิงจากรัฐมนตรี เมณฑกา 'เป็นคนละ เรื่องเดียวกัน' อย่างที่บอกนั่นแหละ"

(คนปลายซอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 12 ก.ย. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น บทความนี้ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเป็นคนละเรื่องเดียวกัน เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกันอยู่ โดยเหตุการณ์แรกคือเหตุการณ์การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคไทยรักไทยต่างพากันออกมาขับไล่ นายประมวล รุจนเสรี อดีตรองหัวหน้าพรรคไทยรักไทย อันเนื่องมาจากนายประมวลได้เขียนและพูดเรื่องพระราชอำนาจ โดยไม่มีมติของพรรคให้กระทำการดังกล่าว ส่วนเหตุการณ์ที่สองผู้เขียนได้กล่าวถึงการที่คุณหญิงจรรยาธร เมณฑกา ผู้ว่าการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินถูกบุคคลบางกลุ่มขับไล่ออกจากตำแหน่งและมีการทูลเกล้าฯ รายชื่อบุคคลที่เหมาะสมมากกว่า หลังจากผู้เขียนได้อธิบายรายละเอียดต่างๆ พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นแล้ว ผู้เขียนจึงได้ปิดเรื่องด้วยการตั้งประเด็นให้ผู้อ่านคิดว่าเหตุการณ์ทั้งสองดังกล่าวจะเป็นอย่างไรต่อไป

3.2.1.1.3.4 ส่วนรูปแบบการสรุปความ คือ การปิดเรื่องด้วยการสรุปความและภาพรวมเหตุการณ์ต่างๆ ที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ทั้งหมด ตัวอย่างเช่น

“นี่คือพัฒนาการอีกขั้นหนึ่งของกระบวนการคัดค้าน ‘ทักษิณ ชินวัตร’ คู่กับ ‘อัศวินคลื่นลูกที่สาม’ แบบมือ 3G”

(X คลุชีพ: มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 18-24 พ.ย. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น บทความนี้ได้กล่าวถึงวิธีการต่างๆ ของสนธิ ลิ้มทองกุล และกลุ่มมือ 3 ในการต่อสู้กับนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ซึ่งได้ฉายาว่า “อัศวินแห่งคลื่นลูกที่สาม” ผู้เขียนได้อธิบายถึงพัฒนาการต่างๆ ที่กลุ่มมือ 3 นำมาใช้ โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการใช้สื่อหนังสือพิมพ์ผู้จัดการ การถ่ายทอดสดผ่านดาวเทียม ASTV ช่อง 11 NEWS 1 การใช้เครือข่ายเคเบิลในต่างจังหวัด การทำซีดีรายการขาย การจัดทำเว็บไซต์และถ่ายทอดสดรายการผ่านเว็บไซต์ โดยในส่วนสรุปผู้เขียนได้ปิดเรื่องด้วยการสรุปภาพรวมทั้งหมดอีกครั้งเพื่อบอกว่าเหตุการณ์ครั้งนี้เป็นการต่อสู้ระหว่างอัศวินคลื่นลูกที่สามกับกลุ่มมือ 3

“นี่คือ ‘กรรม’ ยุคใหม่ที่ทักษิณได้รับจากกรรมกระทำของตนเอง จาก ‘อารมณ์’ จาก ‘อำนาจ’ ที่มากเกินไป จาก ‘อารมณ์’ แบบวัยรุ่น อุนเฉียวง่าย นุจดหวิดง่าย และปากไว นับเป็นกรรมยุคออนไลน์ที่มาเร็วอย่างยิ่ง”

(X คลุชีพ: มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 4-10 พ.ย. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น บทความนี้กล่าวถึงกรรมที่เกิดจากการกระทำของ นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร เนื่องจากเกิดเหตุการณ์ต่างๆ ขึ้นมากมายทำให้ความนิยมในตัว นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ลดลงอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นการยกเลิกรายการเมืองไทยราย สัปดาห์ ทำให้เกิดการจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรซึ่งแปรผู้ชมที่เคยเป็นนามธรรมให้เป็น รูปธรรมมากยิ่งขึ้น เพราะมีประชาชนไปร่วมฟังการจัดรายการนี้เป็นจำนวนมาก หรือการเกิดกรณี ทูจรีตในการจัดซื้อเครื่องตรวจวัดระเบิด CTX 9000 และล่าสุดหลังจากพ่ายแพ้การเลือกตั้งซ่อม ใน 4 เขตเลือกตั้ง ทำให้นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร หงุดหงิดและหลุดคำพูดที่ไม่ควรพูดออกมา ว่า "จังหวัดไหนมอบความไว้วางใจให้เรา ต้องดูแลเป็นพิเศษ เราต้องดูแลคนทั้งประเทศ แต่ เนื่องจากเวลามันจำกัด เอาเวลาไปจังหวัดที่ไว้วางใจเราเป็นพิเศษก่อน จังหวัดที่ไว้วางใจเราน้อยก็ ไปทีหลัง" ผู้เขียนจึงปิดเรื่องด้วยการสรุปภาพรวมของเหตุการณ์ทั้งหมดว่า สิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้ ล้วนเป็นผลมาจากอารมณ์ซึ่งถือเป็นกรรมอันเกิดจากการกระทำของนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร โดยแท้จริง

3.2.1.1.3.5 ส่วนสรุปแบบคาดหวัง คือ การปิดเรื่องด้วยการ แสดงความคาดหวังว่าเหตุการณ์ต่างๆ จะอยู่ในสถานการณ์ที่ดีขึ้นหรือจะมีการแก้ปัญหาต่างๆ ให้ ลุล่วงไปได้ด้วยดี จากการศึกษาพบส่วนสรุปประเภทนี้ค่อนข้างน้อย ตัวอย่างเช่น

"ผมก็ได้แต่หวังว่า พล.ต.อ. โกวิท วัฒนะ ผบ.ตร. จะช่วย แก้ไขพฤติกรรมของตำรวจให้ดีขึ้นในปีสองปีนี้ที่ท่านเป็นนายอยู่ ถ้ารู้ปัญหาแต่ ไม่แก้ไข ก็ช่วยให้ภาพพจน์ของตำรวจดีขึ้นไม่ได้จริงไหมครับท่าน"

(หมายเหตุประเทศไทย: ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 18 มี.ค. 48)

จากตัวอย่างนี้ ผู้เขียนแสดงความคิดเห็นในบทความนี้เกี่ยวกับพฤติกรรม ของตำรวจไทยในปัจจุบันว่าประพุดติมิชอบ ทำงานแบบขอไปที บริการประชาชนอย่างไม่เต็มใจ และมีการเรียกเก็บสินบน ทำให้ประชาชนทั่วไปไม่ไว้วางใจและหมดศรัทธาต่อตำรวจ ผู้เขียนจึง สรุปเนื้อหาของบทความด้วยการแสดงความคาดหวังว่า พล.ต.อ.โกวิท วัฒนะ ผู้บัญชาการตำรวจ แห่งชาติจะช่วยจัดการเรื่องพฤติกรรมและแก้ไขภาพพจน์ของตำรวจไทยในปัจจุบันให้ดีขึ้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการแก้ปัญหากันอย่างจริงจัง

3.2.1.1.3.6 ส่วนสรุปแบบเตือน คือ การปิดเรื่องด้วยการเตือน ให้ผู้อ่านหรือผู้ที่อยู่ในข่าวระมัดระวังถึงปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น

"ระวัง... เรากำลังหลงกับความเจ้าเล่ห์-แสนกล 'ตีบทแตก' เพื่อเอาตัวรอดในยามที่ถูก 'จับได้-ไล่ทัน' ในขบวนการโกง-กินชาติผ่านสารพัดนโยบายทั้งฝ่ายค้าน และฝ่าย ส.ว. บางส่วน ท่านคือ 'เสาสุดท้าย' ที่ค้าขายคาเมือง ถ้าผูกพร้อมกันซะในนาที่สุุดท้าย ประเทศไทยก็เบ็ดเสร็จ"

(คนปลายซอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 18 มิ.ย. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น บทความนี้ได้กล่าวถึงการสัมมนาที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เมื่อวันที่ 15 มิ.ย. 48 ซึ่งมีนายเสนาะ เทียนทอง ร่วมสัมมนาด้วย โดยนายเสนาะ เทียนทอง ได้กล่าวถึงการทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นในพรรคไทยรักไทย ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่านายเสนาะ เทียนทอง เป็นคนที่กล้าหาญ และถือว่าการพูดของนายเสนาะครั้งนี้เป็นเหมือนคำให้การเชิงสารภาพต่อประชาชน เพราะเป็นการช่วยให้ประชาชนได้รับรู้ความจริง นอกจากนี้ผู้เขียนยังเห็นว่าเราไม่ควรหิบบข้อผิดพลาดในอดีตมากล่าวหาเพื่อลบล้างความดีของผู้ที่ยอมเสียสละตัวเองเช่นนี้ ดังนั้นในส่วนสรุปผู้เขียนจึงสรุปด้วยการเตือนผู้อ่านทั่วไปว่าไม่ควรหลงไปกับความเจ้าเล่ห์ของคนเพียงบางกลุ่ม และทำลายผู้ที่ยอมเสียสละตนเองเช่นนี้ อีกทั้งเป็นการบอกสมาชิกวุฒิสภาและฝ่ายค้านว่า ท่านเหล่านั้นเป็นเพียงกลุ่มบุคคลที่เหลื่ออยู่ที่ยังสามารถช่วยเหลือและตรวจสอบการทุจริตที่เกิดขึ้นได้

"รู้กันบ้างหรือเปล่า ถ้าไม่รู้ก็จะบอกให้รู้กันไว้ซะ 5 ปีมานี้ ถึง ณ วันนี้ ไซว่าชาวบ้านจะล้มตาอำปากได้จากอนิสงส์การเมือง ยิ่งขณะนี้ด้วยแล้ว เศรษฐกิจ การค้า และคนทำมาหากินกำลังเข้าสู่ยุคซุกเข็ญอีกครั้งหนึ่งแล้ว ไม่มีใครช่วยให้ชาวบ้านรวยขึ้นได้ ในขณะเดียวกัน นักการเมืองกลับช่วยตัวกันเองให้รวยขึ้นด้วยการรีดขี่ประชาราษฎร์มาบำเรอในรูปบำเหน็จบำนาญ ระวัง... ชาวบ้านเขาทนไม่ไหว 377 เสียงนะ...ช่วยอะไรไม่ได้หรอก"

(คนปลายซอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 10 ก.ย. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น บทความนี้ได้กล่าวถึงการร่างพระราชกฤษฎีกาบำเหน็จบำนาญนักการเมือง ซึ่งผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดดังกล่าว เนื่องจากเป็นการเอารัดเอาเปรียบสังคมมากเกินไป ผู้เขียนเห็นว่างานการเมืองเป็นงานอาสาเข้ามาเพื่อสร้างสังคมให้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังมีผู้อ่านทางบ้านส่งจดหมายเปิดผนึกถึงนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร โดยผ่านทางผู้เขียนเพื่อให้ระงับพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวด้วย ในตอนท้ายผู้เขียนจึงปิดเรื่องด้วยการเตือน

รัฐบาลว่าการที่รัฐบาลมีคะแนนเสียงจากประชาชนสูงถึง 377 เสียงก็ไม่อาจจะช่วยให้รัฐบาลสามารถบริหารงานต่อไปได้ หากยังเกิดการเอาเปรียบประชาชนเช่นนี้

ตารางที่ 4 แสดงความถี่การปรากฏส่วนสรุปแบบต่าง ๆ ของโครงสร้างแบบ 3 ส่วน

ส่วนสรุป	ความถี่	ร้อยละ
1. ส่วนสรุปแบบย้ำความคิดหรือประเด็นสำคัญ	68	35.3
2. ส่วนสรุปแบบให้ข้อเสนอแนะ	48	25.7
3. ส่วนสรุปแบบตั้งประเด็นให้คิดต่อ	40	21.4
4. ส่วนสรุปแบบการสรุปความ	16	8.6
5. ส่วนสรุปแบบคาดหวัง	8	4.3
6. ส่วนสรุปแบบเตือน	7	3.7
รวม	187	100

จากตารางจะเห็นว่า ผู้เขียนนิยมการปิดเรื่องในส่วนสรุปแบบย้ำความคิดหรือประเด็นสำคัญมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.3 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการย้ำความคิดหรือประเด็นสำคัญอีกครั้งในส่วนสรุปจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจประเด็นหรือความคิดที่ผู้เขียนต้องการสื่อได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น รองลงมาคือ ส่วนสรุปแบบให้ข้อเสนอแนะ คิดเป็นร้อยละ 25.7 ส่วนสรุปแบบตั้งประเด็นให้คิดต่อ คิดเป็นร้อยละ 21.4 ส่วนสรุปแบบการสรุปความ คิดเป็นร้อยละ 8.6 และส่วนสรุปแบบคาดหวัง คิดเป็นร้อยละ 4.3 ตามลำดับ ส่วนสรุปที่ผู้เขียนใช้ปิดท้ายบทความน้อยที่สุดคือส่วนสรุปแบบเตือน คือพบเพียงร้อยละ 3.7 ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากการที่ผู้เขียนจะปิดเรื่องด้วยการเตือนนั้นควรจะเป็นประเด็นที่ผู้เขียนเห็นว่าเป็นเรื่องร้ายเรื่องและควรระมัดระวังให้มากขึ้น ซึ่งอาจจะมีจำนวนไม่มาก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5 แสดงลักษณะโครงสร้างแบบ 3 ส่วนของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมือง

องค์ประกอบ	รูปแบบ	
ส่วนนำ	1. ส่วนนำแบบการรายงานข่าวหรือเหตุการณ์ <ol style="list-style-type: none"> 1) การเกริ่นนำแบบรายงานข่าวหรือเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นโดยตรง 2) การเกริ่นนำแบบเน้นประเด็นสำคัญ 3) การเกริ่นนำโดยใช้การเปรียบเทียบหรืออุปสรรค 4) การเกริ่นนำแบบแสดงความคิดเห็น 2. ส่วนนำแบบการทักทาย 3. ส่วนนำแบบคำถาม 4. ส่วนนำแบบอ้างคำพูด 5. ส่วนนำแบบบรรยาย	
ส่วนเนื้อหา	1. การอธิบายรายละเอียด 2. แสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์	1. การอธิบายรายละเอียด 2. แสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ 3. การให้เหตุผลสนับสนุน
ส่วนสรุป	1. ส่วนสรุปแบบย้ำความคิดหรือประเด็นสำคัญ <ol style="list-style-type: none"> 1) ใช้น้ำเสียงประชดประชัน 2) ใช้สำนวนคำคมหรือการเปรียบเทียบ 3) ใช้การอ้างคำพูด 2. ส่วนสรุปแบบให้ข้อเสนอแนะ 3. ส่วนสรุปแบบตั้งประเด็นให้คิดต่อ 4. ส่วนสรุปแบบการสรุปความ 5. ส่วนสรุปแบบคาดหวัง 6. ส่วนสรุปแบบเตือน	

จากการศึกษาบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์จะเห็นว่าผู้เขียนสามารถสรุปบทความได้หลากหลายแบบ อย่างไรก็ตามสิ่งที่สำคัญในการสรุปบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองคือ ต้องเป็นการสรุปความคิดเห็นและประเด็นปัญหาที่เสนอมาตั้งแต่ต้นหรือเป็นการตั้งประเด็น การย้ำหรือการเน้นด้วยถ้อยคำที่กระชับ รัดกุม มีน้ำหนักและมีพลังที่สุด เพื่อให้ผู้อ่านประทับใจและสามารถเข้าใจเนื้อหาทั้งหมดได้อย่างชัดเจน

3.2.1.2 โครงสร้างแบบ 2 ส่วน บทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยอาจมีโครงสร้างเพียง 2 ส่วน คือ ส่วนนำและส่วนเนื้อหา ซึ่งตรงกับธีรบุช ไชคสุวณิช (2543: 22) ที่กล่าวว่าบทความแสดงความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์อาจมีองค์ประกอบ 2 ส่วนคือ ส่วนนำและส่วนเนื้อเรื่องเท่านั้น รูปแบบนี้มีลักษณะที่ผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านคิดเองต่อว่า จะเชื่อตามความคิดเห็นของผู้เขียนหรือไม่ ผู้เขียนจะไม่สรุปเป็นการนำหรือย้าให้ผู้อ่านเชื่อตาม แต่จะทิ้งให้ผู้อ่านสรุปเองหรือบางครั้งอาจตั้งเป็นคำถามให้ผู้อ่านตอบเองก็ได้ ทั้งนี้จะต้องมีส่วนนำหรือความนำเพื่อนำเข้าสู่บทความเพื่อให้ผู้อ่านทราบว่าผู้เขียนกำลังจะกล่าวถึงสิ่งใดหรือเสนอเรื่องใดเหตุการณ์ใดอันเป็นประเด็นน่าสนใจให้รู้ แล้วจึงแสดงความคิดเห็นอันเป็นสาระสำคัญที่สุดของบทความแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ผู้อ่านคล้อยตามหรือเชื่อถือความคิดเห็นของผู้เขียน ซึ่งรูปแบบดังกล่าวอาจได้รับอิทธิพลจากการเขียนข่าว

จากการศึกษาพบว่า บทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองที่มีโครงสร้างเช่นนี้พบเพียง 12 บทความ สำหรับลักษณะและรูปแบบของส่วนนำและส่วนเนื้อหานั้น พบว่าลักษณะคล้ายกับบทความที่มีโครงสร้างแบบ 3 ส่วน ตัวอย่างเช่น

“เบื้องลึกยุทธการ ‘บ่วงอาคม’ ปลอมรายชื่อถอดถอนตุลาการฯ รัศคอเสศฯ นั้น”

- 1) “แม้จำนวน ส.ส. ของพรรคไทยรักไทยกับพรรคฝ่ายค้านอันประกอบด้วยพรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชนจะห่างกันลิบลับ ระหว่าง 377 คนกับ 123 คน แต่การเลือกตั้งซ่อม ส.ส. ใน 4 เขตเลือกตั้งคือ พิจิตร อุทัยธานี สิงห์บุรี และสตูล กลับมี ‘นัยยะสำคัญ’ ทางการเมือง
- 2) ส.ส.ที่โดน ‘ใบแดง’ และ ‘ใบเหลือง’ จาก กกต. ทั้ง 4 คนมาจาก 3 ส.ส. พรรคไทยรักไทย และ 1 ส.ส. พรรคประชาธิปัตย์ ดังนั้นจำนวน ส.ส. ในวันนี้พรรคไทยรักไทย 374 คน และพรรคฝ่ายค้าน 122 คน ตัวเลขสำคัญที่มีนัยยะสำคัญทางการเมืองของพรรคฝ่ายค้านคือ 125 เสียง เพราะจะทำให้พรรคฝ่ายค้านสามารถยื่นญัตติอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีรายบุคคลในข้อหา ‘ทุจริต’ ได้ พรรคฝ่ายค้านจึงต้องการชนะ 3 ใน 4 เขตเลือกตั้ง เพื่อให้ตัวเลขรวมกันกลายเป็น $122+3=125$ เสียง

โดยเขตเลือกตั้งที่สำคัญที่สุดในทางยุทธศาสตร์การเมืองก็คือ จังหวัดพิจิตร ซึ่งเป็นพื้นที่อิทธิพลของ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ หัวหน้าพรรคมหาชน ที่ส่งนายศิริวัฒน์ ลูกชายลงแข่งกับนายนาวิน บุญเสฐรุ ของ

พรรคไทยรักไทยที่โดน ใบเหลือง 1 ส.ส. ของพรรคมหาชนมีความหมายอย่างยิ่งในทางการเมือง

วันนี้พรรคมหาชนมี ส.ส.2 คน คือนายต๋น จินตะเวช และนางทัศนียา รัตนเศรษฐ์ ซึ่งแสดงท่าทีตลอดมาว่าเอนเอียงเข้ากับพรรคไทยรักไทยที่ผ่านมาพรรคมหาชนก็ไม่สามารถทำอะไรได้ เพราะการใช้มาตรการขับ ส.ส. ออกจากพรรคนั้นจำเป็นต้องมี ส.ส. อยู่ในที่ประชุมพรรคอย่างน้อย 1 คน เมื่อ 'ต๋น-ทัศนียา' ไม่ยอมเข้าประชุม พรรคมหาชนก็ทำอะไรไม่ได้

ดังนั้นหากพรรคมหาชนไม่ได้ ส.ส. จากการเลือกตั้งซ่อมเลย ต่อให้พรรคฝ่ายค้านได้ ส.ส. 3 คน รวมเป็น 125 เสียง แต่ถ้าว 2 เสียง ของ 'ต๋น-ทัศนียา' ไม่รวมเซ็นชื่อในญัตติ 3 เสียงที่ได้มาก็ไร้ประโยชน์ 1 เสียงของพรรคมหาชนในพิจิตร จึงมีความสำคัญมาก เพราะจะทำให้พรรคมหาชนสามารถนำ 'มาตรการขับ ส.ส.' มาสู่ 'ต๋น-ทัศนียา' ได้ เพื่อให้ฝ่ายค้านมี 125 เสียง

ไม่แปลกที่ 'เสธ.หนั้น' จะได้รับหมายเรียกจากกองปราบปราม ในข้อหาปลอมแปลงรายชื่อประชาชน 50,000 คนเพื่อยื่นถอดถอน 4 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นี่คือนักยุทธ บ่วงอาคม รัตคอ เสธ.หนั้น ของพรรคไทยรักไทย ถ้าว 'เสธ.หนั้น' มีฤทธิ์เมื่อไร บ่วงอาคมก็จะทำงานทันที

หมากเกมนี้มีการวางไว้อย่างแยบยลตั้งแต่เริ่มต้น ตั้งแต่ พล.ต.สนั่น เริ่มประกาศล่ำรายชื่อประชาชน 50,000 คน เพื่อยื่นถอดถอน 4 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งประกอบด้วย นายกระมล ทองธรรมชาติ นายผัน จันทรปาน นายจุมพล ณ สงขลา และนายศักดิ์ เดชาปาน ทั้ง 4 คนเป็นคนสำคัญที่ยกมือให้ 'ทักษิณ ชินวัตร' พ้นจากคดีชุกหนั้น

ตอนแรกทีมการเมืองของพรรคไทยรักไทยคิดหาทาง 'เตะสกัด' ไม่ให้ 'เสธ.หนั้น' ล่ำรายชื่อครบ 50,000 คน ทุกคนคิดไปในทางเดียวกันคือ 'เตะสกัด' แต่ก็มีขุนชื่อคนหนึ่ง 'คิดนอกกรอบ' เขาเสนอว่าการ 'เตะสกัด' นั้น ยากมาก น่าจะใช้วิธีการแบบ 'ยูโด' ดีกว่า นั่นคือ การโอบอุ้มผ่อนตามเกมของ 'เสธ.หนั้น' ก่อนที่จะยื่นขาขัดให้ล้มในภายหลัง

การล่ำรายชื่อของ 'เสธ.หนั้น' นั้นมี 'จุดอ่อน' มาก มีการส่งเอกสารไปตามจังหวัดต่างๆ มากมายเพื่อระดมรายชื่อให้ครบตามจำนวนอย่างรวดเร็ว การตรวจสอบที่หละหลวมจึงเป็น จุดอ่อน ที่ทำให้สามารถแฝงรายชื่อ 'คนตาย' และไม่มีสิทธิเลือกตั้งเข้าไปจำนวนมาก เป็นการแฝงเข้ามาแบบ 'ตั้งใจ'

ต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2545 เสธ.หนั้น ส่งรายชื่อทั้งหมด 57,000 รายชื่อให้กับ พล.ต. มนูญกฤต รูปขจร ประธานรัฐสภา มากกว่าที่กำหนดไว้ 7,000 คน เพื่อป้องกันความผิดพลาด

พล.ต. มนูญกฤต รูปขจร อดีตที่ปรึกษาของเสธ.หนั้น ใช้เวลาเพียงแค่ 2 วันในการตรวจสอบรายชื่อก่อนส่งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เพื่อดำเนินการถอดถอน 4 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ในขณะที่เรื่องอยู่ในกระบวนการพิจารณาของ ป.ป.ช.

17 กรกฎาคม 2545 ทนายของ 4 ตุลาการฯ ก็ออกมาเปิดเผยว่ารายชื่อที่ เสธ.หนั้น ยื่นมานั้นมีทั้ง 'คนตาย' และคนที่ไม่มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนมาก เขาเลือกเวลาแถลงข่าวในเดือนกรกฎาคมก็เพื่อให้พ้นจากรยะเวลา 180 วัน นับจากการยื่นเรื่อง ทำให้ 'เสธ.หนั้น' ไม่สามารถส่งชื่อใหม่มาแทนได้

ในที่สุด ป.ป.ช. ก็ต้องส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญตีความเรื่องอำนาจการตรวจสอบรายชื่อ 24 มีนาคม 2547 ศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้ ป.ป.ช. ตรวจสอบคุณสมบัติประชาชนที่เข้าชื่อ 1 กรกฎาคม 2547 ป.ป.ช. พบว่า จากรายชื่อ 57,000 คน ที่ 'เสธ.หนั้น' ยื่นมานั้น มีรายชื่อที่มีคุณสมบัติครบเพียง 49,064 คนเท่านั้นไม่ถึง 50,000 คน ป.ป.ช.จึงส่งเรื่องกลับไปยังนายสุชน ชาลีเครือ ประธานวุฒิสภาคนใหม่ เรื่องนี้เงียบหายไปกว่า 1 ปี จนระฆังการเลือกตั้งซ่อมกังวานขึ้นมา และสนามเลือกตั้งที่พิจิตร กลายเป็นยุทธศาสตร์สำคัญทางการเมือง กองปราบปรามจึงส่งหมายเรียกไปยัง 'เสธ.หนั้น' แจ่งข้อหาปลอมแปลงรายชื่อประชาชน"

(X คลุชีพ: มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 7-13 ต.ค. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น บทความนี้มีลักษณะโครงสร้างแบบ 2 ส่วน คือ มีเพียงส่วนนำและส่วนเนื้อหา กล่าวคือ ย่อหน้า 1) ผู้เขียนเปิดเรื่องด้วยการเกริ่นนำแบบเน้นประเด็นสำคัญในที่นี้คือ นัยยะสำคัญของการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใน 4 เขตเลือกตั้ง เนื่องจากหากฝ่ายค้านชนะ 3 ใน 4 เขตเลือกตั้ง ฝ่ายค้านก็จะมี 125 เสียง และสามารถยื่นญัตติอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีรายบุคคลในข้อหาทุจริตได้ จากนั้นตั้งแต่ย่อหน้าที่ 2) เป็นต้นไป ผู้เขียนได้อธิบายรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับที่มาที่ไปของเหตุการณ์ดังกล่าว พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นและวิเคราะห์เกี่ยวกับเหตุการณ์นั้นและกลยุทธ์ที่พรรคไทยรักไทยใช้ในการขัดขวางไม่ให้ฝ่ายค้านมีคะแนนเสียงถึง 125 เสียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขัดขวางนายสนั่น ชจรประศาสน์ หัวหน้าพรรค

มหาชนที่ได้รับหมายเรียกจากกองปราบปรามในข้อหาปลอมแปลงรายชื่อประชาชน 50,000 คน เพื่อยื่นถ้อยคำ 4 ตุลาคม ศาลรัฐธรรมนูญ ผู้เขียนได้วิเคราะห์ถึงเหตุการณ์ดังกล่าวอย่างเป็นขั้นเป็นตอนอย่างละเอียด ดังนั้นในบทความนี้ผู้เขียนจึงไม่ได้สรุปหรือย้ำประเด็นอีกครั้ง เนื่องจากผู้เขียนอาจจะต้องการเพียงแสดงความคิดเห็นและวิเคราะห์ประเด็นดังกล่าวให้ผู้อ่านทราบตามข้อมูลที่มีและปล่อยให้ผู้อ่านสรุปและนำไปประเด็นดังกล่าวไปคิดต่อเอง

ตารางที่ 6 แสดงความถี่การปรากฏโครงสร้างแบบ 2 ส่วน

องค์ประกอบ	รูปแบบ	ความถี่	ร้อยละ
ส่วนนำ	1. ส่วนนำแบบการรายงานข่าวหรือเหตุการณ์	8	66.7
	2. ส่วนนำแบบการหักทนาย	4	33.3
รวม		12	100
ส่วนเนื้อหา	1. การอธิบายรายละเอียด, การแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์	4	33.3
	2. การอธิบายรายละเอียด, การแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์, การให้เหตุผลสนับสนุน	8	66.7
รวม		12	100

จากตารางที่ 6 จะเห็นว่า บทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองที่มีโครงสร้างแบบ 2 ส่วนสามารถเริ่มส่วนนำได้ 2 แบบ คือ ส่วนนำแบบรายงานข่าวหรือเหตุการณ์และส่วนนำแบบหักทนาย โดยผู้เขียนมักจะเริ่มส่วนนำแบบรายงานข่าวหรือเหตุการณ์มากกว่าคือ คิดเป็นร้อยละ 66.7 ในขณะที่การเริ่มส่วนนำแบบหักทนายพบเพียงร้อยละ 33.3 ทั้งนี้อาจจะเป็นการเริ่มส่วนนำแบบการรายงานข่าวหรือเหตุการณ์ ช่วยให้ผู้อ่านทราบประเด็นที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ และช่วยสร้างความน่าสนใจและชวนติดตาม ในส่วนเนื้อหาพบว่ามี 2 แบบคือ เนื้อหาที่มีการอธิบายรายละเอียด การแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ และการให้เหตุผลสนับสนุน คิดเป็นร้อยละ 66.7 มากกว่าเนื้อหาที่มีเฉพาะการอธิบายรายละเอียด และการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 33.3 ทั้งนี้อาจจะเป็นการให้เหตุผลสนับสนุนจะช่วยให้บทความมีความน่าเชื่อถือ

เมื่อศึกษาลักษณะโครงสร้างของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองแบบ 2 ส่วน ผู้วิจัยเห็นว่าโครงสร้างดังกล่าวมีลักษณะโครงสร้างคล้ายการเขียนข่าว ดังที่สิริทิพย์ ชันสุวรรณ

(2539: 80) กล่าวว่า บทความแสดงความคิดเห็นที่มีองค์ประกอบ 2 ส่วนนั้นมีโครงสร้างคล้ายการเสนอข่าว ต่างกันที่ส่วนนำของข่าวจะเป็นการนำเสนอใจความหลักของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ส่วนเนื้อหาที่ตามมาจะเป็นการขยายความให้รายละเอียดของเหตุการณ์ที่กล่าวไว้ในส่วนนำหรือสนวนพาดหัว แต่ส่วนนำของบทความแสดงความคิดเห็นที่มีลักษณะเป็นการรายงานข่าวหรือเหตุการณ์จะเป็นเพียงการเกริ่นนำก่อนที่ผู้เขียนจะกล่าวถึงใจความหลักในส่วนเนื้อหา

3.2.2 เนื้อหาของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย

การวิเคราะห์เนื้อหาของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมือง หมายถึง การวิเคราะห์ประเด็นและเนื้อหาสาระหลักที่ได้จากบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมือง เพื่อให้เห็นภาพรวมและลักษณะของบทความดังกล่าวว่าเกี่ยวข้องกับสิ่งใดบ้าง จากการศึกษาพบว่า บทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองมีเนื้อหาที่หลากหลายทั้งทางด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ และเรื่องเบ็ดเตล็ดทั่วไป ดังต่อไปนี้

3.2.2.1 ด้านการเมือง เนื้อหาทางด้านการเมืองของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยสามารถแยกย่อยได้ดังนี้

3.2.2.1.1 การบริหารประเทศของรัฐบาล คือ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารประเทศในด้านต่างๆ ของรัฐบาล หรือการพัฒนาประเทศด้วยการริเริ่มทำโครงการต่างๆ เช่น

“ความจริง ด้วยสภาพที่ประเทศไทยต้องเคลื่อนไหวไปบนเวทีโลก การที่เรามีผู้นำฝ่ายบริหารประเทศอย่าง พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ขณะนี้ก็ต้องยอมรับว่า ท่านเข้ามาได้อย่างพอเหมาะพอเจาะ

แนวคิดเพื่อเขยื้อนประเทศไปสู่มิติใหม่ๆ หลายอย่างของท่านก็ถือว่าถูกต้องใช้ได้ แต่สิ่งที่ถูกต้องใช้ได้นั้นสมควรอยู่บนพื้นฐาน ปัจจัยพร้อมของความเป็นชาติตัวเองก่อน บนความกว้างของใจบริสุทธิ์ ปราศจากแผนชั่วร้ายของคนใดคนหนึ่งในระดับผู้บริหาร และสิ่งสำคัญสูงสุด การพัฒนาไปสู่สิ่งใหม่ๆ นั้นจะต้องผ่านการกลั่นกรอง สืบรวจ ศึกษา ประเมิน ด้วยข้อมูลที่ครบถ้วน เพื่อประโยชน์ประชาชนและสังคมรวม

ไม่เช่นนั้น จะเกิดภาพขัดแย้งระหว่างความคิดทันสมัย แต่
วิธีใช้..ล้ำหลังล้ำปี ตัวอย่างอันเกิดขึ้นแล้วและคาตาอยู่ที่ สนามบินสุวรรณ
ภูมิ โครงการรถไฟใต้ดิน 7 สาย โครงการสร้างถนนลงทะเลไปหัวหิน นโยบาย
สนับสนุนให้ใช้แก๊สโซฮอล์ กระทั่งล่าสุดปีงไอเดียจะเอาดอนเมืองเป็นสนาม
เทนนิส!

นี่คือตัวอย่างชัดเจนของโครงการและนโยบายที่เกิดขึ้นชั่ววูบ
ของแรงกระแสนำหน้าแห่งยุค คิดอะไรได้ก็สั่งโครมคราม-ทำเลย ใช้พวกซี
ซ่าในระบบการเมืองและราชการส่วนหนึ่งก็เอาแต่...ดีศรีรับนาย ไซ่ศรีรับท่าน ชัก
วันต้องจับมาหันหัวให้หมด

แต่ละโครงการเป็นหมิ่นๆ แสนๆ ล้ำน จะสรุปทำกันแค่สนอง
ตมหนา-สนองตัวเปอร์เซ็นต์หารยอดงบประมาณ และสนองนโยบายหาเสียง
ของพรรค แค่นั้น...มันใช้ไม่ได้หรอกครับ"

(คนปลายซอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 20 ก.ย. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น บทความนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการการบริหารประเทศ
ในโครงการต่างๆ ของรัฐบาลนำโดยนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ไม่ว่าจะเป็นโครงการสร้างท่า
อากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ โครงการรถไฟใต้ดิน 7 สาย หรือโครงการสร้างถนนลงทะเลไปหัว
หิน เป็นต้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าการคิดทำโครงการใหม่ๆ เพื่อประเทศเป็นสิ่งที่ดี แต่ควรจะมีการ
สำรวจและศึกษาข้อมูลให้ครบถ้วนก่อน แล้วจึงพิจารณาถึงผลดีผลเสียที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้เกิด
ประโยชน์สูงสุดต่อประเทศ เนื่องจากแต่ละโครงการต้องใช้งบประมาณในการก่อสร้างสูง

3.2.2.1.2 การทำงานของนักการเมือง คือ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการ
ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่างๆ ตามที่กำหนดและได้รับมอบหมายของนักการเมืองทั้งหลาย ไม่ว่าจะ
จะเป็นการทำงานในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนกรุงเทพมหานครหรือ
สมาชิกวุฒิสภาในพรรคต่างๆ ตัวอย่างเช่น

"เมื่อวานนี้ฟังวุฒิสมาชิกอภิปราย พรบ. งบเพิ่มเติมของ
รัฐบาลทักษิณแล้วทิ้ง เพราะหลายท่านขึ้นมาใช้จิตสำนึกตามวุฒิสภาวะ 'สับงบ
ทักษิณ' ด้วยหลักวิชาการและสิ่งเป็นจริงอันประจักษ์ในพื้นที่ได้ชนิดเป็นตัวของ
ตัวเอง แต่ก็อย่างที่ว่าท่านออกตัวไว้นั้นแหละว่า แคได้พูดแต่ทำอะไรไม่ได้
แล้ว

ครับ ชั่วดีดีห่างอย่างไรก็ช่างเถอะ ในยุคที่พูดกันทั้งเมืองว่า สถาบันวุฒิสภาส่วนใหญ่ตกอยู่ในรัศมี 'รัฐบาลทักษิณ' แต่ถึงขนาดนั้น ในจำนวน 200 วุฒิสมาชิก ก็ยังมีวุฒิสมาชิกอีกส่วนหนึ่งที่เรียก 'เสียงส่วนน้อย' ยังดำรงเกียรติศักดิ์แห่งความเป็นวุฒิสมาชิกไว้ได้อย่างมั่นคง...

แต่ก็ยังมีวุฒิสมาชิกบางคน อันเป็นส่วนน้อยนั้นใช้พื้นที่ในห้องประชุมวุฒิสมาชิกไม่ได้ ก็ไม่ย่นย่อ หันไปใช้พื้นที่อันน้อยนิดในฐานะ 'คณะกรรมการ' แสดงบทบาทตรวจสอบการทำงานของฝ่ายรัฐบาล โดยเฉพาะในเรื่อง 'การทุจริต-คอร์รัปชัน' ตามโครงการต่างๆ ทำได้แค่นั้น นั่นเป็นอีกเรื่อง แต่ที่น่าชื่นชมก็คือท่าน 'ได้ทำ' หน้าที่สมเกียรติยศ-เกียรติศักดิ์แห่งวุฒิสมาชิกที่ประชาชนเลือกเข้ามาแล้ว ที่ผมพูดเช่นนี้ เพราะผมรู้สึกผิดหวังกับ ส.ส ในสภาผู้แทนราษฎรครับ โดยเฉพาะกับฝ่ายค้าน คือ 'ประชาธิปไตย'

(คนปลายซอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 25 พ.ค. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น บทความนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการทำงานของวุฒิสมาชิกบางคนที่อภิปรายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติงบประมาณแผ่นดินเพิ่มเติมและการทุจริตคอร์รัปชันของรัฐบาลทักษิณอย่างเต็มที่ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าสามารถแสดงบทบาทการตรวจสอบรัฐบาลได้นำชื่นชมสมกับที่ประชาชนเลือกเข้ามา ผิดกับพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นฝ่ายค้านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละคนกลับทำงานกันอย่างต่างคนต่างทำ ไม่มีระบบไม่มีแผน ซึ่งในความคิดของผู้เขียนถือว่าน่าผิดหวังมาก

3.2.2.1.3 พฤติกรรมของนักการเมือง คือ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการกระทำต่างๆ ของบรรดานักการเมืองที่แสดงออกมา ไม่ว่าจะอยู่พรรคใดก็ตาม ทั้งในทางที่ดีและไม่ดี ตัวอย่างเช่น

“ทุกวันนี้ ชาวบ้านชาวเมืองต่างก็ได้รับรู้ถึงข่าวเรื่องผู้ว่าฯ สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน คุณหญิงจาวรรรณ เมณฑกา กำลังถูกข่มขืนจากขบวนการต่างๆ ซึ่งร่วมมือกันกำจัดไปให้พ้นทาง

มีทั้ง ส.ส. ส.ว. นักการเมือง ข้าราชการประจำ ผู้รับเหมา ก่อสร้าง รวมตัวกันเป็นเครือข่าย พยายามหาช่องทางสารพัด แต่ก็ยังไม่สำเร็จ

สร้างความลำบากใจให้ทุกฝ่ายที่ได้มีส่วนร่วมกำจัดคุณหญิง แต่คนที่น่าจะเดือดดาลมากกว่าใครก็คือนายใหญ่ เพราะตลอด 4 ปีที่ผ่านมา จะคิดจะทำอะไรก็ได้ตั้งใจไม่มีใครกล้าขวาง

ใครอยากลองดี ไม่ต้องใช้เวลานานก็รู้ว่าไม่น่าหาเรื่องให้ เปลี่ยนตัว ถ้าไม่โดนไล่บี้ด้วยวิธีการต่างๆ ทั้งอิทธิพลมืดและสว่าง จ้างกฎหมาย ให้เข้าข้างขบวนการทุจริต ทำให้คนดีแทบไม่มีที่ยืน

ถ้าคุณหญิงอยู่ในตำแหน่งต่อไปก็จะโกงกินอะไรไม่สะดวก ที่ผ่านมาก็ฉวยเพราะคุณหญิงไปพบหลักฐานการงานหนักงานเบียด

มีวิธีการสกปรกสารพัด เช่น ไม่ให้คุณหญิงเข้าสำนักงาน ระวังการจ่ายเงินเดือน ล่าสุด ห้องทำงานโดนล็อก ฎุญแจห้องถูกเปลี่ยน ลูกน้องและเพื่อนใน สตง. ต่างก็หนีออกต่ออำนาจการเมือง ขอมทฤษฎีเจ้านาย เก่าซึ่งเคยได้ฉ้อฉลมีบุญคุณในการสนับสนุนจนก้าวหน้าในอาชีพ เดียวนี้ สตง. ตกอยู่ภายใต้จอมกร่างคนหน้าตาแก่เกินวัย คนวงในสงสัยว่าจะแอบแก้ไขปี เกิด หวังอยู่นาน จนรุ่นน้องเกษียณไปก่อนหน้า

จอมกร่างคนนี้กลายเป็นคนเจ้าก็เจ้าการเพื่อเร่งปิดกั้นหนทาง ไม่ให้คุณหญิงจากรัฐมนตรีได้กลับคืนสู่ สตง. กลายเป็นคนสอพลอต่ออำนาจ"

(โสภณ องค์การณ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 5 ก.ย. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น บทความนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของ นักการเมืองบางกลุ่มที่ใช้วิธีการต่างๆ เพื่อขัดขวางการทำงานของคุณหญิงจากรัฐมนตรี และไม่ต้องการให้คุณหญิงจากรัฐมนตรี เมณฑกากลกลับคืนสู่ตำแหน่งผู้ว่าการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน เนื่องจากคุณหญิงเป็นคนมีความรู้ ความสามารถ มีผลงานในการปราบปรามนักการเมือง และข้าราชการที่โกงกินทรัพย์สินของประเทศ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าพฤติกรรมของนักการเมืองเหล่านี้ ไม่เหมาะสมและก่อให้เกิดความวุ่นวายเดือดร้อนต่อบุคคลหลายกลุ่ม

3.2.2.1.4 เหตุการณ์ทางการเมือง คือ เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ช่วงการหาเสียงเลือกตั้ง การเลือกตั้ง การปรับคณะรัฐมนตรี หรือ เหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับกลุ่มพันธมิตรเพื่อประชาธิปไตย เป็นต้น ซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อทั้งในวงแคบและวงกว้าง ตัวอย่างเช่น

“อยู่ดี ๆ ทักษิณ ชินวัตร ก็ออกมาส่งสัญญาณแบบพายุห่มุ่ย ฟ้ำถึงคณะกรรมการการเลือกตั้ง ขอร่นวันเลือกตั้งจากวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2548 เป็นวันที่ 30 มกราคม 2548

แม้จะมีเหตุผลรองรับว่า เพื่อไม่ให้เกิดสุญญากาศทางการเมืองจากรัฐบาลรักษาการนานเกินไป และเพื่อไม่ให้เหตุการณ์ไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ลุกลามจากการเคลื่อนไหวทางการเมืองระหว่างการศึกษา เสี่ยง

แต่ในทางการเมืองแล้ว ทุกพรรคการเมืองอ่านออกว่านี่คือการช่วงชิงความได้เปรียบทางการเมืองของทักษิณและพรรคไทยรักไทย....แล้วทำไมต้อง 30 มกราคม 2548 เร็วขึ้นจากกำหนดการของ กกต. ถึง 2 สัปดาห์ ดำมองในมุมของพ่อค้าต้องบอกว่านี่คือกลยุทธ์การต่อรองชั้นพื้นฐาน

สินค้าราคา 100 บาท ถ้าต่อรองราคาเหลือ 90 บาท ส่วนใหญ่พ่อค้าจะขอขยับแบบหารสอง และราคาจะจบลงที่ 95 บาท ถ้าอยากซื้อในราคา 90 บาท ต้องต่อรองราคาเหลือ 80 บาท พ่อค้าจะหารสองแล้วจบลงที่ 90 บาท ตามที่ต้องการ

ดังนั้นถ้าใช้ทฤษฎีต่อรองแบบหารสองของพ่อค้ามาวิเคราะห์ เป้าหมายแท้จริงที่ทักษิณต้องการคือวันที่ 6 กุมภาพันธ์ หรือก่อนกำหนดการของ กกต. 1 สัปดาห์และก่อนวันตรุษจีน

กำหนดการวันตรุษจีนปีนี้ วันจันทร์ที่ 7 กุมภาพันธ์เป็นวันจ่าย วันอังคารที่ 8 เป็นวันไหว้ และวันพุธที่ 10 เป็นวันเที่ยว

ตรุษจีนในช่วงเศรษฐกิจดีนั้นแตกต่างจากตรุษจีนช่วงเศรษฐกิจซบเซา เพราะนายจ้างจะหยุดยาว บางที่อาจยาวต่อเนื่องจนถึงวันที่ 13 มาเริ่มทำงานวันจันทร์ที่ 14 กุมภาพันธ์ เมื่อนายจ้างหยุด ผู้ที่ได้รับอานิสงส์คือคนงาน พรรคไทยรักไทยนั้นฐานเสียงใหญ่อยู่ที่ระดับรากหญ้า”

(X คลูซีฟ: มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 31 ธ.ค. - 9 ม.ค. 48)

จากตัวอย่างนี้ บทความแสดงความความคิดเห็นนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางการเมืองคือ การขอเลื่อนกำหนดวันเลือกตั้งให้เร็วขึ้น โดยในช่วงก่อนการเลือกตั้ง นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตรได้ขอเลื่อนกำหนดวันเลือกตั้งให้เร็วขึ้นเป็นวันที่ 30 ม.ค. 48 จากที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดไว้ที่วันที่ 13 ก.พ. 48 ซึ่งผู้เขียนได้ใช้ทฤษฎีต่อรองแบบหารสองของพ่อค้ามาวิเคราะห์ว่า แท้จริงแล้ววันเลือกตั้งที่นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตรต้องการคือ วันที่ 6

ก.พ. 48 ซึ่งเป็นช่วงเทศกาลตรุษจีนและเป็นวันหยุดยาวที่ฐานเสียงของพรรคไทยรักไทยสามารถกลับไปเลือกตั้งที่ต่างจังหวัดได้

3.2.2.1.5 ผู้ที่มีความสัมพันธ์หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับนักการเมือง คือ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่มีความสัมพันธ์หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับนักการเมือง ไม่ว่าจะเป็นญาติพี่น้อง คนในครอบครัว หรือผู้ที่ใกล้ชิด ทั้งในแง่ของการทำงานหรือพฤติกรรมต่างๆ ตัวอย่างเช่น

“หลังจากชุมนุมอยู่เบื้องหลังมาเป็นเวลานาน คุณหญิงพจมาน ชินวัตร หรือ คุณหญิงอ้อ ก็เริ่มปรากฏตัวทางการเมืองมากขึ้นเรื่อยๆ ยิ่งใกล้วันเลือกตั้ง ดูเหมือนว่าบทบาทของคุณหญิงอ้อจะโดดเด่นขึ้นอย่างชัดเจน

ผู้บริหารของกลุ่มชินคอร์ปบอกว่านี่คือ ปรากฏการณ์ที่คล้ายกับการบริหารงานของกลุ่มชินคอร์ปในอดีต ทักษิณ ชินวัตร เป็นหัวหน้าหมู่ทะลวงฟัน นุกตะลุยไปข้างหน้า ส่วนคุณหญิงอ้อรับบทองหลังที่คอยเคลียร์ปัญหา ทั้งเรื่องงานและการบริหารบุคคล

บุคลิกของทักษิณค่อนข้างโฉบเฉี่ยว จึงเกิดปัญหาคาใจกับลูกน้องอยู่เป็นประจำ ทำให้คุณหญิงอ้อต้องรับหน้าที่สมานแผลใจ

แต่ที่สำคัญ เมื่อถึงเวลาตัดสินใจเรื่องใหญ่ๆ ทักษิณจะให้เกียรติคุณหญิงอ้อร่วมตัดสินใจด้วย และหลายครั้งคนที่ทำหน้าที่เคาะเป็นคนสุดท้ายคือ พจมาน ชินวัตร”

(X คลูซีฟ: มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 21-27 ม.ค. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น บทความนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับผู้ที่มีความสัมพันธ์หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับนักการเมือง ในที่นี้คือ คุณหญิงพจมาน ชินวัตร ภรรยาของนายกรัฐมนตรี ทักษิณ ชินวัตร โดยผู้เขียนกล่าวถึงบทบาททางการเมืองของคุณหญิงพจมานที่โดดเด่นมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงการหาเสียงเลือกตั้ง ด้วยบุคลิกของผู้หญิงเก่ง มีน้ำใจ และเด็ดขาด คุณหญิงพจมานจึงสามารถเป็นกองหลังคอยช่วยเหลือและสนับสนุนนายกรัฐมนตรี ทักษิณ ชินวัตร ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นผู้ดูแลด้านการเงินในการเลือกตั้งครั้งนี้ด้วย

3.2.2.2 ด้านสังคม เนื้อหาทางด้านสังคมของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยสามารถแยกย่อยได้ดังนี้

3.2.2.2.1 ปัญหาทางด้านสังคม คือ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางด้านสังคมต่างๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ทำให้ผู้เขียนต้องหยิบยกประเด็นดังกล่าวมาซ้ำอีกครั้ง พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการแก้ไข ตัวอย่างเช่น

“ประเด็นที่ผมอยากเสนอไว้ตรงนี้ และเคยเขียนไว้ตรงคอลัมน์นี้หลายครั้งนั่นคือ ‘มาตรการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับสังคม’ เช่นเดียวกับที่เราทำในสหรัฐอเมริกา ซึ่งผมขอยกตัวอย่างมาให้ดูกันคร่าวๆ อีกครั้ง เช่น

ห้ามขายเหล้าเบียร์และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างเสรี เช่น ชายในร้านสะดวกซื้อ ชายในร้านโชห่วยทุกรอกชอกชอย ชายตามร้านอาหารข้างถนน อย่างที่ชายอยู่ในเมืองไทย แต่ให้ขายในร้านเหล้าเบียร์ประเภทนี้โดยเฉพาะ หรือตามห้างซูเปอร์ขนาดใหญ่เท่านั้น

ในสหรัฐฯ เขาห้ามขายเหล้าเบียร์และเครื่องดื่มประเภทแอลกอฮอล์ให้เยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 21 ปี และห้ามเยาวชนที่อายุต่ำกว่า 21 ปี ดื่มเหล้าเบียร์ด้วย ถือว่ามีความผิดทางอาญาทั้งผู้ชายและผู้ดื่ม

แต่เมืองไทยเราห้ามขายเหล้าเบียร์ให้เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี แต่ไม่ได้ห้ามเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ดื่มเหล้าเบียร์ ซึ่งผมคิดว่าน่าจะแก้กฎหมายขยับขึ้นมาที่อายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี และห้ามดื่มด้วย ถือเป็นความผิดทางอาญาเช่นกัน

การดื่มเหล้าในเมืองไทย ต้องถือว่าดื่มกันอย่างเสรีที่สุดในโลก จะตั้งวงนั่งดื่มที่ไหนก็ได้ หน้าบ้านตัวเอง ริมทางเท้า ริมถนน ตามตรอกชอกชอย ไปจนถึงสวนสาธารณะสามารถตั้งวงดื่มได้หมด

แต่ในต่างประเทศห้ามเด็ดขาด เพราะถือเป็นการรบกวนและละเมิดสิทธิคนอื่น การดื่มเหล้าเบียร์จะต้องดื่มในร้านที่มีใบอนุญาตขายเท่านั้น จะซื้อมาดื่มกันเองก็ต้องดื่มในบ้านที่มิดชิด จะออกมาตั้งวงดื่มเฮฮาหน้าบ้านไม่ได้

ผมเห็นข่าวพวกวัยรุ่นตั้งวงดื่มเหล้าตามชอย พอเมาได้ที่เห็นผู้หญิงเดินผ่านก็จุดไปข่มขืนด้วยความเมาความคึกคะนองที่ไรก็ให้เศร้าใจเป็นที่สุด และอยากเห็นภาครัฐให้ความสนใจ สร้างกรอบขึ้นมาคุ้มครองประชาชน ผู้บริสุทธิ์ให้มากกว่านี้”

(หมายเหตุประเทศไทย: ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 22 ก.ค. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น บทความนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาสังคมด้านหนึ่ง คือการจำหน่ายสุราในประเทศไทย ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าสามารถทำได้ง่ายขึ้นและกฎหมายไม่เคร่งครัดรัดกุมเพียงพอ ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาไม่ว่าจะเป็นปัญหาการทะเลาะวิวาทและการข่มขืน โดยผู้เขียนได้ยกตัวอย่างการซื้อขายเหล้าที่ต่างประเทศ ซึ่งมีกฎหมายบังคับอย่างเคร่งครัดมาเปรียบเทียบ พร้อมทั้งเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามความคิดของผู้เขียนไว้ด้วย

3.2.2.2.2 เหตุการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นอื่นๆ คือ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทางสังคมต่างๆ ที่เกิดขึ้นขณะนั้นและกลายเป็นประเด็นถกเถียงกันในสังคม ซึ่งผู้เขียนก็นำประเด็นเหล่านั้นมากล่าวไว้ด้วย ตัวอย่างเช่น

"วันเสาร์สบายๆ วันนี้ มาคุยกันเรื่องแอร์เอาท์ซอร์ส (OUTSOURCE) กันดีกว่านะครับ ตอนนี้นำกำลังเป็นเรื่องอยู่ที่การบินไทย เพราะสภาพแรงงานกลุ่มหนึ่งประท้วงฝ่ายบริหาร ไม่ยอมให้แอร์เอาท์ซอร์สจ้างบริษัทภายนอกจัดหาแอร์โฮสเตสและสจ๊วตมาให้บริการบนเครื่องของการบินไทย

แต่ฝ่ายบริหารทั้ง ดร.ทง พิทยะ ประธานการบินไทย และ กนก อภิรดี กรรมการผู้อำนวยการใหญ่ ต่างก็ยืนยันจะดำเนินการต่อไป เพราะสามารถลดค่าใช้จ่ายได้ถึงปีละ 80 ล้านบาท

ข้ออ้างของฝ่ายสหภาพที่ค้าน ผมอ่านแล้วก็ขำกลิ้ง ฝ่ายสหภาพบอกว่า การจ้างคนภายนอกมาทำหน้าที่แอร์โฮสเตสและสจ๊วต จะทำให้การบินไทยกลายเป็นโรงเรียนสอนพนักงานขนาดใหญ่ กลายเป็นแอร์เอื้ออาทร มีสายการบินเอกชนได้ประโยชน์ ทำไมใจแคบอย่างนี้ก็ไม่รู้

ยิ่งซ้ำเมื่อฝ่ายสหภาพบอกว่า ภาพลักษณ์และจุดแข็งของการบินไทยอยู่ที่พนักงานต้อนรับและแอร์โฮสเตส แอร์เอาท์ซอร์สจะทำลายจุดแข็งของการบินไทยในเรื่องนี้ และเพิ่มจุดอ่อนให้กับการบินไทย

ที่ผมขำก็เพราะว่า เรื่องที่ฝ่ายสหภาพแรงงานการบินไทยยกขึ้นมาอ้าง มันตรงกันข้ามกับความเป็นจริงโดยสิ้นเชิง เพราะข้อเท็จจริงพนักงานต้อนรับบนเครื่องหรือแอร์โฮสเตสนี้แหละ คือจุดอ่อนของการบินไทยในยุคนี้"

(หมายเหตุประเทศไทย: ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 12 ก.พ. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น บทความนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์การประท้วงของฝ่ายสหภาพแรงงาน เนื่องจากไม่พอใจที่ฝ่ายบริหารของบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) จะจ้างบริษัทภายนอกจัดหาแอร์โฮสเตสและสจ๊วตมาให้บริการบนเครื่องของการบินไทย เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย ซึ่งทางฝ่ายสหภาพแรงงานอ้างว่าเป็นการทำลายจุดแข็งและเพิ่มจุดอ่อนให้กับการบินไทย ซึ่งผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับความคิดดังกล่าว เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่าบริการของการบินไทยในปัจจุบันแตกต่างจากในอดีตและสมควรได้รับการปรับปรุงอย่างเร่งด่วน นอกจากนี้ผู้เขียนยังแสดงความเห็นด้วยกับการจ้างแอร์โฮสเตส เพราะจะช่วยให้เกิดการแข่งขันกันเพื่อพัฒนาคุณภาพในการให้บริการให้ดียิ่งขึ้น

3.2.2.3 ด้านเศรษฐกิจ จากการศึกษาพบว่าบทความแสดงความเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยบางบทความมีเนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจ โดยเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ เช่น ข้าวของมีราคาแพง น้ำมันมีการขึ้นราคา หรือการส่งออกชะลอตัว ตัวอย่างเช่น

“ราคาเนื้อหมูโลกเริ่มละเกือบ 100 บาท ที่ท่าน ดร.ทอง รัฐมนตรีพาณิชย์กับคุณศิริพล ยอดเมืองเจริญ อธิบดีกรมการค้าภายใน ไปเจอที่ตลาดไทเมื่อสองวันก่อนแล้วตื่นตื่นนะ ประชาชนเขากินเนื้อหมูโลกเริ่มละ 100 บาท มาเป็นแรมเดือนแล้ว ยิ่งต่างจังหวัดยิ่งแพงกว่านี้ ท่านอธิบดีกรมการค้าภายในทราบไหม นี่ยังไม่รวมอัตราดอกเบี้ยที่จะต้องขึ้นตามมาในอนาคตอันใกล้ ซึ่งจะส่งผลต่อราคาสินค้าและค่าครองชีพของประชาชนให้สูงขึ้นไปอีก

ในขณะที่หนี้สินของประชาชนจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในรอบปี 2547 ที่ผ่านมากลับเพิ่มขึ้นทุกครัวเรือนทั่วประเทศ เฉลี่ย 104,571 บาทต่อครัวเรือน เพิ่มขึ้นในอัตรา 12.6 เปอร์เซ็นต์ต่อปี นำเป็นห่วงนะครับเรื่องนี้

ล่าสุดศูนย์วิจัยกสิกรไทย นำตัวเลขเศรษฐกิจไทยในสองเดือนแรกของปีนี้มาวิเคราะห์อย่างละเอียด แล้วฟันธงว่า เศรษฐกิจไทยกำลังอยู่ในภาวะที่ชะลอตัวลงเกือบจะทุกองค์ประกอบหลัก ไม่ว่าจะเป็นการส่งออก การบริโภค และการลงทุนของภาคเอกชน ตลอดจนการผลิตในภาคอุตสาหกรรม

ประเด็นที่ต้องติดตามเป็นพิเศษคือ ตัวเลขการส่งออก ในช่วงที่ผ่านมาขยายตัวต่ำกว่าคาดค่อนข้างมาก ซึ่งอาจกระทบต่อเป้าการขยายตัวของเศรษฐกิจประเทศในปีนี้น่าห่วงแนวโน้มยังเป็นเช่นนี้ในเดือนถัดไป

นี่คือความจริงของเศรษฐกิจไทยที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ผมก็ได้
แต่ภาวนา อย่างแผ่ขยายแค่ 4-5 เปอร์เซ็นต์ก็พอแล้ว ไม่ต้องถึง 6 เปอร์เซ็นต์
หรอกครับ”

(หมายเหตุประเทศไทย: ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 5 เม.ย. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น บทความนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาด้านเศรษฐกิจ
ของประเทศขณะนี้คือ ปัญหาสินค้ามีราคาแพงอันเนื่องมาจากราคาน้ำมันและอัตราดอกเบี้ยเพิ่ม
สูงขึ้น ทำให้ประชาชนเดือดร้อนและเกิดหนี้สินจำนวนมาก อีกทั้งตัวเลขการส่งออกของไทยก็ชะลอ
ตัวส่งผลให้เศรษฐกิจของไทยในช่วงนี้เกิดภาวะชะลอตัวตามไปด้วย โดยผู้เขียนได้นำข้อมูลอ้างอิง
จากแหล่งต่างๆ มาประกอบการแสดงความคิดเห็น เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับบทความ

3.2.2.4 เรื่องเบ็ดเตล็ดทั่วไป จากการศึกษาพบว่าบทความแสดงความคิดเห็น
ทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยมีเนื้อหาในลักษณะที่เป็นเรื่องเบ็ดเตล็ดทั่วไปอยู่บ้าง เช่น ในบาง
บทความพบการเล่าเกร็ดความรู้เกี่ยวกับประวัติของวันสงกรานต์และความเป็นมาของตลาด
หลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในโอกาสที่มีอายุครบ 30 ปี เป็นต้น หรือเมื่อผู้เขียนได้ไปเที่ยวสถานที่
แห่งใดแล้วเห็นว่าน่าสนใจก็นำมาเล่าสู่กันฟัง เช่น การไปลองเรือดูหนังห้อยที่คลองมหาอน
จังหวัดสมุทรสาคร และการไปเที่ยวภูเขาไฟฟูจิ ประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น นอกจากนี้ในบางบทความ
ผู้เขียนยังเล่าถึงสุขภาพหรืออาการเจ็บป่วยของตัวเองให้ผู้อ่านได้ทราบข่าวคราวอีกด้วย
ตัวอย่างเช่น

“เมื่อวานนี้คือวันศุกร์ ผมตื่นแต่เช้า เช้าของผมก็ราวๆ ตอน
พระอันเพล่นั้นแหละ เหตุที่ต้องตื่นไม่ใช่เพราะตื่นเจ้า CTX จนต้องไปยืนเบ็ง
กลางสนามบิน เหตุที่ตื่นเพราะเจ้าชานันตะหาก

ก็อย่าเข้าใจว่าเจ้าชานันตะหากนี่คือคน หรือเครื่องตรวจจับวัตถุ
ระเบิดยี่ห้อใหม่ และก็ไม่ต้องแตกประเด็นเข้าใจไปว่า ถ้าจันก็คือ ชาจัน ชา
เขียว หรือสิงห์วังชา ผู้ชายแก่ผ้าถ่ายนู้ครายนั่น

โรคชานันะครับ ยังกดีที่ ร.เรือหายไป ชา แต่ยังไม่ชราก็ยังพอไหว
น่า หลังจากเปลี่ยนหมอย่างที่เคยเล่าไปแล้ว ก็นึกว่าจะหาย ชักกระยะนึงคุณ
ชาก็หวนกลับมาอีก ล้มตัวลงนอนครั้งไร เป็นต้องชาหัวไหล่ แล้วลามลงแขน-
ลงมือ”

(คนปลายซอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 30 ก.ค. 48)

จากตัวอย่าง ผู้เขียนได้เล่าให้ผู้อ่านทราบถึงอาการเจ็บป่วยเล็กๆ น้อยๆ ของผู้เขียน เนื่องจากบทความดังกล่าวได้นำเสนอในวันเสาร์ซึ่งมักเป็นบทความที่ค่อนข้างจะเป็นเรื่องสบายๆ ทั่วไปไม่ใช่เรื่องจริงจังเช่นทุกวัน ในที่นี้ผู้เขียนเล่าถึงอาการขาที่หัวไหล่ โดยอธิบายความเป็นมาและวิธีการดูแลรักษาที่ผู้เขียนกระทำอยู่ นอกจากนี้ในบางส่วนของบทความผู้เขียนได้แทรกหลักธรรมในการดำรงชีวิตเมื่อเกิดอาการเจ็บป่วย ไม่ว่าจะเป็นการออกกำลังกายด้วยวิธีจี้กง การเจริญวิปัสสนากรรมฐาน การกำหนดสติ เพื่อให้จิตใจสงบและมีสติรู้ตัวอยู่เสมอ เพื่อเป็นการให้ความรู้กับผู้อ่าน

ตารางที่ 7 แสดงปริมาณเนื้อหาของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมือง

เนื้อหาหลัก	เนื้อหาย่อย	ความถี่	ร้อยละ	
ด้านการเมือง	- การบริหารประเทศของรัฐบาล	37	123	61.8
	- พฤติกรรมของนักการเมือง	33		
	- การทำงานของนักการเมือง	27		
	- เหตุการณ์ทางการเมือง	21		
	- ผู้ที่มีความสัมพันธ์หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับนักการเมือง	5		
ด้านสังคม	- ปัญหาทางด้านสังคม	19	36	18.1
	- เหตุการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นอื่นๆ	17		
ด้านเศรษฐกิจ	- ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ	13		6.5
เรื่องเบ็ดเตล็ดทั่วไป	- เกร็ดความรู้และประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ, การเล่าถึงสถานที่ที่ผู้เขียนไปท่องเที่ยวมา, สุขภาพของผู้เขียน ฯลฯ	27		13.6
รวม		199		100

จากตารางที่ 7 จะเห็นได้ว่า เนื้อหาของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยค่อนข้างจะมีเนื้อหาที่หลากหลาย โดยเนื้อหาที่พบมากที่สุดและถือเป็นเนื้อหาหลักของบทความประเภทนี้ที่ผู้วิจัยจะศึกษาเรื่องกลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์ทางอ้อม คือ เนื้อหาทางการเมือง คิดเป็นร้อยละ 61.8 ส่วนเนื้อหาที่พบรองลงมาคือเนื้อหาทางด้านสังคม คิดเป็นร้อยละ 18.1 จากการศึกษาพบว่าผู้เขียนให้ความสำคัญกับประเด็นนี้พอสมควร เนื่องจาก

เป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวประชาชนและประชาชนสามารถรับผลกระทบนั้นโดยตรง ส่วนเนื้อหาที่พบค่อนข้างน้อยก็คือ เนื้อหาเรื่องเบ็ดเตล็ดทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 13.6 เนื่องจากส่วนใหญ่เรื่องเบ็ดเตล็ดทั่วไปเป็นเรื่องที่ผู้เขียนเห็นว่าน่าสนใจและน่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน จึงนำมาเล่าสู่กันฟังเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ แต่ไม่ได้เป็นประเด็นหลักของบทความประเภทนี้โดยตรง ส่วนเนื้อหาที่พบน้อยที่สุดคือ ด้านเศรษฐกิจ พบเพียงร้อยละ 6.5 สาเหตุอาจเนื่องมาจากเนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจเป็นเรื่องที่เข้าใจยาก ผู้อ่านจึงให้ความสนใจน้อย อีกทั้งมีข่าวเศรษฐกิจที่หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับนำเสนอโดยตรงอยู่แล้ว

เมื่อพิจารณาปริมาณโดยแยกเป็นเนื้อหาย่อย เนื้อหาด้านการเมืองมีเนื้อหาย่อยที่หลากหลาย โดยเนื้อหาย่อยด้านการเมืองที่พบมากที่สุดคือ การบริหารประเทศของรัฐบาล คิดเป็นร้อยละ 18.6 เนื่องจากเนื้อหาย่อยดังกล่าวเป็นประเด็นการเมืองที่เกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อประชาชนในประเทศโดยตรง รองลงมาคือ พฤติกรรมของนักการเมือง คิดเป็นร้อยละ 16.6 การทำงานของนักการเมือง คิดเป็นร้อยละ 13.6 เหตุการณ์ทางการเมือง คิดเป็นร้อยละ 10.5 ตามลำดับ ส่วนเนื้อหาย่อยด้านการเมืองที่พบน้อยที่สุดคือ ผู้ที่มีความสัมพันธ์หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับนักการเมือง พบเพียงร้อยละ 2.5 เนื่องจากผู้ที่มีความสัมพันธ์หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับนักการเมืองไม่เกี่ยวข้องกับการบริหารประเทศหรือส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม ยกเว้นเมื่อบุคคลนั้นมีพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบในวงกว้าง

ส่วนเนื้อหาด้านสังคมก็พบว่าเนื้อหาย่อย 2 ประเด็นคือ ปัญหาทางด้านสังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ และความปลอดภัยของประชาชน เช่น ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาโรคไข้หวัดนก เป็นต้น ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 9.6 ในขณะที่ประเด็นเรื่องเหตุการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นอื่นๆ พบค่อนข้างใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 8.5 ทั้งนี้เนื่องจากเหตุการณ์ทางสังคมดังกล่าวเป็นประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้นและเป็นที่ถกเถียงในช่วงที่นำเสนอบทความนั้น ส่วนเนื้อหาย่อยของเรื่องเบ็ดเตล็ดทั่วไปก็ค่อนข้างหลากหลาย คิดรวมเป็นร้อยละ 13.6 และเนื้อหาย่อยด้านเศรษฐกิจมีเนื้อหาย่อยเพียงประเด็นเดียวคือ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ คิดเป็นร้อยละ 6.5 เนื่องจากผู้เขียนมักจะนำเสนอเพียงปัญหาทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรงมากกว่า เช่น ปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายต่างๆ ในชีวิตประจำวันหรือปัญหาของใช้ต่างๆ มีราคาแพง เป็นต้น

หลังจากเห็นภาพรวมทั้งหมดของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองจากการศึกษาองค์ประกอบในการสื่อสารและองค์ประกอบของปริเฉทบทความแสดงความคิดเห็น

ทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยแล้ว จะเห็นได้ว่าการศึกษาดังกล่าวช่วยให้เข้าใจบริบทของการสื่อสารประเภทนี้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้เข้าใจถึงการใช้กลวิธีทางภาษาต่างๆ ของผู้เขียนได้ดียิ่งขึ้น ทั้งในแง่บริบทของการสื่อสาร ลักษณะโครงสร้างและเนื้อหา ในบทต่อไปผู้วิจัยจะศึกษากลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมในบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยว่ามีกลวิธีใดบ้าง โดยจะศึกษาเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นด้านการเมืองเท่านั้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมในบทความแสดงความคิดเห็น ทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย

การวิพากษ์วิจารณ์ในบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองโดยทั่วไปย่อมมีทั้งการวิจารณ์ทางตรงและทางอ้อม กลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางตรงเป็นกลวิธีที่ใช้เพื่อแสดงความคิดเห็นในเชิงการประเมินค่าอย่างตรงไปตรงมา เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ทันที โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยการตีความ กล่าวคือ หากผู้เขียนเห็นว่ารัฐบาลหรือนักการเมืองบริหารงานถูกต้องเหมาะสมหรือมีพฤติกรรมในทางที่ดี ผู้เขียนก็จะแสดงความคิดเห็นชื่นชมโดยตรง ในทางตรงกันข้ามหากรัฐบาลหรือนักการเมืองเหล่านั้นบริหารงานผิดพลาดหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ผู้เขียนก็จะวิพากษ์วิจารณ์การกระทำนั้นโดยตรงเช่นกัน การวิจารณ์อย่างตรงไปตรงมา อาจจะทำให้ผู้ที่ถูกวิจารณ์เกิดความไม่พอใจ ส่วนผู้เขียนบทความก็อาจจะเสี่ยงต่อการถูกฟ้องร้องได้ เพราะมีหลักฐานปรากฏชัดเจนอยู่ในบทความแล้ว อาจจะเป็นด้วยเหตุนี้จึงพบว่าผู้เขียนบทความมักจะใช้กลวิธีการวิจารณ์การเมืองทางอ้อม เพราะสามารถหลีกเลี่ยงความขัดแย้งดังกล่าวได้

จากการศึกษาบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยพบว่า ผู้เขียนใช้กลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางตรงเช่นเดียวกัน โดยอาจเป็นการวิจารณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมหรือการทำงานของนักการเมืองทั้งในด้านบวกและลบ ผู้วิจัยพบว่าหากเป็นการวิจารณ์การเมืองในด้านบวก ผู้เขียนมักจะใช้กลวิธีการวิจารณ์การเมืองทางตรง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการวิจารณ์ด้านบวกนั้นไม่เสี่ยงต่อการเกิดความขัดแย้งและไม่พอใจ ตัวอย่างเช่น

*“ที่สำคัญที่สุดคือ วินาทีที่อภิสิทธิ์ลุกขึ้นอภิปรายในสภา
แสดงความไม่เชื่อมั่นในความเป็นกลางของ ‘โศกีน พลกุล’ เมื่อวันที่รัฐบาล
แถลงนโยบาย ก่อนจะเดินออกจากห้องประชุมสภา โดยมีพลพรรค
ประชาธิปัตย์ลุกขึ้นเดินตาม*

*วินาทีนั้นถือเป็นการประกาศความเป็น ‘ผู้นำ’ ของอภิสิทธิ์ที่
เด่นชัดที่สุด ต้องยอมรับว่า อภิสิทธิ์เก่งกว่าที่มีคนประเมินไว้มาก เขาสามารถ
นำพาพรรคประชาธิปัตย์สู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีโดยมีแนวทางที่ชัดเจนและ
ปราศจากความขัดแย้ง”*

(X คลุชีพ: มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 20-26 พ.ค. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้เขียนใช้กลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางตรงในด้านบวก กล่าวคือ ผู้เขียนแสดงความคิดเห็นชื่นชมนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์คนใหม่โดยตรงว่า "วินาทีนั้นถือเป็นการประกาศความเป็น 'ผู้นำ' ของอภิสิทธิ์ที่เด่นชัดที่สุด ต้องยอมรับว่า อภิสิทธิ์เก่งกว่าที่มีคนประเมินไว้มาก เขาสามารถนำพาพรรคประชาธิปัตย์สู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีโดยมีแนวทางที่ชัดเจนและปราศจากความขัดแย้ง" ผู้เขียนเห็นว่านายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ สามารถแสดงความเป็นผู้นำและทำให้พรรคประชาธิปัตย์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอภิปรายในสภาช่วงที่รัฐบาลแถลงนโยบายที่สามารถสร้างความแปลกใหม่ทั้งในท่าทีและเนื้อหา ด้านผู้อ่านก็จะสามารถเข้าใจได้ทันทีโดยไม่ต้องตีความว่าผู้เขียนกล่าวชื่นชมนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

หากการวิจารณ์การเมืองดังกล่าวเป็นการวิจารณ์การเมืองในด้านลบ ผู้วิจัยพบว่าผู้เขียนก็ใช้กลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางตรงเช่นเดียวกัน ตัวอย่างเช่น

"สื่อต่างๆ ก็ยังจับเรื่องเครื่องตรวจจับวัตถุระเบิด เพราะหลักฐานมีให้เห็นกันแจ่มแจ้งปาง ใครจะมาทุ้มตะแบงตะแคง แก้ก๊วย ตั้งศาลาโกหก เล่านิทานเป่าหู บั่นหัว ชาวบ้านก็ยังไม่สำเร็จ

อ้อ! มีการยึดทรัพย์คดีทุจริตเรือซูดเอลลล็ค็อด แบบไม่มีปี่มีขลุ่ย แต่ก็ยังไม่สำเร็จอีกนั่นแหละ เพราะใครๆ ก็รู้ว่า การโกงกินในโครงการสนามบินหนองงูเห่า นั้นถือว่่าเป็น 'โคตรโกง' ของการ 'โกงทั้งโคตร'"

(โสภณ องค์การณ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 16 พ.ค. 48)

จากตัวอย่างนี้ ผู้เขียนกล่าวถึงการทำงานของรัฐบาลในการก่อสร้างท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิด้วยการใช้คำว่า "โคตรโกง" และ "โกงทั้งโคตร" เพื่อวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการทุจริตที่เกิดขึ้นอย่างมากมายในการก่อสร้างท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ การที่ผู้เขียนใช้คำดังกล่าวถือเป็นการวิจารณ์การทำงานของรัฐบาลทางตรง เนื่องจากผู้เขียนใช้คำที่เป็นที่เข้าใจกันทั่วไปและเป็นคำที่แสดงการตำหนิการทุจริตโดยตรง ผู้อ่านจึงเข้าใจความหมายได้ทันทีโดยไม่ต้องอาศัยการตีความ อีกทั้งความหมายของทั้งสองคำก็ชัดเจนและเข้าใจง่ายว่าเป็นการทุจริตหรือ "โกง" อย่างมหาศาลและเป็นการโกงกันทั้งวงศักระกูล

นอกจากกลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางตรงทั้งด้านบวกและด้านลบ แล้ว จากการศึกษาพบว่าผู้เขียนได้ใช้กลวิธีในการเสริมการวิจารณ์การเมืองทางตรงเพื่อช่วยให้การวิจารณ์สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ด้วยดี กลวิธีการเสริมการวิจารณ์ทางตรงที่พบนั้นมีทั้งการใช้เพื่อลดน้ำหนักการวิจารณ์และเพื่อเพิ่มน้ำหนักของการวิจารณ์ กลวิธีการเสริมการวิจารณ์ที่ใช้เพื่อลดน้ำหนักการวิจารณ์นั้นช่วยทำให้การวิจารณ์ไม่ให้รุนแรงจนเกินไปและเป็นการช่วยลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้ กลวิธีทางภาษาในการเสริมการวิจารณ์การเมืองทางตรงดังกล่าวคือ "การกลบเกลื่อน" ซึ่งหมายถึง การใช้รูปภาพเพื่อลดความรับผิดชอบ ลดความเสี่ยงหรือลดการโต้แย้งจากเนื้อหาที่แสดงออกมา ซึ่งอาจเป็นการพูดอย่างกลางๆ โดยไม่ระบุชัดเจน (Hubler, 1983) นอกจากนี้ Brown และ Levinson (1987) ได้อธิบายเกี่ยวกับการกลบเกลื่อนไว้ว่า การกลบเกลื่อนคือ การรักษาหน้าซึ่งกันและกัน แสดงถึงความไม่ต้องการผูกมัดตนเองกับสิ่งที่พูดออกไป ถือเป็นความสุภาพของผู้ใช้ภาษา

จากการศึกษาบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองพบว่า ผู้เขียนใช้กลวิธีการกลบเกลื่อนในการเสริมการวิจารณ์การเมืองทางตรง เพื่อลดน้ำหนักการวิจารณ์และลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น

"โดยส่วนตัว ผมเห็นว่า 'ทักษิณ' เป็นคนที่มีค่าด้านหนึ่งที่ควรนอนม แต่กับสถานการณ์รวม ตัวท่านกลายเป็นส่วนหนึ่งในเงื่อนไขของเหตุที่บ้านปลาย ฉะนั้นกลยุทธ์ในการคลี่คลายปัญหาได้ จำเป็นต้องใช้ 'ตัวนายกฯ' เป็นยุทธปัจจัยเพื่อแลกกับการคลี่คลายนั้น"

(คนปลายซอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 28 ก.ย. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้เขียนใช้กลวิธีการกลบเกลื่อนด้วยการแสดงความคิดเห็นเพื่อเสริมการวิจารณ์ให้สัมฤทธิ์ผลเพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ ผู้เขียนได้วิจารณ์การแก้ปัญหาการฆ่ารายวันใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ของนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ที่ไม่ประสบผลสำเร็จ โดยผู้เขียนได้แสดงความคิดเห็นส่วนตัวซึ่งถือเป็นการวิจารณ์ทางตรงด้วยถ้อยคำที่ชัดเจนได้ว่า นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เหตุการณ์ดังกล่าวบานปลาย ผู้เขียนจึงได้เสนอแนะว่าเมื่อไม่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ในฐานะผู้นำของประเทศก็ควรใช้ตัวเองเข้าแลกเพื่อคลี่คลายสถานการณ์ความรุนแรงดังกล่าวด้วยการลาออกจากตำแหน่ง โดยผู้เขียนได้ใช้การกลบเกลื่อนว่า "โดยส่วนตัว ผมเห็นว่า" เพื่อแสดงความคิดเห็นส่วนตัวซึ่งกลวิธีนี้จะช่วยลดน้ำหนักความเป็นข้อเท็จจริงของถ้อยคำที่กล่าว เนื่องจากสิ่งที่ผู้เขียน

กล่าวเป็นเพียงความคิดเห็นส่วนตัวซึ่งอาจจะจริงหรือไม่จริง ถูกหรือไม่ถูกก็ได้ ซึ่งถือเป็นการหลีกเลี่ยงการถูกฟ้องร้องในกรณีที่ถูกวิจารณ์ไม่พอใจด้วย

"377 มาจาก ส.ส.ไทยรักไทย 2 มาจาก 2 ส.ส.มหาชน และ 1 มาจากสัจจะถูกผู้ชาย 'นายบรรหาร ศิลปอาชา' ขออนุญาตพรรคไทยตให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ตามที่ลั่นวาจาไว้ตอนหาเสียง

ก็มีเสียงครหาหันเล็กน้อยว่า 'ไม่งาม-ไม่เหมาะสม-ไม่รักษา จารีตประเพณี' ดังที่ประธานสภา หรือประธานรัฐสภา จากอดีตถึงปัจจุบัน สร้างสานสืบต่อกันไว้เลย

นั่นคือนายโกศล พลกุล ประธานรัฐสภาท่านใช้สิทธิ์ในฐานะ ส.ส. ถูกพรรคไทยรักไทยให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ในขณะที่ทำหน้าที่ประธาน"

(คนปลายซอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 10 มี.ค. 48)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้เขียนใช้การกลบเกลื่อนซึ่งเป็นตัวอักษรหนาว่า "ก็มีเสียงครหาหันเล็กน้อย" เพื่อลดน้ำหนักการวิจารณ์ทางตรงที่ชัดเจนได้ว่า "ไม่งาม-ไม่เหมาะสม-ไม่รักษาจารีตประเพณีดังที่ประธานสภาหรือประธานรัฐสภาจากอดีตถึงปัจจุบันสร้างสานสืบต่อกันไว้เลย" เนื่องจากในขณะที่นายโกศล พลกุล ทำหน้าที่ประธานรัฐสภา นายโกศลได้ไหวตเสียงให้นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีต่ออีกสมัย ด้วยการให้สิทธิ์การเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคไทยรักไทย ผู้เขียนเห็นว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการวางตัวที่ไม่เป็นกลางและไม่เหมาะสม แต่ผู้เขียนไม่ยอมให้การวิจารณ์นั้นรุนแรงจนเกินไป ผู้เขียนจึงกลบเกลื่อนด้วยการใช้ถ้อยคำที่ไม่ใช่ความคิดเห็นของผู้เขียนโดยตรงว่า "ก็มีเสียงครหาหันเล็กน้อย" เพื่อลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้

กลวิธีเสริมการวิจารณ์โดยการเพิ่มน้ำหนักนั้นเป็นกลวิธีที่ช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือให้แก่การวิจารณ์ซึ่งช่วยโน้มน้าวให้ผู้อ่านเห็นคล้อยตามผู้เขียน กลวิธีที่พบใช้ได้แก่ การให้เหตุผลและการยกตัวอย่างเปรียบเทียบ ตัวอย่างการให้เหตุผลเช่น

"ถ้าจะให้ผมแสดงความคิดเห็นในเรื่องสถานการณ์ได้ที่ขยายวงกว้าง ผมก็ชอบยกแบบประหยัดถ้อยคำว่า บนการแก้ไขของรัฐบาลวันนี้ ขณะนี้ มันไม่สามารถนำไปสู่คำตอบ 'ที่ถูกต้อง' ได้หรอกครับ

เพราะเรานำ 'ความรู้สึกด้านเดียว' มาเป็นกุญแจ ด้านเดียวคือ ด้านของฝ่ายรัฐบาลทักษิณที่สร้างปมปริศนาคาใจทั้งในเรื่องปฏิบัติการกรือเซะ - ปฏิบัติการตากใบ - ปฏิบัติการอุ้มหาย - ปฏิบัติการจับแล้วมัดข้อหา ต่างๆ นานาเหล่านี้ เราคิดด้านเดียวว่า 'แล้วก็แล้วไป' มาสมานฉันทตั้งต้นกันใหม่ ด้วยความเข้าใจดี ๆ ร่วมกันดีกว่า แต่เขาก็ 'คิดในด้านของเขา' คือ ในด้านที่เขารู้สึกว่าเป็นฝ่ายถูกกระทำ"

(คนปลายขอบ: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 5 เม.ย. 48)

จากตัวอย่างที่ 6 นี้ ผู้เขียนได้ให้เหตุผลของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นตัวอักษรหนาเพื่อเสริมให้การวิจารณ์ของผู้เขียนสัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ ผู้เขียนได้วิพากษ์วิจารณ์การแก้ปัญหาการฆ่ารายวันใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ของรัฐบาลโดยตรงซึ่งเป็นตัวอักษรที่ขีดเส้นใต้ว่าไม่สำเร็จ โดยผู้เขียนได้อธิบายเหตุผลของการวิจารณ์ดังกล่าวว่าเป็นเพราะรัฐบาลนำ "ความรู้สึกด้านเดียว" มาใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและผู้เขียนได้อธิบายว่า "ความรู้สึกด้านเดียว" หมายถึงความรู้สึกของรัฐบาล โดยไม่ได้คำนึงถึงความรู้สึกของด้านประชาชนทาง 3 จังหวัดชายแดนใต้ที่รู้สึกว่าเป็นฝ่ายถูกกระทำ อีกทั้งรัฐบาลยังได้สร้างความคลงแคลงใจให้ชาวบ้านมากยิ่งขึ้นจากหลายๆ เหตุการณ์ ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ที่กรือเซะหรือที่ตากใบ ซึ่งทำให้การแก้ปัญหาเป็นไปด้วยความยากลำบาก จะเห็นได้ว่าการอธิบายเหตุผลดังกล่าวแม้จะเป็นเพียงความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องนั้นๆ แต่ก็สามารถเสริมการวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เขียนให้น่าเชื่อถือเพิ่มขึ้นได้

นอกเหนือจากการวิจารณ์การเมืองทางตรงและการเสริมการวิจารณ์การเมืองทางตรงทั้งเพื่อการลดน้ำหนักการวิจารณ์และเพิ่มน้ำหนักการวิจารณ์แล้ว กลวิธีหลักที่ผู้เขียนใช้ในการวิจารณ์การเมืองคือ กลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อม

เมื่อศึกษาองค์ประกอบในการสื่อสารของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยตามทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารในบทที่แล้ว ผู้วิจัยพบว่าบริบทต่างๆ ของการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์นี้ แตกต่างจากการสื่อสารโดยทั่วไปในชีวิตประจำวัน กล่าวคือ การสื่อสารประเภทนี้จัดเป็นบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองซึ่งเป็นการสื่อสารแบบผ่านสื่อสาธารณะหรือกล่าวได้ว่าเป็น "ปริจเจตสาธารณะ" (public discourse) โดยมีจุดประสงค์เพื่อแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ ส่วนผู้รับสารก็ครอบคลุมผู้อ่านจำนวนมาก และรวมไปถึงนักการเมืองและผู้มีอำนาจหน้าที่ซึ่งถูกกล่าวถึงในบทความด้วย

นอกจากนี้ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติได้มีการตราข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ พ.ศ. 2541 ขึ้น เพื่อเป็นบรรทัดฐานทางจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ไม่ว่าจะเป็นส่วนกลางหรือส่วนท้องถิ่นต้องเคารพปฏิบัติ หากผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องได้รับผลลงโทษตามหลักของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ โดยข้อบังคับข้อที่ 18 (พิศิษฐ์ ชวาลารวัช, 2545: 319) ได้ระบุไว้ว่า "ในการแสดงความคิดเห็นหรือการวิพากษ์วิจารณ์ หนังสือพิมพ์ต้องให้เกียรติกรรมแก่ฝ่ายที่ถูกพาดพิงเสมอ" หรือจรรยาบรรณของหนังสือพิมพ์ (สุกัญญา สุตบรรทัดและคณะ, 2537: 8) ที่ว่า "ในการเสนอข้อเท็จจริงหรือความเห็นนั้น ผู้เขียนข่าวหรือบทความจะต้องรักษาความถูกต้อง ผู้เขียนข่าวหรือบทความจะต้องไม่บิดเบือน ปิดบัง หรือชักข้อเท็จจริงบางประการไว้ ทิ้งๆ ที่ทราบดีว่าผู้อ่านต้องการนำข้อมูลนั้นๆ ไปตัดสินใจว่า การเสนอความเห็นของผู้เขียนข่าวหรือบทความถูกต้องหรือไม่ ผู้เขียนข่าวหรือบทความจะต้องไม่เลือกเสนอแต่ข้อมูลที่จะสนับสนุนความคิดเห็นของผู้เขียนข่าวหรือบทความเท่านั้น ผู้เขียนข่าวหรือบทความจะต้องไม่ใช้เล่ห์เหลี่ยมของนักโฆษณาชวนเชื่อหรือใช้อารมณ์หรือใช้เหตุผลอย่างมีเลศนัย" ปัจจัยดังกล่าวทำให้ผู้เขียนต้องระมัดระวังในการวิพากษ์วิจารณ์ ส่งผลให้ในบางครั้งผู้เขียนไม่สามารถวิพากษ์วิจารณ์ได้โดยตรง ผู้เขียนจึงต้องเลือกสรรกลวิธีต่างๆ มาใช้ในการวิพากษ์วิจารณ์ทางอ้อม เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายในการสื่อสารของผู้เขียนพร้อมทั้งสามารถลดความขัดแย้งระหว่างตัวผู้เขียนและผู้ถูกวิจารณ์ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้

ดังนั้นในบทนี้ผู้วิจัยจะแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 หัวข้อ คือ 1) การศึกษากลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมในบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย เพื่อศึกษาว่าผู้เขียนใช้กลวิธีทางภาษาใดบ้างเพื่อวิจารณ์การเมืองทางอ้อม และ 2) การศึกษากลวิธีทางภาษาในการเสริมการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมในบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย เพื่อศึกษาว่าผู้เขียนใช้กลวิธีทางภาษาในการเสริมการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมใดบ้าง เพื่อเพิ่มน้ำหนักและความน่าเชื่อถือต่อการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมนั้นให้มากยิ่งขึ้น

4.1 กลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมในบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย

จากการศึกษาบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยพบว่า ผู้เขียนใช้กลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมทั้งสิ้น 9 กลวิธี ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.1 การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน

นักภาษาศาสตร์หลายท่านได้ให้นิยามและแนวคิดของถ้อยคำนัยผกผันที่ต่างกันไป ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะยึดนิยามและแนวคิดของ Panpothong ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

Panpothong (1995) ให้นิยามถ้อยคำนัยผกผันว่าหมายถึง การพูดอย่างหนึ่งแต่หมายความตรงกันข้ามหรือการพูดสิ่งที่ผู้พูดเชื่อว่าเป็นเท็จ โดยถ้อยคำนัยผกผันแตกต่างจากถ้อยคำที่เป็นเท็จตรงที่ผู้พูดจะต้องทำให้ผู้ฟังรู้ว่า ตนต้องการหมายความตรงกันข้าม และหมายถึงการแสดงวัจนกรรมต่างๆ โดยละเมิดเงื่อนไขความจริงใจของวัจนกรรมประเภทนั้นๆ

ด้านหน้าที่ของถ้อยคำนัยผกผัน Panpothong (1995) พบว่า หน้าที่ของการใช้ถ้อยคำนัยผกผันจากมุมมองของผู้พูดภาษาไทยมี 3 ประเภทหลัก คือ เพื่อประชดประชันหรือโจมตีให้ผู้ฟังรู้สึกเจ็บปวด สร้างความขบขัน และลดความตึงเครียด โดยหน้าที่ที่สำคัญที่สุดก็คือ ใช้เพื่อประชดประชันหรือโจมตีให้ผู้ฟังรู้สึกเจ็บปวด

ในขณะที่ Myers (1976, 1978, cited in Panpothong, 1995) เสนอว่าหน้าที่ของถ้อยคำนัยผกผันในการสื่อสารทั่วไปในชีวิตประจำวันมี 3 ประการคือ เพื่อประชดประชัน เพื่อสร้างความขบขันและเพื่อสร้างความกำกวม โดย Myers เชื่อว่า การเลือกใช้ถ้อยคำนัยผกผันเพื่อตำหนิหรือวิจารณ์จะช่วยให้ผู้พูดสามารถเลี่ยงความรับผิดชอบได้ ในกรณีที่ผู้ฟังจับได้ว่าเป็นการตำหนิและไม่พอใจ

ด้าน Brown & Levinson (1987) ได้จัดให้ถ้อยคำนัยผกผันเป็นกลวิธีการพูดอ้อมกลวิธีหนึ่งซึ่งช่วยลดการคุกคามผู้ฟัง ส่วน Leech (1983) เชื่อว่า ถ้อยคำนัยผกผันช่วยลดความขัดแย้งรุนแรงได้ อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือที่ทรงประสิทธิภาพในการโจมตีผู้อื่นโดยอ้อม นอกจากนี้ ศิริพร ภักดีผาสุข (2547:102) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ความกำกวมของถ้อยคำนัยผกผันช่วยซ่อนสารในเชิงวิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างแนบเนียนลึกซึ้ง ดังนั้นจึงช่วยให้สื่อมวลชนหลบเลี่ยงที่จะไม่ต้องรับผิดชอบต่อการวิจารณ์การเมืองได้

จากการศึกษาบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองพบว่า ผู้เขียนใช้ถ้อยคำนัยผกผันเพื่อวิจารณ์การเมืองทางอ้อมหลากหลายวิธีดังนี้

4.1.1.1 ถ้อยคำนัยแฝงผ่านในรูปการแสดงวัจนกรรมการถาม คือ การที่ผู้พูดละเมิดกฎความจริงใจ (Searle, 1969) ของวัจนกรรมการถามที่ว่าผู้พูดถามเพื่อต้องการคำตอบ โดยผู้พูดไม่ได้ต้องการคำตอบจากผู้ฟังจริงๆ แต่ต้องการแสดงน้ำเสียงประชดประชันหรือสื่อความหมายบางอย่างซึ่งตรงกันข้ามกับถ้อยคำที่กล่าวออกมา คือ การวิพากษ์วิจารณ์พฤติกรรมหรือการทำงานของนักการเมืองทางอ้อม เป็นต้น ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 1

“นายอภิสิทธิ์ ในฐานะหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ในฐานะผู้นำฝ่ายค้าน ถึงเวลานี้ท่านคงต้องตอบแล้วแหละว่า จะเล่นการเมืองให้ฝ่ายรัฐบาลชมหรือจะเล่นการเมืองให้ประชาชนชื่นชม ด้วยสถานการณ์เอื้อขนาดนี้ ในฐานะผู้นำพรรค ท่านยังไม่สามารถแสดงให้เห็นถึง ‘สัญชาตญาณผู้นำ’ มันก็น่าเป็นเรื่องผิดหวัง

แล้วท่านจะรอสถานการณ์ไหนถึงจะกอบกู้ศรัทธาจากประชาชน ให้กลับคืนมาสู่ประชาธิปัตย์?”

(คนปลายซอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 25 พ.ค. 48)

จากตัวอย่างที่ 1 นี้ ผู้เขียนใช้ถ้อยคำนัยแฝงผ่านในรูปการแสดงวัจนกรรมการถามว่า “แล้วท่านจะรอสถานการณ์ไหนถึงจะกอบกู้ศรัทธาจากประชาชน ให้กลับคืนมาสู่ประชาธิปัตย์” ในที่นี้ผู้เขียนใช้รูปประโยคคำถามแต่ไม่ได้ต้องการคำตอบ จุดประสงค์ที่แท้จริงของผู้เขียนคือเพื่อประชดประชันและสื่อความหมายบางอย่างซึ่งตรงกันข้ามกับถ้อยคำที่กล่าวออกมา ในที่นี้คือวิจารณ์ทางอ้อมเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ทั้งในฐานะหัวหน้าพรรคและหัวหน้าฝ่ายค้านว่ายังไม่สามารถทำได้เต็มที่ โดยเฉพาะการทำหน้าที่ตรวจสอบการทุจริตของรัฐบาลในกรณีการจัดซื้อเครื่องตรวจวัดภาวะเบ็ด CTX 9000 ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเป็นสถานการณ์ที่น่าจะสามารถเรียกคืนศรัทธาจากประชาชนได้ เพราะเป็นเรื่องที่ประชาชนต้องการรู้ความจริงมากที่สุด แต่นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ก็ไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ ด้านผู้อ่านจะเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อได้ก็ต้องอาศัยการตีความ เพราะถ้อยคำนัยแฝงผ่านการสื่อความหมายที่ไม่ตรงตามรูป ดังนั้นผู้เขียนจึงสามารถหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบต่อการวิจารณ์ดังกล่าวได้ โดยที่ยังสามารถสื่อความหมายที่ต้องการไปยังผู้อ่านได้อย่างครบถ้วน

ตัวอย่างที่ 2

“ผลการสอบสวนออกมาแบบนี้ ก็ไม่ผิดความคาดหมายที่ท่าน
ได้พูดปูทางวางโครงเรื่องไว้เรียบร้อยแล้วแล้วนี่ว่าไม่มีข้าราชการหรือนักการเมือง
ทุจริต

แปลว่าสังคมบ้านเรามีแต่คนดี ไร้พวกขี้โกงกังฉินกินเมือง
อย่างนั้นหรือ นับเป็นเรื่องประหลาดมหัศจรรย์โดยแท้”

(โกลดอง องค์การณ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 13 มิ.ย. 48)

จากตัวอย่างที่ 2 นี้ จะเห็นว่าผู้เขียนใช้รูปประโยคคำถามคือ “แปลว่าสังคมบ้าน
เรามีแต่คนดี ไร้พวกขี้โกงกังฉินกินเมืองอย่างนั้นหรือ” ซึ่งผู้พูดไม่ได้ต้องการคำตอบจากประโยค
ดังกล่าวจริง เนื่องจากผู้เขียนไม่ได้หมายความว่าตามรูปประโยคและไม่ได้เห็นด้วยกับคำกล่าวนั้น
สังเกตได้จากประโยคที่ว่า “นับเป็นเรื่องประหลาดมหัศจรรย์โดยแท้” แสดงให้เห็นว่าผู้เขียนไม่เชื่อ
คำพูดดังกล่าวและมีทัศนคติในเชิงลบกับพฤติกรรมของนักการเมืองบางคนที่สามารถหลุดพ้นจาก
การตรวจสอบเรื่องการทุจริตประพดติมิชอบ โดยผลสอบสวนสรุปว่าไม่มีการทุจริต ทั้งที่สถานการณ์
จริงที่เกิดขึ้นคือ กระทรวงยุติธรรมของประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการสรุปผลการสอบสวนและ
พบว่าการจ่ายเงินให้กับเจ้าหน้าที่รัฐและบุคคลในพรรคการเมืองของไทย ผู้เขียนจึงใช้ถ้อยคำ
นัยแฝงในรูปการแสดงวิจจนกรรมการถามโดยละเมียดถกฏความจริงใจ เพื่อวิจารณ์พฤติกรรม
ดังกล่าวทางอ้อม ผู้อ่านจะสามารถตีความได้ว่าผู้เขียนต้องการประชดประชันและวิจารณ์ทางอ้อม
เนื่องจากมีความไม่สมเหตุสมผลกันเกิดขึ้นจากประโยคที่ผู้เขียนใช้กับสถานการณ์จริง

ตัวอย่างที่ 3

“พูดอะไรไว้แล้วจำให้แม่นนะครับ ผมคิดว่าทางฝ่ายค้านหรือ
ทางฝ่ายสังคมเขาอาจต้องนำไปย้ำถามข้อเท็จจริงกับรัฐบาลสหรัฐก็ได้ เพราะ
มันเป็น ‘ประเด็นใหม่’ ที่น่าสงสัยและน่าสนใจมาก

มีรัฐบาลประเทศไหนในโลกบ้างครับ ที่บังคับซื้อ-ขายกัน
เฉพาะทางเอกสาร? พูดง่าย ๆ แบบนี้ก็คือ รัฐบาลกับรัฐบาลร่วมมือกัน
คอร์รัปชั่นข้ามชาติซะเอง นี่กว่ามีแต่ลำไยลม ก้าวหน้ากันถึงขนาด CTX ลม
เชียร์นี่?”

(คนปลายชอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 1 ส.ค. 48)

จากตัวอย่างที่ 3 นี้ ผู้เขียนใช้ถ้อยคำนัยผกผันในรูปการแสดงวจนกรรมการถาม เนื่องจากผู้เขียนละเมิดกฎความจริงใจของวจนกรรมการถามที่ผู้เขียนถามเพื่อต้องการคำตอบ เนื่องจากการถามในตัวอย่างนี้ผู้เขียนไม่ได้ต้องการคำตอบ แต่ผู้เขียนต้องการวิจารณ์การทำงาน ของรัฐบาลทางอ้อมด้วยการประชดประชันเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวและต้องการแนะนำว่า ในความเป็นจริงแล้ววิธีการตกลงซื้อขายเครื่องตรวจจับวัตถุระเบิด CTX 9000 แบบที่รัฐบาลทำนั้นไม่มีประเทศอื่นในโลกถือปฏิบัติ การที่นายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ ยิงอธิบายข้อเท็จจริงมากเท่าไรก็ยังมีข้อสงสัยเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะประเด็นการซื้อขายเฉพาะทางเอกสาร ซึ่งเท่ากับเป็นการยืนยันว่ามีการทุจริตและติดสินบนข้ามชาติจริง

4.1.1.2 ถ้อยคำนัยผกผันในรูปการแสดงวจนกรรมการแนะนำ คือ การที่ผู้พูด ละเมิดกฎความจริงใจ (Searle, 1969) ของวจนกรรมการแนะนำที่ผู้พูดต้องการแนะนำให้ทำบาง สิ่งบางอย่างจริงๆ โดยผู้พูดไม่ได้คิดว่าผู้ฟังควรทำตามการแนะนำนั้นจริงหรือคิดว่าควรทำตรงกัน ข้าม ในที่นี้ผู้เขียนใช้ถ้อยคำนัยผกผันในรูปการแสดงวจนกรรมการแนะนำเพื่อวิจารณ์การ บริหารงานและพฤติกรรมนักการเมืองทางอ้อม ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 4

“ล่าสุดมีข่าวว่าผู้ทรงอิทธิพลในบ้านเมืองกำลังจะออก
กฎหมายเพิ่มอำนาจให้ตัวเองเหมือนกับว่าทุกวันนี้ยังไม่พอใจ

ใครก็ตามที่แสวงหาอำนาจ แสดงว่าชาดบารมีไร้ความศรัทธา
ของประชาชน จนต้องมีอะไรไว้กดหัวคนอื่นไม่ให้ใครต่อต้านคัดค้านพฤติกรรม
ชั่วของตัวเองและพวกพ้อง

แบบนี้ทำให้ชาวบ้านสงสัยว่าคงมีแผนชั่วๆ ในใจอีกแล้ว
น่าจะออกกฎหมายให้ตัวเองเป็นเทวดาไปซะก็หมดเรื่องนี้ อีอิอิ!!!”

(โสภณ องค์กรณ์: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 9 ม.ค. 48)

จากตัวอย่างที่ 4 นี้ ผู้เขียนใช้ถ้อยคำนัยผกผันในรูปการแสดงวจนกรรมการ แนะนำ โดยผู้เขียนสร้างแนะนำให้นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ออกกฎหมายให้ตนเองเป็นเทวดา ทั้งนี้เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่าการที่นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร จะออกกฎหมายเพื่อเพิ่มอำนาจ นายกรัฐมนตรี เป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง การออกกฎหมายดังกล่าวเป็นการเพิ่มอำนาจให้ตนเอง และพวกพ้องให้สามารถทำอะไรก็ได้โดยไม่ขัดกับกฎหมายซึ่งการกระทำเช่นนี้ส่อไปในทางทุจริต ผู้เขียนจึงวิจารณ์การกระทำดังกล่าวทางอ้อมด้วยการใช้ถ้อยคำนัยผกผันในรูปการแสดงวจนกรรม

การแนะนำว่า“น่าจะออกกฎหมายให้ตัวเองเป็นเทวดาไปซะก็หมดเรื่องนิ อีออิ!!!” ผู้อ่านจะเข้าใจได้ทันทีว่าผู้เขียนไม่ได้คิดอย่างเช่นที่แนะนำจริงๆ และไม่ได้ต้องการให้ปฏิบัติตามคำแนะนำนั้นด้วย เนื่องจากการแนะนำดังกล่าวเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ อีกทั้งผู้เขียนก็แสดงน้ำเสียงที่เล่นที่จริงในการแนะนำดังกล่าว สังเกตได้จากคำว่า “อีออิ” ดังนั้นกลวิธีนี้ผู้เขียนจึงใช้เพื่อประชดประชันเสียดสี โดยผู้เขียนสามารถแสดงทัศนคติเชิงวิจารณ์ทางอ้อมพร้อมทั้งสามารถหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบได้ไปพร้อมๆ กัน

ตัวอย่างที่ 5

“แต่นี้ละ ได้หน้าหรือเสียหน้า วานนี้โจรกวเมืองที่ยะลาฆ่า
ทหารพรานชุดคุ้มครองครูไปอีก 4 ศพ รีบประกาศชื่อว่า ‘จะไม่ตายฟรี’ ชาวบ้าน
ร้านตลาดและเจ้าหน้าที่ใน 3 จังหวัดได้ จะได้อุ่นใจในชีวิตได้อุ้งเงาทักษิณ”

(คนปลายซอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 28 ก.ย. 48)

จากตัวอย่างที่ 5 นี้ ผู้เขียนใช้ถ้อยคำนัยผกผันในรูปการแสดงวัจนกรรมการแนะนำ ในขณะที่ผู้เขียนแนะนำนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ให้รีบประกาศว่าชาวบ้าน “จะไม่ตายฟรี” และจะหาตัวคนร้ายมาลงโทษให้ได้ดังจะเห็นได้จากการใช้ดัชนีปริจเฉทแสดงการแนะนำ “ซี” โดยผู้เขียนไม่ได้ต้องการให้นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ทำตามคำแนะนำดังกล่าวจริงๆ ผู้เขียนเห็นว่าเมื่อเกิดเหตุการณ์ในลักษณะนี้ นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร มักจะกล่าวคำพูดในทำนองที่ว่าสถานการณ์ทุกอย่างควบคุมได้ รู้ตัวคนร้ายหมดแล้ว และชาวบ้านจะไม่ตายฟรี แต่ในความเป็นจริงรัฐบาลก็ไม่สามารถแก้ปัญหาได้จริง ดังนั้นแม้ไม่ต้องบอก นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ก็คงจะประกาศอีกอย่างเช่นเคย การแนะนำดังกล่าวจึงเป็นการพูดสิ่งที่ผู้เขียนคาดคะเนไว้แล้ว ผู้เขียนใช้กลวิธีดังกล่าวเพื่อวิจารณ์ทางอ้อมเกี่ยวกับพฤติกรรมและการทำงานของนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ที่มักไม่สามารถทำตามที่ได้พูดได้ ทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาการฆ่ารายวันใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ได้จริง ทำได้เพียงการพูดเท่านั้น

ตัวอย่างที่ 6

“จะหวังขายสมบัติของชาติมาถูหน้านั้นเลิกฝันได้ เห็นใช้เงิน
มือเติบอย่างนี้แล้ว ใครจะกล้าไว้ใจให้บริหารบ้านเมืองต่อไป ชินปล่อยไว้
รับรองไม่มีอะไรเหลือให้ถึงรุ่นลูกรุ่นหลาน

เอาเถอะ! แม้จะ 'ดังแตก' จนถึงขั้นเลือดเข้าตา หาเงินที่ไหน
ไม่ได้ อย่าลืมมองตามเสาไฟฟ้า หาแหล่งกู้เงินด่วนหรือจะเสี่ยงกับอชีบายก็
ตามใจ เห็นเขาบอกว่าจะไม่คิดดอกเบี้ยถึง 54 เปอร์เซ็นต์แล้วนิ อีอิอิ!!!"

(โสภณ องค์การณ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 5 ธ.ค. 48)

ส่วนตัวอย่างที่ 6 นี้ ผู้เขียนใช้ถ้อยคำนัยผกผันในรูปวัจนกรรมการแนะนำ โดย
แนะนำรัฐบาลซึ่งผู้เขียนคิดว่ากำลังอยู่ในช่วงขาดสภาพคล่องทางการเงินในการบริหารประเทศว่า
ให้หาแหล่งเงินกู้ด่วนโดยดูจากแผ่นปิดประกาศการให้เงินกู้ตามเสาไฟฟ้าหรือสินเชื่อเงินด่วน เช่น
อชีบาย เป็นต้น เพราะคิดดอกเบี้ยถูก ผู้อ่านจะตีความได้ว่าผู้เขียนไม่ได้ต้องการให้ปฏิบัติตาม
คำแนะนำดังกล่าวจริง เนื่องจากการบริหารประเทศต้องใช้เงินจำนวนมาก และการนำเงินไป
บริหารประเทศก็ไม่สามารถกู้ยืมได้ตามเสาไฟฟ้าหรือแหล่งเงินกู้ทั่วไป ผู้อ่านจึงเข้าใจได้ว่าแท้จริง
แล้วผู้เขียนต้องการเสียดสีและวิจารณ์การบริหารประเทศด้านการคลังที่ไม่ถูกต้อง และส่งผล
กระทบถึงประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศมากกว่าการแนะนำให้ปฏิบัติตามจริง

4.1.1.3 ถ้อยคำนัยผกผันแบบนำถ้อยคำที่ขัดแย้งมาไว้ด้วยกัน คือ การนำถ้อยคำ
2 ถ้อยคำที่สื่อความขัดแย้งกันมาไว้ด้วยกัน โดยมีถ้อยคำใดถ้อยคำหนึ่งสื่อความหมายตรงกันข้าม
เพื่อเน้นความหมายตรงกันข้าม (Panpothong, 1995) ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 7

"อาจารย์เองกลับอ่านรัฐธรรมนูญมาตรา 201 ที่ว่า 'กรม. มา
จากพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งนายกฯ และรัฐมนตรีอื่นอีกไม่เกิน 35 คน' แดก
แขนงไปด้วยทัศนคติที่สิ้นไหลใกล้ขีดว่า

'สามารถแต่งตั้งรัฐมนตรีเพียง 1 คน ก็ได้ เพราะไม่เกิน 35
คน และก็ต้องถือว่าเป็น กรม.' อัจฉริยะจริงๆ อัจฉริยะจนผม...ชนลุก"

(คนปลายซอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 2 มี.ค. 48)

จากตัวอย่างที่ 7 นี้ ผู้เขียนใช้ถ้อยคำนัยผกผันแบบนำถ้อยคำที่ขัดแย้งมาไว้
ด้วยกัน คือคำว่า "อัจฉริยะ" และ "จนผม...ชนลุก" เพื่อเน้นความหมายตรงกันข้าม กล่าวคือ
ผู้เขียนไม่ได้คิดว่านายบวรศักดิ์ อูวรรณโณ มีความคิดที่อัจฉริยะจริงๆ แต่ผู้เขียนต้องการวิจารณ์
ทางอ้อมเกี่ยวกับความคิดและการตีความกฎหมายของนายบวรศักดิ์ อูวรรณโณ ที่ตีความว่า
คณะรัฐมนตรีประกอบด้วยรัฐมนตรีไม่เกิน 35 คนนั้นสามารถหมายรวมถึงการแต่งตั้งรัฐมนตรี
เพียง 1 คนได้ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเป็นความคิดที่ไม่สมเหตุผลและส่อเจตนาไม่ดี สังเกตได้จาก

ประโยคที่ผู้เขียนกล่าวว่า “แตกแขนงไปด้วยทัศนคติที่ลึนไหลใกล้ชิด” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงทัศนคติที่ผู้เขียนมีต่อการตีความดังกล่าวว่าเป็นการใช้เล่นเหลี่ยมและกลเม็ดต่างๆ เพื่อให้ไม่สามารถจับผิดได้ การที่ผู้เขียนนำคำว่า “จนผม...ชนลูก” ซึ่งน่าจะใช้กล่าวถึงสิ่งที่ไม่ดีมาต่อท้ายคำว่า “อัจฉริยะ” ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ว่าถ้อยคำนี้เป็นถ้อยคำนัยผกผัน และแนะนำว่าผู้เขียนต้องการสื่อความหมายตรงกันข้ามกับคำว่า “อัจฉริยะ” ทั้งนี้ผู้เขียนใช้กลวิธีดังกล่าวก็เพื่อวิจารณ์พฤติกรรมและการทำงานของนายบวรศักดิ์ อุวรรณโณ ทางอ้อมนั่นเอง

ตัวอย่างที่ 8

“นักการเมืองปากก็ว่าอาสามาทำการเมืองเพื่อประเทศชาติ
แต่ๆ ยังแสดงความรักชาติแบบรวยไม่ยอมเล็ก โกงกินกอบโกยไม่ยอมหยุด สืบ
ทอดถึงรุ่นลูกหลาน ทำตัวเป็นผู้รับเหมา ได้สัญญางามๆ จากโครงการต่างๆ
ชนิดไร้คู่แข่ง”

(โสภณ องค์การณ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 11 เม.ย. 48)

จากตัวอย่างที่ 8 นี้ จะเห็นว่าผู้เขียนนำถ้อยคำที่มีเนื้อความที่ขัดแย้งกันคือ “แสดงความรักชาติ” และ “แบบรวยไม่ยอมเล็ก โกงกินกอบโกยไม่ยอมหยุด” มาไว้ด้วยกันเพื่อแนะนำความหมายบางอย่าง นั่นคือ ผู้เขียนต้องการวิจารณ์พฤติกรรมการโกงกินของนักการเมืองบางคนทางอ้อมที่มักจะอ้างว่าอาสาทำงานเพื่อชาติ เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่านักการเมืองปัจจุบันไม่ได้อาสาทำงานเพื่อชาติอย่างแท้จริง แต่เข้ามาเพื่อหวังผลประโยชน์บางอย่าง และใช้ช่องทางจากการเป็นนักการเมืองนั้นกอบโกยผลประโยชน์ใส่ตน เมื่อผู้อ่านตีความถ้อยคำดังกล่าว ผู้อ่านจะสามารถเข้าใจได้ทันทีว่าถ้อยคำดังกล่าวเป็นการประชดประชันและสื่อความหมายตรงกันข้าม เนื่องจากพฤติกรรมการโกงกินไม่ใช่ลักษณะของผู้ที่รักชาติที่แท้จริง ดังนั้นนักการเมืองเหล่านี้จึงไม่ได้รักชาติและทำงานเพื่อประเทศชาติอย่างจริงจัง

ตัวอย่างที่ 9

“และเท่าที่ผมดูจากข่าว หลังจากได้รับพระบรมราชโองการ
โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้นายโกคินเป็นประธานรัฐสภาแล้ว ท่านกล่าวจากปาก
ของท่านเองต่อหน้าสมาชิกทั้งสภาเช้าวันนี้ ซึ่งจำกัดหูผมตอนหนึ่งว่า ‘ขอให้
คำมั่นว่า จะทำหน้าที่เป็นกลาง...’

ด้วยจิตสำนึกพื้นฐาน ถ้าตรองก็จะเห็นใช่ใหมครับว่า การที่
ท่านกำลังทำหน้าที่ประธานรัฐสภาในที่ประชุม แล้วโหวตเสียงให้ พ.ต.ท.

ทักษิณเป็นนายกฯ ทั้งที่เสียงในขณะนั้น 'สันเหลือ' อยู่แล้วนั้น กลาง 'กระเท่เร่' เลยครับ!"

(คนปลายซอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 10 มี.ค. 48)

จากตัวอย่างที่ 9 นี้ ผู้เขียนใช้ถ้อยคำนัยผกผันแบบนำถ้อยคำที่ขัดแย้งมาไว้ด้วยกัน กล่าวคือ ผู้เขียนวิพากษ์วิจารณ์ทางอ้อมเกี่ยวกับการทำงานของนายโกคิน พลกุล ในตำแหน่งประธานรัฐสภาที่ทำหน้าที่ไม่เป็นกลาง โดยผู้เขียนใช้ถ้อยคำที่ว่า "กลางกระเท่เร่" ซึ่งคำว่า "กระเท่เร่" หมายถึง "ตั้งเอียงอยู่" และมักใช้คู่กับคำว่า เอียง เป็น "เอียงกระเท่เร่" ดังนั้นการนำคำว่า "กลางกระเท่เร่" ซึ่งมีความหมายขัดแย้งกันมาไว้ด้วยกัน ก็เพื่อสื่อความหมายตรงกันข้ามคือ "ไม่เป็นกลาง" และประชดประชันการทำหน้าที่ประธานรัฐสภาที่ไม่เป็นกลางของนายโกคิน พลกุล เพราะนายโกคิน พลกุล ทำหน้าที่เป็นประธานรัฐสภาในที่ประชุมแล้วยังใช้อำนาจนั้นโหวตเสียงให้นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งถือเป็นการกระทำที่ไม่สมควร

4.1.1.4 ถ้อยคำนัยผกผันแบบการกล่าวถ้อยคำที่ดูไม่สมเหตุสมผล คือ การกล่าวถ้อยคำที่กล่าวถึงสิ่งที่เป็นไปไม่ได้หรือไม่สามารถเกิดขึ้นได้จริง เพื่อเน้นความหมายบางอย่าง (Panpothong, 1995) โดยในที่นี้ผู้เขียนต้องการวิจารณ์พฤติกรรมและการทำงานของนักการเมืองทางอ้อม ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 10

"จาก 1. กับ 2. มีส่วนต่างอยู่ 603 ล้านบาท ก็คิดตามที่นายสุริยะชี้แจงข้างบนนั้น ประเทศไทย-คนไทย 'ยอมจำนน' ด้วยหลักฐานว่านั่นคือค่าภาษี ค่าขนส่ง ค่าครอบจักรวาล ค่าซื้อเครื่องเพิ่มเติม 'เครื่องเพิ่มเติม' อาจหมายถึงกรรไกรตัดเล็บขบชอกนิ้วเท้าก็ได้ ก็เป็นอันว่า CTX จากราคาดันทาง 1,400 ล้านบาท ถึงปลายทางเป็น 2,003 ล้านบาท มีใบเสร็จปฏิเสธความถูกต้องของส่วนต่าง 603 ล้านบาทเป็นที่ยอมรับกันเรียบร้อย"

(คนปลายซอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 1 ส.ค. 48)

จากตัวอย่างที่ 10 นี้ ผู้เขียนใช้ถ้อยคำนัยผกผันแบบการกล่าวถ้อยคำที่ดูไม่สมเหตุสมผล โดยกล่าวว่า "เครื่องเพิ่มเติม อาจหมายถึงกรรไกรตัดเล็บขบชอกนิ้วเท้าก็ได้" ผู้อ่านจะตีความได้ทันทีว่าผู้เขียนไม่ได้หมายความว่าตามนั้น ราคาของเครื่องตรวจจับวัตถุระเบิด CTX

9000 จำนวน 26 เครื่องที่ผู้เขียนพยายามแจกจ่ายและส่วนต่างที่เพิ่มเข้ามา ทำให้เกิดความสงสัยกันว่ามีกรทุจริตในรัฐบาลชุดนี้ ดังนั้นส่วนต่างจำนวน 603 ล้านบาท จึงไม่สามารถจะเป็นค่ากรรไกรตัดเล็บขบชอกนิ้วเท้าได้อย่างแน่นอน แต่ผู้เขียนใช้ถ้อยคำนัยผกผันที่ไม่สมเหตุสมผลเช่นนี้ก็เพื่อวิจารณ์ทางอ้อมกรณีที่นายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ ออกมาแถลงในเรื่องของส่วนต่างที่เพิ่มขึ้นถึง 603 ล้านบาทว่ามาจากกรณีที่บริษัท จีอี อินวิชั่น จำกัด ขายให้บริษัท แพทริออต บิสซิเนส คอลซัลแดนส์ จำกัด ในราคา 1,400 ล้านบาท และบริษัท แพทริออต บิสซิเนส คอลซัลแดนส์ จำกัด นำไปขายต่อให้บริษัท อิตัลไทย จำกัด ในราคา 2,003 ล้านบาท ดังนั้นค่าส่วนต่างที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวจึงเป็นค่าซื้อเครื่องเพิ่มเติม ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเป็นการอธิบายที่คลุมเครือไม่ชัดเจนและไม่สามารถให้ความกระจ่างแก่ประชาชนได้ ดังนั้นผู้เขียนจึงแสดงทัศนคติวิจารณ์ความคลุมเครือดังกล่าวโดยกล่าวว่า "เครื่องเพิ่มเติม" อาจหมายถึง "กรรไกรตัดเล็บขบชอกนิ้วเท้า" ก็ได้

ตัวอย่างที่ 11

*"เอาอีกแล้ว! เจ้าภาพงานมหกรรมเชิงลี้ประเทศไทยในยุค 'ไทยเคยรวย' ออกมาพูดกล่อมให้คนเชื่ออีกแล้วว่า 'อีก 3 ปีหายจน' คราวนี้คนฟังก็คือชาวสมาชิกก๊วนแกงโฮะ ต่างก็ฟังหูฝั่งถึงวิสัยทัศน์สวนกระแสเวลา
ทุกวันนี้คนเป็นหนี้แทบจะล้นออกมานอกคอกอวย ยังหลง
ละเมอเพื่อพกว่าความยากจนจะหมดไป พูดแบบนี้ใครจะเชื่อ"*

(โสภณ องค์การณ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 26 ธ.ค. 48)

จากตัวอย่างที่ 11 นี้ ผู้เขียนใช้ถ้อยคำนัยผกผันแบบการกล่าวถ้อยคำที่ดูไม่สมเหตุสมผลที่ว่า "ทุกวันนี้คนเป็นหนี้แทบจะล้นออกมานอกคอกอวย" โดยผู้อ่านจะสามารถทราบได้ทันทีว่าผู้เขียนไม่ได้หมายความว่าตามนั้นจริง เนื่องจากถ้อยคำดังกล่าวเป็นเรื่องเกินจริงและเป็นสิ่งที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ นอกจากนี้ถ้อยคำดังกล่าวยังเป็นอุปสรรคด้วย โดยผู้เขียนใช้ "ปริมาณอาหารที่เรากินเข้าไป" เป็นแบบเปรียบเทียบเพื่อเปรียบเทียบกับปริมาณหนี้ของคนในปัจจุบันซึ่งเป็นแบบถูกเปรียบเทียบว่าปัจจุบันคนมีหนี้สินมากจนไม่สามารถจะจัดการหนี้สินที่มีได้เหมือนผู้ที่รับประทานอาหารเข้าไปมากจนแทบล้นออกมานอกคอกอวยทำให้ต้องทนทุกข์กับสิ่งที่เกิดขึ้น ผู้เขียนใช้ถ้อยคำที่เป็นทั้งถ้อยคำนัยผกผันแบบการกล่าวถ้อยคำที่ดูไม่สมเหตุสมผลและอุปสรรคดังกล่าวก็เพื่อวิจารณ์ทางอ้อมเกี่ยวกับการบริหารประเทศในด้านเศรษฐกิจของรัฐบาลที่ผู้เขียนเห็นว่า นโยบายด้านเศรษฐกิจดังกล่าวไม่สามารถแก้ปัญหาความยากจนได้จริง เนื่องจากรัฐบาลเน้นการกระตุ้นให้ประชาชนบริโภคและใช้จ่ายเงินเกินตัว จนก่อให้เกิดหนี้สินตามมามากมาย เมื่อ

เศรษฐกิจไม่ได้รัฐบาลก็มุ่งเน้นการทำให้ดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นเพื่อสร้างภาพว่าเศรษฐกิจในปัจจุบันนี้ยังดีอยู่

ตัวอย่างที่ 12

“เมื่อเลือกพื้นที่ตอนแรก ขบวนการชุดทองก็เริ่มด้วยการจะสร้างหรือไม่สร้าง ยักแหย่ยักยัน ยื้อกันอยู่หลายปี จนเพื่อนบ้านสร้างสนามบินใหม่เสร็จกันหมดแล้ว ยังดีที่ว่าแดงไม่สร้างสนามบินนานาชาติที่เมืองยอนเย้ยพวกเรา”

(โสภณ องค์การณ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 30 พ.ค. 48)

จากตัวอย่างที่ 12 ผู้เขียนใช้ถ้อยคำนัยผกผันแบบการกล่าวถ้อยคำที่ดูไม่สมเหตุสมผล เพื่อเน้นความหมายตรงกันข้าม เนื่องจากถ้อยคำที่ผู้เขียนกล่าวว่า “ยังดีที่ว่าแดงไม่สร้างสนามบินนานาชาติที่เมืองยอนเย้ยพวกเรา” นั้นไม่สามารถเป็นจริงได้ อีกทั้งไม่สมเหตุสมผล เนื่องจากกลุ่มว่าแดงเป็นเพียงชนกลุ่มน้อยและไม่สามารถสร้างสนามบินระดับนานาชาติได้ แต่ผู้เขียนใช้กลวิธีดังกล่าวเพื่อวิจารณ์ทางอ้อมและประชดประชันการบริหารงานของรัฐบาลในการสร้างท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิซึ่งมีความล่าช้ามาก และมีปัญหาตั้งแต่การเริ่มเลือกพื้นที่ก่อสร้างจนถึงการก่อสร้างในปัจจุบัน ผู้เขียนจึงใช้ถ้อยคำที่ดูไม่สมเหตุสมผลดังกล่าวโดยผู้อ่านเองก็จะสามารถเข้าใจได้ว่าผู้เขียนต้องการเน้นความหมายเพื่อวิจารณ์ความล่าช้าในการก่อสร้าง

4.1.1.5 ถ้อยคำนัยผกผันแบบเสียงสะท้อน (echoic irony) คือ การนำถ้อยคำที่บุคคลอื่นกล่าวไว้หรือที่ผู้พูดคิดว่าบุคคลอื่นคิดเช่นนั้นมากแล้วอีกครั้งพร้อมทั้งแสดงน้ำเสียงในด้านลบ โดยผู้ใช้ถ้อยคำนัยผกผันไม่ได้เชื่อว่าเป็นเช่นนั้นจริงและไม่ได้หมายความอย่างที่พูด (Sperber and Wilson, 1992) ผู้เขียนใช้กลวิธีดังกล่าวเพื่อประชดประชันและวิจารณ์การเมืองทางอ้อม ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 13

“นี่ก็คือตัวอย่างโครงการที่เกิดจากความมั่งง่าย ไม่ผ่านการศึกษา วิจัย – วิเคราะห์ ทั้งฝ่ายโครงการ ฝ่ายการเงิน ฝ่ายเทคนิค ฝ่ายสังคม ฝ่ายสิ่งแวดล้อม ผ่านแต่ ‘หัวหน้าพรรค’ คนเดียว

เอาเข้าจริงก็เลยเป็นเรื่องฮาน่าสงเวช (ผู้นำ) ประเทศไทย
รัฐบาลที่ 'คิดใหม่ – ทำใหม่' จริงๆ เขาไม่ทำกันอย่างนี้หรอกครับ"

(คนปลายซอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 20 ก.ย. 48)

จากตัวอย่างที่ 13 นี้ ผู้เขียนกล่าวว่า "รัฐบาลที่คิดใหม่-ทำใหม่จริงๆ เขาไม่ทำกันอย่างนี้หรอกครับ" โดยผู้เขียนใช้คำว่า "คิดใหม่-ทำใหม่" ซึ่งเป็นนโยบายหลักในการหาเสียงเลือกตั้งของพรรคไทยรักไทยมานั้นย้ำ โดยผู้เขียนไม่ได้เชื่อว่าเป็นเช่นนั้นจริงและไม่ได้หมายความว่าอย่างที่พูด แต่ผู้เขียนใช้กลวิธีดังกล่าวเพื่อประชดประชันและวิจารณ์การบริหารประเทศของนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ทางอ้อม เนื่องจากนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร มักจะริเริ่มโครงการที่ใช้งบประมาณในการก่อสร้างสูงซึ่งในที่นี้คือโครงการรถไฟใต้ดิน 7 สาย โดยไม่ได้ผ่านการศึกษาและวิเคราะห์จากฝ่ายต่างๆ ถึงความเป็นไปได้ในการก่อสร้าง อีกทั้งเป็นโครงการที่มาจากความคิดของนายกรัฐมนตรีเพียงคนเดียว ผู้เขียนจึงนำคำที่สร้างเป็นนโยบายหลักในการหาเสียงเลือกตั้งว่า "คิดใหม่-ทำใหม่" มานำย้ำอีกครั้งเพื่อวิจารณ์ทางอ้อมว่าในความเป็นจริงแล้วรัฐบาลก็ไม่ได้ "คิดใหม่-ทำใหม่" ในการวางแผนโครงการต่างๆ อย่างที่เคยประกาศไว้ก่อนได้รับการเลือกตั้ง

ตัวอย่างที่ 14

"ตอนนี้ทั้งนโยบาย ทั้งงบประมาณ ทั้งแผน เหมือนพา
ประเทศลงป่าแล้วก็กระเซอะกระเซิงชนิดคล้ำทึบคล้ำทางไม่เจอ ได้ยินเสียง
แกรกรากทางซ้ายขวาก็ผวาทั้งหน้าทั้งหลัง

แล้วก็บึง...บึง...ตายแล้วตายเล่า เป็นยุคที่เปลืองธงชาติไทย
สำหรับใช้คลุมศพชนิดไม่รู้เหนือรู้ใต้มากที่สุด

'ผมจะไม่ยอมให้ตายฟรี' ครับท่านพูดไม่ผิดหรอก"

(คนปลายซอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 28 ก.ย. 48)

จากตัวอย่างที่ 14 ผู้เขียนกล่าวด้วยคำว่า "ผมจะไม่ยอมให้ตายฟรี" ซึ่งเป็นถ้อยคำที่นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร กล่าวสัญญาไว้ในการแก้ปัญหาการฆ่ารายวันใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ แต่ผู้เขียนกลับเห็นว่ารัฐบาลไม่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ เพราะการฆ่ารายวันก็ยังคงเกิดขึ้นทุกวันและไม่มีทีท่าว่าจะยุติลงได้โดยง่าย ฝ่ายรัฐบาลทำได้เพียงกล่าวสัญญาเพื่อให้ประชาชนสบายใจเท่านั้น ผู้เขียนจึงนำถ้อยคำดังกล่าวมากล่าวซ้ำอีกครั้ง เพื่อประชดประชันและวิจารณ์การทำงานของรัฐบาลในเรื่องนี้ทางอ้อม เนื่องจากผู้เขียนไม่เชื่อว่าถ้อยคำนี้จะจริงได้

จากตัวอย่างการใช้ถ้อยคำนัยผกผันประเภทต่างๆ ข้างต้น ไม่ว่าจะ เป็นถ้อยคำนัยผกผันในรูปการแสดงวัจนกรรมการถาม ถ้อยคำนัยผกผันในรูปการแสดงวัจนกรรมการแนะนำ ถ้อยคำนัยผกผันแบบนำถ้อยคำที่ขัดแย้งมาไว้ด้วยกัน ถ้อยคำนัยผกผันแบบการกล่าวถ้อยคำที่ดูไม่สมเหตุสมผล และถ้อยคำนัยผกผันแบบเสียงสะท้อน ล้วนแสดงให้เห็นว่า "ถ้อยคำนัยผกผันถือเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการวิพากษ์วิจารณ์การเมืองทางอ้อม เพราะถ้อยคำนัยผกผันเป็นการสื่อความที่ไม่ตรงตามรูปและมีความกำกวมในตัวเอง" (ศิริพร ภักดีผาสุข, 2547) กล่าวคือ ผู้เขียนกล่าวอย่างหนึ่งแต่สื่อความหมายตรงกันข้ามหรือเป็นการละเมิดกฎความจริงใจของวัจนกรรมต่างๆ เพื่อแนะนำความบางอย่าง โดยในที่นี้คือ เพื่อวิจารณ์การเมืองทางอ้อม นอกจากนี้ศิริพร ภักดีผาสุข (2547) กล่าวว่า เนื่องจากความกำกวมของถ้อยคำนัยผกผันที่ทำให้สามารถตีความสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อได้หลายอย่าง ผู้เขียนจึงสามารถเลี่ยงความรับผิดชอบต่อการวิจารณ์นั้นได้ในกรณีที่ผู้ที่ถูกวิจารณ์เกิดความไม่พอใจและต้องการฟ้องร้อง โดยที่ยังสามารถสื่อสิ่งที่ผู้เขียนต้องการไปสู่ผู้อ่านได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ถ้อยคำนัยผกผันยังสามารถแสดงทัศนคติในเชิงลบหรือเชิงวิจารณ์ของผู้เขียนที่มีต่อสิ่งนั้นๆ ได้ด้วย ทำให้กลวิธีนี้สามารถใช้วิจารณ์ทางอ้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพวิธีหนึ่ง

4.1.2 การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์

คำถามเชิงวาทศิลป์ หมายถึง คำถามที่ถามโดยไม่ต้องการคำตอบ ซึ่งถือเป็นการละเมิดกฎความจริงใจของการถามที่ต้องการได้คำตอบข้อมูล (Searle, 1969) แต่ผู้พูดถามเพื่อวัตถุประสงค์อื่น (Brown&Levinson, 1987: 223) คำถามเชิงวาทศิลป์ต่างจากการใช้ถ้อยคำนัยผกผันในรูปการแสดงวัจนกรรมการถามในแง่ที่ว่า คำถามเชิงวาทศิลป์นั้นไม่ได้แฝงการประชดประชันหรือต้องการความหมายตรงกันข้าม

ตามทฤษฎีวัจนกรรมของ Searle (1969) วัจนกรรมการถามคือ วัจนกรรมที่ผู้พูดมีจุดมุ่งหมายให้ผู้ฟังตอบคำถาม โดยผู้พูดเชื่อว่าผู้ฟังสามารถให้ข้อมูลแก่ผู้พูดได้ และถ้าหากผู้พูดไม่ถาม ผู้ฟังก็คงจะไม่ให้ข้อมูลแก่ผู้พูดในเวลานั้น

การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์สามารถใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น เช่น การทำลายความน่าเชื่อถือและชี้ให้เห็นข้อบกพร่อง เนื่องจากผู้ถามทราบอยู่แล้วว่าผู้ตอบไม่สามารถตอบ ชี้แจงหรือให้รายละเอียดได้และหากตอบหรือชี้แจงก็ไม่เป็นผลดีแก่ผู้ตอบ (Harris, 2001 อ้างถึงใน พรรณธร ครุฑเนตร, 2547: 76-77) ดังนั้นการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์จึงเป็นกลวิธีการวิจารณ์

ทางอ้อมวิธีหนึ่งของผู้เขียนนิยมใช้ เนื่องจากไม่ได้เป็นการกล่าววิจารณ์โดยตรง แต่ผู้เขียนสามารถชี้ให้ผู้อ่านเห็นความบกพร่องของรัฐบาลหรือนักการเมือง และให้ผู้อ่านตีความเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเอง

จากการศึกษาบทความแสดงความเห็นทางการเมืองพบว่า ผู้เขียนใช้กลวิธีการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์เพื่อวิจารณ์ทางอ้อม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 15

“ประเด็นที่น่าสนใจจึงอยู่ที่ว่า ‘ทักษิณ’ อยู่ในสถานะใด เขาเป็นนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย เป็นผู้ที่มียานาจอสูงสุดในการบริหารประเทศ เมื่อมีข้อครหาเรื่องการทุจริตเครื่อง CTX 9000 สิ่งทีนายกรัฐมนตรีควรกระทำคืออะไร

ทำสงครามชิงพื้นที่ความเชื่อถือนของประชาชนตามธงที่เขาเชื่อ หรือการแสวงหาความจริง”

(X คลูซีฟ: มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 27 พ.ค. – 2 มิ.ย. 48)

จากตัวอย่างที่ 15 นี้ ผู้เขียนใช้รูปประโยคคำถาม 2 ประโยคคือ “ประเด็นที่น่าสนใจจึงอยู่ที่ว่าทักษิณอยู่ในสถานะใด” และ “สิ่งทีนายกรัฐมนตรีควรกระทำคืออะไร ทำสงครามชิงพื้นที่ความเชื่อถือนของประชาชนตามธงที่เขาเชื่อ หรือการแสวงหาความจริง” โดยผู้เขียนไม่ได้ต้องการถามเพื่อต้องการคำตอบจากคำถามนั้นและผู้เขียนไม่ได้หมายความว่าตรงกันข้ามหรือต้องการประชดประชันเสียดสีนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร แต่จุดประสงค์ของผู้เขียนในการใช้รูปประโยคคำถามทั้งสองประโยคคือ เพื่อเรียกความสนใจของผู้อ่านต่อประเด็นที่กล่าวถึงในประโยคคำถามซึ่งในที่นี้คือ บทบาทหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีและเพื่อวิจารณ์การบริหารงานของนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร เมื่อเกิดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันกรณีการจัดซื้อเครื่องตรวจจับวัตถุระเบิด CTX 9000 ขึ้น นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นข้อบกพร่องในการจัดการกับปัญหาการทุจริตดังกล่าว เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่านายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการแสวงหาความจริงในเรื่องการทุจริตดังกล่าวว่าใครเป็นผู้กระทำผิดและควรดำเนินการตรวจสอบเพื่อนำมาลงโทษแต่อย่างใดแต่กลับสนใจเรื่องการชิงพื้นที่ความน่าเชื่อถือของประชาชน ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเป็นการไม่สมควรเนื่องจากนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร อยู่ในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของประเทศไทยจึงสมควรต้องแสดงให้เห็นว่ารับฟังทุกฝ่ายและตัดสินใจอย่างเป็นกลาง การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ ทั้งสองประโยคดังกล่าวจึงถือเป็นการวิจารณ์การบริหารงานของรัฐบาลทางอ้อมวิธีหนึ่งที่น่าสนใจเนื่องจากคำถาม

เชิงวาทศิลป์เป็นการใช้รูปประโยคที่สื่อความไม่ตรงตามรูป แต่เป็นการแฝงการวิพากษ์วิจารณ์และชี้ให้เห็นความบกพร่องต่างๆ ผ่านการใช้รูปประโยคคำถาม ดังนั้นการที่ผู้อ่านจะเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อได้ก็ต้องตีความโดยอาศัยบริบทประกอบ ซึ่งทำให้ผู้เขียนสามารถหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบต่อการวิจารณ์ดังกล่าวได้

ตัวอย่างที่ 16

“อิมมมมมม...เป็นทัศนคติที่ต้องบอกว่า 'น่ากลัว' หรือ 'น่าฟัง' พอๆ กัน เรื่องได้ ท่านพูดเองตลอดใช่ไหมว่า...ผมรู้หมดแล้ว ผมส่งคนไปฝังตัวอยู่แล้ว มาถูกทางแล้ว...แต่วันนี้ท่านกลับมาขอคำแนะนำและบอกว่า 'บางหมู่บ้านเราเข้าไม่ได้เลย' หมายความว่าสถานการณ์จริงถูกปิดบังมาตลอด หลงทางมาตลอด ไม่รู้จริงมาตลอดใช่ไหม?”

(คนปลายซอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 22 ก.พ. 48)

ในตัวอย่างที่ 16 นี้ ผู้เขียนใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ว่า “หมายความว่าสถานการณ์จริงถูกปิดบังมาตลอด หลงทางมาตลอด ไม่รู้จริงมาตลอดใช่ไหม?” เพื่อวิจารณ์การทำงานของรัฐบาลทางอ้อมเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหา 3 จังหวัดภาคใต้ เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่ารัฐบาลไม่สามารถแก้ปัญหานี้ได้จริง มีเพียงคำพูดที่บอกผ่านมาให้ประชาชนรับทราบว่ารัฐบาลสามารถควบคุมสถานการณ์ต่างๆ ได้แล้ว ผู้เขียนจึงสื่อทัศนคติดังกล่าวโดยใช้รูปประโยคคำถาม เพื่อเน้นถึงสิ่งที่รัฐบาลกระทำผิดพลาดและให้ผู้อ่านตีความเองว่า ในความเป็นจริงแล้วรัฐบาลทราบสถานการณ์ทางภาคใต้หรือไม่อย่างไร แต่เมื่อผู้อ่านอ่านเนื้อหาที่ผู้เขียนนำมาประกอบและอาศัยบริบทต่างๆ ที่ผู้อ่านทราบเกี่ยวกับเหตุการณ์ดังกล่าวอยู่ก่อนแล้ว ผู้อ่านก็จะตีความและเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อได้ทันที

ตัวอย่างที่ 17

“เมื่อเสี่ยเซ 'วรพจน์ ยศะทัตต์' ยอมรับว่าได้รับเงินล่วงหน้า จาก 'อิตัลไทย' มาแล้วเป็นเงิน 600 ล้านบาท 200 ล้านบาท เป็นแบงก์กักรันตี อีก 400 ล้านบาท ซื้อต้นลิลาวดีหรือลั่นทม 50 ล้านบาท ซื้อที่ดิน 80 ล้านบาท ซื้อรถ 10 ล้านบาท อีก 100 ล้านบาทเก็บไว้ในธนาคาร ทำไมไม่ตรวจสอบว่าเงินเหล่านี้มีการไหลเวียนอะไร เป็นที่น่าสงสัยหรือไม่?”

(X คลูซีฟ: มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 13-19 พ.ค. 48)

จากตัวอย่างที่ 17 ผู้เขียนใช้รูปประโยคคำถามที่ว่า “ทำไมไม่ตรวจสอบว่าเงินเหล่านี้มีการไหลเวียนอะไรเป็นที่น่าสงสัยหรือไม่” โดยที่ผู้เขียนไม่ได้ต้องการคำตอบจากคำถามดังกล่าว แต่ผู้เขียนต้องการวิจารณ์การตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีการทุจริตการจัดซื้อเครื่องตรวจจับวัตถุระเบิด CTX 9000 ของรัฐบาลทางอ้อม เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่านายวรพจน์ ยศะทัตต์ ได้ออกมายอมรับแล้วว่าได้รับเงินจากบริษัท อิตัลไทย จำกัด (มหาชน) จำนวน 600 ล้านบาทจริง และหากรัฐบาลดำเนินการตรวจสอบที่มาที่ไปของจำนวนเงินดังกล่าว ก็ย่อมทราบว่าใครเป็นผู้ที่ทุจริตในกรณีดังกล่าวบ้าง แต่รัฐบาลกลับไม่แสดงความเอาใจจริงเอาใจในการแก้ปัญหาครั้งนี้ ผู้เขียนจึงใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ดังกล่าวเพื่อวิจารณ์การทำงานของนายกรัฐมนตรียกชิติน ชินวัตร และชี้ให้เห็นถึงความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลที่ไม่ได้ตรวจสอบการไหลเวียนของเงินมัดจำที่จ่ายไปเพื่อซื้อเครื่องตรวจจับวัตถุระเบิด CTX 9000 ว่ามีประเด็นที่น่าสงสัยหรือไม่ โดยที่ผู้เขียนเองก็สามารถเลี่ยงความรับผิดชอบในการวิจารณ์ดังกล่าวได้พร้อมกัน

จากตัวอย่างการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ที่ 15-17 ข้างต้นจะเห็นว่า ผู้เขียนใช้กลวิธีการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ เพื่อวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลทางอ้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เขียนใช้การสื่อความที่ไม่ตรงตามรูปกล่าวคือ ใช้รูปประโยคคำถามแต่ไม่ได้สื่อคำถาม แต่เป็นการชี้ให้ผู้อ่านเห็นข้อบกพร่องในการปฏิบัติงานของรัฐบาลและทำลายความน่าเชื่อถือของรัฐบาล รูปประโยคคำถามนั้นใช้เพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านนำประเด็นดังกล่าวไปขบคิด ผู้เขียนไม่ได้ต้องการคำตอบจากผู้อ่านเพราะผู้เขียนมีคำตอบอยู่ในใจแล้ว นอกจากนี้ผู้เขียนยังอาจจะสามารถเลี่ยงความรับผิดชอบในการวิจารณ์ดังกล่าวได้ เพราะรูปภาษาที่ใช้เป็นประโยคคำถาม ผู้เขียนสามารถอ้างได้ว่าเป็นเพียงการตั้งคำถามไม่ใช่การวิจารณ์

4.1.3 การใช้อุปลักษณ์

อุปลักษณ์ (metaphor) หมายถึง การเปรียบเทียบความเหมือนระหว่างสิ่งสองสิ่งซึ่งอยู่ต่างกลุ่มกัน โดยดึงลักษณะเด่นของแบบเปรียบเทียบ (source domain) มาเปรียบเทียบกับแบบถูกเปรียบเทียบ (target domain) (Saeed, 1997) อุปลักษณ์ทำให้สิ่งที่เป็นามธรรมมีความเป็นรูปธรรมและช่วยให้เข้าใจความหมายที่ต้องการสื่อได้ง่ายขึ้น (Foley, 1997) นอกจากนี้อุปลักษณ์ยังมีหน้าที่ในการถ่ายทอดมโนทัศน์ด้วยการถ่ายโอนคุณสมบัติจากแบบเปรียบเทียบ (source domain) ไปสู่สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain)

จากลักษณะดังกล่าว อุปลักษณะจึงสามารถใช้เป็นกลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์ การเมืองทางอ้อมได้ เนื่องจากผู้เขียนบทความความสามารถแสดงทัศนคติที่มีต่อบุคคลหรือสิ่งที่จะ วิจารณ์ผ่านการเลือกแบบเปรียบเทียบบางอย่าง โดยที่ผู้เขียนเองไม่ต้องวิจารณ์ที่บุคคลหรือสิ่งนั้น โดยตรง การที่ผู้เขียนเลือกใช้แบบเปรียบเทียบที่ไม่ดีก็จะเกิดการถ่ายโอนคุณสมบัติที่ไม่ดีนั้นไปสู่สิ่งที่ถูก เปรียบซึ่งในที่นี้คือ พฤติกรรม การกระทำต่างๆ หรือตัวของนักการเมือง นอกจากนี้ ฌีรุกร พานโพธิ์ทอง (2542) ได้อธิบายว่า การใช้อุปลักษณะเป็นการใช้ภาษาที่สื่อความหมายไม่ตรงตาม รูปและมีความกำกวมในตัวเอง โดยความหมายที่ได้นั้นจะมาจากการตีความของผู้ฟัง ดังนั้นการใช้ อุปลักษณะเพื่อตำหนิหรือวิจารณ์นอกจากจะช่วยให้ความหมายนั้นกำกวมจนผู้ฟังไม่แน่ใจว่าเป็น การตำหนิหรือไม่แล้ว อุปลักษณะยังช่วยให้การตำหนิหรือวิจารณ์นั้นฟังดูรุนแรงน้อยลง โดยที่ยัง สามารถสื่อความหมายและทัศนคติได้อย่างลึกซึ้ง จึงมีความเป็นไปได้ว่า การใช้อุปลักษณะถือเป็น กลวิธีการวิจารณ์ทางอ้อมวิธีหนึ่งที่น่าสนใจและมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองพบว่า ผู้เขียนใช้กลวิธีนี้ ในการวิจารณ์ทางอ้อมค่อนข้างมาก ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 18

“จากนี้ไปเป็นช่วงขาลง ชาวบ้านคงต้องทนรับกับเสียงคุ้ยโวไ้
อวดเหมือนเดิม ขอให้นึกเสียวว่าบางครั้งบางเวลาการเมืองเป็นเรื่องไม่แตกต่าง
จากจำอวดหรือการเล่นลิเกกลางตลาดเรียกลูกค้า ถ้าทนฟังการไม่ไม่ได้ ก็ต้อง
รวมใจกันออกมาขับไล่”

(โสภณ องค์การณ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 3 ต.ค. 48)

จากตัวอย่างที่ 18 นี้ ผู้เขียนกล่าวถึงการบริหารงานของรัฐบาลของนายกรัฐมนตรื ทักษิณ ชินวัตร โดยผู้เขียนได้วิจารณ์รัฐบาลชุดนี้ทางอ้อมด้วยการใช้อุปลักษณะซึ่งมี “การเล่น จำอวดหรือการเล่นลิเกกลางตลาด” เป็นแบบเปรียบเทียบเพื่อเปรียบเทียบกับลักษณะการบริหาร บ้านเมืองของรัฐบาลชุดปัจจุบัน เนื่องจากอุปลักษณะดังกล่าวมีความเหมือนที่ทำให้เกิดการถ่าย โอนคุณสมบัติบางประการระหว่างแบบเปรียบเทียบและแบบถูกเปรียบเทียบ ผู้เขียนจึงนำความเหมือน ดังกล่าวมาเปรียบเทียบกันเพื่อวิจารณ์รัฐบาลทางอ้อม กล่าวคือ ผู้เขียนเห็นว่ารัฐบาลชุดนี้มักจะ เน้นการพูดมากกว่าการปฏิบัติจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมของนายกรัฐมนตรืทักษิณ ชินวัตร ที่ผู้เขียนเห็นว่าใช้ “การไม่” เป็นยุทธศาสตร์การตลาดเพื่อเรียกความนิยมจากประชาชน ทั้งจาก นโยบายและโครงการต่างๆ ที่รัฐบาลเคยบอกไว้ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่านโยบายและโครงการต่างๆ

เหล่านั้น ทำให้เกิดผลจริงได้ยาก การเล่นการเมืองในลักษณะนี้จึงเหมือนกับการเล่นจำอวดหรือการเล่นลิเกเพื่อเรียกลูกค้า เพราะการเล่นจำอวดหรือลิเกนั้นเน้นที่การพูดจาเพื่อให้ชาวบ้านที่มาชมรู้สึกสนุกสนาน ดังนั้นการที่ผู้อ่านจะสามารถเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อได้ ผู้อ่านต้องตีความอุปสรรคเหล่านี้ก่อน เนื่องจากอุปสรรคเป็นการสื่อความหมายที่ไม่ตรงตามรูปภาษาและมีความกำกวม ความหมายที่ได้จึงขึ้นอยู่กับการตีความของผู้อ่านแต่ละคน ผู้เขียนจึงสามารถหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้โดยที่ยังสามารถสื่อความหมายที่ต้องการไปสู่ผู้อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวอย่างที่ 19

“ผมว่ารัฐบาลชักมั่วเป็นลิงแก้แหไปวันๆ นกขึ้นในปัญหา 3 จังหวัดได้ กระทั่งนายกฯ เองที่ ‘ไว-ไวหาร’ มาตลอดว่า ‘มีระเบิดที่ไหน ผมจะไปนอนที่นั่น’ ตอนนี้เห็นเจียบฉี คอหดชนบ่ากล้าแอะชะที่ไหน”

(คนปลายซอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 6 ก.ค. 48)

ส่วนตัวอย่างที่ 19 นี้ ผู้เขียนวิจารณ์การแก้ปัญหาการฆ่ารายวันใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ของรัฐบาลทางอ้อมโดยใช้แบบเปรียบเทียบ “ลิงแก้แห” เพื่อเปรียบเทียบกับการแก้ปัญหาใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ของรัฐบาล โดยสิ่งที่มีลักษณะเหมือนกันระหว่างแบบเปรียบเทียบ “ลิงแก้แห” และสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ “การแก้ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนใต้ของรัฐบาล” คือ การแก้ปัญหาที่ไม่ถูกจุดและยิ่งแก้ผลลัพธ์หรือสถานการณ์ยิ่งเลวร้าย ตลอดเวลาหลายเดือนที่ผ่านมารัฐบาลไม่สามารถแก้ปัญหานี้ได้อย่างเด็ดขาด โดยเฉพาะเหตุการณ์เผาโรงเรียนและการฆ่าครูรายวันที่รัฐบาลแก้ปัญหาด้วยการให้นักเรียนเดินทางมาให้ครูสอนที่บ้านพักครู หรือการที่จะเอาปืนมือสองมาขายให้ครูเพื่อเอาไว้ป้องกันตัว ผู้เขียนเห็นว่าการแก้ปัญหาดังกล่าวเป็นการแก้ปัญหาที่ไม่ถูกต้องและไม่ตรงจุด ดังนั้นผู้เขียนจึงแสดงทัศนคติในเชิงลบทางอ้อมต่อการกระทำดังกล่าวด้วยการเปรียบเทียบการแก้ปัญหาการฆ่ารายวันใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ของรัฐบาลกับลิงซึ่งเป็นเพียงสัตว์ธรรมดาทั่วไปที่ไม่มีความสามารถหรือทักษะในการแก้ที่พันกันให้หลุดออกจากกันได้ เมื่อรัฐบาลแก้ปัญหาไม่ตรงจุด ก็ยิ่งทำให้ปัญหาลุกลามใหญ่โตทำให้ยากต่อการแก้ไข เหมือนกับลิงที่ยิ่งแก้ก็ยิ่งพันกันมากกว่าเดิม การแสดงทัศนคติวิจารณ์ดังกล่าวช่วยหลีกเลี่ยงการวิจารณ์อย่างตรงไปตรงมาได้ เนื่องจากผู้เขียนเลือกใช้อุปสรรคเพื่อสื่อความซึ่งเป็นการวิจารณ์ทางอ้อมเพราะต้องอาศัยการตีความจากรูปภาษาที่ไม่ได้สื่อความโดยตรง ดังนั้นผู้เขียนจึงสามารถหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้โดยที่ยังสามารถสื่อทัศนคติวิจารณ์ที่ต้องการไปสู่ผู้อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวอย่างที่ 20

“คิดดูก็แล้วกัน เพียงแค่ตอบคำถามในสภา 500 หรือมีคนทำอภิปราย ดีเบตกันสดๆ ให้ชาวบ้านวัดกัน ก็ยังหลบเลี่ยง นับประสาอะไรกับการตรวจสอบ เหมือนมีดิมที่ดูเด็ดชาวบ้าน แต่กลัวแสงตะวันและความสว่างโปร่งใส สู้ปิดกันหนทางซักฟอก แล้วพากันรวบเงินหน้าเพื่อนร่วมแผ่นดินดีกว่า”

(โสภณ องค์การณ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 31 ม.ค. 48)

จากตัวอย่างที่ 20 นี้ ผู้เขียนวิจารณ์พฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ทางอ้อมด้วยการใช้แบบเปรียบเทียบว่า “มีดิมที่ดูเด็ดชาวบ้าน แต่กลัวแสงตะวันและความสว่างโปร่งใส” เพื่อเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร โดยปกติมีดิมมักจะกลัวเพียงแสงตะวัน ไม่ได้กลัวความสว่างโปร่งใส ผู้เขียนได้สร้างสรรคคำว่า “ความสว่างโปร่งใส” เพิ่มในแบบเปรียบเทียบ เพื่อเปรียบเทียบให้ผู้อ่านเห็นถึงพฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีได้เด่นชัดขึ้นว่าทำงานแบบไม่โปร่งใส “ความสว่างโปร่งใส” มีความหมาย 2 ระดับ ในความหมายตามรูปนั้น “ความสว่างโปร่งใส” มีความสัมพันธ์กับ “แสงตะวัน” เพราะเป็นผลที่เกิดจากแสงตะวัน นอกจากนี้ “ความสว่างโปร่งใส” ยังมีความหมายในเชิงเปรียบเทียบหมายถึงการเปิดเผยว่าไม่มีความผิดใดต้องปกปิดหรือการยอมรับการตรวจสอบ ซึ่งเป็นสิ่งที่นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร เกรงกลัว ลักษณะที่เหมือนกันในอุปลักษณ์นี้คือ พฤติกรรมของสิ่งที่เป็นแบบเปรียบเทียบและสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ กล่าวคือ นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร บริหารประเทศแบบไม่โปร่งใส มักนำผลประโยชน์ที่ควรจะเป็นของประชาชนมาเอื้อประโยชน์ต่อธุรกิจของครอบครัวและพวกพ้อง หรือคอร์รัปชันโดยไม่กลัวความผิดที่ตนก่อ เปรียบได้กับมีดิมที่คอยดูเด็ดจากชาวบ้าน แต่เมื่อถึงเวลาที่นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ต้องมาชี้แจงรายละเอียดต่างๆ ในการอภิปรายไม่ไว้วางใจหรือได้รับการตรวจสอบในเรื่องดังกล่าว นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร กลับหวาดกลัวไม่ยอมถูกซักฟอกหรือตรวจสอบความโปร่งใส เปรียบเสมือนกับมีดิมที่กลัวแสงตะวันและความสว่าง การเปรียบเทียบความเหมือนของทั้งสองส่วนนี้เองทำให้เกิดการสื่อความไม่ตรงตามรูปภาษา และต้องอาศัยการตีความในการทำความเข้าใจความหมายของผู้เขียน ผู้เขียนจึงสามารถวิจารณ์และแสดงทัศนคติเชิงลบทางอ้อมต่อพฤติกรรมดังกล่าวได้เพราะแบบเปรียบเทียบ “มีดิมดูเด็ด” เป็นสิ่งที่ไม่ดี ในขณะที่เดียวกันก็สามารถหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบที่อาจเกิดขึ้นจากการสื่อความนั้นด้วย

ตัวอย่างที่ 21

“คะแนนไว้วางใจ 367 เสียงของพรรคไทยรักไทยถือเป็นชัยชนะในสภาผู้แทนราษฎร แต่การตื่นสายเพราะความชราจนมาไม่ทันการลงมติของ ‘เสนาะ เทียนทอง’ และการตัดสินใจตอกเสียงของ ‘ประมวล รุจนเสรี’ แคนนำกลุ่มวังน้ำเย็น สะท้อนให้เห็นว่าพรรคไทยรักไทยเกิด ‘สนิม’ ทาง การเมืองแล้ว

ปรากฏการณ์นี้ชัดเจนว่ากลุ่มวังน้ำเย็นพร้อมที่จะแตกหักทางการเมืองกับ ‘ทักษิณ ชินวัตร’ ไม่ใช่แค่เพียงการไว้วางใจเพื่อต่อรอง ‘ธรรมดา’

(X คลูซีฟ: มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 13-19 พ.ค. 48)

จากตัวอย่างที่ 21 ข้างต้น ผู้เขียนใช้อุปสรรคณ์ว่า “สนิม” ซึ่งมีความหมายว่า “ส่วนของผิวโลหะที่แปรสภาพไปจากเดิม เนื่องด้วยปฏิกิริยาเคมีเป็นสาเหตุให้เกิดการผุกร่อน, มลทิน” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542: 1121) เป็นแบบเปรียบเทียบเพื่อเปรียบเทียบกับความแข็งแกร่งของรัฐบาลที่กำลังเกิดการกัดเซาะและความผุกร่อน เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่าในการอภิปรายไม่ไว้วางใจนายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจกรณีการทุจริตในการจัดซื้อเครื่องตรวจวัดอุณหภูมิ CTX 9000 แม้พรรคไทยรักไทยมีความแข็งแกร่งเพราะได้รับคะแนนไว้วางใจสูงถึง 367 เสียง แต่การงดออกเสียงของทั้งนายเสนาะ เทียนทอง และนายประมวล รุจนเสรี ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรร่วมพรรคเดียวกันได้แสดงให้เห็นว่าเกิดการผุกร่อนขึ้น เมื่อเกิดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชั่นขึ้นและรัฐบาลไม่ได้ให้ความสนใจในการค้นหาความจริง ก็ทำให้ศรัทธาของสมาชิกพรรคที่สร้างความแข็งแกร่งของรัฐบาลนั้นลดลง ผู้เขียนจึงวิจารณ์สถานการณ์ของรัฐบาลในขณะนี้ทางอ้อมด้วยการใช้อุปสรรคณ์ว่า “สนิม” เพื่อเปรียบเทียบให้ผู้อ่านเห็นว่าความแข็งแกร่งของรัฐบาลที่พรรคไทยรักไทยเคยมีนั้นกำลังถูกกัดเซาะและกำลังจะผุกร่อนในไม่ช้า การที่ผู้อ่านจะเข้าใจความหมายที่ผู้เขียนต้องการสื่อได้ก็ขึ้นอยู่กับการศึกษาโดยอาศัยบริบท เนื่องจากความหมายของอุปสรรคณ์เกิดจากการตีความของผู้อ่านเป็นสำคัญ ข้อดีนี้เองที่ช่วยให้ผู้เขียนสามารถหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบได้ ในกรณีที่ผู้ที่ถูกวิจารณ์เกิดความไม่พอใจและต้องการฟ้องร้อง

จากตัวอย่างที่ 18-21 ข้างต้นจะเห็นว่า แบบเปรียบเทียบแต่ละแบบที่ผู้เขียนเลือกใช้ในแต่ละอุปสรรคณ์ก็คือส่วนที่ผู้เขียนต้องการจะวิจารณ์ทางอ้อมเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับพฤติกรรมหรือการทำงานของรัฐบาลนั่นเอง โดยอุปสรรคณ์ต่างๆ ที่ผู้เขียนเลือกใช้เพื่อเปรียบเทียบนั้นสามารถสื่อความหมายและทัศนคติของผู้เขียนได้อย่างแยบยล อีกทั้งสามารถวิพากษ์วิจารณ์

พฤติกรรมและการบริหารประเทศของรัฐบาลทางอ้อมได้เป็นอย่างดี เนื่องจากอุปลักษณะเป็น
ถ้อยคำที่ไม่ได้สื่อความตรงตามรูปภาพและมีความกำกวมในตัวเอง ผู้อ่านจะสามารถเข้าใจสิ่งที่
ผู้เขียนต้องการสื่อได้ก็ต้องอาศัยการตีความอุปลักษณะนั้นๆ นอกจากนี้ผู้เขียนยังสามารถหลีกเลี่ยง
ความขัดแย้งรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นได้ด้วยการอ้างว่าไม่ได้หมายความเช่นที่สื่อออกไป เพราะ
ความหมายของอุปลักษณะเป็นความหมายที่ได้จากการตีความซึ่งต่างคนก็อาจจะแตกต่างกันไป

4.1.4 การใช้คำที่มีความหมายแฝง

ในทางอรรถศาสตร์นั้น คำสามารถสื่อความหมายได้ 2 ชนิด คือ ความหมาย
ประจำคำ (denotation) และความหมายนัยประหวัด (connotation) ความหมายประจำคำคือ
ความหมายที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นแนวคิดที่คำคำนั้นสื่อ ในขณะที่ความหมายนัย
ประหวัดหรือความหมายแฝงเป็นความหมายในแง่มุมที่ลึกซึ่งบางแง่มุมซึ่งสัมพันธ์กับคำคำนั้น คำ
คำหนึ่งอาจมีความหมายแฝงบางอย่างสำหรับผู้พูดบางคนแต่ไม่ได้สื่อสำหรับคนอื่น ๆ
(Goddard, 1998: 20-21 อ้างถึงใน ศิริพร ภัคดีผาสุข, 2547: 100)

ศิริพร ภัคดีผาสุข (2547: 100) อธิบายเพิ่มเติมว่า การเลือกใช้คำที่มีความหมาย
แฝงในเชิงลบนั้นถือเป็นเครื่องมือในการวิพากษ์วิจารณ์ทางอ้อมได้อย่างหนึ่ง ยิ่งไปกว่านั้นการที่
ทัศนยะในด้านลบดังกล่าวไม่ได้สื่อจากความหมายประจำคำ ยังเชื่อให้สื่อมวลชนสามารถ
หลีกเลี่ยงความรับผิดชอบจากการวิจารณ์โดยใช้ถ้อยคำดังกล่าวได้ด้วย

จากการศึกษาบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองพบว่า ผู้เขียนใช้คำที่มี
ความหมายแฝงเพื่อวิพากษ์วิจารณ์ทางอ้อม ดังตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 22

*"ครอบครัวของ 'ปาฐุฮาร์โต' อดีตขาใหญ่ของอินโดนีเซียที่เคย
ถูกมองว่า ครอบงำด้านทุจริตคอร์รัปชัน สานต่อกันถึงรุ่นลูกหลาน ก็ยังสู้
ความรวดเร็วในการเปิบของบางตระกูลในบ้านนี้เมืองนี้ไม่ได้*

*จากเคยซื้อผอนแม้กระทั่งรถกระบะ ใช้ศักยภาพในการโกง
สร้างฐานะจนรวยติดอันดับ จากสภาพเอ็นพีแอลจนล้มละลาย กลายเป็น
เศรษฐีรอบใหม่ แดมสร้างเครือข่ายสำหรับเส้นทางสู่ความมั่นคงแบบบูรณา
การ"*

(โสภณ องค์การณ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 6 มิ.ย. 48)

จากตัวอย่างที่ 22 นี้ ผู้เขียนใช้คำว่า "การเปิบ" ซึ่งมีความหมายประจำคำว่า "ใช้ปลายนิ้วขุมข้าวใส่ปากตนเอง" (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542: 715) เพื่อสื่อความหมายแฝงถึง "การทุจริตและการโกง" เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่านักการเมืองบางคนในปัจจุบันสามารถสร้างฐานะจากสภาพที่จวนล้มละลายมาเป็นเศรษฐีได้รวดเร็วผิดปกติ วิธีการเดียวที่จะสร้างความร่ำรวยได้รวดเร็วเช่นนี้คือ การทุจริตโดนอาศัยเครือข่ายความสัมพันธ์ที่มีอยู่ ผู้เขียนจึงวิจารณ์พฤติกรรมดังกล่าวทางอ้อมด้วยการใช้คำที่มีความหมายแฝงว่า "การเปิบ" ซึ่งแปลว่า "การกิน" และสามารถสื่อความหมายนัยประหวัดถึงคำว่า "โกงกิน" หรือ "ทุจริตคอร์รัปชัน" เพื่อให้ผู้อ่านตีความเอง นอกจากนี้ผู้เขียนก็สามารถเลี่ยงความรับผิดชอบในการวิจารณ์ครั้งนี้ได้โดยกล่าวว่าไม่ได้หมายความว่าตามนั้น เนื่องจากความหมายที่ได้ขึ้นอยู่กับการตีความของแต่ละคน อีกทั้งความหมายแฝงดังกล่าวไม่ได้สื่อจากความหมายประจำคำ

ตัวอย่างที่ 23

"ว่าไปแล้วก็เหมือนการประชุม ครม. ในมุมมองของนายบวรศักดิ์ อุวรรณโณ นั้นแหละครับ ที่ผ่านมามักยึดระเบียบแบบแผนที่ปฏิบัติสืบๆ กันมา ท่านอภิเษกบัณฑิตทางกฎหมายก็เลยร่าง พ.ร.ฎ. ตัดหมวดขึ้นให้เป็นเรื่องเป็นราว การใช้สถานที่ราชการโดยเฉพาะทำเนียบฯ ก็เช่นกัน ใครจะใช้กันในกรอบไหน ว่างๆ ร่าง พ.ร.ฎ. โทษหมวดเป็นบรรทัดฐานให้ชักจบบัณฑิต"

(คนปลายซอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 10 มี.ค. 48)

จากตัวอย่างที่ 23 นี้ ผู้เขียนใช้คำที่มีความหมายแฝงว่า "ตัดหมวด" และ "โทษหมวด" เพื่อสื่อความหมายแฝงถึง "อำนาจเผด็จการ" เนื่องจากผู้ที่เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปเรื่องความเป็นเผด็จการในการปกครองประเทศคือ อดอล์ฟ ฮิตเลอร์ ซึ่งเป็นผู้นำประเทศเยอรมนีที่มีลักษณะเด่นคือการไว้หมวด ผู้เขียนจึงนำความหมายแฝงในเชิงลบดังกล่าวมาวิพากษ์วิจารณ์การออกพระราชกฤษฎีกาเพิ่มอำนาจนายกรัฐมนตรีที่นายบวรศักดิ์ อุวรรณโณ เป็นผู้ร่างขึ้นมาว่าเป็นการนำอำนาจเผด็จการมาพอกย้อมด้วยกระบวนการกฎหมายทางประชาธิปไตยให้แปลงสภาพเป็นอำนาจที่ถูกต้อง อีกทั้งวิพากษ์วิจารณ์ว่ารัฐบาลชุดปัจจุบันมักใช้กฎหมายกันอย่างไม่เป็นระเบียบ ไม่มีบรรทัดฐานที่แน่นอน ในตอนท้ายผู้เขียนจึงเสนอให้มีการร่างพระราชกฤษฎีกาฉบับ "โทษหมวด" ซึ่งหมายถึงพระราชกฤษฎีกาที่ไม่เป็นเผด็จการและมีความเป็นประชาธิปไตยเพื่อบังคับใช้อย่างถูกต้อง การที่ผู้เขียนใช้กลวิธีนี้นอกจากจะสามารถสื่อความได้อย่างลึกซึ้งแล้ว

ผู้เขียนยังสามารถหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบอันเกิดจากการวิจารณ์ดังกล่าวได้ด้วย เนื่องจาก
ถ้อยคำดังกล่าวไม่ได้สื่อความตรงตามรูป แต่เป็นความหมายในเชิงลบที่แฝงมากับถ้อยคำนั้น ทำ
ให้สามารถตีความได้หลายอย่างขึ้นอยู่กับผู้อ่านว่าจะตีความว่าอย่างไร

ตัวอย่างที่ 24

“อย่างว่านั่นแหละ การเมืองเป็นเรื่องของการจัดสรร
ผลประโยชน์ ชาวบ้านมักเป็นกลุ่มสุดท้ายที่นักธุรกิจ นักลงทุนการเมือง
คำนึงถึง ส่วนมากจะพยายามปรับระดับชีวิต ความเป็นอยู่ สถานภาพ โดยใช้
น้ำลาย”

(โสภณ องค์การณ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 4 เม.ย. 48)

จากตัวอย่างที่ 24 นี้ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้นิยาม
คำว่า “น้ำลาย” ว่าหมายถึง “น้ำที่หลั่งออกมาจากต่อมน้ำลายและต่อมเมือกในปากช่วยย่อย
อาหารจำพวกแป้ง” ซึ่งถือเป็นความหมายประจำคำ ในที่นี้ผู้เขียนใช้คำว่า “น้ำลาย” เพื่อสื่อ
ความหมายแฝงในทางลบที่ใช้หมายถึง “การพูดเพื่อหวังผล” โดยผู้เขียนต้องการสื่อความหมาย
เพื่อวิพากษ์วิจารณ์พฤติกรรมของนักการเมืองหลายๆ คนในปัจจุบันที่มักทำงานเพื่อหวังตำแหน่ง
หรือเพื่อผลประโยชน์ด้วยการพูดมากกว่าการลงมือปฏิบัติจริง ทำให้ประชาชนเสียผลประโยชน์ที่
ควรจะได้และได้รับผลกระทบจากการกระทำดังกล่าว นอกจากการใช้คำที่มีความหมายแฝงจะ
สามารถใช้วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลทางอ้อมแล้ว ยังสามารถแสดงทัศนคติที่เป็นลบของ
ผู้เขียนได้เพราะคำว่า “น้ำลาย” เป็นคำที่มีความหมายแฝงในเชิงลบ ผู้เขียนจึงเลือกใช้คำดังกล่าว
เพื่อแสดงสิ่งที่ผู้เขียนคิด อีกทั้งกลวิธีนี้ยังช่วยให้ผู้เขียนหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบต่อวิจารณ์
นั้นๆ ได้ เนื่องจากความหมายที่ผู้เขียนสื่อเป็นเพียงความหมายแฝงซึ่งต้องอาศัยการตีความเป็น
หลัก ผู้อ่านจึงจะเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อ

จากตัวอย่างการใช้คำที่มีความหมายแฝงที่ 22-24 ข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การใช้
คำที่มีความหมายแฝงสามารถสื่อความหมายแฝงหรือทัศนคติในเชิงลบที่ผู้เขียนต้องการสื่อเพื่อ
วิพากษ์วิจารณ์พฤติกรรมและการทำงานของบรรดานักการเมือง โดยไม่ต้องกล่าวถ้อยคำ
วิพากษ์วิจารณ์นั้นออกมาโดยตรง กลวิธีดังกล่าวนี้สามารถช่วยให้ผู้เขียนหลีกเลี่ยงความ
รับผิดชอบจากการกล่าวถ้อยคำเหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะคำที่มีความหมายแฝง
ไม่ใช่ความหมายประจำคำ ดังนั้นความหมายที่แฝงมากับคำคำนั้นอาจจะสื่อความถึงบางคนแต่ไม่
สื่อความถึงอีกหลายๆ คนก็ได้ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับการตีความที่แตกต่างของผู้อ่านเป็นสำคัญ

4.1.5 การใช้สำนวน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้นิยามของคำว่า สำนวนว่า หมายถึง "โวหาร คารม ทำนองพูด ถ้อยคำที่เรียบเรียง"

ส่วน กาญจนาคพันธุ์ (2538: 1) ได้อธิบายความหมายของสำนวนไว้ว่า "คำพูดของมนุษย์เราไม่ว่าชาติใดภาษาใด แยกออกได้กว้างๆ เป็นสองอย่าง อย่างหนึ่งพูดตรงไปตรงมาตามภาษาธรรมดา พอพูดออกมาก็เข้าใจกันได้ทันที อีกอย่างหนึ่งพูดเป็นชั้นเชิงไม่ตรงไปตรงมา แต่ให้ความหมายในคำพูดนั้นๆ คนฟังอาจเข้าใจความหมายทันทีถ้าคำพูดนั้นใช้กันแพร่หลายทั่วไปจนอยู่ตัวแล้ว แต่ถ้าไม่แพร่หลายคนฟังก็ไม่อาจเข้าใจได้ทันที ต้องคิดจึงเข้าใจ หรือบางทีคิดแล้วเข้าใจไปอย่างอื่นก็ได้ หรือไม่เข้าใจเอาเลยก็ได้ คำพูดเป็นชั้นเชิงนี้ เราเรียกกันว่า "สำนวน" คือคำพูดเป็นสำนวนอย่างชาวบ้านเขาเรียกกันว่า "พูดส่ำบัดสำนวน"

นอกจากนี้ กาญจนาคพันธุ์ ยังได้อธิบายถึงที่มาที่ไปของสำนวนไว้เพิ่มเติมว่า "สำนวนนั้นเกิดจากมูลเหตุต่างๆ เป็นต้นว่า เกิดจากธรรมชาติ เกิดจากการกระทำ เกิดจากเครื่องแวดล้อม เกิดจากอุบัติเหตุ เกิดจากแบบแผนประเพณี เกิดจากลัทธิศาสนา เกิดจากความประทุพฏิก เกิดจากการเล่น เกิดจากเรื่องแปลกๆ ที่ปรากฏขึ้น เกิดจากนิยายนิทานตำนาน ตลอดจนพงศาวดารหรือประวัติศาสตร์ และอะไรต่ออะไรอื่นๆ อีกมากแล้วแต่สมัยเวลา มูลเหตุต่างๆ ดังกล่าว ใครช่างคิดช่างนึกช่างสังเกตและเป็นคนมีโวหารก็นำเอาแต่ใจความมาพูดสั้นๆ เป็นการเปรียบบ้างเทียบบ้างเปรยบ้างกระทบบ้างประชดประชันบ้าง พูดเล่นสนุกๆ ก็มีพูดเตือนสติให้คิดก็มีต่างๆ กัน"

จากคำอธิบายข้างต้นจะเห็นได้ว่า นอกจากสำนวนจะสามารถใช้เพื่อเปรียบเทียบหรือเตือนสติโดยผู้พูดไม่ต้องกล่าวโดยตรงแล้ว สำนวนยังสามารถใช้เพื่อกระทบกระเทียบและประชดประชันได้ด้วย ดังนั้นการใช้สำนวนจึงถือเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิพากษ์วิจารณ์การเมืองทางอ้อมอย่างหนึ่ง เนื่องจากสำนวนไม่ได้มีความหมายตรงตามรูป แต่ผู้ฟังต้องคิดและอาศัยการตีความ ผู้ฟังจึงจะเข้าใจสิ่งที่ผู้พูดต้องการสื่อ

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ตัดสินใจว่าถ้อยคำที่ผู้เขียนใช้เป็นสำนวนหรือไม่ โดยพิจารณาว่าถ้อยคำนั้นปรากฏในหนังสืออ้างอิงเกี่ยวกับสำนวนไทยหรือไม่ หนังสืออ้างอิงที่ใช้ประกอบด้วย

1. ภาชิต คำพังเพย ล้านวนไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (แก้ไขเพิ่มเติม) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 12 พ.ศ. 2548
2. สารานุกรม ภาชิต คำพังเพยและล้านวนไทย พิมพ์ครั้งที่ 1
3. ปทานุกรม ล้านวน สุภาชิตและคำพังเพยไทย

จากการศึกษาบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองพบว่า ผู้เขียนใช้ล้านวนเพื่อวิพากษ์วิจารณ์การเมืองทางอ้อม ดังตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 25

“กระทั่งเรื่องดันทุรังจะเอาเครื่องบินมาบินลงที่สุวรรณภูมิ 29 กันยายน ก็แค่ ‘สนองอยาก’ เท่านั้น โดยไม่คำนึงถึงความเปลืองเปล่าด้วยผักชีโรยหน้า ไม่มีความพร้อมจริง ยังไม่เสร็จจริง แล้วมันได้อะไร นอกจากที่นายภค คิดเอาเองว่า ‘ได้หน้า’ บ้าง”

(คนปลายชอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 20 ก.ย. 48)

ส่วนตัวอย่างที่ 25 นี้ ผู้เขียนใช้ล้านวน “ผักชีโรยหน้า” ซึ่งเป็นล้านวนที่มีความหมายในแง่ลบที่ว่า “การทำดีเพียงผิวเผินเพื่อให้ปรากฏแก่สายตาผู้ใหญ่ ผู้บังคับบัญชา หรือผู้คนที่ว่าไป, ทำแบบขอไปที, ตกแต่งแต่ภายนอกเพื่ออวดผู้มาเยือน” เพื่อวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของนายกรัฐมนตรัททกษิดิน ชินวัตร ทางอ้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่นายกรัฐมนตรัททกษิดิน ชินวัตร จะนำเครื่องบินมาลงจอดที่ท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิทั้งๆ ที่ยังไม่มีความพร้อมในการรองรับใดๆ ทั้งสิ้น เนื่องจากการก่อสร้างยังไม่เสร็จสมบูรณ์ ผู้เขียนจึงเห็นว่าการกระทำดังกล่าวเป็นเพียงการกระทำผิวเผินแบบขอไปที ต้องการเพียงอวดสายตาชาวต่างชาติและเป็นเพียงการ “สนองความอยาก” เท่านั้น อีกทั้งเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณในการใช้จ่ายโดยเปล่าประโยชน์ ผู้เขียนจึงวิจารณ์การกระทำดังกล่าวทางอ้อมด้วยการใช้ล้านวนที่ว่า “ผักชีโรยหน้า” ซึ่งเป็นล้านวนที่ให้ความหมายในแง่ลบและเป็นการสื่อความหมายที่ไม่ตรงตามรูปภาษา ดังนั้นผู้อ่านจึงต้องตีความความหมายของล้านวนนั้นๆ ก่อนจึงจะเข้าใจความหมายที่ผู้เขียนต้องการสื่อได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามเนื่องจากล้านวนส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่ใช้จนเป็นแบบแผนในสังคมไทย การสื่อความหมายอย่างจึงทำได้อย่างรวดเร็ว เพราะความหมายในเชิงการตีความเป็นสิ่งที่ใช้ภาษาทราบกันดีอยู่แล้ว

ตัวอย่างที่ 26

“สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินก็โดนครอบงำ มีตัวแทนพรรคการเมืองเข้าไปจัดการก้างขวางคอ โดนโอนย้ายไปนั่งในตำแหน่งไกลปืนเที่ยง เปิดโอกาสให้นักการเมืองได้ตักตวงผลประโยชน์จากโครงการจัดซื้อ จัดจ้าง อย่างสะดวกโยธินมาหลายเดือนแล้ว”

(โสภณ องค์การณ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 14 ก.พ. 48)

จากตัวอย่างที่ 26 นี้ ผู้เขียนใช้สำนวนที่ว่า “ก้างขวางคอ” ซึ่งหมายถึง “บุคคลที่เข้าไปขัดจังหวะหรือขัดคอคนอื่น ในขณะที่เขากำลังทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทำให้เขาเสียโอกาส เสียผลประโยชน์ที่คิดว่าจะได้นั้น” ผู้เขียนใช้สำนวนดังกล่าวเพื่อวิพากษ์วิจารณ์ทางอ้อมเกี่ยวกับพฤติกรรมการทุจริตของรัฐบาลและการกระทำอันมิควรของนักการเมืองบางคน กล่าวคือ มีนักการเมืองบางคนใช้อำนาจเข้าไปจัดการโอนย้ายคุณหญิงจาวรณ เมณฑกา ผู้ว่าการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินให้ไปทำงานในตำแหน่งอื่น เพื่อที่ตนเองจะได้ตักตวงผลประโยชน์จากโครงการต่างๆ ได้สะดวกยิ่งขึ้น เนื่องจากคุณหญิงจาวรณ เมณฑกา มีข้อมูลเรื่องการทุจริตดังกล่าวและเตรียมที่จะจัดการผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเปรียบไปก็เหมือนกับ “ก้าง” ที่คอยขวางคอและขัดขวางให้นักการเมืองบางคนนั้นเสียผลประโยชน์ นอกจากนี้ยังตีความได้ว่าคุณหญิงจาวรณ เมณฑกา เป็นอุปสรรคในการทุจริตของนักการเมืองเหมือนเป็น “ก้างขวางคอ” ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นอุปสรรคในการ “กิน” หรือ “การทุจริต” ผู้เขียนใช้สำนวนดังกล่าวเพื่อวิจารณ์ทางอ้อมด้วยการแสดงให้ผู้อ่านเห็นภาพและเข้าใจพฤติกรรมในด้านลบของนักการเมืองได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เมื่อผู้อ่านตีความสำนวนนี้โดยอาศัยบริบทประกอบก็จะสามารถเข้าใจสารที่ผู้เขียนสื่อออกมาได้

ตัวอย่างที่ 27

“การจะปล่อยให้น้ำมันขึ้นราคาแบบเสรี แล้วผู้ค้ำน้ำมันแกลง ผลกำไรหลายหมื่นล้านบาท ถือว่าเป็นความฉลาดล้ำเลิศ เป็นเศรษฐกิจเสรีแบบมือใครยาวสาวได้สาวเอา แดมอีกมือยังใช้ปิดหนทางคนอื่น สลับกับการปิดปากห้ามชาวบ้านบ่น”

(โสภณ องค์การณ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 11 ก.ค. 48)

จากตัวอย่างที่ 27 นี้ ผู้เขียนใช้สำนวนที่ว่า “มือใครยาวสาวได้สาวเอา” ซึ่งหมายถึง “การฉวยโอกาสกอบโกยเอาหรือการที่ผู้มีอิทธิพล มีกำลังมากกว่า หรือมีอำนาจถือโอกาสกอบโกยเอาผลประโยชน์ใส่ตน” ผู้เขียนใช้สำนวนดังกล่าวเพื่อวิพากษ์วิจารณ์นโยบายด้าน

เศรษฐกิจของรัฐบาลทางอ้อม กล่าวคือ รัฐบาลใช้อำนาจรัฐกอบโกยเอาผลประโยชน์ที่ควรจะเป็นของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการขึ้นราคาน้ำมันแบบเสรีซึ่งทำให้ประชาชนต้องแบกรับค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น แต่ผู้ค้าน้ำมันรายใหญ่ของรัฐกลับแถลงผลประกอบการว่าได้กำไรหลายหมื่นล้านบาท เปรียบเหมือนกับรัฐบาลมีอำนาจมากกว่าที่ใช้มือที่ยาวกว่าฉวยเอาผลประโยชน์ของประชาชนไป ผู้เขียนจึงเห็นว่านโยบายเศรษฐกิจเช่นนี้เป็นการเอาเปรียบประชาชนจนเกินไปและส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศ การใช้กลวิธีนี้สามารถเปรียบเทียบให้ผู้อ่านเห็นภาพและช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจสภาพของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ชัดเจนขึ้น อีกทั้งสามารถวิจารณ์การทำงานของรัฐบาลไปได้พร้อมกันโดยที่ไม่ต้องบอกโดยตรง

จากตัวอย่างการใช้สำนวนที่ 25-27 ข้างต้นจะเห็นได้ว่า การใช้สำนวนสามารถช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจสิ่งที่ต้องการสื่อได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้สำนวนบางสำนวนก็สามารถใช้เพื่อวิจารณ์การทำงานของรัฐบาลทางอ้อมได้ เนื่องจากสำนวนไม่ได้มีความหมายตรงตามรูป แต่ต้องอาศัยการตีความของผู้อ่านเป็นสำคัญจึงจะสามารถเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อได้ ผู้เขียนจึงสามารถหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบและความไม่พอใจที่อาจเกิดขึ้นได้ ดังนั้นจึงถือได้ว่าการใช้สำนวนเป็นกลวิธีหนึ่งที่สามารถวิพากษ์วิจารณ์พฤติกรรมและการทำงานของรัฐบาลทางอ้อมได้

4.1.6 การใช้คำเรียกบุคคล

จากการศึกษาบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองพบว่า ผู้เขียนใช้กลวิธีการใช้คำเรียกบุคคลซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ 1) การใช้สมญานาม และ 2) การใช้วลีเพื่ออ้างถึงโดยไม่ระบุชื่อ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.6.1 การใช้สมญานาม

สมญานาม หมายถึง นามที่เป็นคำ กลุ่มคำ หรือข้อความที่ใช้เป็นชื่อเรียกหรืออ้างถึงบุคคล สิ่งของ ซึ่งไม่ใช่ชื่อจริง ที่มาของสมญานามนั้นเกิดจากคุณสมบัติบางประการของนักการเมือง ได้แก่ ชื่อจริง ชื่อเล่น เช่น “บิ๊กแม้ว” มาจากชื่อเล่นของนายกรัฐมนตรีนายทักษิณ ชินวัตร และ “เสี่ยไก่” มาจากชื่อเล่นของนายวัฒนา เมืองสุข เป็นต้น รูปร่างหน้าตา พฤติกรรม สถานภาพทางสังคม ชีวประวัติ พื้นฐานอาชีพเดิม ภูมิฐานะเดิม และเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น (สุวรรณงา งามเหลือ, 2539: 4 อ้างถึงใน ศิริพร ภัคดีผาสุข, 2547: 79)

สมญานามทุกสมญานามมีลักษณะเป็นอนุนามนัย (metonymy) หรือ การกล่าวถึงส่วนย่อยที่มีลักษณะเด่นเพื่อหมายถึงส่วนใหญ่ ศิริพร ภัคดีมาสุข (2547: 83) กล่าวว่า สื่อมวลชนมักจะพิจารณาเลือกลักษณะย่อยที่เด่นของนักการเมืองเพื่อนำมาใช้ในการกล่าวถึง นักการเมืองผู้นั้น ลักษณะย่อยที่เด่นดังกล่าวได้แก่ ชื่อ นามสกุล ชื่อเล่น รูปร่าง หน้าตา บุคลิกภาพ ตำแหน่งหน้าที่ ความสามารถพิเศษ พฤติกรรมบางอย่าง เป็นต้น ตัวอย่างเช่น "หล่อใหญ่" หมายถึง นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ และ "หล่อเล็ก" หมายถึง นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในนามพรรคประชาธิปัตย์ สมญานามทั้งสองตั้งขึ้นจากลักษณะเด่นทางด้านรูปลักษณ์ของนักการเมืองทั้งสอง เนื่องจากทั้งคู่สังกัดพรรคการเมืองเดียวกันและมีหน้าตาคล้ายคลึงกันจึงมักจะได้รับการกล่าวถึงคู่กัน นายอภิสิทธิ์ซึ่งมีอาวุโสกว่าในทางการเมืองจึงได้รับสมญานาม "หล่อใหญ่" หรือ "หล่อ 1" และ นายอภิรักษ์ได้รับสมญานาม "หล่อเล็ก" หรือ "หล่อ 2"

นอกจากนี้ ศิริพร ภัคดีมาสุข (2547) อธิบายว่า สมญานามนอกจากจะใช้สำหรับอ้างถึงนักการเมืองแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นบุคลิกลักษณะของนักการเมืองและสะท้อนทัศนคติที่สื่อมวลชนมีต่อนักการเมืองผู้นั้นได้ด้วย ดังนั้นการตั้งสมญานามจึงถือเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สื่อมวลชนใช้วิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลโดยอ้อม

จากการศึกษาพบว่า ผู้เขียนใช้สมญานามเพื่อเรียกนักการเมืองและวิพากษ์วิจารณ์การเมืองทางอ้อมหลากหลายลักษณะ ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 28

"ชาวบ้านไม่น่าจะลืมเจ้าของฉายา 'มิสเตอร์ไอเอ็มเอฟ' พันธุ์แท้ จะขำรอยเดิมอีกอะปาวก็ไม่รู้ ถ้าไม่ปัญหาสาหัสจริง ๆ 'ปาดัน' เสียสมคิดจะยอมแผ่นหนีแบบไม่ยอมอาลัยอาวรณ์หรือ"

(ไสภณ องค์การณ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 8 ส.ค. 48)

จากตัวอย่างที่ 28 นี้ ผู้เขียนใช้สมญานามเพื่อเรียกนักการเมือง 2 คน กล่าวคือ ผู้เขียนใช้สมญานาม "มิสเตอร์ไอเอ็มเอฟ" ซึ่งปรากฏในบทความว่าอ้างถึงนายทองพิทยะ และ "ปาดัน" ซึ่งปรากฏในบทความเพื่ออ้างถึงนายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ จะสังเกตว่าการใช้สมญานามดังกล่าวทั้งสองมีลักษณะของด้อยค่านิยมผกผันซึ่งเป็นการใช้ในเชิงเสียดสีและแสดงทัศนคติในเชิงลบของผู้เขียน เนื่องจากแท้จริงแล้วผู้เขียนเห็นว่าการกระทำดังกล่าวไม่ได้เป็นสิ่งที่

ถูกต้องหรือสมควรได้รับการยกย่อง แต่ผู้เขียนใช้สมญานามดังกล่าวเพื่อหมายความตรงข้าม กล่าวคือ ความหมายตามรูปของ “มิสเตอร์ไอเอ็มเอฟ” น่าจะหมายถึงผู้ที่สามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจหรือช่วยให้ประเทศสามารถปลดหนี้จากกองทุนการเงินระหว่างประเทศหรือไอเอ็มเอฟได้ แต่ในที่นี้ผู้เขียนใช้เพื่อต้องการวิจารณ์ทางอ้อมเกี่ยวกับการบริหารประเทศด้านเศรษฐกิจที่ไม่ประสบความสำเร็จของนายทง พิทยะ เนื่องจากนายทง พิทยะ เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในช่วงที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 ส่งผลให้ประเทศไทยต้องลดค่าเงินบาทและเกิดปัญหาต่างๆ ตามมาอีกมากมาย จนในที่สุดประเทศไทยก็ต้องขอยืมเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศมาช่วยพยุงเศรษฐกิจ ส่วนอีกสมญานามคือ “ป้าตัน” ผู้เขียนก็ไม่ได้ต้องการสื่อว่า นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ สามารถผลักดันเศรษฐกิจของประเทศให้ก้าวหน้าได้จริง แต่ในทางตรงกันข้ามผู้เขียนต้องการวิจารณ์ทางอ้อมเกี่ยวกับการบริหารงานด้านเศรษฐกิจของนายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ ที่พยายามผลักดันและกระตุ้นให้เศรษฐกิจดีขึ้น ด้วยการใช้นโยบายด้านเศรษฐกิจทุกรูปแบบ โดยเฉพาะการเน้นให้ประชาชนใช้จ่ายเกินตัว ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียต่อเศรษฐกิจโดยรวมเป็นอย่างมาก

ตัวอย่างที่ 29

*“กลายเป็นมนุษย์ควมอีกคน คราวนี้มานั่งฝึกงานกระทรวง
ยุติธรรม ชาวบ้านก็ได้แต่หวังว่าจะไม่โดนน้องเขยใครเล่นงานเข้าให้ เหมือน
‘เสียประชาย’ ไม้บรรทัดพลาสติก ต้องชี้ชี้ขาดน้ำใบบัวบกแก้ฟกแก้หัวกระบวม”*

(โสภณ องค์การณ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 8 ส.ค. 48)

ส่วนตัวอย่างที่ 29 นี้ สมญานาม “ไม้บรรทัดพลาสติก” เป็นสมญานามที่ผู้เขียนใช้เรียกหรืออ้างถึงร้อยตำรวจเอกประชาย เปี่ยมสมบุรณ์ และเป็นอุปลักษณะที่ใช้เพื่อเปรียบเทียบบุคลิกลักษณะของร้อยตำรวจเอกประชาย เปี่ยมสมบุรณ์ ด้วย โดยคำว่า “ไม้บรรทัด” สื่อความหมายถึงความตรง ส่วนคำว่า “พลาสติก” สื่อความหมายถึงความไม่คงทนแข็งแรง เนื่องจากไม้บรรทัดพลาสติกสามารถแตกหักได้ง่ายเมื่อถูกกระทบอย่างแรง ผู้เขียนจึงสะท้อนทัศนคติส่วนตัวในเชิงลบของผู้เขียนที่มีต่อร้อยตำรวจเอกประชาย เปี่ยมสมบุรณ์ ผ่านการใช้สมญานามนี้ เพื่อสะท้อนให้เห็นบุคลิกลักษณะของร้อยตำรวจเอกประชาย เปี่ยมสมบุรณ์ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีนิสัยตรงไปตรงมาเหมือนไม้บรรทัด แต่เมื่อเกิดปัญหา ร้อยตำรวจเอกประชาย เปี่ยมสมบุรณ์ ก็ไม่สามารถทนหรือเผชิญปัญหาที่เกิดขึ้นได้เหมือนไม้บรรทัดพลาสติกที่ไม่มีความคงทนแข็งแรง สมญานามดังกล่าวจึงถือเป็นการวิจารณ์ทางอ้อมได้ เพราะนอกจากจะสื่อความหมายโดยไม่ต้องกล่าวโดยตรงแล้ว ยังสามารถสื่อความหมายที่ผู้เขียนต้องการได้อย่างครบถ้วน

ตัวอย่างที่ 30

"อ้อ! และแล้ว 'เสี่ยสมศักดิ์ เทพสุทิน' ฉายา 'นักเรียงหิน' จากสุโขทัยก็ทำให้ชาวบ้านเห็นความคิดโลดแล่น จับไว ไอเดียกระจุยอีกครั้ง ว่าเหนือธรรมดาจริงๆ หลังจากได้นั่งเก้าอี้เสนาบดีดูแลงานการท่องเที่ยวและกีฬาได้ไม่กี่เดือน"

(โสภณ องค์การณ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 28 มี.ค. 48)

จากตัวอย่างที่ 30 นี้ "นักเรียงหิน" เป็นสมญานามที่ผู้เขียนใช้เพื่อเรียก นายสมศักดิ์ เทพสุทิน สมญานามนี้มีลักษณะของถ้อยคำนัยผกผัน เนื่องจากผู้เขียนไม่ได้คิดว่า นายสมศักดิ์ เทพสุทิน เป็นนักเรียงหินจริงๆ แต่ผู้เขียนต้องการวิจารณ์พฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณที่ไม่เป็นธรรม เนื่องจากนายสมศักดิ์ เทพสุทิน มักนำงบประมาณไปปรับปรุงดูแลเฉพาะที่บ้านเกิดคือ จังหวัดสุโขทัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำงบประมาณไปใช้ในการนำหินไปเรียงกันเป็นดั่งกันแม่น้ำที่บริเวณหน้าบ้านของตน ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่เป็นธรรมต่อประชาชนทั่วไป ผู้เขียนจึงสะท้อนพฤติกรรมและทัศนคติวิจารณ์ในเชิงลบดังกล่าวผ่านสมญานามว่า "นักเรียงหิน" นั่นเอง ซึ่งถือเป็นการสร้างสีสันและความน่าสนใจให้กับบทความทางหนึ่งด้วย

ตัวอย่างที่ 31

"ความแข็งแกร่งในการปกครองด้วยอำนาจและบารมี จะแผ่อานิสงส์ไพศาลเข้มแข็งส่งตรงไปถึงท่านเจ้ากระทรวงมหาดไทย
เมื่อมหาดไทยเข้มแข็งไพศาล แล้วจะต้องไปห่วงอะไรว่า
รัฐบาลหรือประเทศไทยจะไม่ไพบูลย์และร่มเย็นเป็นสุข
เห็นมัยไม่จำเป็นต้องมีซูเปอร์ CEO เทียวเดินกำ ทำเก่งแต่ผู้
เดียวทุกเรื่องในประเทศไทย ซึ่งลงท้ายก็...เหลวเป๋วทุกเรื่อง"

(คนปลายซอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 28 ก.ย. 48)

จากตัวอย่างที่ 31 ข้างต้น ผู้เขียนใช้สมญานาม "ซูเปอร์ CEO" โดยไม่ระบุว่าหมายถึงผู้ใด แต่ผู้อ่านที่มีพื้นความรู้เกี่ยวกับการเมืองไทยสามารถเข้าใจได้ว่าใช้เพื่ออ้างถึง นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร เพราะการบริหารงานแบบ CEO เป็นแนวคิดที่นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร นำไปใช้ในการบริหารประเทศ "ซูเปอร์ CEO" หมายถึง "ผู้รวบรวมอำนาจบริหารแบบเบ็ดเสร็จเด็ดขาด" สมญานามนี้มีลักษณะเป็นถ้อยคำนัยผกผันซึ่งผู้เขียนใช้เพื่อแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์พฤติกรรมและการบริหารประเทศของนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ทางอ้อม

ผู้เขียนนำคำดังกล่าวมาเอ่ยถึงในสมญานามเพื่อแสดงทัศนคติในเชิงลบต่อแนวคิดและพฤติกรรมดังกล่าว เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่าวิธีการบริหารประเทศที่ใช้รูปแบบการบริหารขององค์กรหรือบริษัทนั้นเป็นการรวบอำนาจการบริหารไว้ที่ผู้บริหารประเทศเพียงคนเดียวซึ่งไม่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้บริหารประเทศเป็นนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ที่มีบุคลิกของผู้ที่มีความมั่นใจในตนเองสูง ดังนั้นการบริหารประเทศอาจก่อให้เกิดความผิดพลาดได้ นอกจากนี้ผู้เขียนยังเห็นว่านายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ไม่สามารถแก้ปัญหาการฆ่ารายวันของ 3 จังหวัดชายแดนใต้ซึ่งยืดเยื้อมาเป็นเวลานานได้

ตัวอย่างที่ 32

“ทุกวันนี้ใครความเข้าไปในกระเป่า ก็ยิ่งกว่ารู้ซึ่งว่าเงินไม่ได้เพิ่มขึ้นทุก 6 เดือน อย่างที่คนหน้าใหญ่ให้คำมั่นสัญญาปณไม้คำโต เคยบอกไว้ก่อนโน้น

ราคาหุ้นและดัชนีเริ่มแผ่ว เมื่อหมดแรงดันผสมบั้น เว้นแต่จะประสบความสำเร็จในการเอาสมบัติของชาติไปขาย ได้เงินไปอัดฉีดตลาดหุ้นรอบใหม่”

(โสภณ องค์กรณ์: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 9 พ.ค. 48)

จากตัวอย่างที่ 32 นี้ ผู้เขียนใช้สมญานาม “คนหน้าใหญ่” ซึ่งเป็นที่เข้าใจกันว่าหมายถึงนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร โดยสมญานามนี้มีความหมาย 2 ชั้น ความหมายแรกเป็นความหมายตามรูปที่ผู้เขียนตั้งขึ้นจากลักษณะเด่นทางด้านรูปร่างหน้าตาของนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ส่วนความหมายที่สองเป็นสำนวนหมายถึง “มีใจกว้าง ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเกินตัวเพื่ออวดมั่งมี” เพื่อแสดงถึงบุคลิกและนิสัยของนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ที่มักสร้างภาพและใช้จ่ายงบประมาณเกินพอดีหรือเกินความสามารถที่จะพัฒนาได้ ดังนั้นสมญานามดังกล่าวจึงถือว่ามีสื่อความหมายได้อย่างลึกซึ้ง เพราะนอกจากจะสามารถใช้อ้างถึงบุคคลได้แล้ว ยังสามารถใช้วิจารณ์พฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ทางอ้อมและแสดงทัศนคติของผู้เขียนที่มีต่อผู้ที่ถูกวิจารณ์ในเชิงลบได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้อ่านเองก็สามารถตีความและเข้าใจได้ว่าหมายถึงใคร เนื่องจากลักษณะดังกล่าวถือเป็นลักษณะเด่นและเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป

จากตัวอย่างการใช้สมญานามที่ 28-32 ข้างต้นนี้ จะเห็นว่า สมญานามมีคุณลักษณะหลายอย่างคือ สามารถเป็นได้ทั้งถ้อยคำนัยแฝง เช่น “มิสเตอร์ไอเอ็มเอฟ” “ปาดัน” “นักเรียงหิน” “ซูเปอร์ CEO” และ “คนหน้าใหญ่” หรืออุปลักษณ์ เช่น “ไม้บรรทัดพลาสติก” เป็น

ต้น แต่คุณลักษณะทั้งสองต่างมีเป้าหมายในการสื่อสารเดียวกัน กล่าวคือ นอกจากสมญานามจะใช้เพื่อเรียกหรืออ้างถึงบุคคลแล้ว สมญานามยังเป็นเครื่องมือหนึ่งในการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานและพฤติกรรมของนักการเมืองทางอ้อมไปด้วยในตัว นอกจากนี้จะสะท้อนภาพลักษณ์ของนักการเมืองแล้ว สมญานามยังสามารถสะท้อนทัศนคติในเชิงลบของผู้เขียนที่มีต่อผู้ที่ถูกตั้งสมญานามด้วย และจากลักษณะการใช้ภาษาในการตั้งสมญานามที่ไม่จริงจังแต่เน้นความสนุกสนานที่เล่นที่จริง อีกทั้งไม่ได้สื่อความโดยตรงแต่อาศัยการตีความของผู้อ่านนี่เองที่ทำให้การวิพากษ์วิจารณ์ลดความรุนแรงลงไปได้ซึ่งถือเป็นการปกป้องกันตนเองของผู้เขียนวิธีหนึ่ง

4.1.6.2 การใช้วลีเพื่ออ้างถึงโดยไม่ระบุชื่อ

การใช้วลีเพื่ออ้างถึงโดยไม่ระบุชื่อ หมายถึง การที่ผู้เขียนใช้วลีเพื่อกล่าวถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยไม่ระบุชื่อว่ามีหมายถึงบุคคลใด แต่ให้ผู้อ่านตีความโดยอาศัยบริบทเองว่าผู้เขียนกำลังกล่าวถึงบุคคลใด วลีเพื่ออ้างถึงโดยไม่ระบุชื่อนี้แตกต่างจากสมญานามในแง่ที่สมญานามมีลักษณะเฉพาะเจาะจงกว่า ส่วนวลีเพื่ออ้างถึงโดยไม่ระบุชื่อมีลักษณะไม่เฉพาะเจาะจง การจะตีความว่าเพื่ออ้างถึงบุคคลใดขึ้นอยู่กับบริบท ผู้เขียนใช้กลวิธีนี้เพื่อหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบในกรณีที่เป็นกรกล่าวถึงบุคคลนั้นในทางเสียหาย ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 33

“ครอบครัวของ ‘ปาซูฮาร์โต’ อดีตขาใหญ่ของอินโดนีเซียที่เคยถูกมองว่า ครอบงำด้านทุจริตคอร์รัปชัน สานต่อกันถึงรุ่นลูกหลาน ก็ยังสู้ความรวดเร็วในการเปิบของบางตระกูลในบ้านนี้เมืองนี้ไม่ได้

จากเคยซื้อผอนแม้กระทั่งรถกระบะ ใช้ศักยภาพในการก่อสร้างฐานะจนรวยติดอันดับ จากสภาพเอ็นพีแอลจวนล้มละลาย กลายเป็นเศรษฐีรอบใหม่ แดมสร้างเครือข่ายสำหรับเส้นทางสู่ความมั่นคงแบบบูรณาการ”

(โสภณ องค์การณ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 6 มิ.ย. 48)

จากตัวอย่างที่ 33 นี้ ผู้เขียนใช้วลีเพื่ออ้างถึงบุคคลโดยไม่ระบุชื่อ ในที่นี้คือคำว่า “บางตระกูลในบ้านนี้เมืองนี้” เพื่อวิจารณ์การทุจริตคอร์รัปชันของครอบครัวนักการเมืองบางครอบครัว ซึ่งจากบริบทในตัวอย่างนี้ผู้อ่านน่าจะตีความได้ว่าหมายถึงครอบครัวของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีบางคน ครอบครัวนักการเมืองดังกล่าวสามารถสร้างฐานะจากสภาพที่

เกือบจะล้มละลายมาเป็นเศรษฐกิจได้ โดยอาศัยอำนาจและเส้นสายจากการเข้ามาทำงานรับใช้ชาติของคนในครอบครัวเข้ามากอบโกยเงินไว้ใช้เอง การใช้กลวิธีนี้สามารถวิจารณ์ทางอ้อมได้เพราะผู้เขียนไม่ได้ระบุชื่อโดยตรงว่าหมายถึงใคร แต่ให้ผู้อ่านตีความโดยอาศัยบริบทว่าผู้เขียนหมายถึงหรืออ้างถึงใคร ด้วยเหตุนี้นอกจากกลวิธีนี้จะสามารถใช้ในการวิจารณ์แล้วยังช่วยให้ผู้เขียนยังสามารถหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบต่อคำกล่าวนั้นได้ด้วย

ตัวอย่างที่ 34

“วันก่อนคนจากค่ายสะตอเพียงบอกว่าใกล้ดังแตก แลกเช็ค บันทึกละเลขแต่งบัญชีเท่านั้น เกิดสภาวะลมนอกนุชอุบลพันใกล้ตึกไทยคู่ฟ้า อากาศหูดุเดือด ดาวพุธโคจรถอยหลังก็ยังไม่มียุทธพิลห่ามไม่ให้ใครเก็บปากเก็บ คำ

ชาวบ้านก็เลยได้รับฟังร้ายยาวหลักเศรษฐศาสตร์แนวใหม่ จากเจ้าของหลักการ ‘ไม่เป็นหนัก่อนแล้วจะรวยหรือ’ ทำเอามันตีบไปเลยเชียว”

(โสภณ องค์การณ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 5 ธ.ค. 48)

ส่วนตัวอย่างที่ 34 นี้ วลีเพื่ออ้างถึงบุคคลโดยไม่ระบุชื่อคือคำว่า “เจ้าของหลักการ ‘ไม่เป็นหนัก่อนแล้วจะรวยหรือ’” ซึ่งเป็นที่เข้าใจกันว่าหมายถึงนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร เนื่องจากนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร มีนโยบายด้านเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นให้ประชาชนบริโภคและจับจ่ายใช้สอยเพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยมีหลักการที่ว่า “ไม่เป็นหนัก่อนแล้วจะรวยหรือ” เพื่อให้ประชาชนเห็นคล้อยตามนโยบายดังกล่าว แต่ผลที่ตามมาคือประชาชนกลับยากจนและเป็นหนี้เพิ่มมากขึ้น ผู้เขียนจึงใช้วลีเพื่ออ้างถึงโดยไม่ระบุชื่อที่ว่า “เจ้าของหลักการ ‘ไม่เป็นหนัก่อนแล้วจะรวยหรือ’” เพื่อให้ผู้อ่านตีความโดยอาศัยบริบทว่าผู้เขียนต้องการหมายถึงใคร โดยผู้อ่านที่มีความรู้เกี่ยวกับการเมืองไทยจะเข้าใจได้ไม่ยาก เนื่องจากหลักการดังกล่าวเป็นที่รับรู้และได้รับการกล่าวถึงในวงกว้างทางสื่อประเภทต่างๆ ผู้เขียนใช้กลวิธีนี้เพื่อวิจารณ์พฤติกรรมที่ผ่านมาของนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ทางอ้อมในประเด็นเรื่องการเสนอความคิดซึ่งส่งเสริมให้ประชาชนสร้างหนี้และทำให้เห็นว่าการมีหนี้เป็นสิ่งที่ดี นอกจากนี้กลวิธีดังกล่าวยังช่วยให้ผู้เขียนสามารถหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบในการกล่าวถึงบุคคลนั้นได้ด้วย เพราะผู้เขียนไม่ได้ระบุชื่อโดยตรงว่าพฤติกรรมนั้นเป็นของผู้ใด

ตัวอย่างที่ 35

“ลองคิดดูก็แล้วกัน เรามีคนเก่งเยอะ ดังนั้นต้องปรับ
คณะรัฐมนตรีบ่อยๆ เพื่อให้ประชาชนได้กำไร มีคนเก่ง ความรู้ ความสามารถ
ได้มีโอกาสได้รับใช้บ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรือง แม้ว่าจะทำให้บางครอบครัว
ร่ำรวยเกินหน้าเพื่อนร่วมประเทศก็ตาม”

(โสภณ องค์การณ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 29 ส.ค. 48)

จากตัวอย่างที่ 35 ผู้เขียนใช้วลีเพื่ออ้างถึงโดยไม่ระบุชื่อที่ “บาง
ครอบครัว” ซึ่งเป็นที่เข้าใจกันว่าเป็น ครอบครัวของนายกรัฐมนตรีและนักการเมืองบางคน เนื่องจาก
ผู้เขียนต้องการวิจารณ์ทางอ้อมเกี่ยวกับพฤติกรรมของครอบครัวดังกล่าวว่าไม่ได้เข้ามาทำงานรับ
ใช้ชาติด้วยความจริงใจ แต่เข้ามาทำงานเพื่อหวังกอบโกยเงินทองจากการปฏิบัติงาน เพราะว่า
รัฐบาลมีการปรับคณะรัฐมนตรีและปรับขึ้นเงินเดือนกันบ่อยครั้ง โดยอ้างว่าเพื่อให้เหมาะสมกับ
หน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ แต่ในความเป็นจริงนักการเมืองเหล่านี้ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาหรือพัฒนา
ประเทศชาติให้ดีขึ้นหรือให้คุ้มกับภาษีที่ประชาชนต้องจ่ายไปได้ การใช้วลีเพื่ออ้างถึงโดยไม่ระบุชื่อ
ดังกล่าว นอกจากผู้อ่านจะสามารถตีความโดยอาศัยพื้นฐานความรู้ทางการเมืองได้ว่าหมายถึงใครโดย
ที่ไม่ต้องระบุชื่อแล้ว ผู้เขียนยังสามารถหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบต่อการวิจารณ์ดังกล่าวได้ด้วย

จากตัวอย่างการใช้วลีเพื่ออ้างถึงโดยไม่ระบุชื่อที่ 33-35 ข้างต้น จะเห็นได้ว่ากลวิธี
ดังกล่าวช่วยให้ผู้เขียนสามารถวิพากษ์วิจารณ์ทางอ้อม พร้อมทั้งหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบได้กรณี
ที่ผู้ที่ถูกวิจารณ์อาจไม่พอใจ เนื่องจากผู้เขียนไม่ได้ระบุชื่อว่ามีใคร แต่ใช้วิธีให้รายละเอียด
หรือข้อมูลอื่นประกอบ ด้านผู้อ่านก็จะสามารถเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อได้ โดยอาศัยบริบทใน
การตีความ ทำให้การสื่อสารสามารถลุล่วงไปได้เป็นอย่างดี

4.1.7 การใช้การเล่นทางภาษา (speech play)

Joel Sherzer (2001: 1 อ้างถึงใน ศิริพร ภักดีผาสุข, 2549: 245) อธิบายไว้ว่า
การเล่นทางภาษาเป็นการจัดการ (manipulate) หรือเล่นกับองค์ประกอบของภาษาในแง่ที่
สัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่นๆ และในแง่ที่สัมพันธ์กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของการใช้
ภาษานั้น

การเล่นทางภาษา (speech play) มีทั้งการเล่นกับเสียงพยัญชนะ เสียงสระ และ
เสียงวรรณยุกต์ และการเล่นคำหรือการเล่นกับความหมายซ้อนของคำๆ นั้น การเล่นทางภาษานี้

ถือเป็นกลวิธีการวิจารณ์ทางอ้อมวิธีหนึ่ง เนื่องจากผู้อ่านต้องตีความความหมายของคำนั้นๆ นอกจากนี้การเล่นทางภาษายังช่วยสร้างความขบขันสนุกสนานและความน่าสนใจให้กับผู้อ่านอีกด้วย

จากการศึกษาบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองพบว่า ผู้เขียนใช้กลวิธีการใช้การเล่นทางภาษาซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่

4.1.7.1 การเล่นเสียง จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ผู้เขียนใช้การเล่นเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ที่มีเสียงใกล้เคียงกัน เพื่อสร้างคำใหม่และใช้เพื่อสื่อความเชิงวิจารณ์ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 36

“ทุกวันนี้ ปฏิรูป ระบบราชการกันจน ปฏิละ และข้าราชการ ปฏิละ กันไปหมด ลองออกจากป่ามาเดินตามระบบบริหารราชการงานเมืองที่บรรพบุรุษของเราวางไว้ให้ โดยเฉพาะ ‘งานมหาดไทย’ ดูกันใหม่ซักกรอบดีไหมครับ”

(คนปลายซอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 28 ก.ย. 48)

จากตัวอย่างที่ 36 นี้ ผู้เขียนเล่นเสียง “ปฏิ” ในคำว่าว่า “ปฏิรูป” “ปฏิละ” และ “ปฏิละ” ซึ่งทั้ง 3 คำนี้มีเสียงพยางค์ท้ายใกล้เคียงกัน โดยคำที่มีความหมายใช้กันจริงๆ ในภาษาไทยนั้นมีเพียงคำเดียวคือคำว่า “ปฏิรูป” ส่วนคำว่า “ปฏิละ” และ “ปฏิละ” นั้นไม่มีความหมายและไม่มีใช้ในภาษาไทย แต่ผู้เขียนต้องการเล่นเสียง “ละ” และ “ละ” จึงนำมาใส่กับเสียง “ปฏิ” เพื่อให้เสียงใกล้เคียงกับคำว่า “ปฏิรูป” ทั้งนี้เพื่อวิจารณ์การทำงานระบบราชการของประเทศไทยที่ปฏิรูปกันจนละ ส่วนข้าราชการก็ทำงานกันเลอะเทอะ ไม่เป็นระบบ เมื่อผู้อ่านตีความแล้วนอกจากจะทราบสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อแล้ว ผู้อ่านยังได้รับความสนุกสนานขบขันจากการเล่นเสียงของผู้เขียน ซึ่งช่วยให้บทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองมีความน่าสนใจเพิ่มมากขึ้น

ตัวอย่างที่ 37

“หลังจากหลุด ‘แ่มง’ ความคิดก็เริ่มกระจ่าง จะให้รัฐมนตรี 20 กว่าคนเข้าไปจัดการดูแล รวมทั้งจะให้เปิดสภา 500 อภิปรายทั่วไป ใคร

อยากพูด เสนอความคิดเห็นอย่างไรก็ได้เต็มที่ ก็เป็นการเปิดรูปร่างระบายได้
อีกแบบก็น่าดูเหมือนกันว่า 'ผู้ทรงเกียรติ' และ 'ผู้ทรงเกียรติ' จะแสดงให้เห็น
ความเป็นอัจฉริยะกระจุดได้มากแค่ไหน"

(โสภณ องค์การณ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 28 ก.พ. 48)

จากตัวอย่างที่ 37 นี้ ผู้เขียนใช้การเล่นเสียงพยัญชนะที่มีเสียงใกล้เคียง
กัน ในที่นี้คือนำเสียง "เกียรติ" /kiaʔ/ มาเล่นกับเสียง "เกียรติ" /kiaʔ/ เนื่องจากทั้งสองเสียงมีเสียง
ค่อนข้างใกล้เคียงกัน แต่ความหมายนั้นแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง เพราะคำว่า "ผู้ทรงเกียรติ"
หมายถึง ผู้ที่ดำรงไว้ซึ่งยศหรือการสรรเสริญ ส่วนคำว่า "ผู้ทรงเกียรติ" หมายถึง ผู้ที่สวมรองเท้าไม้
แบบจีน การที่ผู้เขียนใช้กลวิธีนี้ก็เพื่อวิจารณ์นักการเมือง โดยนักการเมืองที่มีพฤติกรรมในแง่ที่ดี
และยึดถือความถูกต้อง ถือได้ว่าเป็น "ผู้ทรงเกียรติ" สมควรได้รับการยกย่องจากประชาชน ส่วน
นักการเมืองที่มีพฤติกรรมในทางมิชอบย่อมไม่ใช่ผู้ทรงเกียรติแต่เป็นได้เพียง "ผู้ทรงเกียรติ" ที่มัก
สร้างปัญหาและส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศ ด้านผู้อ่านจะต้องตีความด้วยคำทั้งสองก่อนจึง
จะเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อได้ เนื่องจากด้วยคำทั้งสองเป็นการสื่อความที่ไม่ตรงตามรูปภาษา
และสามารถตีความได้หลายแบบขึ้นอยู่กับผู้อ่านเป็นสำคัญ

ตัวอย่างที่ 38

"เรื่องไม่ดีที่เกิดจากปากคนทั้งหลายตอนนี้ ไปรุมโทษกันแต่
'ดาวพุธ' ความจริงมันไม่ใช่หรอก เรารู้จักกันแต่ 'ดาวพุธ' แต่ดาวที่ส่งอิทธิพล
รุนแรงต่อคำพูด-คำจาคนคือ 'ดาวพล้อย'

'ดาวพล้อย' ไม่ใช่ดาวฤกษ์หรือดาวเคราะห์ แต่เป็นกลุ่มก๊าซ
เน่าที่จับตัวกันเป็นก้อนใหญ่อยู่ในลักษณะ 'ดาวบริวาร' ของดาวพุธ เหมือน
อย่างดวงจันทร์ที่เป็นดาวบริวารโลก"

(คนปลายชอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 3 ธ.ค. 48)

ส่วนตัวอย่างที่ 38 นี้ ผู้เขียนเล่นเสียง "พุธ" และ "พล้อย" เนื่องจากคำว่า
"พุธ" และ "พล้อย" มีเสียงพยัญชนะต้นใกล้เคียงกัน โดยในเนื้อหาของบทความผู้เขียนกล่าวถึง
ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพูดของนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร เนื่องจากนายกรัฐมนตรีทักษิณ
ชินวัตร ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการตัดสินใจทำซีเกมส์ที่ประเทศฟิลิปปินส์เป็นเจ้าภาพว่าไม่เป็น
ธรรม ทำให้ชาวฟิลิปปินส์เกิดความไม่พอใจ นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร จึงได้อ้างว่าเป็นเพราะ
การโคจรของ "ดาวพุธ" ผู้เขียนจึงนำเสียง "พล้อย" มาเล่นกับเสียง "พุธ" เพื่อวิจารณ์ว่าแท้จริงแล้ว

ปัญหาที่เกิดขึ้นล้วนมาจากการพูดจาของนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ที่มักไม่ไตร่ตรองก่อนพูด หรือเรียกอีกอย่างว่า การพูดพล่อย ดังนั้น “ดาวพล่อย” จึงหมายถึง คนที่ชอบพูดพล่อยๆ อันเป็น ต้นตอของปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้อ่านต้องตีความเนื้อหาก่อนจึงจะเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อ

ตัวอย่างที่ 39

“แต่อาจารย์โคทมท่านเป็นแมว ‘หมวดเหล็ก’ รับประกันตัด
ยังงี้ก็ไม่ด้วน เสียตายอยู่นิดเดียว แมววิชาการอย่างท่าน ‘สูญพันธุ์’ ไปเกือบ
หมดแล้ว

พันธุ์แท้ที่ยังร้อง แมว...แมว...อย่างอาจารย์โคทมนี้ แทบไม่
ค่อยจะได้ยินกันแล้วละครับ

ยุคนี้มีแต่แมวกลายพันธุ์ที่ร้อง แมว...แมว...เปิดวิทยุ ดู
โทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์ มีแต่ ‘พูดจาภาษาแมว’ ไปเกือบทั้งหมด”

(คนปลายซอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 22 ก.พ. 48)

จากตัวอย่างที่ 39 ข้างต้น ผู้เขียนนิพากษ์วิจารณ์สื่อและนักวิชาการใน ปัจจุบันที่แบ่งเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายแรกเป็นสื่อและนักวิชาการที่ยังคงยึดมั่นความถูกต้อง เมื่อเห็นสิ่งใด ไม่ถูกต้องก็ออกมาแสดงความคิดเห็นในทางที่ถูก ส่วนอีกฝ่ายเป็นสื่อและนักวิชาการที่อยู่ ฝ่ายรัฐบาล มีการนำเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องและคอยรักษากภาพลักษณ์ให้ รัฐบาลเสมอ ผู้เขียนได้เปรียบเทียบทั้ง 2 ฝ่ายว่าเป็นแมว โดยฝ่ายแรกเป็นแมวทั่วไปที่ร้องว่า “แมว” ส่วนฝ่ายหลังเป็นแมวกลายพันธุ์ที่ร้องว่า “แมว” ซึ่งไม่ใช่สื่อมวลชนและนักวิชาการที่แท้จริง ผู้เขียนเล่นเสียงวรรณยุกต์ระหว่างคำว่า “แมว” กับ “แมว” โดยคำว่า “แมว” นั้นนอกจากจะเป็นเสียง ร้องของแมวแล้ว ยังเป็นชื่อเล่นของนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ซึ่งมีเสียงวรรณยุกต์ใกล้เคียงกับ คำว่า “แมว” การที่ผู้เขียนเล่นเสียงวรรณยุกต์ดังกล่าวก็เพื่อวิจารณ์พฤติกรรมของสื่อและ นักวิชาการหลายท่านทางอ้อมว่าทำหน้าที่อย่างไม่เป็นกลางและมีการนำเสนอข่าวสารเพื่อสร้าง ภาพลักษณ์ของรัฐบาลให้ดูดี

4.1.7.2 การเล่นคำ คือ การที่คำหรือวลีหนึ่งๆ สามารถเชื่อมโยงไปสู่ ความหมายสองความหมายที่ไม่เกี่ยวข้องกันได้ในเวลาเดียวกัน หรือเป็นการเล่นกับความหมาย ซ้อน (double meaning) หรือความกำกวม (ambiguity) (Sherzer, 2002: 2 อ้างถึงใน ศิริพร ภัคดีผาสุข, 2547) ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 40

“เสาร์เป็นไฟ กรกฎเป็นน้ำ จันทรหมายถึงประชาชนส่วนใหญ่
ของประเทศ ก็คงหมายถึงคนในระดับรากหญ้า ฉะนั้นไฟเผาไหม้ในน้ำที่ขยนี้
รากหญ้าร่วงจะเนาใน

เพราะอย่างนี้แหละครับ ผมถึงห่วงนัก-ห่วงหนา หวังว่าการ
โหวตเสียงในวันพຸ່งนี้ว่าจะไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจนายสุริยะ มันจะเป็นการ
เริ่มต้นแห่งวาระ ‘เสาร์ทับจันทร’

เพราะ ‘จันทร’ หมดแสงที่จะ ‘ส่องหล้า’ ในวันพຸ່งนี้พอดี
ผู้อ่านรหัสดาวทั้งหลายเขาตกทายกันไว้อย่างนั้นนะครับ”

(คนปลายซอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 28 มิ.ย. 48)

จากตัวอย่างที่ 40 นี้ ผู้เขียนใช้คำว่า “จันทรหมดแสงที่จะส่องหล้า” เพื่อ
สื่อความหมายถึงเหตุการณ์ที่มีการทำนายเรื่องดวงดาวกันว่า วันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2548 ดาว
เสาร์ซึ่งเป็นดาวแห่งความโชคร้ายจะเคลื่อนจากราศีหนึ่งไปสู่ราศีหนึ่ง ตรงกับช่วงที่จะมีการจัดการ
อภิปรายไม่ไว้วางใจนายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ กรณีการทุจริตในการจัดซื้อเครื่องตรวจวัดถูระเบิด
CTX 9000 ผู้เขียนจึงวิจารณ์สถานการณ์ของพรรคไทยรักไทยทางอ้อมว่า “จันทรหมดแสงที่จะส่อง
หล้า” ซึ่งถ้อยคำดังกล่าวมี 2 ความหมายคือ ความหมายแรกหมายถึง “จันทรส่องหล้า” ซึ่งเป็นชื่อ
บ้านพักของนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร และความหมายที่สองหมายถึงการหมดอำนาจเหมือน
ดวงจันทร์ที่ไม่มีแสงส่องมายังโลก เพื่อสื่อความหมายว่าพรรคไทยรักไทยซึ่งมีหัวหน้าพรรคคือ
นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร และเป็นรัฐบาลชุดปัจจุบันกำลังจะหมดอำนาจหรือเสื่อมความ
ศรัทธาจากประชาชนจากกรณีการทุจริตดังกล่าว การเล่นความหมายจากถ้อยคำดังกล่าวถือได้ว่า
สามารถสื่อความหมายที่ผู้เขียนต้องการได้อย่างครบถ้วนโดยที่ผู้เขียนเองก็สามารถหลีกเลี่ยง
ความรับผิดชอบได้ เนื่องจากการใช้การเล่นทางภาษาแบบเล่นกับความหมายนี้เป็นการสื่อความ
ไม่ตรงตามรูปภาษาและความหมายที่ได้ก็ขึ้นอยู่กับการตีความของแต่ละคนด้วย

ตัวอย่างที่ 41

“ถ้าเกิดวิกฤติในบ้านเมือง ความล้มจมของเศรษฐกิจเพราะ
บริหารจัดการแบบผิดๆ หนี้สินท่วมหัว หรือปัญหาสังคมอะไรก็สุดแล้วแต่ อย่า
ไปโทษใคร นอกจากพวกในสภา 500 นั้นแหละ”

(โสภณ องค์การณ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 14 มี.ค. 48)

จากตัวอย่างที่ 41 ผู้เขียนใช้คำว่า "สภา 500" ซึ่ง "500" สามารถสื่อได้ 2 ความหมาย โดยความหมายแรกหมายถึง "จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร" ส่วนอีกความหมายสื่อถึงส่วนหนึ่งในคำเรียกมิชชันนารีที่ว่า "โจร 500" ดังนั้น "สภา 500" จึงตีความได้ 2 นัย ความหมายแรกคือ "สภาที่มีสมาชิกจำนวน 500" และอีกหนึ่งความหมายคือ "สภาหรือที่ชุมนุมของมิชชันนารี" การที่ผู้เขียนเล่นกับความหมายซ้อนก็เพื่อวิจารณ์สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปัจจุบันที่มักมีพฤติกรรมในทางที่ไม่ดี เข้ามาทำงานการเมืองเพื่อหวังผลประโยชน์ส่วนตัว และไม่ได้ต้องการแก้ปัญหาของชาติอย่างจริงจัง โดยผู้อ่านจะเข้าใจความหมายที่ผู้เขียนต้องการสื่อได้ ต้องอาศัยการตีความเป็นสำคัญ

จากตัวอย่างการใช้การเล่นทางภาษาที่ 36-41 ข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้เขียนสามารถใช้ความสามารถทางภาษาที่มีอยู่ไปใช้วิจารณ์การเมืองทางอ้อมได้อย่างน่าสนใจ ทั้งการเล่นเสียงและการเล่นคำ เพราะนอกจากการเล่นทางภาษาจะเป็นการสื่อความไม่ตรงตามรูปและต้องอาศัยการตีความซึ่งช่วยให้การวิจารณ์ทางอ้อมประสบผลสำเร็จแล้ว ผู้เขียนยังสามารถสร้างสีสันและความสนุกสนานให้กับบทความ พร้อมทั้งหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบไปได้พร้อมกัน

4.1.8 การยกคำกล่าวของบุคคล (direct quotation)

Tannen (1989: 110) ได้อธิบายการยกคำกล่าวของบุคคลไว้ว่า การยกคำกล่าวมาพูดซ้ำเพื่อเล่าเหตุการณ์ไม่ว่าจะเป็นแบบใด ไม่ได้เป็นการนำมารายงานให้ผู้ฟังทราบ แต่เป็นบทสนทนาที่ผู้พูดตั้งใจสร้างขึ้นหรือกล่าวซ้ำเพื่อจุดประสงค์บางประการ ผู้วิจัยเห็นว่าหนึ่งในนั้นคือ เพื่อวิจารณ์ทางอ้อม

ในที่นี้การยกคำกล่าวของบุคคล (direct quotation) คือ การอ้างโดยการยกคำกล่าวที่มีผู้กล่าวไว้มาลงในบทความให้ผู้อ่านอ่านโดยตรง เพื่อวิจารณ์พฤติกรรมหรือการทำงานของนักการเมืองทางอ้อม เนื่องจากผู้เขียนไม่ได้กล่าวด้วยคำนั้นเองโดยตรง แต่ผู้เขียนจงใจยกคำกล่าวของบุคคลอื่นมา เพื่อชี้ให้เห็นข้อบกพร่องหรือเพิ่มความน่าเชื่อถือ นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เขียนหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบได้ทางหนึ่ง

จากการศึกษาบทความแสดงความเห็นทางการเมืองพบว่า ผู้เขียนใช้การยกคำกล่าวของบุคคล เพื่อวิจารณ์การเมืองทางอ้อม ดังตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 42

“ประโยคที่ ‘สุเทพ เทือกสุบรรณ’ ให้สัมภาษณ์เมื่อวันก่อนว่า ‘ถ้าผิดอาจจะไม่ใช่ นายสุริยะ หรืออาจเป็นนายสุริยะหรือคนอื่น ๆ อีกมาก อาจจะไปจนถึงตัวนายฯ ก็ได้’ บางทีอาจไม่ใช่เป็นการชี้นำประชาชน แต่เป็นการสะท้อนความรู้สึกของคนหลายคนในเวลานี้ เรื่องนี้ไม่จบง่าย ๆ อย่างแน่นอน”

(X คลูซีฟ: มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 13-19 พ.ค. 48)

จากตัวอย่างที่ 42 นี้ ผู้เขียนยกคำกล่าวของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ที่ให้สัมภาษณ์กรณีการทุจริตเครื่องตรวจวัดระเบิด CTX 9000 ว่าปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นอาจมีสาเหตุมาจากนายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร รวมถึงคนอื่นๆ ในคณะรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง การที่ผู้เขียนใช้กลวิธีดังกล่าวก็เพื่อวิจารณ์การบริหารงานของรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน เนื่องจากเมื่อเกิดกรณีการทุจริตเครื่องตรวจวัดระเบิด CTX 9000 รัฐบาลกลับไม่แสดงความเอาใจจริงเอาใจสั่งและตรงไปตรงมาในการตรวจสอบข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ ทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในรัฐบาล ผู้เขียนจึงวิจารณ์ทางอ้อมด้วยการยกคำกล่าวของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ มาลงในบทความโดยตรงและกล่าวว่าคำกล่าวนี้สะท้อนความคิดเห็นของประชาชน นอกจากกลวิธีนี้จะช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือให้แก่ข้อมูลและสามารถวิจารณ์พฤติกรรมดังกล่าวทางอ้อมได้แล้ว ผู้เขียนยังสามารถหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบดังกล่าวได้ด้วย เนื่องจากผู้เขียนไม่ได้เป็นผู้ที่กล่าวด้วยคำนั้นเองโดยตรง

ตัวอย่างที่ 43

“ท่านอาจารย์วรเจตน์ ภาคีรัตน์ ประจำคณะนิติศาสตร์
ธรรมศาสตร์ หนึ่งในจำนวนมากมายของผู้คัดค้านให้ความเห็นประกอบว่า
‘การออก พ.ร.ฎ. ฉบับนี้เป็นการเอื้อให้เกิดความชอบธรรม
กับการใช้อำนาจของนายฯ โดยพยายามสร้างความชอบธรรมในรูปแบบ
ของกฎหมาย เพื่อให้มีอำนาจเบ็ดเสร็จ หากดูตามมาตรา 4 (2) ที่ว่าด้วยการ
เสนอเรื่องต่อ ครม. ที่สามารถเสนอร่างพระราชบัญญัติร่างพระราชกำหนดได้
และถ้า พ.ร.ฎ. นี้สามารถบังคับใช้ได้ก็เท่ากับสามารถออก พ.ร.ก. ได้ด้วย ซึ่ง
ถือเป็นเรื่องอันตราย หากรัฐบาลสามารถออก พ.ร.ก. ได้ตามที่ต้องการ แต่
นายวรศักดิ์ อุวรรณโณ กลับบอกว่า พ.ร.ฎ. ดังกล่าวไม่ได้รวมถึงการออก
พ.ร.ก.’

ครบท่านอาจารย์วรเจตน์ 'เปิดโปงกลางปอน' ได้จ้งหนับ"

(คนปลายชอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 2 มี.ค. 48)

จากตัวอย่างที่ 43 นี้ ผู้เขียนยกคำกล่าวของอาจารย์วรเจตน์ ภาคีรัตน์ ที่ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรีหรือที่เรียกกันว่าพระราชกฤษฎีกาเพิ่มอำนาจนายกรัฐมนตรีมาลงไว้ในบทความ เพื่อชี้ให้ผู้อ่านเห็นความบกพร่องของรัฐบาลในการการกระทำที่เกิดขึ้น โดยที่ผู้เขียนไม่ต้องกล่าววิจารณ์เองโดยตรง ในกรณีดังกล่าวนายบวรศักดิ์ อุวรรณโณและนายวิษณุ เครืองาม ได้เสนอร่างพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว โดยย้าว่าเป็นกฎหมายเพื่อการจัดระบบการเสนอเรื่องเข้าคณะรัฐมนตรีให้มีความโปร่งใสมากขึ้นเท่านั้น แต่ในคำกล่าวที่ยกมาอาจารย์วรเจตน์ ภาคีรัตน์ แสดงความไม่เห็นด้วยเพราะพระราชกฤษฎีกาเพิ่มอำนาจนายกเป็นการเปิดโอกาสให้รัฐบาลสามารถใช้อำนาจได้อย่างเบ็ดเสร็จ ผู้เขียนจึงจ้งใจนำคำกล่าวดังกล่าวมากล่าวซ้ำอีกครั้ง เพื่อวิจารณ์รัฐบาลทางอ้อมเนื่องจากผู้เขียนก็ไม่ได้เห็นด้วยว่าการออกพระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ กลวิธีนี้จึงช่วยให้ผู้เขียนสามารถวิจารณ์ทางอ้อมพร้อมทั้งหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบต่อการวิจารณ์นั้นได้ เพราะผู้เขียนไม่ได้เป็นผู้กล่าวด้วยคำนั้นเอง อีกทั้งช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับการวิจารณ์และบทความนี้อีกด้วย

ตัวอย่างที่ 44

"ก็ขนาด 'คุณพุทธพงษ์ ปุณณกันต์' ระดับโฆษก กทม. แท้ๆ เขายังทนไม่ไหว เรื่องอื่นพอเก็บกลิ่นที่จะไม่แสดงความเห็นต่อสาธารณะได้ แต่กับเรื่อง 'องค์พระประมุขของชาติ' เขาไม่ยอมให้ความกลัวให้อำนาจอยู่เหนือ 'งานพิทักษ์' ในฐานะข้าแผ่นดินคนหนึ่ง ผมอ่านข่าวในใจแล้วยังนึกในใจว่า 'เออ...พุทธพงษ์นี่มันไม่ทิ้งสายเลือดแฮะ' พังเขาหน่อยเป็นไง

โดยส่วนตัวแล้วเห็นว่าไม่เหมาะสม ไม่สมควรอย่างยิ่งที่จะพูดอย่างนี้ออกไป เพราะนี่ไม่ใช่การปราศรัยหาเสียง ไม่ใช่เกมการเมืองที่จะมีการนับจำนวนปริมาณคนที่จะมาร่วมงานแข่งขันกับฝ่ายตรงข้าม นี่ไม่ใช่งานของรัฐบาลหรือฝ่ายค้าน แต่เป็นงานจัดขึ้นเพื่อถวายพระพร และแสดงความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อันเป็นที่รักยิ่งของปวงชนชาวไทย จึงไม่เป็นการสมควรที่จะกล่าวคำนั้นขึ้นมา"

(คนปลายชอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 3 ธ.ค. 48)

จากตัวอย่างที่ 44 นี้ บทความมีเนื้อหาเกี่ยวกับพิธีเปิดงานมหกรรมชีวิตพอเพียง ตามแนวพระราชดำริที่กรุงเทพมหานครจัดขึ้น ณ บริเวณท้องสนามหลวง เมื่อนายกรัฐมนตรี ทักษิณ ชินวัตร ไปร่วมงานและเห็นผู้คนมากมายเป็นแสนก็กล่าวเข้ากับนายอภิรักษ์ โกษะโยธิน ผู้ เป็นเจ้าของงานต่อหน้าประชาชนว่า “วันนี้คนมาเยอะกว่าที่สวนลุมพินีอีก” ผู้เขียนเห็นว่าการ กระทำดังกล่าวไม่ถูกต้องจึงวิจารณ์ทางอ้อมด้วยการจงใจยกคำกล่าวของนายพุทธิพงษ์ ปุณณกันต์ โฆษกกรุงเทพมหานครที่แสดงความไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีมาลง ไว้ในบทความ เพื่อชี้ให้ผู้อ่านเห็นความบกพร่องที่เกิดขึ้น เนื่องจากงานดังกล่าวจัดขึ้นเพื่อถวาย พระพรและแสดงความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไม่ใช่การแข่งขันในเกม การเมือง ผู้เขียนจึงใช้กลวิธีการยกคำกล่าวของบุคคล เพื่อวิจารณ์ทางอ้อมและช่วยเพิ่มความ น่าเชื่อถือให้แก่การวิจารณ์โดยที่ยังสามารถหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบได้ เนื่องจากผู้เขียนไม่ได้ เป็นผู้กล่าวด้วยคำนั้นเอง

จากตัวอย่างที่ 42-44 ข้างต้น จะเห็นว่านอกจากผู้เขียนจะใช้กลวิธีการยกคำ กล่าวของบุคคลเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับข้อมูลและการวิจารณ์นั้นๆ แล้ว ผู้เขียนยังจงใจใช้ กลวิธีดังกล่าวเพื่อสื่อความบางอย่าง ในที่นี้ก็คือเพื่อวิจารณ์การเมืองทางอ้อม กล่าวคือในกรณีที่ คำกล่าวที่ยกมานั้นแสดงให้เห็นถึงข้อบกพร่องและการกระทำที่ไม่ถูกต้อง กลวิธีดังกล่าวก็จะเป็น การย้าหรือชี้ให้ผู้อ่านเห็นถึงผลเสียที่เกิดขึ้น ซึ่งถือเป็นการวิจารณ์ทางอ้อมไปในตัว โดยที่ผู้เขียน เองก็สามารถหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบได้หากเกิดความขัดแย้งขึ้น เนื่องจากผู้เขียนไม่ได้เป็นผู้ กล่าวด้วยคำนั้นเอง

4.1.9 การแนะนำความหมาย

จากการศึกษาบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองพบว่า ผู้เขียนใช้กลวิธี การแนะนำความหมายเพื่อสะท้อนทัศนคติของผู้เขียนที่มีต่อสิ่งนั้น ซึ่งถือเป็นการวิพากษ์วิจารณ์ การเมืองทางอ้อม ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 45

“พวกให้สร้างก็อ้างว่าต้องเป็นห่วงเศรษฐกิจ ชีวิตชาวบ้าน
อย่าไปห่วงไม้สักหรือนกยูง สัตว์ป่าไม่กี่ตัว ป่าต้นน้ำตอนนี้ก็ไม่เหลือแล้ว
สารพัดจะยกมาพูด

พวกนักอนุรักษ์ก็**บอกว่า**ป่าไม้สักทองเหนือแก่งเสือเต้นเป็นแหล่งเกือบจะสุดท้ายแล้ว สมควรสงวนไว้ และการมีเขื่อนก็ไม่ได้แก้ปัญหาทั้งหมด”

(โสภณ องค์การณ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 22 ส.ค. 48)

จากตัวอย่างที่ 45 นี้ ผู้เขียนได้วิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการเสนอให้สร้างเขื่อนแก่งเสือเต้นซึ่งยังไม่ได้ชั้ยติ เนื่องจากมีการถกเถียงกันระหว่างผู้ที่อยากให้สร้างกับนักอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยผู้เขียนใช้คำว่า “อ้างว่า” กับกลุ่มบุคคลที่อยากให้สร้างเขื่อนแก่งเสือเต้น และคำว่า “บอกว่า” กับกลุ่มนักอนุรักษ์ธรรมชาติ เพื่อเน้นความหมายบางอย่าง กล่าวคือ ผู้เขียนใช้คำว่า “อ้างว่า” เพื่อแสดงให้เห็นโดยอ้อมว่าผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับกลุ่มที่อยากให้สร้างและแนะนำกลุ่มที่อยากให้สร้างเขื่อนแก่งเสือเต้นไม่มีเหตุผลที่เพียงพอในการสร้างแต่เป็นเพียงการกล่าวอ้างเท่านั้น เนื่องจากคำว่า “อ้างว่า” เป็นคำที่มีความหมายในเชิงลบและมักใช้เมื่อขาดหลักฐานสนับสนุน นอกจากนี้ผู้เขียนยังเห็นว่า มีเรื่องของผลประโยชน์ของนักการเมืองบางคนเข้ามาเกี่ยวข้องในการสร้างเขื่อนครั้งนี้ด้วย ในทางตรงกันข้ามผู้เขียนใช้คำว่า “บอกว่า” กับกลุ่มนักอนุรักษ์ ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายกลางๆ แสดงให้เห็นว่าในความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียนแล้ว ผู้เขียนเห็นด้วยกับกลุ่มนักอนุรักษ์ที่ไม่ยอมให้สร้างเขื่อนแก่งเสือเต้น เนื่องจากเป็นการทำลายป่าไม้สักทองที่มีค่า และการสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้นก็ไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาหน้าท่วมได้ทั้งหมด

ตัวอย่างที่ 46

“ในวันนี้ถ้าอภิสิทธิ์ปรับตัวใหม่กลับไปเป็นตัวของตัวเอง เหมือนในอดีตในสมัยที่เป็น ‘โฆษกรัฐบาล’ ที่เปี่ยมด้วยเสน่ห์ของการพูดคุย มีอารมณ์ขัน ไม่คิดเชิงไหวเชิงพริบทางการเมืองมากไป กล้าชมคู่แข่ง กล้าสร้างมิติใหม่ของการเป็นฝ่ายค้าน อภิสิทธิ์จะเป็นผู้นำฝ่ายค้านที่โดดเด่นมาก และจะเป็น ‘คู่แข่ง’ คนสำคัญของทักษิณในการเลือกตั้งครั้งหน้า”

(X คลูซีฟ: มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 18-24 ก.พ. 48)

จากตัวอย่างที่ 46 นี้ ผู้เขียนใช้คำว่า “กลับไป” เพื่อเน้นความว่า ปัจจุบันนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง กล่าวคือ ปัจจุบันนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ถูกวัฒนธรรมองค์กรของพรรคประชาธิปัตย์ครอบงำจนสูญเสียความเป็นตัวตนที่แท้จริงไป ลักษณะของการทำงานหรือลีลาในการหาเสียงก็คล้ายคลึงกับนายชวน หลีกภัย ทำให้ไม่เกิดความแตกต่างและความเชื่อมั่นจากประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้ดำรงตำแหน่ง

หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่านายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ควรจะปรับตัวใหม่โดยกลับไปเป็นตัวเองดังเช่นที่เคยเป็นเพื่อที่จะสามารถเป็นคู่แข่งกับนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ได้ เมื่อผู้อ่านตีความสิ่งที่ผู้เขียนแนะนำความก็จะพบว่า แท้จริงแล้วผู้เขียนต้องการวิจารณ์ทางอ้อมเกี่ยวกับพฤติกรรมของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ในปัจจุบันที่ควรได้รับการแก้ไขปรับปรุง

ตัวอย่างที่ 47

“ท่านนายกฯ เองซึ่งเป็นผู้เกลียดการทุจริต คอร์รัปชันมากที่สุด ถึงขนาดก่อนเป็นนายกฯ เคยลั่นปากเป็นสัจจะวาจาไว้ต่อหน้าพระบรมรูปทรงม้าว่า...แค่รู้ว่าทุจริต คอร์รัปชัน ถึงไม่มีใบเสร็จ ผมก็ไม่เอาไว้แล้ว แต่ขณะนี้ ดูเหมือนท่านยึดจดหมายจีอีเป็นสรณะ มากกว่ายึด ‘ความจริง’ ที่เห็นคาตาว่า เงินกว่า 4,000 ล้านบาท บทม.จ่ายให้อัดัลไทย หรือ ITO ไป แต่ประเทศไทยยังไม่ได้อะไรเลย แม้กระทั่งเครื่องตัดหญ้าซักเครื่อง”

(คนปลายซอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 17 พ.ค. 48)

จากตัวอย่างที่ 47 นี้ ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างเหตุการณ์การลั่นวาจาต่อหน้าพระบรมรูปทรงม้าก่อนเป็นนายกรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ที่บอกว่าจะจัดการเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันอย่างเด็ดขาดมาเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่เกิดการทุจริตคอร์รัปชันขึ้น เพื่อแนะนำความหมายบางอย่างนอกเหนือจากความหมายตามรูป ในที่นี้ผู้เขียนละเมียดกฎสัมพัทธ์ซึ่งเป็นกฎที่ผู้ร่วมสนทนาต้องพูดเรื่องที่เกี่ยวข้อง เมื่อพิจารณาตามรูปอาจดูเหมือนผู้เขียนกล่าวสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกัน แต่แท้จริงแล้วผู้เขียนกำลังแนะนำความว่านายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ไม่รักษาคำพูดที่เคยให้ไว้ต่อหน้าพระบรมรูปทรงม้า เพื่อวิจารณ์การทำงานของนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ทางอ้อม กล่าวคือ เมื่อเกิดปัญหาการทุจริตในกรณีการจัดซื้อเครื่องตรวจวัดถูระเบิด CTX 9000 แทนที่นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร จะบริหารจัดการปัญหาดังกล่าวเพื่อหาผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร กลับเพิกเฉยต่อการตรวจสอบและค้นหาความจริง โดยยึดเพียงจดหมายของบริษัท จีอี อินวิชั่น จำกัด ที่ชี้แจงว่าไม่มีการติดสินบน การที่ผู้เขียนแนะนำความหมายดังกล่าวก็เพื่อวิจารณ์พฤติกรรมดังกล่าวทางอ้อมและชี้ให้ผู้อ่านเห็นถึงความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลเกี่ยวกับเหตุการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้น

ตัวอย่างที่ 48

“คำถามที่ว่า สหรัฐส่งรายชื่อพวกซีโงงมาให้ฝ่ายไทยคือ
สำนักอัยการสูงสุดแล้วหรือยัง เรื่องนี้สังเกตได้ไม่ยาก

ถ้ายังไม่ส่งมา สำนักอัยการคงออกมาชี้แจงด้วยท่าทีซึ่งช้ง
นานแล้วว่าไม่มี แต่การเจียบฉืออย่างนี้โดยไม่รับหรือปฏิเสธ พฤติกรรมฟ้องชัด
ข้อสันนิษฐานทางกฎหมายว่าอย่างไร อัยการทุกคนย่อมรู้หรือว่ารู้แต่พูดไม่
ออก รอดูทิศทางลมเสียก่อน ถึงอย่างไรก็อย่าลืมประชาชนก็แล้วกัน”

(โกลน องค์การณ: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 14 พ.ย. 48)

จากตัวอย่างที่ 48 นี้ ผู้เขียนกล่าวถึงเหตุการณ์การทุจริตกรณีการจัดซื้อ
เครื่องตรวจจับวัตถุระเบิด CTX 9000 ที่เป็นที่ยังสงสัยของประชาชนทั่วไปว่าประเทศสหรัฐอเมริกาได้
ส่งรายชื่อผู้ที่ทุจริตมาให้สำนักอัยการสูงสุดแล้วหรือไม่ โดยผู้เขียนได้กล่าวว่า “ถ้ายังไม่ส่งมา
สำนักอัยการคงออกมาชี้แจงด้วยท่าทีซึ่งช้งนานแล้วว่าไม่มี แต่การเจียบฉืออย่างนี้โดยไม่รับหรือ
ปฏิเสธ พฤติกรรมฟ้องชัด” ซึ่งเป็นการละเมิดกฎคุณลักษณะที่ต้องพูดให้ชัดเจน ไม่คลุมเครือ แต่ใน
ที่นี้ผู้เขียนต้องการแนะนำความว่าในความเป็นจริงแล้วทางสำนักอัยการสูงสุดได้รับรายชื่อผู้ที่ทุจริต
ในกรณีดังกล่าวแล้ว การที่ผู้เขียนใช้กลวิธีการแนะนำความหมายก็เพื่อวิพากษ์วิจารณ์สำนักอัยการ
สูงสุดทางอ้อม เนื่องจากสำนักอัยการสูงสุดทราบแล้วว่าผู้ใดบ้างที่กระทำความผิดแต่ก็ยังไม่
ออกมาเปิดเผย เนื่องจากกลัวอิทธิพลและอำนาจของนักการเมืองบางคน นอกจากกลวิธีนี้จะ
สามารถใช้วิจารณ์การเมืองทางอ้อมได้แล้ว ผู้เขียนยังสามารถหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบต่อการ
วิจารณ์นั้นได้ เนื่องจากผู้เขียนไม่ได้กล่าวโดยตรง แต่เป็นการแนะนำความหมายที่นอกเหนือไปจาก
ความหมายตามรูปเพื่อให้ผู้อ่านตีความเอง

จากตัวอย่างการแนะนำความหมายที่ 45-48 ข้างต้น แสดงให้เห็นว่ากลวิธีนี้สามารถ
แนะนำความหมายที่ผู้เขียนต้องการสื่อได้อย่างลึกซึ้ง อีกทั้งสามารถวิพากษ์วิจารณ์พฤติกรรมของ
นักการเมืองบางคนทางอ้อมได้ โดยที่ยังสามารถสื่อความหมายที่ผู้เขียนต้องการ เนื่องจากการ
แนะนำความเป็นส่วนที่อยู่นอกเหนือจากความหมายตามรูปและต้องอาศัยการตีความของผู้อ่านเป็น
สำคัญ ซึ่งช่วยให้ผู้เขียนสามารถหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบและความไม่พอใจที่อาจเกิดขึ้นได้

กลวิธีทางภาษาทั้ง 9 กลวิธีข้างต้นแสดงให้เห็นว่า แต่ละกลวิธีต่างสามารถใช้วิจารณ์
การเมืองทางอ้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากแต่ละกลวิธีเป็นการสื่อความหมายที่ไม่ตรง
ตามรูปภาษา มีความกำกวมในตัวเอง ไม่ได้ระบุชัดเจน หรือผู้เขียนไม่ได้เป็นผู้ที่กล่าวเอง ส่วนผู้รับ

สารก็ต้องตีความโดยอาศัยบริบทจึงจะเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่ออย่างแท้จริง นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่าผู้เขียนเลือกใช้กลวิธีทางภาษาต่างๆ ในปริมาณที่แตกต่างกัน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 แสดงความถี่การปรากฏกลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมในบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมือง

กลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อม	ความถี่	ร้อยละ
1. การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน	110	24.3
2. การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์	105	23.2
3. การใช้อุปสรรค	76	16.7
4. การใช้คำที่มีความหมายแฝง	48	10.6
5. การใช้สำนวน	43	9.5
6. การใช้คำเรียกบุคคล	24	5.3
7. การใช้การเล่นทางภาษา	18	4
8. การยกคำกล่าวของบุคคล	16	3.5
9. การเน้นความหมาย	13	2.9
รวม	453	100

จากตารางที่ 8 จะเห็นว่าในบรรดากลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมในบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยทั้ง 9 กลวิธี กลวิธีทางภาษาที่ผู้เขียนใช้เพื่อวิจารณ์การเมืองทางอ้อมมากที่สุดคือ การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน คิดเป็นร้อยละ 24.3 ทั้งนี้ อาจจะเนื่องจากถ้อยคำนัยผกผันมีหน้าที่หลายอย่าง เช่น ใช้ประชดประชันเสียดสีพฤติกรรมหรือการทำงานของนักการเมือง แสดงทัศนคติในเชิงลบของผู้เขียน สร้างความกำกวมให้ผู้อ่านต้องตีความโดยที่ผู้เขียนก็สามารถหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบต่อการวิจารณ์นั้นได้ ผู้เขียนจึงสามารถสื่อสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสู่ผู้อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมที่พบรองลงมาคือ การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ คิดเป็นร้อยละ 23.2 การใช้อุปสรรค คิดเป็นร้อยละ 16.7 การใช้คำที่มีความหมายแฝง คิดเป็นร้อยละ 10.6 การใช้สำนวน คิดเป็นร้อยละ 9.5 การใช้คำเรียกบุคคล คิดเป็นร้อยละ 5.3

การใช้การเล่นทางภาษา คิดเป็นร้อยละ 4 การยกคำกล่าวของบุคคล คิดเป็นร้อยละ 3.5 ตามลำดับ ส่วนกลวิธีทางภาษาที่ผู้เขียนใช้เพื่อวิจารณ์การเมืองทางอ้อมน้อยที่สุดคือ การแนะนำความหมาย พบเพียงร้อยละ 2.9 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการแนะนำความหมายเป็นส่วนที่อยู่ นอกเหนือจากความหมายตามรูปและต้องอาศัยการตีความของผู้อ่านเป็นสำคัญ หากผู้เขียนแนะนำความหมายไม่ชัดเจน อาจทำให้ผู้อ่านเข้าใจผิดพลาดได้ ผู้เขียนจึงนิยมน้อยกว่ากลวิธีอื่น

นอกจากแต่ละกลวิธีจะมีหน้าที่หลักในการสื่อสารประเภทนี้คือ การวิจารณ์การเมืองทางอ้อมแล้ว กลวิธีเหล่านี้ยังมีหน้าที่ในการสื่อสารอื่นๆ ซึ่งช่วยให้การวิจารณ์ทางอ้อมนั้นมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้น สามารถสรุปหน้าที่ในการสื่อสารของกลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมแต่ละกลวิธีได้ดังตารางต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9 แสดงหน้าที่ในการสื่อสารของกลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อม

กลวิธีทางภาษา	หน้าที่ในการสื่อสาร
1. การใช้ถ้อยคำนัยแฝง	<ul style="list-style-type: none"> - ประชดประชันเสียดสีพฤติกรรมหรือการทำงานของ นักการเมือง - แสดงทัศนคติในเชิงลบของผู้เขียน - เพื่อสร้างความกำกวมให้ผู้อ่านต้องตีความ - หลีกเลี่ยงความรับผิดชอบต่อการวิจารณ์
2. การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์	<ul style="list-style-type: none"> - ชี้ให้เห็นความบกพร่องในการทำงานของรัฐบาลและนักการเมือง โดยแนะให้ผู้อ่านใคร่ครวญประเด็นดังกล่าวด้วยตัวเอง - หลีกเลี่ยงความรับผิดชอบต่อการวิจารณ์
3. การใช้อุปลักษณ์	<ul style="list-style-type: none"> - แสดงทัศนคติในเชิงลบของผู้เขียนผ่านการเลือกใช้แบบเปรียบเทียบต่างๆ - ทำให้ความหมายกำกวมและฟังดูรุนแรงน้อยลง - สื่อความให้ผู้อ่านเห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น - หลีกเลี่ยงความรับผิดชอบต่อการวิจารณ์
4. การใช้คำที่มีความหมายแฝง	<ul style="list-style-type: none"> - แสดงทัศนคติในเชิงลบของผู้เขียนโดยไม่ต้องกล่าวถ้อยคำที่มีความหมายรุนแรง - หลีกเลี่ยงความรับผิดชอบต่อการวิจารณ์
5. การใช้สำนวน	<ul style="list-style-type: none"> - ประชดประชันเสียดสีพฤติกรรมหรือการทำงานของนักการเมือง - สื่อความให้ผู้อ่านเห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น - หลีกเลี่ยงความรับผิดชอบต่อการวิจารณ์
6. การใช้คำเรียกบุคคล	<ul style="list-style-type: none"> - สะท้อนภาพลักษณ์ของนักการเมือง - แสดงทัศนคติในเชิงวิพากษ์วิจารณ์โดยอ้อม - หลีกเลี่ยงความรับผิดชอบต่อการวิจารณ์
7. การใช้การเล่นทางภาษา	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างศัพท์ที่ใช้ในการวิจารณ์อย่างที่เป็นที่จริง - สร้างความกำกวมให้ผู้อ่านต้องตีความหรือคิดต่อ - สร้างสีสันและความน่าสนใจให้แก่การวิจารณ์ - หลีกเลี่ยงความรับผิดชอบต่อการวิจารณ์
8. การยกคำกล่าวของบุคคล	<ul style="list-style-type: none"> - ชี้ให้เห็นความบกพร่องในการทำงานของรัฐบาลและนักการเมือง - นำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจารณ์การเมืองต่อผู้อ่านโดยที่ผู้เขียนไม่ต้องกล่าวเอง - หลีกเลี่ยงความรับผิดชอบต่อการวิจารณ์
9. การแนะนำความหมาย	<ul style="list-style-type: none"> - ชี้ให้เห็นความบกพร่องในการทำงานโดยที่ผู้เขียนไม่ต้องกล่าวถึงสิ่งนั้นโดยตรง แต่ให้ผู้อ่านเป็นฝ่ายอนุมานเอง - หลีกเลี่ยงความรับผิดชอบต่อการวิจารณ์

จากตารางที่ 9 จะเห็นได้ว่า กลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมในบทความ แสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยทั้ง 9 กลวิธีข้างต้น แต่มีหน้าที่หรือเป้าหมายในการสื่อสารที่แตกต่างกันไป ทุกกลวิธีล้วนมีหน้าที่หลักเดียวกันคือเพื่อวิจารณ์การเมืองทางอ้อม ได้แก่ ชี้ให้เห็นความบกพร่องในการทำงานของรัฐบาลและนักการเมือง แสดงทัศนคติในเชิงลบของผู้เขียน ประชดประชันเสียดสีพฤติกรรมหรือการทำงานของนักการเมือง ทำให้ความหมายกำกวม และฟังดูรุนแรงน้อยลง สื่อความให้ผู้อ่านเห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น สะท้อนภาพลักษณ์ของนักการเมือง สร้างศัพท์ที่ใช้ในการวิจารณ์อย่างที่เป็นที่จริง ทำให้ความหมายกำกวมและฟังดูรุนแรงน้อยลง สร้างสีสันและความน่าสนใจให้แก่การวิจารณ์ สร้างความกำกวมให้ผู้อ่านต้องตีความหรือคิดต่อ และนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจารณ์การเมืองต่อผู้อ่านโดยที่ผู้เขียนไม่ต้องกล่าวเอง เมื่อพิจารณาหน้าที่ในการสื่อสารเป็นหลักก็จะสามารถสรุปหน้าที่ในการสื่อสาร กลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมได้ดังตารางต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 10 แสดงกลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมต่างๆ ตามหน้าที่ในการสื่อสาร

หน้าที่ในการสื่อสาร	กลวิธีทางภาษา
1. หลีกเลี่ยงความรับผิดชอบต่อการวิจารณ์	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้ถ้อยคำนัยแฝง - การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ - การใช้อุปลักษณ์ - การใช้คำที่มีความหมายแฝง - การใช้สำนวน - การใช้คำเรียกบุคคล - การใช้การเล่นทางภาษา - การยกคำกล่าวของบุคคล - การแนะความหมาย
2. แสดงทัศนคติในเชิงลบหรือเชิงวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เขียน	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้ถ้อยคำนัยแฝง - การใช้อุปลักษณ์ - การใช้คำที่มีความหมายแฝง - การใช้คำเรียกบุคคล
3. ชี้ให้เห็นความบกพร่องของรัฐบาลและนักการเมือง	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ - การยกคำกล่าวของบุคคล - การแนะความหมาย
4. ประชดประชันเสียดสีพฤติกรรมหรือการทำงานของนักการเมือง	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้ถ้อยคำนัยแฝง - การใช้สำนวน
5. สื่อความให้ผู้อ่านเห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้อุปลักษณ์ - การใช้สำนวน
6. ทำให้ความหมายกำกวม	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้ถ้อยคำนัยแฝง - การใช้อุปลักษณ์ (เพื่อให้ความหมายฟังดูรุนแรงน้อยลง) - การใช้การเล่นทางภาษา (เพื่อให้ผู้อ่านตีความหรือคิดต่อ)
7. สะท้อนภาพลักษณ์ของนักการเมือง	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้คำเรียกบุคคล
8. สร้างศัพท์ที่ใช้ในการวิจารณ์อย่างที่เป็นที่จริง	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้การเล่นทางภาษา
9. สร้างสีสันและความน่าสนใจให้แก่การวิจารณ์	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้การเล่นทางภาษา
10. นำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจารณ์การเมืองต่อผู้อ่านโดยที่ผู้เขียนไม่ต้องกล่าวเอง	<ul style="list-style-type: none"> - การยกคำกล่าวของบุคคล

จากตารางที่ 10 จะเห็นว่าหน้าที่ในการสื่อสารของกลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมมีทั้งสิ้น 10 หน้าที่ โดยหน้าที่หลักเรียงความรับผิดชอบต่อการวิจารณ์เป็นหน้าที่ที่พบในทุกกลวิธี เนื่องจากการวิจารณ์เป็นการประเมินค่าทั้งในทางบวกและลบ หากมีการวิจารณ์ในทางลบ ผู้ที่ถูกวิจารณ์อาจรู้สึกไม่พอใจและก่อให้เกิดความขัดแย้งจนนำไปสู่การฟ้องร้องได้ ดังนั้นหน้าที่ที่สำคัญที่ผู้เขียนต้องคำนึงถึงคือสามารถหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบได้เพื่อเป็นการป้องกันตัวผู้เขียน ในขณะที่เดียวกันก็สามารถวิจารณ์บุคคลหรือเหตุการณ์นั้นได้พร้อมกัน ผู้เขียนจึงต้องเลือกใช้กลวิธีทางภาษาต่างๆ เหล่านี้เพื่อวิจารณ์การเมืองทางอ้อม ส่วนกลวิธีที่พบรองลงมาคือแสดงทัศนคติในเชิงลบหรือวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เขียน พบใน 4 กลวิธีคือ การใช้ถ้อยคำนัยแฝง การใช้อุปสรรคการใช้คำที่มีความหมายแฝง และการใช้คำเรียกบุคคล หน้าที่ชี้ให้เห็นความบกพร่องในการทำงานของรัฐบาลและนักการเมือง พบใน 3 กลวิธีคือ การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ การยกคำกล่าวของบุคคล และการแนะนำความหมาย หน้าที่ประชดประชันเสียดสีพฤติกรรมหรือการทำงานของนักการเมือง พบใน 2 กลวิธีคือ การใช้ถ้อยคำนัยแฝง และการใช้สำนวน หน้าที่สื่อความให้ผู้อ่านเห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น พบใน 2 กลวิธีคือ การใช้อุปสรรค และการใช้สำนวน หน้าที่ทำให้ความหมายกำกวม พบใน 2 กลวิธีคือ การใช้อุปสรรค และการใช้การเล่นทางภาษา หน้าที่สะท้อนภาพลักษณ์ของนักการเมือง พบในกลวิธีการใช้คำเรียกบุคคล หน้าที่สร้างศัพท์ที่ใช้ในการวิจารณ์อย่างที่เล่นที่จริงและสร้างสีสันและความน่าสนใจให้แก่การวิจารณ์ พบในกลวิธีใช้การเล่นทางภาษา หน้าที่นำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจารณ์การเมืองต่อผู้อ่านโดยที่ผู้เขียนไม่ต้องกล่าวเองพบในกลวิธีการยกคำกล่าวของบุคคล

จากลักษณะของกลวิธีทางภาษาทางอ้อมที่เป็นการสื่อความไม่ตรงตามรูปและต้องอาศัยการตีความของผู้อ่านเป็นสำคัญ อีกทั้งแต่ละกลวิธีต่างมีหน้าที่ในการสื่อสารที่แตกต่างกันที่ช่วยให้การวิจารณ์ทางอ้อมนั้นสัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้นจึงทำให้กลวิธีทางภาษาเหล่านี้สามารถใช้วิจารณ์การเมืองทางอ้อมได้อย่างลึกซึ้งและมีประสิทธิภาพ ในหัวข้อต่อไปผู้วิจัยจะศึกษากลวิธีทางภาษาในการเสริมการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมซึ่งเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยเสริมให้การวิจารณ์ทางอ้อมนั้นสัมฤทธิ์ผลตามที่ผู้เขียนต้องการมากยิ่งขึ้น

4.2 กลวิธีทางภาษาในการเสริมการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมในบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย

กลวิธีทางภาษาในการเสริมการวิจารณ์การเมืองทางอ้อม คือ วิธีการทางภาษาที่ช่วยเสริมและสนับสนุนให้การวิจารณ์ทางอ้อมนั้นสัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาพบว่า ผู้เขียนใช้เฉพาะกลวิธีทางภาษาในการเสริมการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมเพื่อเพิ่มน้ำหนักหรือความน่าเชื่อถือเท่านั้น ทั้งนี้อาจเนื่องจากกลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมเป็นการใช้ภาษาเพื่อลดน้ำหนักการวิจารณ์อยู่แล้ว ดังนั้นจึงไม่พบว่าผู้เขียนใช้กลวิธีทางภาษาในการเสริมการวิจารณ์เพื่อลดน้ำหนักการวิจารณ์อีก กลวิธีทางภาษาในการเสริมการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมเพื่อเพิ่มน้ำหนักและความน่าเชื่อถือมีหลายวิธี เช่น การให้รายละเอียด การยกตัวอย่าง และการให้เหตุผล ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 49

“พูดถึงอิตาลีทุกวันนี่ รัฐบาลทักษิณทำให้ผู้คนทั้งประเทศหลงคล้อยตามไปว่า ‘ทั้งประเทศไทย’ มีบริษัทก่อสร้างอยู่เพียงบริษัทเดียวคือ ‘อิตาลีไทย’

พูดกันด้วยตัวเลขหยาบๆ เท่าที่นึกได้เดี๋ยวนี้ นายสุริยะเคยคุยว่า เขามาเป็นรัฐมนตรีคมนาคม ประหยัดเงินก่อสร้างสนามบินหนองงูเห่าไป ได้ตั้ง 3 หมื่นกว่าล้านบาท คือจากเดิมงบแสนกว่าล้านบาท มาทำให้เหลือ 8.8 หมื่นล้านบาท

แต่ท่านทราบหรือไม่ว่ารัฐบาลโดยนายสุริยะมอบให้อิตาลีไทยกวาดงานไปแต่เพียงบริษัทเดียวเป็นมูลค่าร่วม 7 หมื่นล้านบาทหรืออาจจะมากกว่านั้น แต่ไม่มีน้อยกว่านั้นแน่นอน

และในรัฐบาลทักษิณ 2/2 ประกาศทุ่มเงินอีกนับล้านล้านบาทเพื่อการก่อสร้างเมกะโปรเจกต์มากมาย เงินจำนวนเหล่านี้เป็นไปได้สูงว่าจะต้องถ่ายจากกระเป๋าประเทศไทยไปเข้ากระเป๋าอิตาลีไทยและเครือข่ายนับแสนๆ ล้านอีกเช่นเคย

งานเหล่านี้ถ้ามีเพียงอิตาลีเจ้าเดียวเท่านั้นที่มีคุณสมบัติทำได้ นั่นก็ไม่ต่างกัน แต่ในข้อเท็จจริงไม่เป็นเช่นนั้น บริษัทก่อสร้างของคนไทยที่มีมาตรฐานมีหลายบริษัท แต่กลับใช้กลไก เลือกยังงี้ๆ ก็ได้แต่อิตาลีวันยังค่ำ นักการเมืองพวกนี้คงนึกว่าชาวบ้านกินแกลบกระมัง

ซ้ำร้ายกว่านั้นการประเคนงานให้กับอิตัลไทยบริษัท
เดียว ต่อให้วิษณุกรรมกลับชาติมาเกิด ก็ยังยากที่จะบันดาลให้งานนั้น ๆ
เสร็จตามกำหนดในสัญญา

เมื่อเป็นเช่นนี้ ทำไมล่ะ รัฐบาลโดยนายสุริยะจึงประเคนงาน
ไปไว้ที่อิตัลไทยแต่เพียงบริษัทเดียว คล้ายอิตัลไทยเป็นบริษัทรับเหมาก่อสร้าง
ผูกขาดประเทศไทย อย่างไรก็ตามอย่างไรก็อย่างนั้น"

(คนปลายชอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 17 พ.ค. 48)

จากตัวอย่างที่ 49 ผู้เขียนวิจารณ์พฤติกรรมของรัฐบาลและนายสุริยะ จึงรุ่งเรือง
กิจ ทางอ้อมด้วยการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ในถ้อยคำที่ขีดเส้นได้ว่า "ทำไมล่ะ รัฐบาลโดยนาย
สุริยะจึงประเคนงานไปไว้ที่อิตัลไทยแต่เพียงบริษัทเดียว" โดยผู้เขียนไม่ได้ต้องการคำตอบจากการ
ถามและไม่ได้ต้องการหมายความตรงกันข้ามเพื่อประชดประชันแต่อย่างใด แต่ผู้เขียนต้องการชี้ให้
ผู้อ่านเห็นความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมของนายสุริยะ
จึงรุ่งเรืองกิจ และคณะรัฐบาลที่มอบงานก่อสร้างทั้งหลายให้กับบริษัท อิตัลไทย จำกัด แต่บริษัท
เดียว โดยไม่ได้คำนึงถึงระบบธุรกิจโดยรวม เนื่องจากการกระทำดังกล่าวเป็นการทำลายวงการ
ธุรกิจก่อสร้างของคนไทยและประเทศ อีกทั้งแสดงถึงพฤติกรรมที่ไม่โปร่งใส โดยผู้เขียนได้ให้
รายละเอียดของการปฏิบัติหน้าที่อันบกพร่องดังกล่าวในถ้อยคำที่เป็นตัวหนา เพื่อสนับสนุนและ
เสริมให้การวิจารณ์การเมืองทางอ้อมของผู้เขียนนั้นมีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ 50

"ความเป็นคนไอเดียวกระชูด ทำให้โครงการของ 'เสี่ยสมศักดิ์'
ก่อนหน้านี้ไม่ประสบผลสำเร็จตามคาด เช่น การส่งเสริมยี่ห้อสินค้าไทย
จาก 'ทักษิณ' เป็น 'ไทโก' สำหรับเสื้อผ้า ลงเอยด้วยการเจ๊งไม่เป็นท่า
จากนั้นก็คิดค้นโครงการ 'ถนนคนเมา' ส่งเสริมสุรา
พื้นบ้าน ในที่สุดก็กอดคอพากันเจ๊งอีกนั่นแหละ ทั้งคนผลิต คนขายแบก
หนักกันถ้วนหน้า นับว่าผลงานไม่ประทับใจจริง ๆ"

(โสภณ องค์กรณ์: เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 28 มี.ค. 48)

จากตัวอย่างที่ 50 ผู้เขียนวิจารณ์การทำงานของนายสมศักดิ์ เทพสุทิน ทางอ้อม
ด้วยการใช้ถ้อยคำนัยแฝงแบบนำถ้อยคำที่ขัดแย้งมาไว้ด้วยกัน ในที่นี้คือถ้อยคำที่ขีดเส้นได้ว่า
"ความเป็นคนไอเดียวกระชูด" และ "ทำให้โครงการของเสี่ยสมศักดิ์ก่อนหน้านี้ไม่ประสบผลสำเร็จ
ตามคาด" เพื่อแนะความหมายตรงกันข้าม กล่าวคือ ผู้เขียนไม่ได้คิดว่านายสมศักดิ์ เทพสุทิน เป็น

คนที่มีไอเดียกระจุดหรือมีความคิดก้าวไกลจริง แต่ผู้เขียนต้องการวิจารณ์การทำงานที่ไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากคำว่า “คนไอเดียกระจุด” เป็นคำที่มีความหมายในแง่บวกซึ่งขัดแย้งกับถ้อยคำที่ตามมาที่แสดงถึงโครงการต่างๆ ของนายสมศักดิ์ เทพสุทิน ที่ไม่ประสบความสำเร็จ โดยผู้เขียนได้ใช้กลวิธีทางภาษาในการเสริมการวิจารณ์ทางอ้อมดังกล่าวด้วยการยกตัวอย่างโครงการต่างๆ ที่ไม่สำเร็จตามเป้าหมายในถ้อยคำที่เป็นตัวหนาเพื่อให้การวิจารณ์ทางอ้อมนั้นมีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ 51

“แต่นายกฯทักษิณของเรา เลือกที่จะไปพักผ่อนต่างประเทศก็
ไม่ว่ากันเป็นสิทธิ์ของท่าน ไม่นักหัวผมหรือหัวใคร แต่มันน่าอุกคึดชักนิตว่า
เออ...ใช้ความเป็นดาราดี-เด่น-ดังอย่างทักษิณ ยกคณะครอบครัวไปพักผ่อนที่
เขาลัก เกาะพีพี ภูเก็ต พังงา ในระยะนี้จะไม่เข้าท่ากว่าหรือ
เพราะมันจะสอดคล้องกับนโยบายน้ำมัน้าว-ซักจงให้ไทย
เที่ยวอันดามันหลังสิ้นามิดล่อม”

(คนปลายซอย: ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 18 มี.ค. 48)

จากตัวอย่างที่ 51 ผู้เขียนใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ซึ่งเป็นถ้อยคำที่ชัดเจนได้ที่ว่า “เออ...ใช้ความเป็นดาราดี-เด่น-ดังอย่างทักษิณ ยกคณะครอบครัวไปพักผ่อนที่เขาลัก เกาะพีพี ภูเก็ต พังงา ในระยะนี้จะไม่เข้าท่ากว่าหรือ” การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ดังกล่าวเป็นการใช้รูปภาษาเป็นประโยคคำถาม แต่ผู้เขียนไม่ได้มีเจตนาถามหรือต้องการคำตอบจากคำถามนั้น ในที่นี้ผู้เขียนต้องการวิจารณ์พฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ทางอ้อม ทั้งนี้เพราะผู้เขียนเห็นว่าการทำงานนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร พาครอบครัวไปท่องเที่ยวที่ต่างประเทศหลังจากเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามินั้นเป็นสิ่งที่ไม่สมควร โดยผู้เขียนได้ให้เหตุผลของการวิจารณ์ทางอ้อมดังกล่าวว่า “เพราะมันจะสอดคล้องกับนโยบายน้ำมัน้าว-ซักจงให้ไทยเที่ยวอันดามันหลังสิ้นามิดล่อม” ผู้เขียนเห็นว่าหากนายกรัฐมนตรีจะท่องเที่ยวพักผ่อนในช่วงดังกล่าวควรจะไปเที่ยวพักผ่อนตามจังหวัดต่างๆ ที่ประสบเหตุคลื่นยักษ์สึนามิมากกว่า เพราะจะเป็นการช่วยประชาสัมพันธ์ให้ทั้งคนไทยและชาวต่างชาติหันมาท่องเที่ยวที่จังหวัดต่างๆ เหล่านี้อีกครั้ง อีกทั้งเป็นการช่วยเพิ่มรายได้ให้กับชาวบ้านหลังจากประสบเคราะห์กรรมดังกล่าวด้วย

จากการศึกษากลวิธีทางภาษาในการเสริมการวิจารณ์การเมืองทางอ้อม แสดงให้เห็นว่าผู้เขียนใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อเสริมให้การวิจารณ์ทางอ้อมนั้นมีน้ำหนักและน่าเชื่อถือหลายวิธี เช่น

การให้รายละเอียด การให้เหตุผล และการยกตัวอย่าง เป็นต้น กลวิธีเหล่านี้สามารถเสริมการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมนั้นให้สัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาในบทนี้ทั้งหมดช่วยให้เห็นว่า ผู้เขียนใช้กลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมในบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยที่แตกต่างกันหลายวิธี แต่ละวิธีก็มีความดีในการใช้ที่แตกต่างกัน ด้านหน้าที่ในการสื่อสารก็พบว่าหน้าที่หลักที่ทุกกลวิธีมีส่วนร่วมคือ เพื่อวิจารณ์การเมืองทางอ้อม ซึ่งช่วยให้ผู้เขียนสามารถหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบต่อการวิจารณ์นั้นได้ โดยที่ผู้เขียนยังสามารถสื่อสิ่งที่ผู้เขียนต้องการไปสู่ผู้อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้หน้าที่หลักดังกล่าวแล้วแต่ละกลวิธียังมีหน้าที่ในการสื่อสารอื่นๆ ที่ช่วยให้การวิจารณ์การเมืองทางอ้อมนั้นสัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้น ส่วนกลวิธีทางภาษาในการเสริมการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมก็พบว่า ผู้เขียนใช้เฉพาะกลวิธีทางภาษาในการเสริมการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมเพื่อเพิ่มน้ำหนักการวิจารณ์และเพิ่มความน่าเชื่อถือเท่านั้น เนื่องจากกลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมถือเป็นการใช้ภาษาเพื่อลดความรุนแรงและความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นอยู่แล้ว ดังนั้นผู้เขียนจึงใช้เฉพาะกลวิธีทางภาษาที่ช่วยเพิ่มน้ำหนักและความน่าเชื่อถือให้การวิจารณ์ทางอ้อมเท่านั้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

บทสรุป

5.1 สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาพฤติกรรมการเมืองทางอ้อมในบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบในการสื่อสารของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยตามกรอบทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร 2) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของปริเฉทบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยอันได้แก่ ลักษณะโครงสร้างและเนื้อหา และ 3) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเมืองทางอ้อมในบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลบทความจากคอลัมน์แสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ 2 ฉบับ คือ บทความชื่อ X คลูชีพ ของ สรกล อดุลยานนท์ ในมติชนสุดสัปดาห์และบทความของ โสภณ องค์การณ ในเนชั่นสุดสัปดาห์ และหนังสือพิมพ์รายวัน 2 ฉบับ คือ บทความชื่อ คนปลายซอย ของเปลว สีเงิน ในไทยโพสต์และบทความชื่อ หมายเหตุประเทศไทย ของ ลมเปลี่ยนทิศ ในไทยรัฐ โดยผู้วิจัยศึกษาข้อมูลดังกล่าวฉบับละ 1 คอลัมน์เป็นระยะเวลา 1 ปี คือ ตั้งแต่เดือนมกราคม - ธันวาคม พ.ศ. 2548 ทั้งนี้บทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์จะเก็บทุกสัปดาห์ ส่วนบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์รายวันจะเก็บสัปดาห์ละ 1 ฉบับ โดยเลือกเก็บจากฉบับวันจันทร์ถึงวันเสาร์เท่านั้น เนื่องจากฉบับวันอาทิตย์ไม่มีคอลัมน์ทั้งสองนี้ วิธีที่ใช้ในการเก็บข้อมูลของบทความในหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 2 ฉบับ คือใช้วิธีการสุ่ม เช่น สัปดาห์แรกของเดือนมกราคมจะเก็บฉบับวันจันทร์ สัปดาห์ที่สองเก็บฉบับวันอังคาร สัปดาห์ที่สามเก็บฉบับวันพุธ เป็นต้น เรียงวนเช่นนี้ไปเรื่อยๆจนถึงสัปดาห์สุดท้ายของเดือนธันวาคม รวมจำนวนข้อมูลที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ทั้งสิ้น 199 บทความ โดยได้ผลการศึกษาดังต่อไปนี้

5.1.1 การศึกษาลักษณะของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย

5.1.1.1 องค์ประกอบในการสื่อสารของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย

ผู้วิจัยได้ใช้กรอบ SPEAKING ตามแนวทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์องค์ประกอบในการสื่อสารของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยพบว่า จาก (setting) ในการสื่อสารประเภทนี้คือ หนังสือพิมพ์ที่ตีพิมพ์แต่ละบทความ ได้แก่ บทความชื่อ X คลุชีพ ตีพิมพ์ในมติชนสุดสัปดาห์ หน้าประจำของบทความนี้คือ หน้า 12 มีขนาดความกว้างและความยาวเต็มหน้าหนังสือพิมพ์ บทความของโสภณ องค์การณ ตีพิมพ์ในเนชั่นสุดสัปดาห์ หน้าประจำของบทความนี้มักจะอยู่ระหว่างหน้า 12-17 มีขนาดความกว้างครึ่งหน้าหนังสือพิมพ์และความยาวเต็มหน้าหนังสือพิมพ์ บทความชื่อ คนปลายซอย ตีพิมพ์ในไทยโพสต์ หน้าประจำของบทความนี้คือ หน้า 5 มีขนาดความกว้างเต็มหน้าหนังสือพิมพ์แต่ความยาวไม่ถึงครึ่งหน้าหนังสือพิมพ์ และบทความชื่อ หมายเหตุประเทศไทย ตีพิมพ์ในไทยรัฐ หน้าประจำของบทความนี้คือ หน้า 5 มีขนาดความกว้างไม่เต็มหน้าหนังสือพิมพ์และความยาวไม่ถึงครึ่งหน้าหนังสือพิมพ์ เนื่องจากจากที่เกิดการสื่อสารเป็นสื่อสารสาธารณะที่เข้าถึงผู้อ่านในวงกว้าง จึงส่งผลให้บทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองจัดเป็น "ปัจเจกสาธารณะ" (public discourse) คุณสมบัติข้อนี้ส่งผลให้การวิจารณ์การเมืองในบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองต้องกระทำอย่างรอบคอบระมัดระวัง

ผู้ร่วมเหตุการณ์ (participants) ในที่นี้คือ ผู้สื่อสารหรือผู้เขียนบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองแต่ละบทความ ได้แก่ บทความชื่อ X คลุชีพ ผู้เขียนคือ สรกล อดุลยานนท์ บทความของโสภณ องค์การณ ผู้เขียนคือ โสภณ องค์การณ บทความชื่อ คนปลายซอย ผู้เขียนคือ เปลว สีเงิน บทความชื่อ หมายเหตุประเทศไทย ผู้เขียนคือ ลม เปลี่ยนทิศ นอกจากผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสารจะหมายถึงผู้สื่อสารหรือผู้เขียนแต่ละบทความแล้ว ผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสารยังสามารถรวมถึงผู้รับสารซึ่งได้แก่ ผู้อ่านบทความเหล่านี้ในหนังสือพิมพ์และบรรดานักการเมืองทั้งหลายซึ่งเป็นผู้ที่ถูกกล่าวถึงในบทความด้วย

ด้านจุดมุ่งหมาย (ends) ของการสื่อสารนี้ ผู้เขียนมุ่งให้สาระและอธิบายความเป็นมาของเหตุการณ์สำคัญต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นข่าวขณะนั้น พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์

และวิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์ การบริหารงานและพฤติกรรมของนักการเมืองที่เป็นข่าวด้วย ส่วนการลำดับวัจนกรรม (act sequence) ในการสื่อสาร ผู้เขียนเริ่มต้นการสื่อสารด้วยการใช้วัจนกรรม การเปิดเรื่องในส่วนนำเพื่อเรียกร้องให้ผู้อ่านเกิดความสนใจที่จะอ่านในส่วนต่อไป โดยมักเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับข่าวหรือเหตุการณ์ซึ่งผู้เขียนนำมาเป็นหัวข้อในการแสดงความคิดเห็น ในส่วนเนื้อหาผู้เขียนดำเนินการสื่อสารด้วยการใช้วัจนกรรมต่างๆ ได้แก่ การอธิบายรายละเอียดเพื่อให้ผู้อ่านทราบถึงที่มาที่ไปของเหตุการณ์นั้นๆ การแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์เพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบถึงทัศนคติและมุมมองของผู้เขียนที่มีต่อประเด็นปัญหานั้น และการให้เหตุผลสนับสนุนเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและน่าเชื่อถือให้กับการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ สุดท้ายผู้เขียนปิดท้ายการสื่อสารด้วยการใช้วัจนกรรมการปิดเรื่องในส่วนสรุปหรือส่วนปิดท้ายเพื่อสรุปหรือย้ำประเด็นต่างๆ อีกครั้ง

ในส่วนของน้ำเสียง (key) ในการสื่อสารนี้ ผู้เขียนบทความแต่ละคนต่างก็มีน้ำเสียงที่แตกต่างกันไป คือ บทความ X คลุชีพ ของสรกมล อุดุลยานนท์ มีน้ำเสียงที่แสดงความจริงจังและเป็นทางการ เน้นการอธิบายข้อเท็จจริงและข้อมูลเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือให้แก่บทความ สังเกตได้จากภาษาที่ผู้เขียนใช้มักเป็นภาษาระดับกึ่งทางการ บทความหมายเหตุประเทศไทย ของลม เปลี่ยนทิศ มีน้ำเสียงที่แสดงความเป็นกันเองเสมือนว่าผู้เขียนกำลังพูดคุยอยู่กับผู้อ่าน สังเกตได้จากภาษาที่ใช้มักมีภาษาพูดปะปนและมีการใช้สรรพนามแทนตัวผู้เขียนเสมอ ส่วนบทความโสภณ องค์การณ ของโสภณ องค์การณ ส่วนใหญ่น้ำเสียงของผู้เขียนบทความนี้มีลักษณะการประชดประชันเสียดสี เพื่อวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล โดยมีภาษาพูดปะปนบ้าง และบทความคนปลายซอย ของเปลว สีเงิน น้ำเสียงส่วนใหญ่คือการประชดประชัน สังเกตได้จากภาษาที่ใช้ที่มีการใช้ถ้อยคำที่แสดงการประชดประชันเสียดสี

เครื่องมือ (instrumentalities) ในการสื่อสารประเภทนี้จัดเป็นรูปเขียน แต่จากการศึกษาพบว่ามีการใช้คำที่แสดงลักษณะของภาษาพูดปะปนหลายแบบ เช่น คำศัพท์สแลง คำลงท้าย และคำแสดงอารมณ์ความรู้สึก เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากการสื่อสารดังกล่าวถือเป็นการสื่อสารทางเดียว ผู้เขียนและผู้อ่านไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง การใช้ภาษากึ่งทางการดังกล่าวจึงช่วยสร้างความสนิทสนมคุ้นเคยและลดระยะห่างระหว่างผู้เขียนและผู้อ่านได้

ส่วนบรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์และการตีความ (norm of interaction and interpretation) หรือข้อตกลงอันเป็นที่ยอมรับเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของผู้ร่วมเหตุการณ์ระหว่างการสื่อสารและการตีความหมายของสารที่สื่อในเหตุการณ์แบบต่างๆ ในที่นี้การเขียนบทความ

แสดงความคิดเห็นทางการเมือง จะต้องอาศัยทั้งข้อเท็จจริงและข้อมูลที่น่าเชื่อถือ รวมทั้งผู้เขียนก็ต้องแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล และไม่ใช้คำพูดหรือการเขียนวิพากษ์วิจารณ์ที่รุนแรงจนเกินไป เพราะอาจเป็นการสร้างความไม่พอใจให้กับผู้ที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์จนนำไปสู่การฟ้องร้องได้ นอกจากนี้ยังมีข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ พ.ศ.2541 ของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติและจรรยาบรรณหนังสือพิมพ์ที่เป็นบรรทัดฐานเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์อีกด้วย ส่วนผู้อ่านก็ต้องใช้วิจารณญาณในการอ่านและตีความบทความดังกล่าว ดังนั้นทั้งสองฝ่ายจึงจำเป็นต้องเข้าใจบรรทัดฐานดังกล่าว การสื่อสารจึงจะดำเนินไปได้ด้วยดี

ด้านประเภทของการสื่อสาร (genre) นี้จัดเป็นปริจเฉทประเภทบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ซึ่งเป็นข้อเขียนที่ผู้เขียนมุ่งนำเสนอความคิดเห็นของตนต่อประเด็นทางการเมืองและอื่นๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้นจึงมีการนำเสนอประเด็นทางการเมืองประกอบการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ประกอบ

5.1.1.2 องค์ประกอบของปริจเฉทบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย

การศึกษาในหัวข้อนี้ประกอบด้วย การวิเคราะห์ลักษณะโครงสร้างและการวิเคราะห์เนื้อหาของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ดังนี้

5.1.1.2.1 ลักษณะโครงสร้างของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย

จากการศึกษาพบว่า บทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองมีลักษณะโครงสร้าง 2 แบบคือ โครงสร้างแบบ 3 ส่วน และโครงสร้างแบบ 2 ส่วน โดยโครงสร้างแบบ 3 ส่วนประกอบไปด้วย ส่วนนำ ส่วนเนื้อหา และส่วนสรุป ในขณะที่โครงสร้างแบบ 2 ส่วน มีเพียงส่วนนำและส่วนเนื้อหา โดยส่วนนำของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองสามารถเริ่มได้หลายแบบ ดังนี้

1. ส่วนนำแบบการรายงานข่าวหรือเหตุการณ์

1.1 การเกริ่นนำแบบรายงานข่าวหรือเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นโดยตรง

1.2 การเกริ่นนำแบบเน้นประเด็นสำคัญ

1.3 การเกริ่นนำโดยใช้การเปรียบเทียบหรืออุปลักษณ์

1.4 การเกริ่นนำแบบแสดงความคิดเห็น

2. ส่วนนำแบบการทักทาย

3. ส่วนนำแบบคำถาม

4. ส่วนนำแบบอ้างคำพูด

5. ส่วนนำแบบบรรยาย

ส่วนเนื้อหาของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองสามารถแบ่งได้เป็น 2 แบบคือ 1) การอธิบายรายละเอียดและการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ และ 2) การอธิบายรายละเอียด การแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ และการให้เหตุผลสนับสนุน ในส่วนสรุปของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองก็สามารถปิดเรื่องได้หลายแบบเช่นกัน ได้แก่

1. ส่วนสรุปแบบย้ำความคิดหรือประเด็นสำคัญ

1.1 ใช้น้ำเสียงประชดประชัน

1.2 ใช้สำนวนคำคมหรือการเปรียบเทียบ

1.3 ใช้การอ้างคำพูด

2. ส่วนสรุปแบบให้ข้อเสนอแนะ

3. ส่วนสรุปแบบตั้งประเด็นให้คิดต่อ

4. ส่วนสรุปแบบการสรุปความ

5. ส่วนสรุปแบบคาดหวัง

6. ส่วนสรุปแบบเตือน

5.1.1.2.2 การวิเคราะห์เนื้อหาของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย

จากการศึกษาพบว่า บทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยมีเนื้อหาที่หลากหลาย ดังนี้

1. ด้านการเมือง เนื้อหาของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองมีประเด็นการเมืองที่หลากหลาย ได้แก่ การบริหารประเทศของรัฐบาล การทำงานของ

นักการเมือง พฤติกรรมของนักการเมือง เหตุการณ์ทางการเมือง และผู้ที่มีความสัมพันธ์หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับนักการเมือง

2. ด้านสังคม ส่วนใหญ่เนื้อหาจะเกี่ยวข้องกับปัญหาทางด้านสังคม เนื่องจากเป็นเรื่องใกล้ตัวผู้อ่านและผู้เขียนเห็นว่าสำคัญจึงนำมาเสนอ นอกจากนี้อาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นอื่นๆ ซึ่งกำลังเป็นประเด็นถกเถียงกันในสังคม

3. ด้านเศรษฐกิจ เนื้อหาส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับปัญหาทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลักและพบค่อนข้างน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมีการนำเสนอเนื้อหาด้านนี้ในข่าวเศรษฐกิจอยู่แล้ว

4. เรื่องเบ็ดเตล็ดทั่วไป มักจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เขียนเห็นว่าน่าสนใจและเป็นประโยชน์กับผู้อ่านจึงนำมาเสนอ เช่น เกร็ดความรู้และประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ การเล่าถึงสถานที่ที่ผู้เขียนไปท่องเที่ยวมา และสุขภาพของผู้เขียน เป็นต้น

5.1.2 กลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมในบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย

จากการศึกษาบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยพบว่า ผู้เขียนวิจารณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมหรือการทำงานของนักการเมืองในด้านบวกและลบ หากเป็นการวิจารณ์การเมืองในด้านบวก ผู้เขียนมักจะใช้กลวิธีการวิจารณ์การเมืองทางตรง แต่หากเป็นการวิจารณ์การเมืองในด้านลบ ผู้เขียนมักจะใช้กลวิธีการวิจารณ์การเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่การวิจารณ์การเมืองทางอ้อมจะช่วยให้ผู้เขียนสามารถหลีกเลี่ยงความขัดแย้งและการถูกฟ้องร้องได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าผู้เขียนใช้กลวิธีทางภาษาในการเสริมการวิจารณ์การเมืองทางตรงทั้งเพื่อลดน้ำหนักการวิจารณ์ไม่ให้รุนแรงเกินไปและเพื่อเพิ่มน้ำหนักและความน่าเชื่อถือให้แก่การวิจารณ์นั้น โดยผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะกลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมอย่างละเอียด

5.1.2.1 กลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมในบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย

จากการศึกษาบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยพบว่า ผู้เขียนใช้กลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมทั้งสิ้น 9 กลวิธี ได้แก่

1. การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน
 - 1.1 ถ้อยคำนัยผกผันในรูปการแสดงวัจนกรรมการถาม
 - 1.2 ถ้อยคำนัยผกผันในรูปการแสดงวัจนกรรมการแนะนำ
 - 1.3 ถ้อยคำนัยผกผันแบบนำถ้อยคำที่ขัดแย้งมาไว้ด้วยกัน
 - 1.4 ถ้อยคำนัยผกผันแบบการกล่าวถ้อยคำที่ดูไม่สมเหตุสมผล
 - 1.5 ถ้อยคำนัยผกผันแบบเสียงสะท้อน
2. การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์
3. การใช้อุปลักษณ์
4. การใช้คำที่มีความหมายแฝง
5. การใช้สำนวน
6. การใช้คำเรียกบุคคล
 - 6.1 การใช้สมญานาม
 - 6.2 การใช้วลีเพื่ออ้างถึงโดยไม่ระบุชื่อ
7. การใช้การเล่นทางภาษา
 - 7.1 การเล่นเสียง
 - 7.2 การเล่นคำ
8. การยกคำกล่าวของบุคคล
9. การเน้นความหมาย

นอกจากทั้ง 9 กลวิธีจะมีหน้าที่หลักในการสื่อสารคือ การวิจารณ์การเมืองทางอ้อมแล้ว จากการศึกษาพบว่าแต่ละกลวิธีต่างก็มีหน้าที่ในการสื่อสารอื่นๆ ได้แก่ เพื่อแสดงทัศนคติในเชิงลบหรือเชิงวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เขียน เพื่อหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบต่อการวิจารณ์ เพื่อชี้ให้เห็นความบกพร่องในการทำงานของรัฐบาลและนักการเมือง เพื่อประชดประชันเสียดสีพฤติกรรมหรือการทำงานของนักการเมือง เพื่อทำให้ความหมายกำกวมและฟังดูรุนแรงน้อยลง เพื่อสื่อความให้ผู้อ่านเห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น เพื่อสะท้อนภาพลักษณ์ของนักการเมือง เพื่อสร้างสีสันและความน่าสนใจให้แก่บทความ และเพื่อสร้างความกำกวม

5.1.2.2 กลวิธีทางภาษาในการเสริมการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมในบทความ แสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย

จากการศึกษาบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองพบว่า ผู้เขียนใช้กลวิธีทางภาษาในการเสริมการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมนั้นให้สัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยพบเฉพาะกลวิธีทางภาษาที่ช่วยทำให้การวิจารณ์ทางอ้อมนั้นมีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น แต่ไม่พบกลวิธีทางภาษาในการเสริมการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมเพื่อลดน้ำหนักการวิจารณ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมเป็นการใช้ภาษาเพื่อลดน้ำหนักการวิจารณ์ และลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้อยู่แล้ว ผู้เขียนจึงอาจไม่นิยมใช้กลวิธีทางภาษาดังกล่าวเพื่อลดน้ำหนักการวิจารณ์อีก กลวิธีทางภาษาในการเสริมการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมเพื่อเพิ่มน้ำหนักการวิจารณ์และความน่าเชื่อถือดังกล่าวได้แก่ การให้เหตุผล การให้รายละเอียด และการยกตัวอย่าง

กล่าวโดยสรุปแล้ว จากการศึกษาศักยภาพบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองทั้งหมด โดยเริ่มจากองค์ประกอบทางการสื่อสารตามแนวคิดเรื่องชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร จะเห็นว่า องค์ประกอบทางการสื่อสารต่างๆ ของการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์มีลักษณะที่แตกต่างจากการสื่อสารโดยทั่วไปในชีวิตประจำวัน เนื่องจากการสื่อสารประเภทนี้จัดเป็นการสื่อสารแบบ “ปริศนาสาธารณะ” ซึ่งครอบคลุมผู้รับสารจำนวนมาก รวมทั้งนักการเมืองที่อาจถูกวิพากษ์วิจารณ์หรือกล่าวถึงด้วย อีกทั้งมีข้อบังคับของสภากาชาดหนังสือพิมพ์และจรรยาบรรณหนังสือพิมพ์ ส่งผลให้ผู้เขียนบทความต้องระมัดระวังในการวิพากษ์วิจารณ์ ในบางครั้งผู้เขียนจึงไม่สามารถวิพากษ์วิจารณ์ได้โดยตรง ผู้เขียนจึงต้องเลือกสรรกลวิธีต่างๆ มาใช้ในการวิพากษ์วิจารณ์ทางอ้อม เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายในการสื่อสารของผู้เขียน พร้อมทั้งสามารถลดความขัดแย้งระหว่างตัวผู้เขียนและผู้ถูกวิจารณ์ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ ดังนั้นองค์ประกอบที่สัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมมากที่สุดก็คือ ฉาก ผู้ร่วมเหตุการณ์ และบรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์และการตีความ เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบร่วมกันก็พบว่า สอดคล้องกับสมมติฐานของผู้วิจัยที่ว่า องค์ประกอบในการสื่อสารที่บทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยมีส่วนร่วมคือ สถานที่ที่เกิดเหตุการณ์หรือจาก จุดมุ่งหมายในการสื่อสาร และบรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์และการตีความ นอกจากองค์ประกอบดังกล่าวแล้ว องค์ประกอบในการสื่อสารที่ยังมีส่วนร่วมอีกได้แก่ ผู้ร่วมเหตุการณ์ เครื่องมือ การลำดับวัฒนธรรม และประเภทการสื่อสาร ส่วนองค์ประกอบในการสื่อสารที่แตกต่างคือ ฉาก ผู้ร่วมเหตุการณ์ และ

น้ำเสียง โดยฉากและผู้ร่วมเหตุการณ์สามารถจัดอยู่ในองค์ประกอบในการสื่อสารทั้งที่มีร่วมกัน และแตกต่างกัน

เมื่อศึกษาองค์ประกอบของปริเฉทประเภทนี้ซึ่งได้แก่ ลักษณะโครงสร้างและเนื้อหา ก็ช่วยให้เห็นภาพรวมของบทความประเภทนี้ได้ชัดเจนขึ้นและช่วยให้เข้าใจการใช้กลวิธีต่างๆ ของผู้เขียนมากยิ่งขึ้น โดยผลการศึกษาที่ได้ก็สนับสนุนสมมติฐานที่ว่า ลักษณะโครงสร้างของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองมีส่วนประกอบหลัก 3 ส่วนคือ ส่วนนำ ส่วนเนื้อหา และส่วนสรุป นอกจากนี้ยังพบโครงสร้างแบบ 2 ส่วน คือ มีเฉพาะส่วนนำและส่วนเนื้อหาซึ่งพบค่อนข้างน้อย ด้านเนื้อหาของบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองก็มีประเด็นทางการเมืองที่หลากหลายซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของผู้วิจัยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการบริหารประเทศของรัฐบาล การทำงานของนักรบการเมือง พฤติกรรมของนักรบการเมือง เหตุการณ์ทางการเมือง และผู้ที่มีความสัมพันธ์หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับนักรบการเมือง นอกจากนี้เนื้อหาด้านการเมืองแล้ว ผู้วิจัยพบว่า บทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองยังมีประเด็นทางด้านสังคม เรื่องเบ็ดเตล็ดทั่วไป และด้านเศรษฐกิจอีกด้วย

ส่วนการศึกษากลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองในบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในภาพรวมก็พบว่า ผู้เขียนใช้กลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทั้งทางตรงทางอ้อมและแบบเสริมการวิจารณ์ แต่เมื่อศึกษาเจาะจงไปที่กลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมซึ่งผู้วิจัยมีสมมติฐานที่ว่า กลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมในบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองนั้นมีหลากหลายวิธี ได้แก่ การกลบเกลื่อน การใช้อุปลักษณ์ และการใช้ถ้อยคำนัยแฝง ผลการศึกษาที่ได้สนับสนุนสมมติฐานของผู้วิจัยเพียงส่วนหนึ่ง กล่าวคือ ผู้เขียนใช้กลวิธีทางภาษาที่หลากหลายถึง 9 กลวิธี แต่ผู้เขียนไม่ได้ใช้กลวิธีการกลบเกลื่อนเพื่อวิจารณ์การเมืองทางอ้อม ผู้เขียนใช้กลวิธีดังกล่าวเพื่อเสริมการวิจารณ์ทางอ้อมเนื่องจากการกลบเกลื่อนเป็นการใช้รูปภาษาอย่างกลางๆ ไม่ระบุชัดเจน เพื่อลดน้ำหนักการวิจารณ์ลดความขัดแย้ง และไม่ผูกมัดตนเองกับสิ่งที่พูดออกไป ดังนั้นผู้อ่านจึงไม่ต้องอาศัยการตีความใดๆ ในการทำความเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อ เนื่องจากความหมายที่ได้ก็สื่อความตรงตามรูปประโยคแล้ว ดังนั้นกลวิธีการกลบเกลื่อนจึงไม่ใช่การวิจารณ์การเมืองทางอ้อม แต่เป็นกลวิธีที่ช่วยเสริมให้การวิจารณ์นั้นสัมฤทธิ์ผลและช่วยลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่ากลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมทั้ง 9 กลวิธีมีหน้าที่หลักเหมือนกันคือ การวิจารณ์การเมืองทางอ้อม และแต่ละกลวิธีต่างก็มีหน้าที่ในการสื่อสารอื่นๆ ที่แตกต่างกันซึ่งช่วยทำให้การวิจารณ์ทางอ้อมมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษากลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมในบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยครั้งนี้พบว่า ผู้เขียนเลือกใช้กลวิธีทางภาษาต่างๆ เช่น การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน การใช้อุปลักษณ์ และการใช้สำนวน เป็นต้น เพื่อวิจารณ์การเมืองทางอ้อม โดยแต่ละกลวิธีต่างก็มีหน้าที่อื่นๆ ซึ่งช่วยให้การวิจารณ์นั้นประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น แต่หากศึกษากลวิธีเหล่านี้ในบริบทชนิดอื่น ผลการศึกษาที่ได้ก็จะแตกต่างกันไป ดังเช่นงานวิจัยของ พรรณธร ครุเนตร (2547) ที่วิเคราะห์เรื่อง "กลวิธีทางภาษาที่ใช้โจมตีรัฐบาลทางอ้อมในบริบทของการอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ" และพบว่าผู้อภิปรายใช้กลวิธีการใช้ถ้อยคำนัยผกผัน การใช้อุปลักษณ์ และการใช้สำนวนเพื่อโจมตีรัฐบาลเป็นหลัก โดยมีหน้าที่อื่นๆ ที่ช่วยเสริมการโจมตีให้บรรลุเป้าหมายคือ เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้ถ้อยคำที่ละเมิดข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร เพื่อช่วยให้ผู้อภิปรายเลี่ยงความรับผิดชอบคำพูดของตนได้ เพื่อเรียกร้องความสนใจ เพื่อสร้างความขบขันสนุกสนานเพื่อช่วยสื่อความให้ผู้ฟังเห็นภาพได้ชัดเจน เพื่อช่วยเน้นความ และเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายได้รวดเร็ว ดังนั้นจึงสรุปได้ว่ากลวิธีทางภาษานิตเดียวกันแตเมื่อนำไปใช้ในบริบทชนิดอื่น โดยมีวัตถุประสงค์ในการสื่อสารที่แตกต่างกัน หน้าที่ในการสื่อสารก็ย่อมแตกต่างกันไปด้วย

2. จากการศึกษาองค์ประกอบในการสื่อสารตามกรอบทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารพบว่า ผู้เขียนแต่ละคนมีน้ำเสียงที่แตกต่างกันและมีวจนลีลาเฉพาะตัว ส่งผลให้เกิดการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมที่แตกต่างกันด้วย เช่น โสภณ องค์การณีนี้น้ำเสียงแสดงการประชดประชันเสียดสี ดังนั้นจึงพบว่าโสภณ องค์การณีนี้น้ำเสียงแสดงการประชดประชันเสียดสี ดังนั้นจึงพบว่าโสภณ องค์การณีนี้น้ำเสียงแสดงการประชดประชันเสียดสี ส่วนสรกมล อุดุลยานนท์มีน้ำเสียงที่แสดงความจริงจัง กลวิธีที่ใช้มากคือ การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์เพื่อชี้ให้ผู้อ่านเห็นข้อบกพร่องของรัฐบาล เป็นต้น

3. การใช้กลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์ทางอ้อมไม่เพียงพบในบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเท่านั้น แต่ยังพบในการสื่อสารรูปแบบอื่นๆ เช่น คอลัมน์ขบขันนินทาของหนังสือพิมพ์ (มนตรี เจนวิทย์การ, 2525) การตั้งสมญานามนักการเมือง (ศิริพร ภักดีผาสุข, 2547) และการตุนการเมืองไทย นอกจากการใช้กลวิธีทางอ้อมจะเป็นเพราะปัจจัยด้านองค์ประกอบในการสื่อสารที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ในเรื่องทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร อันได้แก่ จาก ผู้ร่วมเหตุการณ์ และบรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์และการตีความแล้ว การเลือกใช้กลวิธีดังกล่าวอาจเป็นผลเนื่องมาจากค่านิยมในวัฒนธรรมไทยที่ว่า คนไทยไม่นิยมทำร้ายความรู้สึกของผู้อื่น และมัก

หลีกเลี่ยงความขัดแย้งและการเผชิญหน้า (Komin, 1991: 145-146) ดังนั้นการใช้กลวิธีทางอ้อมดังกล่าวจึงมีส่วนช่วยและเอื้อต่อค่านิยมในสังคมไทย ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยที่พบว่ามีการใช้กลวิธีทางอ้อมในการสื่อสารหรือการแสดงวัจนกรรมต่างๆ เช่น งานวิจัยเรื่อง "กลวิธีทางภาษาที่ใช้โจมตีรัฐบาลทางอ้อมในปริจเฉทการอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ" (พรรณธร ครุฑเนตร, 2547) "กลวิธีการกล่าวแย้งในภาษาไทยของผู้ที่มีสถานภาพต่างกัน: กรณีศึกษาของครูและนักเรียน" (ปวีณา วัชรสุวรรณ, 2547) เป็นต้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษากลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมในบทความแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทย ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีประเด็นที่น่าสนใจและสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้อีก ดังนี้

1. ศึกษากลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อม โดยศึกษาจากข้อมูลที่เป็นการพูดวิจารณ์ว่าจะมีลักษณะที่เหมือนหรือแตกต่างจากการเขียนวิจารณ์อย่างไร
2. ศึกษากลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมในปริจเฉทประเภทอื่นๆ เช่น การวิจารณ์ในบทวิจารณ์ภาพยนตร์และบทวิจารณ์หนังสือ เป็นต้น
3. ศึกษากลวิธีทางภาษาในการวิจารณ์การเมืองทางอ้อมในบทบรรณาธิการ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรองแก้ว ฉายสภาวะธรรม. 2549. สารานุกรม ภาษิต คำพังเพยและสำนวนไทย. กรุงเทพฯ: ต้นธรรม.
- จันดารา อุดมสิน. 2541. การใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจของผู้อ่านบทวิเคราะห์การเมืองของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและข่าวสด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการหนังสือพิมพ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. 2540. การแนะนำความ 3 แบบตามทฤษฎีภาษาศาสตร์. ภาษาและวรรณคดีไทย. 14 (ธันวาคม): 171-177.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. 2542. หน้าที่ของอุปลักษณะจากมุมมองของผู้พูดภาษาไทย. ภาษาและวรรณคดีไทย. 16 (ธันวาคม): 249-267.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. 2546. คอลัมน์ซบซิบคัทลียาจะจำ: เนื้อหาและกลวิธีทางภาษา. กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยของศูนย์วิจัยภาษาและวรรณคดีไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. 2547. อภิปรายไม่ไว้วางใจ: กลไกเพื่อตรวจสอบรัฐบาลหรือเพื่อการโฆษณาตนเอง. ใน รู้ทัน ภาษารัฐันการเมือง, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ขอคิดด้วยคน.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. 2549. โฆษณาตนเองอย่างไรให้น่าเชื่อถือ?: กลวิธีทางภาษาในการโฆษณาตัวเองของนักการเมืองไทยจากมุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์. ใน มองสังคมผ่านวาทกรรม, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธวัชชัย สันคติประภา. 2537. เสรีภาพกับบทบาททางการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทย: ศึกษาตั้งแต่การปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน พ.ศ. 2519-2536. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธีรนุช โชคสุวณิช. 2543. การศึกษาวิเคราะห์ภาษาของบทความแสดงความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์ไทย (พ.ศ. 2536-2540). วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต. สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญศิริ สุวรรณเพ็ชร. 2546. ปทานุกรม สำนวน สุภาษิตและคำพังเพยไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เอสแอนด์เคบุ๊คส์.

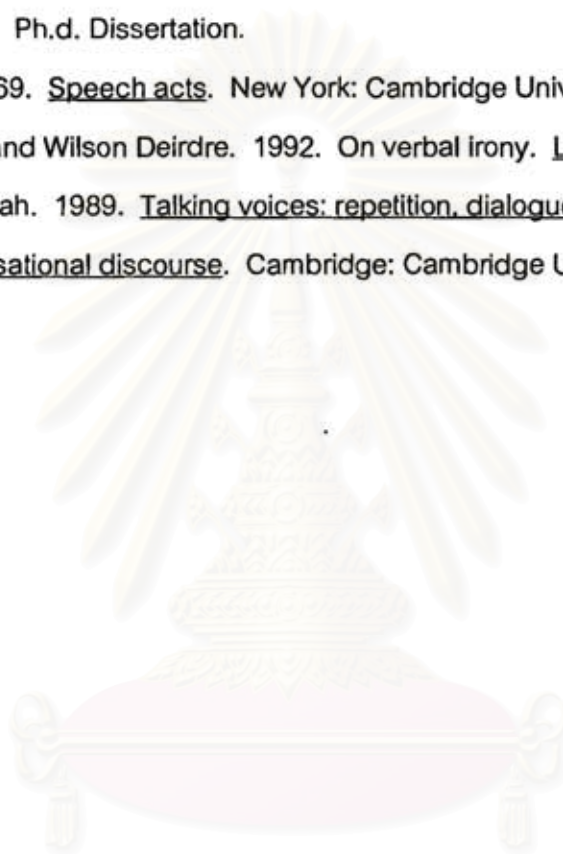
- ปวีณา วัชรสุวรรณ. 2547. กลวิธีการกล่าวแย้งในภาษาไทยของผู้ที่มีสถานภาพต่างกัน: กรณีศึกษาของครูและนักเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณธร ครุเนตร. 2547. กลวิธีทางภาษาที่ใช้โจมตีรัฐบาลทางอ้อมในปริศนาการ์ตูนการเมือง ทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิศิษฐ์ ขวาลารวัช. 2545. กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: อักษรภาพพัฒน.
- เพียรศิริ วงศ์วิมานนท์. 2529. รายงานการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์โครงสร้างความคิดในภาษาไทย: ข้อเขียนประเภทแสดงความคิดเห็นในสาขามนุษยศาสตร์. กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยด้วยทุนสนับสนุนการวิจัยรัชดาภิเษกสมโภชน์.
- มนตรี เจนวิทย์การ. 2525. การเมืองไทย: ภาพสะท้อนในคอลัมน์ซุบซิบนิตาของหนังสือพิมพ์. รัฐศาสตร์สาร 8, 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม): 1-25.
- มาลี บุญศิริพันธ์. 2529. หลักการทำหนังสือพิมพ์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ: คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น, 2546.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2548. ภาษิต คำพังเพย สำนวนไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วิจิตรมาตรา, ชุน. 2538. สำนวนไทย. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- วิโรจน์ อรุณมานะกุล. 2547. ภาษาอำนาจและการเมือง. ใน รู้ทันภาษา รู้ทันการเมือง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ขอคิดด้วยคน.
- ศิริพร ภักดีผาสุข. 2547. สมญานามนักการเมือง: การละเล่นทางภาษาเพื่อวิจารณ์การเมืองไทยของสื่อมวลชน. ใน รู้ทันภาษา รู้ทันการเมือง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ขอคิดด้วยคน.
- ศิริพร ภักดีผาสุข. 2549. ความแหวกแนวและอารมณ์ขันของสมญานามนักการเมืองไทยในสื่อมวลชน. ใน มองสังคมผ่านวาทกรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาธิต ยูวันทการุญ. 2530. แนวคิดเกี่ยวกับสถาบันทางการเมืองของมังกรห้าเล็บและเปลว สีเงิน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริทิพย์ ชันสุวรรณ. 2539. งานหนังสือพิมพ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ประกายประกาย.

- สุกัญญา สุดบรรทัดและคณะ. 2537. จริยธรรมสื่อมวลชนไทย. กรุงเทพฯ: โครงการส่งเสริมคุณธรรมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2541. ภาษาศาสตร์สังคมแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร. ใน ภาษาศาสตร์สังคม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรสา ศรีสุขเสริม. 2537. แนวคิดทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ของเปลว สีเงิน: วิเคราะห์จากบทความในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. สาขาวิชาการหนังสือพิมพ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อวยพร พานิช. 2539. ตำราประกอบการสอนวิชาภาษาเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภาภรณ์ อักษรกาญจน์. 2538. ความต่อเนื่องของแก่นความในทัศนปริจเฉท. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Austin, J.L. 1962. How to do things with words. Cambridge, Mass: Harvard University Press.
- Brown, Penelope, and Stephen Levinson. 1987. Politeness: Some Universals in Language Usage. Cambridge: Cambridge University Press.
- Foley, William. 1997. Model and Metaphors. In Anthropological Linguistics: An Introduction. Oxford: Blackwell.
- Goatly, Andrew. 2000. The language of metaphors. London: Routledge.
- Grice, H.P. 1975. Logic and Conversation. In P. Cole and J. Morgan (eds), Syntax and Semantics Vol 3: Speech acts. New York: Academic Press.
- Hubler, Axel. 1983. Understatements and Hedges in English. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Hymes, Dell. 1974. Toward Ethnographies of Communication. In Dell Hymes (ed), Foundations in Sociolinguistics. Philadelphia: University of Pennsylvania.
- Komin, Suntaree. 1991. Psychology of the Thai people: values and behavioral patterns. Bangkok: Research Center National Institute of Development Administration.

- Lakoff, George, and Mark Johnson. 1980. Metaphor We live By. Chicago: University of Chicago Press.
- Leech, G. 1983. Principles of pragmatics. London: Longman.
- Obeng, Samuel Gyasi. 1997. Language and politics: indirectness in political discourse. Discourse and society 8: 49-83.
- Panpothong, Natthaporn. 1995. A Pragmatic Study of Verbal Irony in Thai. University of Hawaii. Ph.d. Dissertation.
- Searle, J.R. 1969. Speech acts. New York: Cambridge University Press.
- Sperber, Dan and Wilson Deirdre. 1992. On verbal irony. Lingua 87: 59-60.
- Tannen, Deborah. 1989. Talking voices: repetition, dialogue, and imagery in conversational discourse. Cambridge: Cambridge University Press.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวไศรยา วิมลสถิตพงษ์ เกิดเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ.2522 ที่จังหวัด
อุดรธานี สำเร็จการศึกษาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปีการศึกษา 2544 และเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโท
สาขาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2547

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย